

Nr 25

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till atomansvarighetslag m. m.; given Stockholms slott den 19 januari 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att

dels godkänna

1) den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet,

2) den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till den under 1) nämnda konventionen,

dels antaga härvid fogade förslag till

1) atomansvarighetslag,

2) lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift,

3) lag om ändring i 15 kap. sjölagen,

4) lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,

5) lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik,

6) lag om ändring i 8 och 11 kap. vattenlagen,

7) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart,

8) lag angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg,

9) lag om ändring i 1 kap. luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297),

10) lag angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,

11) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner 1960 års Pariskonvention om skadeståndsansvar på atomenergins område och 1963 års Brysselkonvention om supplerande statsansvar för atomskador, vilken har karaktären av en tilläggskonvention till Pariskonventionen. Samtidigt läggs fram förslag till ny atomansvarighetslag, byggd på de båda nämnda konventionerna. Den nya lagen är avsedd att ersätta 1960 års provisoriska atomansvarighetslag, vars giltighetstid utgår den 31 mars 1968.

Den nya lagen bygger på samma principer som den provisoriska lagen men medför att den svenska lagstiftningen i detalj anpassas till de nämnda konventionerna. Detta innebär bl. a. att den nya lagen i viss omfattning blir tillämplig även på atomolycka som inträffar utanför svenskt territorium och på olycka för vilken innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat är ansvarig enligt Pariskonventionen. För innehavare av atomanläggning i Sverige höjs ansvarsbeloppet från 25 till 50 milj. kr. Vidare höjs begränsningsbeloppet vid personskada från 200 000 till 1 milj. kr. per person. De nya reglerna om supplerande ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor — dvs. fall då anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp inte förslår till full ersättning för skadorna — ansluter till 1963 års tilläggskonvention. De innebär bl. a. att staten åläggs ett civilrättsligt ansvar.

Genom propositionen föreslås slutligen, utöver vissa följdändringar till den nya atomansvarighetslagen, att giltighetstiden för 1963 års lag om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift förlängs till utgången av år 1970.

1) Förslag
till
atomansvarighetslag

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

I denna lag förstås med

atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som Konungen anger;

radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;

atoms substans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa;

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atoms substans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som Konungen bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt;

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen;

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306) eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare;

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet;

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till Pariskonventionen;

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Konungen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

2 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan beträffande atomanläggningar i Sverige förordna, att två eller flera anläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall vid tillämpningen av denna lag behandlas som en anläggning.

3 §.

Denna lag äger ej tillämpning på atomskada i följd av atomolycka som inträffat i annan stat än konventionsstat.

I fråga om ansvarighet för innehavare av atomanläggning i Sverige äger lagen tillämpning på atomskada som uppkommit i annan stat än konventionsstat endast om atomolyckan inträffat i Sverige. I fråga om ansvarighet för innehavare av atomanläggning utom riket gäller beträffande ansvarighetens utsträckning i rummet vad som föreskrives i anläggningsstatens lag.

Konungen kan beträffande stat som ej är konventionsstat förordna, att ersättning för atomskada som uppkommer i den staten icke skall utgå i Sverige i vidare mån än ersättning i samma stat skulle utgå för atomskada som uppkommer här. Sådant förordnande leder dock icke till inskränkning i ansvarighet som grundas på internationellt fördrag som avses i 14 § tredje stycket och som Sverige har tillträtt.

Angående rätt i vissa fall för den som utgivit ersättning för atomskada att utan hinder av bestämmelserna i denna paragraf kräva ersättningen åter från innehavare av atomanläggning meddelas bestämmelser i 15 §.

4 §.

Konungen kan, med iakttagande av Sveriges förpliktelser enligt Pariskonventionen, förordna att stat som ej är konventionsstat skall vid lagens tillämpning likställas med konventionsstat.

Skadestånd

5 §.

Atomskada i följd av atomolycka i atomanläggning ersättes av anläggningens innehavare. Denne är dock ej utan uttryckligt åtagande genom skriftligt avtal ansvarig i anledning av atomolycka till vars skadeverkningar icke medverkat annat atombränsle eller annan radioaktiv produkt än sådan atomsubstans som upplagts tillfälligt i anläggningen under transport till eller från annan atomanläggning i konventionsstat.

6 §.

Atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat ersättes av anläggningens innehavare, om annat icke följer av andra eller tredje stycket.

Sker transporten till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat, övergår ansvarigheten för atomskada i följd av atomolycka under transporten på den mottagande anläggningsinnehavaren vid den tidpunkt som blivit bestämd genom skriftligt avtal mellan denne och avsändaren. Har sådant avtal ej träffats, övergår ansvarigheten när atomsubstansen övertages av den mottagande anläggningsinnehavaren.

Sker transporten till atomreaktor, som infogats i fartyg eller annat transportmedel och är avsedd att där användas som kraftkälla, upphör anläggningsinnehavarens ansvarighet när atomsubstansen övertages av den som med vederbörligt tillstånd driver eller innehar transportmedlets reaktor.

7 §.

Sändes atomsubstans från annan stat än konventionsstat till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat med skriftligt samtycke av anläggningens innehavare, svarar denne för atomskada i följd av atomolycka under transporten, om annat icke följer av andra stycket.

Vid transport av atomsubstans från atomreaktor, som infogats i fartyg eller annat transportmedel och är avsedd att där användas som kraftkälla, till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat, åvilar ansvarigheten anläggningens innehavare från det atomsubstansen övertages av denne.

Atomskada i följd av atomolycka som inträffar i Sverige under annan transport av atomsubstans än sådan som sker från eller till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat ersättes av den som innehar tillstånd till transporten enligt atomenergilagen. De bestämmelser i denna lag som avser innehavare av atomanläggning i Sverige gäller i sådant fall innehavaren av tillståndet.

8 §.

Bestämmelserna i 6 och 7 §§ om ansvarighet för atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans tillämpas även beträffande atomolycka som inträffar under tillfällig uppläggning av atomsubstansen under transporten utom i fall då uppläggnings skett i atomanläggning och dennas innehavare är ansvarig på grund av avtal som avses i 5 §.

9 §.

Har atomskada i annat fall än som avses i 5—8 §§ orsakats av atomsubstans, vilken kom från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning eller, om substansen då icke var i någon anläggningsinnehavares besittning, den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Om atomsubstansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar dock ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

10 §.

På ansökan av fraktförare, vilken utför sådan transport av atomsubstans som avses i 6 eller 7 §, kan Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordna, att fraktföraren i stället för innehavare av atomanläggning i Sverige skall vara ansvarig för atomskada i följd av atomolycka under eller i anslutning till transporten. Sådant förordnande får meddelas endast om anläggningens innehavare samtyckt därtill och fraktföraren visat att försäkring tecknats enligt 22—26 §§ eller att säkerhet ställts enligt 27 §. Har förordnande meddelats, gäller de bestämmelser i denna lag som avser innehavare av atomanläggning i stället fraktföraren i fråga om atomolycka under eller i anslutning till transporten.

Har enligt lagen i annan konventionsstat motsvarande förordnande meddelats i fråga om skada för vilken innehavare av atomanläggning i den staten skulle vara ansvarig, har förordnandet vid tillämpningen av denna lag samma verkan som förordnande enligt första stycket.

11 §.

Ersättning enligt denna lag utgår även om atomanläggningens innehavare ej är vållande till skadan.

Innehavare av atomanläggning i Sverige är dock ej ansvarig enligt denna lag i anledning av atomolycka, som är en direkt följd av krigshandling eller liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror eller som orsakats av allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. För innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat föreligger i sådant fall ansvarighet endast om anläggningsstatens lag föreskriver det.

Angående ansvarighet, i fall som avses i andra stycket, enligt andra skadeståndsregler än som innefattas i denna lag meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

12 §.

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för skada på anläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna.

Är innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som inträffat under transport av atomsubstans, avgöres enligt anläggningsstatens lag, om ersättning skall utgå för skada på transportmedlet.

Angående ansvarighet för skada som avses i första eller andra stycket enligt andra skadeståndsregler än som innefattas i denna lag meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

13 §.

Om ej annat föreskrives i denna lag, bestämmes ersättning, som utgår enligt lagen, med tillämpning av allmänna skadeståndsregler.

Jämkning av skadestånd i anledning av medvållande på den skadelidandes sida får äga rum endast om medverkan till skadan skett uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet.

14 §.

Anspråk på ersättning för atomskada, som omfattas av ersättningsbestämmelserna i denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat, får ej göras gällande mot annan än innehavaren av atoman-

läggningen eller den som meddelat försäkring mot hans ansvarighet, om annat icke följer av 16 § andra punkten.

Anspråk på ersättning för atomskada, för vilken anläggningsinnehavaren enligt 11 eller 12 § eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag icke är ansvarig, får göras gällande endast mot fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. För sådan skada på transportmedel som avses i 12 § andra stycket är dock anläggningsinnehavaren ansvarig enligt allmänna skadestandsregler.

Beträffande ansvarighet för atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans eller atomskada som i övrigt uppkommer i följd av begagnande av fartyg eller annat transportmedel utgör bestämmelserna i första och andra styckena icke hinder mot tillämpning av internationellt fördrag, vilket var i kraft eller öppet för undertecknande, ratifikation eller anslutning den 29 juli 1960, eller av bestämmelse grundad på sådant fördrag. Konungen kan förordna, att detta skall gälla även i fråga om annan bestämmelse i konventionsstats lag, som i huvudsak motsvarar föreskrift i sådant fördrag.

Angående ersättning av statsmedel meddelas bestämmelser i 28—35 §§.

15 §.

Den som nödgats utge ersättning för atomskada på grund av fördrag eller bestämmelse som avses i 14 § tredje stycket eller på grund av lagstiftning i främmande stat inträder i den skadelidandes rätt mot den anläggningsinnehavare som svarar för skadan enligt denna lag. Avser ersättningen skada som omfattas av ett med stöd av 3 § tredje stycket meddelat förordnande, äger den ersättningsskyldige återkräva ersättningen av den anläggningsinnehavare som skulle ha svarat för skadan, om förordnandet ej meddelats.

Har någon som har sitt huvudkontor i Sverige eller i annan konventionsstat eller någon som är anställd hos sådan person nödgats utge ersättning för atomskada, för vilken den skadelidande på grund av bestämmelserna i 3 § icke är berättigad till ersättning enligt denna lag, äger han återkräva skadeståndet av den anläggningsinnehavare som med bortseende från nämnda bestämmelser skulle ha svarat för skadan. Därvid äger första stycket första punkten motsvarande tillämpning. Har skadan uppkommit under transport av atomsubstans till mottagare i annan stat än konventionsstat, gäller dock den avsändande anläggningsinnehavarens ansvarighet ej längre än till dess substansen lossats från det transportmedel varmed det anlände till den staten. Har skadan uppkommit under transport av atomsubstans från avsändare i sådan stat, inträder den mottagande anläggningsinnehavarens ansvarighet icke förrän substansen lastats på det transportmedel varmed det sändes från den främmande staten.

Återkravs rätt enligt första eller andra stycket tillkommer icke den som själv svarar för skadan enligt 20 §.

16 §.

Har någon på en gång lidit atomskada, vilken medför rätt till ersättning enligt denna lag, och annan skada, tillämpas lagens bestämmelser om ansvarighet för atomskada på samtliga skador, om och i den mån det råder sådant samband mellan dem att de icke kan tillförlitligen särskiljas. Detta medför dock ej inskränkning i den ansvarighet som enligt andra skadestandsregler åvilar annan än den enligt denna lag ansvarige anläggnings-

innehavaren för skada i följd av sådan joniserande strålning som icke omfattas av denna lag.

17 §.

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt denna lag begränsad till femtio miljoner kronor för varje atomolycka. Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock ej under tjugofem miljoner kronor. För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än tjugofem miljoner kronor.

Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är för varje dödad eller skadad person begränsad till en miljon kronor.

De belopp som anges i första och andra styckena innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

18 §.

Är två eller flera anläggningsinnehavare ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket. Har skadan uppkommit under transport av flera partier atomsubstans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atomsubstans under transport, är dock anläggningsinnehavarnas sammanlagda ansvarighet begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Mellan anläggningsinnehavarna inbördes fördelas ansvarigheten efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter.

19 §.

Om ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket ej förslår till gottgörelse åt dem som är berättigade till ersättning, nedsättes deras ersättningar och därpå belöpande ränta med samma kvotdel.

Kan det efter inträffat skadefall befaras att nedsättning enligt första stycket fordras, kan Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordna, att ersättning tills vidare skall utgå endast med viss kvotdel.

20 §.

Ersättning som innehavare av atomanläggning utgivit enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat äger han kräva åter av fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen eller av den som genom skriftligt avtal med anläggningsinnehavaren uttryckligen åtagit sig att svara för skadan. I övrigt äger innehavare av atomanläggning icke av annan kräva åter vad han utgivit enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat i vidare mån än som följer av 16 § andra punkten eller 18 § andra stycket.

21 §.

Den som med stöd av 5, 6, 7, 8, 9 eller 15 § vill rikta ersättningsanspråk mot innehavare av atomanläggning eller mot den som meddelat försäkring mot hans ansvarighet skall vid äventyr av talans förlust anmäla sitt anspråk hos innehavaren inom tre år från den dag då han fick eller med iakttagande av skälig aktsamhet bort få kännedom om att han lidit skada som medför rätt till ersättning enligt denna lag och om den för skadan ansvarige eller, i fall som avses i 15 § första eller andra stycket, från den dag då ersättningsanspråk riktades mot honom.

Talan om ersättning skall väckas mot anläggningens innehavare eller dennes försäkringsgivare inom tio år från den dag då atomolyckan inträffade. Har skadan orsakats av atoms substans som olovligen tillgripits, förlorats eller övergivits utan att åter ha tillvaratagits, får dock talan icke väckas efter det att tjugo år förflutit från dagen för tillgreppet, förlusten eller övergivandet. I fall, då det är nödvändigt för att uppfylla Pariskonventionens bestämmelser, föreskriver Konungen att den som lidit skada skall vara bevarad vid sin rätt till ersättning, trots att talan icke väckts vid svensk domstol inom här föreskriven tid. Konungen anger därvid vad den skadelidande har att iakttaga för att rätten skall bestå.

Angående ersättning av staten i vissa fall, då anläggningsinnehavares ansvarighet upphört, meddelas bestämmelser i 32 §.

Försäkring

22 §.

Innehavare av atomanläggning i Sverige skall taga och vidmakthålla försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat intill det ansvarighetsbelopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket. Försäkringen skall godkännas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

Försäkringen får tagas antingen

a) så att försäkringsbeloppet täcker ansvarigheten för varje inträffande atomolycka; eller

b) så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen.

Ansvarighet för skada under transport får täckas av särskild försäkring.

23 §.

I fall som anges i 22 § andra stycket a) skall försäkringsbeloppet motsvara minst det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första stycket. I fall som anges i 22 § andra stycket b) skall försäkringsbeloppet motsvara minst etthundratjugo procent av nämnda ansvarighetsbelopp. I försäkringsbeloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket b) och inträffar försäkringsfall som kan antagas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare, åligger det denne att snarast taga tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst etthundratjugo procent av sistnämnda belopp.

24 §.

Försäkringen skall för den som är berättigad till ersättning medföra rätt att få ut ersättningen direkt av försäkringsgivaren. Om denne ej gjort annat förbehåll, gäller försäkringen också för innehavaren av atomanläggningen mot hans ansvarighet enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat.

25 §.

Har försäkringsavtal efter uppsägning eller på annan grund upphört, är försäkringsgivaren likväl ansvarig mot den skadelidande för ersättning i anledning av atomolycka som inträffar inom två månader från den dag skriftlig anmälan om tiden för avtalets upphörande inkom till myndighet som Konungen bestämmer. Gäller försäkringen skada som uppkommer under transport av atoms substans och har sådan transport påbörjats före utgången av nämnda tid, upphör dock försäkringsgivarens ansvarighet mot den skadelidande icke förrän transporten avslutats.

Första stycket tillämpas icke beträffande atomolycka som inträffar efter det att ny försäkring trätt i kraft.

I vidare mån än som följer av första eller andra stycket kan försäkringsgivaren icke till befrielse från ansvarighet mot den skadelidande åberopa omständighet som beror av annan än denne.

26 §.

Bestämmelserna i 24 och 25 §§ tillämpas i fall, då talan om ersättning enligt denna lag får väckas i Sverige, även om utländsk lag är tillämplig på förhållandet mellan försäkringsgivaren och innehavaren av atomanläggningen eller denna ligger utom riket.

27 §.

Försäkringsplikt enligt 22 § åvilar icke staten.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan från försäkringsplikten befria innehavare av atomanläggning som ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser enligt denna lag och motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat samt visar att han på tillfredsställande sätt sört för reglering av uppkommande skador.

Vad som föreskrives i denna lag om försäkring äger motsvarande tillämpning i fråga om säkerhet som avses i andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag.

Ersättning av statsmedel

28 §.

Visar den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavare av atomanläggning i Sverige, att han icke kunnat få ut ersättningen av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare, utges ersättningen av staten.

Ersättning enligt första stycket utgår icke med högre belopp än som svarar mot det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket gällande ansvarighetsbeloppet.

29 §.

Åvilar ansvarighet för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen belägen atomanläggning, vilken användes för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, skall, om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket icke förslår till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

- a) i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;
- b) på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller
- c) på eller över det fria havet i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpning av första stycket likställs med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, vilken är hemmahörande eller eljest etablerad i sådan stat. Som medborgare i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen än Sverige räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen jämställs med medborgare i samma stat.

30 §.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra och tredje styckena.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

31 §.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5—21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande ett-hundratjugo miljoner i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 avsedda betalningsenheter sådana dessa enligt artikel 24 i avtalet var bestämda den 29 juli 1960. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Om det belopp som med tillämpning av första stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §.

Har atomskada, som uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom trettio år från dagen för olyckan, utges ersättning av staten. Också för skada som yppats innan ansvarigheten sålunda upphört utges ersättning av staten, om den skadelidande visserligen underlåtit att inom föreskriven tid väcka talan eller företaga annan preskriptionsavbrytande åtgärd men haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § andra stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsattes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningskyldigheten bestämmes i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som Konungen bestämmer.

Konungen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

33 §.

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag icke förslår till full ersättning för här i riket uppkommen skada och ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29 § eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställes av Konungen och riksdagen. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas för här i riket uppkommen skada även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket ersättning från anläggningsinnehavaren tills vidare utgår endast med viss kvotdel och ersättning av statsmedel ej utgår enligt tilläggskonventionen.

34 §.

Ersättning enligt 28, 29 eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

35 §.

Belopp som utgivits enligt 28 § får staten kräva åter endast av atomanläggningens innehavare, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har återkravs rätt enligt 20 §.

För belopp som utgivits enligt 29 eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29—31 §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligt. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

Laga domstol m. m.

36 §.

Talan med stöd av 5, 6, 7, 8, 9 eller 15 § mot innehavare av atomanläggning eller dennes försäkringsgivare får väckas i Sverige, om

- a) atomolyckan helt eller delvis inträffat i Sverige; eller
- b) atomanläggningen är belägen här och atomolyckan i sin helhet inträffat utom konventionsstaternas områden eller platsen för olyckan ej kan bestämmas med säkerhet.

I fall då det är nödvändigt för att efterkomma bestämmelserna i artikel 13 (c) (ii) i Pariskonventionen förordnar Konungen om inskränkning av den behörighet som tillkommer svensk domstol enligt första stycket.

37 §.

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms rådhusrätt.

38 §.

Har dom i mål om ersättning för atomskada meddelats i annan konventionsstat och är domstolarna i den staten enligt Pariskonventionen behöriga att pröva tvist som domen gäller, skall domen, när den vunnit laga kraft och kan verkställas i den stat där den meddelats, på ansökan verkställas i Sverige utan att ny prövning sker av den sak som avgjorts genom domen. Detta medför ej skyldighet att verkställa utländsk dom, om det ansvarighetsbelopp som gäller för atomanläggningens innehavare därigenom skulle överskridas.

Ansökan om verkställighet göres hos Svea hovrätt. Vid ansökningen skall fogas

1. domen i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av myndighet;
2. förklaring av behörig myndighet i den stat där domen meddelats, att domen avser ersättning enligt Pariskonventionen samt att den vunnit laga kraft och kan verkställas i nämnda stat.

Nu nämnda handlingar skall vara försedda med bevis om utfärdarens behörighet. Beviset skall vara utställt av svensk beskickning eller konsul eller av chefen för justitieförvaltningen i den stat där domen meddelats. Är handling i ärendet avfattad på annat främmande språk än danska eller norska, skall handlingen åtföljas av översättning till svenska. Översättningen skall vara bestyrkt av diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk notarius publicus.

Ansökan om verkställighet får ej bifallas utan att motparten haft tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Bifalles ansökningen, verkställs domen på samma sätt som svensk domstols laga kraft ägande dom, om ej högsta domstolen efter talan mot hovrättens beslut förordnar annat.

Övriga bestämmelser

39 §.

När atomsubstans sändes från atomanläggning i Sverige till mottagare utom riket eller till sådan atomanläggning från avsändare utom riket och transporten sker under sådana omständigheter, att anläggningens innehavare enligt 6 eller 7 § svarar för uppkommande skada, skall denne till fraktföraren lämna ett certifikat, som är utställt av försäkringsgivaren och innehåller uppgift om vem som är anläggningens innehavare och om dennes adress, om den atomsubstans och den transport som försäkringen avser samt om försäkringens belopp, art och varaktighet. Certifikatet skall vara försedd med intyg av myndighet som Konungen bestämmer, att den däri nämnde anläggningsinnehavaren är innehavare av atomanläggning i Pariskonventionens mening. Den som utställt certifikatet svarar för att uppgifterna om anläggningens innehavare och hans adress samt om försäkringens eller säkerhetens belopp, art och varaktighet är riktiga.

Formulär till certifikat som avses i första stycket fastställs av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

40 §.

Den som försummar försäkringsplikten enligt denna lag eller ej iakttagit sådant villkor om ställande av säkerhet som föreskrivits med stöd av 27 § andra stycket dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

41 §.

Konungen meddelar bestämmelser om tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 29—31 §§ den dag Konungen förordnar, och i övrigt den 1 april 1968.

2) Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7)
angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift**

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

12 §.

(Föreslagen lydelse)

12 §.

I fråga — — — — — särskilt stadgat.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

3) Förslag
till
Lag
om ändring i 15 kap. sjölagen

Härigenom förordnas, att i 15 kap. sjölagen¹ skall införas en ny paragraf, 344 §, av följande lydelse.

344 §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

4) Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1), innefattande vissa
bestämmelser om elektriska anläggningar

Härigenom förordnas, att i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skall införas en ny paragraf, 18 §, av följande lydelse.

18 §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

¹ 15 kap. tillagt genom 1967:48.

5) Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik**

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

12 §.

Att i ————— särskilt stadgat.

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

6) Förslag

till

Lag**om ändring i 8 och 11 kap. vattenlagen**

Härigenom förordnas, *dels* att i 8 kap. vattenlagen¹ skall införas en ny paragraf, 55 §, av nedan angiven lydelse, *dels* att 11 kap. 17 § samma lag² skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

8 KAP.

55 §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

¹ Ny lydelse av 8 kap. genom 1941:614.

² Senaste lydelse av 11 kap. 17 § se 1964:110.

11 KAP.

(Nuvarande lydelse)

17 §.

Till vattenmål hänföres följande mål:

(Föreslagen lydelse)

17 §.

B. stämmingsmål:

48. talan utan samband med an-
söknings- eller underställningsmål
om ersättning för olägenhet av för-
orening genom avloppsvatten, som
nyss sagts;

48. talan utan samband med an-
söknings- eller underställningsmål
om ersättning för olägenhet av för-
orening genom avloppsvatten, som
nyss sagts, *dock ej om ersättningen
avser atomskada enligt atomansva-
righetslagen;*

Hurusom, efter _____ i 68 §.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

7) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående
ansvarighet för skada i följd av luftfart

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 maj 1922 angående ansvarig-
het för skada i följd av luftfart skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan
anges.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

För skada, _____ till skadan.

Har den, _____ skall utgå.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

*Om atomskada gälla särskilda be-
stämmelser.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

8) Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73)****om befordran med luftfartyg**

Härigenom förordnas, att i lagen den 5 mars 1937 om befordran med luftfartyg¹ skall införas en ny paragraf, 41 §, av följande lydelse.

41 §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

9) Förslag

till

Lag**om ändring i 1 kap. luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297)**

Härigenom förordnas, att i 1 kap. luftfartslagen den 6 juni 1957 skall införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

4 a §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

¹ Ny paragrafföljd genom 1967:69.

10) Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen
den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen
den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon**

Härigenom förordnas, att ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock skola äldre bestämmelser gälla beträffande ansvarighet för händelse, som inträffat dessförinnan, *ävensom för skada som är att anse som atomskada enligt atomansvarighetslagen.*

(Föreslagen lydelse)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock skola äldre bestämmelser gälla beträffande ansvarighet för händelse, som inträffat dessförinnan.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968. Äldre bestämmelser skall dock gälla beträffande ansvarighet för händelse som inträffat dessförinnan.

11) Förslag

till

Lag

**angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158)
om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift**

Härigenom förordnas, att lagen den 17 maj 1963 om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift, vilken äger giltighet under samma tid som atomansvarighetslagen den 3 juni 1960 (nr 246) och således upphör att gälla den 31 mars 1968, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1970. De hänvisningar till atomansvarighetslagen som finns i förstnämnda lag avser därvid atomansvarighetslagen den 3 juni 1960, trots att denna lag har upphört att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1968.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 20 oktober 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ny lagstiftning om skadeståndsansvar och försäkring vid atomreaktordrift, m. m.* samt anför.

Bestämmelser om skadestånd och försäkring vid atomreaktordrift m. m. finns i atomansvarighetslagen den 3 juni 1960 (nr 246). Lagen trädde i kraft den 1 juli 1960. Den är avsedd att vara ett provisorium i avvaktan på att det internationella samarbetet på detta område avslutas och att en definitiv lagstiftning kan genomföras med beaktande av internationella överenskommelser i ämnet. Lagens giltighetstid är sålunda begränsad och utgår den 31 december 1967.

Det internationella samarbetet har numera avslutats och har resulterat i ett flertal konventioner på området. Konventionsarbetet har föranlett utredningsarbete i nordisk samverkan. Som resultat av detta arbete föreligger i Sverige dels ett av atomskadeutredningen¹ år 1962 avlämnat betänkande, »Atomansvarighet II» (SOU 1962: 14), med förslag till ny atomansvarighetslag, dels en inom justitiedepartementet år 1966 utarbetad promemoria, »Atomansvarighet III» (SOU 1966: 29), med ett nytt förslag till sådan lag, vilket utgör en överarbetning av 1962 års förslag. Utredningsarbetet har avslutats också i Danmark, Finland och Norge.

1962 års förslag och 1966 års departementspromemoria har remissbehandlats var för sig. Yttranden har avgivits av hovrätten över Skåne och Blekinge, riksförsäkringsverket, medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen (numera Statens järnvägar), statens vattenfallsverk, luftfartsverket, sjöfartsstyrelsen, försäkringsinspektionen, delegationen för atomenergifrågor, Aktiebolaget Atomenergi, Atomkraftkonsortiet Krångede aktiebolag & Co (AKK), Scandinavian Airlines System (SAS), Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges trafikbilägares riksorganisation, styrelsen för Sveriges advo-

¹ Ledamöter justitierådet Erland Conradi, ordförande, byråchefen Gerdt Brundin och direktören Gunnar Kalderén.

katsamfund, Sveriges industriförbund, vilket som eget yttrande över departementspromemorian avlämnat yttrande av Sveriges mekanförbund, Sveriges redareförening, föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare.

INLEDNING

I prop. 1960: 140 med förslag till provisorisk atomansvarighetslag lämnades inledningsvis redogörelser för den tekniska bakgrunden till atomenergins utnyttjande, den radioaktiva strålningens medicinska verkningar och olycksfallsrisker i atomanläggningar. Jag får i dessa hänseenden i första hand hänvisa till nämnda redogörelser. I anslutning till redogörelsen för olycksfallsriskerna i atomanläggningar kan nämnas att det i atomskadeutredningens betänkanden och i 1966 års departementspromemoria har lämnats närmare upplysningar om de s. k. atomolyckor som enligt tillgängliga källor har inträffat på skilda håll i världen sedan atomenergin började utnyttjas för fredliga ändamål. I den delen hänvisar jag till betänkandena »Atomansvarighet I» (SOU 1959: 34) s. 17 f. och »Atomansvarighet II» s. 18 f., samt promemorian »Atomansvarighet III» s. 22 f. Vad jag anförde i propositionen om det svenska atomenergi programmet är delvis föråldrat och jag vill därför nu lämna en mera aktuell redogörelse för programmet. I propositionen redogjorde jag vidare för inhemsk och utländsk lagstiftning på atomenergiområdet. Bortsett från tillkomsten av den provisoriska atomansvarighetslagen, för vars innehåll jag kommer att redogöra i korthet, har den svenska lagstiftningen på detta område inte ändrats. I utlandet har på flera håll genomförts ny atomansvarighetslagstiftning. De lagar som sålunda har tillkommit i bl. a. Danmark, Belgien, Frankrike, Storbritannien och Österrike bygger emellertid på ett eller flera av de internationella fördrag på atomskadeområdet som nu är aktuella för Sveriges del. I anslutning till en redogörelse för det internationella och nordiska lagstiftningssamarbetet kommer jag att redogöra för det huvudsakliga innehållet i dessa internationella konventioner på atomskadeområdet. Det torde därför inte vara behövt att nu särskilt redogöra för den utländska lagstiftningen.

Det svenska atomenergi programmet

Huvudansvaret för utvecklingsarbetet på atomenergins område åvilar Aktiebolaget Atomenergi. Bolaget har sin verksamhet i huvudsak förlagd till Stockholm och Studsvik. Stockholmsanläggningarna omfattar bl. a. en bränsleelementfabrik på Liljeholmen och forskningsreaktorn R 1 vid Drottning Kristinas väg.

Utbyggnadsprogrammet för anläggningarna i Studsvik har hittills i allt väsentligt fullföljts planenligt. Sålunda är forskningsreaktorn R0 och materialprovningsreaktorn R2 i drift. R0 togs i bruk redan hösten 1959 och R2 togs i drift i juni 1960. Vid forskningsstationen i Studsvik är även låg-effektreaktorn R2-0 och en snabb nolleffektsreaktor FR0 i drift.

Aktiebolaget Atomenergis uranverk i Ranstad i Skaraborgs län färdigställdes under 1965 och provdrift pågår f. n.

Reaktorn i kraftvärmeverket i Ägesta togs i bruk i juni 1963. Vattenöverdomstolen har medgivit utsläpp av avloppsvatten från verket till sjön Magelungen t. o. m. utgången av år 1977. Driften av reaktorn omhänderhas nu av statens vattenfallsverk.

Marvikens kraftstation på Vikbolandet, som är ett utvecklingsprojekt, avses bli färdigställd år 1968 och kunna tas i drift med mättad ånga under år 1969.

Den enskilda och kommunala kraftindustrin har under år 1965 beslutat uppföra ett atomkraftverk — Oskarshamnsverket — vid Simpevarp i Kalmar län, vilket beräknas bli taget i drift år 1970. Hela anläggningen har beställts från Asea. Aktiebolaget Atomenergi och Asea har överenskommit om samarbete vid utvecklingen av reaktorn.

Statens vattenfallsverk planerar att vid Värö i Hallands län uppföra ett atomkraftverk, Ringhals kraftstation. Verket har ansökt om tillstånd att uppföra det första aggregatet i stationen, som beräknas kunna tas i drift år 1973. Från mitten av 1970-talet beräknas årligen minst ett stort atomkraftverk tillkomma i det svenska kraftsystemet. Aktiebolaget Atomenergis forsknings- och utvecklingsarbete, som bedrivs i nära samarbete med industrin, syftar till att inom landet skapa ett tekniskt och industriellt underlag för den väntade atomkraftutbyggnaden. Arbetet avser såväl nuvarande termiska reaktorer som mer avancerade reaktorsystem av intresse på längre sikt. Stora insatser görs på bränsleområdet, där bolaget bedriver viss kommersiell produktion. Även ASEA bedriver tillverkning av bränsleelement. Erfarenheter beträffande upparbetning av utbrända element har erhållits i första hand genom Aktiebolaget Atomenergis deltagande i det internationella Eurochemic-projektet i Belgien. En svensk anläggning för upparbetning av reaktorbränsle torde inte behövas förrän tidigast under senare delen av 1970-talet.

För innevarande budgetår utgör anslaget över driftbudgeten till Aktiebolaget Atomenergi 92 milj. kr. Till uppförande av Marvikens kraftstation har anvisats sammanlagt 57,3 milj. kr. Till internationellt, huvudsakligen europeiskt atomenergisamarbete har anslagits 2,4 milj. kr.

Frågan om statens fortsatta insatser på atomenergiområdet utreds f. n. av 1966 års atomenergiutredning.

Gällande svensk atomansvarighetslag

Vår nu gällande atomansvarighetslag innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar och försäkring vid atomreaktor drift. Lagen inleds med definitioner av begreppen »atombränsle», »atomprodukt», »atomanläggning» och »atomskada» (1 §). Det är att märka, att bara i Sverige belägna anläggningar räknas som atomanläggningar enligt lagen. Denna kan alltså inte tillämpas på olyckor utanför landet, även om skador skulle uppkomma i Sverige. Till atomskada hänförs person- eller sakskada genom radioaktiv strålning från atombränsle — dvs. ämne som används eller kan användas som bränsle i atomreaktor — eller atomprodukt, dvs. annat radioaktivt ämne, som bildats eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med framställning eller användning av atombränsle. Om en händelse har gett upphov till skador av detta slag och dessutom till skador, som har orsakats av giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos atombränslet eller produkten, utgör också sistnämnda skador atomskador i lagens mening.

Från lagens tillämpningsområde undantas atombränsle, som utgörs av naturligt uran och som inte har blivit radioaktivt genom bestrålning, liksom atomprodukter (radioisotoper) vilka finns utanför atomanläggning och är avsedda för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål. Lagen är inte heller tillämplig beträffande atomreaktor som begagnas i fartyg eller annat transportmedel. Slutligen undantas också atomskada i följd av krigshandlingar och liknande handlingar (2 §).

Ger atombränsle eller atomprodukt i en atomanläggning upphov till atomskada, skall skadan ersättas av anläggningens innehavare. Om bränslet eller produkten vid tillfället var under transport inom Sverige är den avsändande anläggningssinnehavaren ansvarig. Skedde transporten från utlandet till svensk anläggning, åvilar ersättningsskyldigheten i stället mot tagaren. Om bränslet eller produkten vid olyckstillfället befann sig utanför atomanläggning utan att vara under transport, ersätts skadan av den anläggningssinnehavare som hade eller senast haft ämnet i sin besittning (4 §).

Anläggningssinnehavaren är ansvarig för atomskada oberoende av vållande. Bortsett från att särskilda regler om ansvarsbegränsning gäller, bestäms ersättningsskyldigheten i övrigt enligt allmänna skadeståndsrättsliga grunder (5 §).

Ansvarigheten är begränsad sålunda att ansvarsbeloppet utgör 25 milj. kr. för varje händelse. Därjämte är personskadeersättning begränsad till 200 000 kr. för varje dödad eller skadad person. I begränsningsbeloppen inräknas inte ränta eller rättegångskostnader (6 §).

Om ansvarsbeloppet 25 milj. kr. inte räcker till full ersättning åt de skadelidande, reduceras skadestånden proportionellt. Vid olyckor av katastrof-

karaktär kan Kungl. Maj:t bestämma att ersättning tills vidare skall utgå med endast viss kvotdel av full ersättning (7 §).

Ersättningsanspråk enligt lagen preskriberas efter tio år, räknat från dagen för olyckan. Preskription kan avbrytas endast genom att den skadelidande väcker talan mot anläggningsinnehavaren vid domstol. Vidare gäller att ersättningsanspråk vid äventyr av talans förlust skall anmälas hos anläggningsinnehavaren inom två år, räknat från den dag då den ersättningsberättigade fick eller hade bort få kunskap om skadan och om vem som är ansvarig för denna (8 §). För skada som yppas senare än tio men inom 30 år efter olyckan utgår ersättning av statsmedel enligt de grunder som tillämpas beträffande ersättning som anläggningsinnehavaren utger. Också här gäller den tvååriga preskriptionen (13 § andra stycket).

Utom när det gäller atomskada som har uppkommit under transport av atombränsle eller atomprodukt eller som i annat fall har uppkommit i följd av begagnande av transportmedel, är anläggningens innehavare ensam ansvarig. Ersättningsanspråk kan således inte riktas mot någon annan än denne. Den som på grund av nyss anmärkta undantag från denna s. k. kanalisationsregel nödgats betala ersättning för atomskada har regressrätt mot den ansvarige anläggningsinnehavaren, om han inte själv har orsakat skadan uppsåtligen eller gentemot anläggningsinnehavaren har åtagit sig att svara för skadan (9 § första och andra styckena).

Anläggningsinnehavaren har regressrätt bara mot annan ansvarig anläggningsinnehavare och mot den som har orsakat skadan uppsåtligen. Därtill kommer den återkravs rätt han kan ha på grund av avtal (9 § tredje stycket).

Anläggningsinnehavaren är skyldig att teckna försäkring till täckande av sin ansvarighet enligt lagen. Försäkringen skall godkännas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t utser (f. n. försäkringsinspektionen). I stället för försäkring som täcker ansvarigheten för varje inträffad händelse får anläggningsinnehavaren teckna försäkring med visst belopp för anläggningen som sådan. Försäkringsbeloppet får emellertid då inte understiga 30 milj. kr., och efter varje försäkringsfall måste kompletterande försäkring tecknas, om försäkringsbeloppet annars skulle komma att understiga 25 milj. kr. (10 §). Staten är undantagen från försäkringsplikt och även annan anläggningsinnehavare kan befrias från försäkringsplikten, om han ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser enligt lagen (11 §). Vidare finns vissa regler om att en försäkring inte kan bringas att upphöra i förhållande till de skadelidande förrän viss tid har gått efter det att anmälan har gjorts till behörig myndighet (f. n. försäkringsinspektionen) eller förrän den transport som försäkringen avser har avslutats (12 §).

Staten bär enligt lagen ett garantiansvar för de ersättningar som anläggningsinnehavaren har att utge. Den skadelidande kan dock vända sig mot staten först sedan det visat sig att han inte kunnat få ut ersättningen av

vare sig anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare (13 § första stycket).

Om ansvarsbeloppet i visst fall visar sig otillräckligt, skall staten utge supplerande ersättning enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t och riksdagen i varje särskilt fall. Ersättning skall då också utgå i tillägg till ersättning som staten har utgivit för s. k. sena skador, dvs. skador som har yppats senare än tio år efter olyckan (13 § tredje stycket).

Slutligen innehåller lagen bestämmelser om straff för den som försummar försäkringsplikt eller inte iakttar föreskrivna villkor om ställande av säkerhet (14 §) samt en på ömsesidighetsgrundsatser byggd bestämmelse om att Kungl. Maj:t kan inskränka rätten att enligt svensk lag få ersättning för atomskada som har uppkommit i främmande stat i följd av olycka i Sverige (15 §).

Det internationella lagstiftningsarbetet

Under senare hälften av 1950-talet bedrevs inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) — numera organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) — i Paris arbete på att åstadkomma en västeuropeisk konvention om skadeståndsansvar på atomenergiområdet. Arbetet utfördes inom OECDs organ för atomenergifrågor »European Nuclear Energy Agency» (ENEA) av en expertgrupp, bestående av representanter för flertalet av organisationens medlemsländer, däribland Danmark, Norge och Sverige. Det resulterade i att en konvention i ämnet öppnades för undertecknande i Paris den 29 juli 1960. Konventionen undertecknades av sexton av OEECs medlemsländer (samtliga utom Eire och Island). Den träder i kraft när den har ratificerats av fem signatärmakter. Den hade vid årsskiftet 1963/64 ratificerats av Spanien och Turkiet men hann inte träda i kraft, innan den reviderades genom ett tilläggsprotokoll av den 28 januari 1964, vilket utgör en integrerande del av konventionen och till vilket jag strax skall återkomma. Belgien, Frankrike, Spanien och Storbritannien har sedermera ratificerat konventionen i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet. Konventionen träder alltså i kraft när ytterligare en stat har ratificerat den i den nya lydelsen. Konventionen benämns i det följande »Pariskonventionen».

Pariskonventionen innebär bl. a. att skadeståndsansvaret för innehavare av atomanläggning skall vara begränsat till ett belopp för varje atomolycka av lägst 5 milj. sådana betalningsenheter som avses i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 (i det följande benämnda betalningsenheter), vilket f. n. motsvarar cirka 25 milj. kr.

Redan innan arbetet på konventionen var avslutat hade de sex medlemsländerna i den europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) tagit upp inbördes förhandlingar om en tilläggskonvention till Pariskonventionen,

enligt vilken ersättning av statsmedel skulle utgå intill visst maximibelopp i anledning av atomolycka, för vilken innehavare av atomanläggning i någon av berörda stater är ansvarig enligt Pariskonventionen men vars skadeverkningar inte till fullo täcks av det ansvarsbelopp som enligt konventionen fastställts för vederbörande anläggningsinnehavare. I början av år 1962 inbjöds de övriga stater som undertecknat Pariskonventionen att ta del i de avslutande förhandlingarna om en sådan tilläggskonvention. Denna inbjudan accepterades av samtliga berörda stater, bland dem Danmark, Norge och Sverige. En konvention om supplerande statsansvar antogs den 31 januari 1963 vid en diplomatisk konferens i Bryssel. Konventionen utgör ett supplement till Pariskonventionen och står öppen för tillträde bara för stater som har antagit sistnämnda konvention. Den har undertecknats av samtliga Pariskonventionens signatärmakter med undantag av Grekland, Portugal och Turkiet. Den träder i kraft när den har ratificerats av sex signatärmakter. Hittills har Frankrike, Spanien och Storbritannien ratificerat konventionen. Ratifikationerna avser konventionen i den lydelse den har fått genom ett tilläggsprotokoll den 28 januari 1964, vilket utgör en integrerande del av konventionen och till vilket jag återkommer i det följande. Konventionen benämns i fortsättningen »tilläggskonventionen».

Paris- och tilläggskonventionerna syftar till en regional reglering i Väst-europa av atomansvarighetsfrågorna. Det föreligger emellertid på detta område behov att få till stånd en världsomfattande internationell reglering. I slutet av 1950-talet påbörjades därför inom det internationella atomenergiorganet, »International Atomic Energy Agency» (IAEA), arbete på en världsomfattande atomansvarighetskonvention. I maj 1963 ägde en diplomatisk konferens rum i Wien för behandling av ett inom organisationen utarbetat konventionsförslag. I konferensen deltog ett femtiotal stater, däribland de nordiska länderna med undantag av Island. En konvention i ämnet antogs och öppnades för undertecknande den 21 maj 1963. Denna konvention, benämnd »Wienkonventionen», träder i kraft när den har ratificerats av fem stater. Den har enligt tillgängliga uppgifter hittills undertecknats av nio stater, däribland Storbritannien, och ratificerats av fyra stater, nämligen Argentina, Filippinerna, Förenade Arabrepubliken och Kuba. Kamerun samt Trinidad och Tobago har anslutit sig till konventionen. Inte något av de nordiska länderna har undertecknat konventionen.

Wienkonferensen antog också ett fakultativt protokoll om obligatoriskt lösande av tvister rörande Wienkonventionens tolkning och tillämpning. Stater som tillträder protokollet förbinder sig därigenom att hänskjuta sådana tvister till den internationella domstolen (Haag-domstolen), om de inte träffar överenskommelse om annan form för tvistens lösning.

Ehuru Wienkonventionen både i fråga om de grundläggande principerna och beträffande utformningen av de enskilda bestämmelserna nära anslöt till Pariskonventionen, förelåg dock skiljaktigheter på en del punk-

ter. Bland Pariskonventionens signatärmakter rådde efter Wienkonventionens antagande enighet om att man borde närmare utreda förutsättningarna för ett samtidigt tillträde från de västeuropeiska staterna till såväl Pariskonventionen och tilläggskonventionen som Wienkonventionen. Samtidigt skulle undersökas om de ändringar i de två förstnämnda konventionerna som kunde vara nödvändiga för ett sådant tillträde lämpligen kunde eller borde vidtas. Detta utredningsarbete utfördes inom ENEA av en expertgrupp bestående av representanter för Pariskonventionens signatärmakter. Gruppen lade vid årsskiftet 1963/64 fram förslag till *dels* ett tilläggsprotokoll till Pariskonventionen, vilket innefattade vissa ändringar som, så långt det var möjligt, skulle bringa konventionens bestämmelser i överensstämmelse med motsvarande regler i Wienkonventionen, *dels* ett tilläggsprotokoll till tilläggskonventionen avseende sådana ändringar i denna som omedelbart betingades av de föreslagna ändringarna i Pariskonventionen. Tilläggsprotokollet godkändes av OECDs råd den 28 januari 1964 och undertecknades samtidigt eller under den närmast följande tiden av Pariskonventionens signatärmakter utom Grekland, Portugal och Turkiet i fråga om tilläggsprotokollet till tilläggskonventionen. Som har framgått av vad jag tidigare har anfört har Pariskonventionen i dess reviderade lydelse numera ratificerats av Belgien, Frankrike, Spanien och Storbritannien samt tilläggskonventionen i den nya lydelsen ratificerats av sistnämnda tre stater.

De internationella fördrag som nu har berörts rör uteslutande frågan om ansvarighet för skada i följd av driften av landbaserade atomanläggningar. Vid en diplomatisk sjörrättskonferens i Bryssel år 1962, i vilken bl. a. Danmark, Finland, Norge och Sverige deltog, antogs en konvention rörande skadeståndsansvar för redare (»operators») av s. k. atomfartyg. Konventionen öppnades för undertecknande den 25 maj 1962. Den träder i kraft, när den har ratificerats av två stater, av vilka en skall vara »licensstat», dvs. en stat i vilken minst ett atomfartyg är hemmahörande. Konventionen har hittills undertecknats av fjorton stater men har inte ratificerats av någon stat. Inget av de nordiska länderna har undertecknat konventionen.

Pariskonventionen och tilläggskonventionen i franska och engelska versioner samt översättningar till svenska torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilagor 1—2*.

Det nordiska lagstiftningsarbetet

År 1958 tillkallades i Sverige sakkunniga för att utreda vissa frågor om skadestånd och försäkring i samband med atomreaktordrift. Ungefär samtidigt tillkallades motsvarande kommittéer i Danmark, Finland och Norge. Den svenska utredningen, som antog namnet atomskadeutredningen, avlämnade i oktober 1959 ett förslag till tidsbegränsad lagstiftning i ämnet, »Atomansvarighet I», för att tillgodose ett uppkommet behov av att snarast

möjligt få till stånd vissa grundläggande lagbestämmelser i ämnet. På grundval av förslaget utfärdades atomansvarighetslagen den 3 juni 1960. Lagen gällde ursprungligen t. o. m. den 31 december 1963. Dess giltighetstid har sedermera förlängts genom lagar den 17 maj 1963 (nr 157) och den 25 november 1965 (nr 567) och utgår, som jag redan har nämnt, den 31 december 1967.

De nordiska atomskadentredningarna bedrev sitt arbete parallellt med konventionsarbetet inom ENEA, i vilket representanter för Danmark, Norge och Sverige deltog. Under tiden närmast efter det att förslaget till provisorisk lag hade lagts fram ägnade sig den svenska utredningen åt att i samarbete med de övriga nordiska kommittéerna utarbeta förslag till en definitiv lagstiftning, som skulle bygga på Pariskonventionen och möjliggöra ratifikation av denna. I mars 1962 lade utredningen fram betänkande med förslag till ny atomansvarighetslag, »Atomansvarighet II». Den danska kommittén hade i juni 1961 lagt fram ett motsvarande förslag. På grundval av detta förslag utfärdades den 16 maj 1962 »Lov (nr 170) om nukleare anlægg (atomanlæg)». Denna lag innehåller dels vissa koncessionsbestämmelser, dels ansvarighetsregler. I sistnämnda hänseende bygger lagen på Pariskonventionen. I avvaktan på att konventionen träder i kraft och Danmark tillträder konventionen har dock lagens tillämpningsområde begränsats till att avse danska atomanläggningar och olyckor inom danskt område. I Finland och Norge finns inte några lagbestämmelser i ämnet. Den norska utredningen hade i mars 1962 avslutat sitt arbete men lade inte fram något betänkande. I Finland lades ett betänkande fram i januari 1963.

Efter remissbehandling i Sverige av 1962 års förslag uppsköts frågan om lagstiftning på grundval av förslaget i avvaktan på att det då ännu pågående internationella lagsamarbetet skulle slutföras. I januari 1964 förelåg resultatet av detta arbete i form av de internationella fördrag på området som har berörts i det föregående. I detta läge beslöt de nordiska ländernas justitieministrar vid möte i januari 1964, att det nordiska lagsamarbetet skulle återupptas. Arbetet skulle inriktas på en överarbetning av de äldre lagförslagen — i Danmark gällande lag — med sikte på en anpassning till de internationella överenskommelserna. I Danmark, Finland och Norge tillsattes under våren 1964 särskilda kommittéer för ändamålet. I Sverige togs arbetet upp inom justitiedepartementet.

Avsikten med detta utredningsarbete var att nya förslag till atomansvarighetslagstiftning skulle utarbetas på grundval av tidigare framlagda eller utarbetade förslag och däröver avgivna yttranden samt med beaktande av de nya konventionerna och tilläggsprotokollen. Det förutsattes, att kommande lagförslag skulle möjliggöra en ratifikation av Pariskonventionen i dess reviderade lydelse. Under utredningsarbetet skulle vidare prövas lämpligheten av och möjligheterna för ett tillträde från de nordiska ländernas sida till tilläggskonventionen och Wienkonventionen samt utarbetas de lagförslag som kunde förledas av utredningsresultatet i denna del.

Med anledning av utredningsuppdraget utarbetades inom det svenska justitiedepartementet den tidigare nämnda promemorian, »Atomansvarighet III», med förslag till ny atomansvarighetslag. Förslaget bygger på såväl Pariskonventionen och tilläggskonventionen som Wienkonventionen. I promemorian tas dock inte ställning till frågan om Sverige bör tillträda Wienkonventionen. De ändringar i lagtexten som blir nödvändiga om endast Paris- och tilläggskonventionerna skall tillträdas anges i specialmotiveringen till lagförslaget. I Norge har motsvarande lagförslag lagts fram i september 1967. De danska och finska kommittéerna väntas inom kort lägga fram sina betänkannden.

HUVUDDRAGEN AV PARIS- OCH WIENKONVENTIONERNA SAMT TILLÄGGSKONVENTIONEN

Paris- och Wienkonventionerna

Båda dessa konventioner syftar till en reglering av ansvarigheten för skador som uppkommer genom driften av landbaserade atomreaktorer och andra s. k. atomanläggningar i konventionsstaterna. Konventionerna bygger på fyra grundläggande principer: 1) ansvarigheten skall åvila innehavare av atomanläggning på objektiv grund; 2) ansvarigheten skall resp. kan begränsas till visst belopp för varje skadeorsakande händelse; 3) ansvarigheten skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk garanti; 4) ansvarigheten »kanaliseras» till vederbörande anläggningsinnehavare, dvs. i princip skall ingen annan än denne kunna åläggas ersättningsskyldighet. Också i fråga om den systematiska uppbyggnaden och de enskilda bestämmelsernas sakliga innehåll föreligger nära överensstämmelse mellan de båda konventionerna.

I det följande lämnas i ett sammanhang en översiktlig redogörelse för innehållet i båda konventionerna med särskilt angivande av sakligt betydelsefulla skillnader.

Konventionsbestämmelserna är på flera punkter invecklade och svårtillgängliga. För överskådlighetens skull får jag därför på åtskilliga punkter hänvisa till de mer detaljerade redogörelser som lämnas i den följande specialmotiveringen och, i vissa fall, till konventionstexterna. När hänvisning sker till enskilda konventionsbestämmelser nämns Pariskonventionens föreskrifter först.

Båda konventionerna inleds med en rad definitioner (art. 1. a. resp. I. 1.). Pariskonventionens definitioner av nukleär olycka (»nuclear incident»), nukleär anläggning (»nuclear installation»), nukleärt bränsle (»nuclear fuel»), radioaktiv produkt (»radioactive products or waste»), nukleär substans (»nuclear substances») och innehavare av nukleär anläggning (»ope-

rator») har sin motsvarighet i Wienkonventionen, som emellertid dessutom innehåller definitioner av person (»person»), medborgare i fördragsslutande part (»national of a Contracting Party»), anläggningsstat (»Installation State»), behörig domstols lag (»law of the competent court»), nukleär reaktor (»nuclear reactor») och nukleär skada (»nuclear damage»). I fråga om definitionernas närmare innehåll får jag hänvisa till konventionstexterna (betr. Wienkonventionen se »Atomansvarighet III» bil. 3). När den följande framställningen hänför sig till definitionerna, används i stället för ordet »nukleär» det i svensk lagstiftning förekommande sammansättningsledet »atom-».

Enligt Pariskonventionen art. 1. b. kan ENEAs styrelse besluta att visst eller vissa slag av atomanläggningar, atombränslen eller atomsubstanser, som erbjuder endast obetydliga risker, skall undantas från konventionens tillämpning. Beslutet skall fattas enhälligt av konventionsstaternas representanter i styrelsen (art. 16). En motsvarande bestämmelse i Wienkonventionen art. I. 2 föreskriver, att en konventionsstat kan, såvitt gäller ansvarighet för innehavare av atomanläggningar inom dess område, från konventionens tillämpning undanta mindre kvantiteter nukleära substanser som erbjuder bara obetydliga risker, under förutsättning att IAEAs styrelse har fastställt maximigränser för sådant undantag och beslutet ligger inom ramen för dessa gränser.

Pariskonventionen är enligt art. 2 inte tillämplig på atomolycka som inträffar eller skada som uppkommer i stat vilken inte har tillträtt konventionen, om inte annat har föreskrivits i lagen i den konventionsstat där den ansvarige anläggningsinnehavarens atomanläggning ligger (i det följande kallad »anläggningsstaten»). Av bestämmelsen kan motsättningsvis slutas, att konventionen utan vidare gäller beträffande atomolyckor som inträffar i konventionsstat eller på eller över område som inte utgör statligt territorium och därvid är tillämplig i fråga om skador som uppkommer i konventionsstat eller på eller över sådant område som nyss nämnts. Wienkonventionen innehåller inte några bestämmelser om det geografiska tillämpningsområdet. Definitionerna av atomanläggning och anläggningsstat är dock så utformade att konventionen blir tillämplig bara beträffande anläggningar i konventionsstaterna.

Innehavaren av en atomanläggning svarar enligt Pariskonventionen art. 3. a. oberoende av vållande för person- eller egendomsskada orsakad av en atomolycka vid vilken medverkat atombränsle eller radioaktiv produkt, som fanns i hans anläggning, eller av atomsubstans, som — utan att vara under transport — kom från anläggningen. Om i det senare fallet ämnena före olyckan hade omhändertagits av annan anläggningsinnehavare, åvilar dock ansvarigheten denne (art. 5. c.). Motsvarande bestämmelser återfinns i art. II. 1. a. och b. i Wienkonventionen (jfr även art. I. 1. k. i. och ii.). Denna har till skillnad från Pariskonventionen en särskild bestämmelse i art. IV. 1.

om att ansvarigheten för atomskador i samtliga de fall som omfattas av konventionen är objektivt. Från anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt konventionerna i anledning av en atomolycka i hans anläggning undantas skador på själva anläggningen och på egendom som fanns inom dess område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med anläggningen (art. 3. a. ii. 1. resp. art. IV. 5. a.).

Bestämmelserna om ansvarighet för skada i följd av atomolycka under transport av atoms substans till eller från en atomanläggning återfinns i art. 4. a. och b. resp. art. II. 1. b. och c. och innebär i huvudsak följande. Vid transport mellan atomanläggningar i konventionsstaterna är den avsändande anläggningsinnehavaren ansvarig till dess ansvarigheten enligt skriftligt avtal mellan avsändare och mottagare övergår på den sistnämnde. Finns inget sådant avtal, övergår ansvarigheten på mottagaren när denne övertar ämnena. Vid transport till atomreaktor som har infogats i transportmedel upphör avsändarens ansvarighet, när innehavaren av transportmedlets reaktor övertar ämnena. Sker transport till mottagare i icke-konventionsstat, upphör avsändarens ansvarighet när ämnena lossas från det transportmedel med vilket de anlät till den staten. Vid transport till atomanläggning i konventionsstat från atomreaktor som har infogats i transportmedel resp. från avsändare i icke-konventionsstat blir mottagaren ansvarig från det han övertar ämnena resp. från det ämnena lastas på det transportmedel varmed de sänds från den främmande staten. I sistnämnda fall blir dock mottagaren ansvarig bara om transporten har skett med hans skriftliga samtycke.

Transportansvarighetsreglerna gäller också beträffande olyckor som inträffar under tillfällig uppläggning av ämnena i anslutning till transporten. Detta gäller också när uppläggningsen sker i en atomanläggning. Dennes innehavare blir då inte ansvarig för en atomolycka som inträffar i anläggningen och orsakas uteslutande av de upplagda ämnena (art. 5. b. resp. art. II. 1. in fine).

Vid transportolyckor blir anläggningsinnehavaren inte ansvarig för skada på transportmedlet (art. 3. a. 2. resp. art. IV. 5. b.), om inte annat har bestämts i anläggningsstatens lag (art. 7. c. resp. art. IV. 6.). Om skadorna på transportmedlet inte skall ersättas enligt konventionernas regler, hindrar inte konventionerna att anläggningsinnehavaren med stöd av nationell lag görs ansvarig enligt allmänna skadeståndsregler (art. 6. c. ii. resp. art. IV. 7. b.).

En konventionsstat kan genom lagstiftning bestämma, att en fraktförare, som utför transport av atoms substans, med samtycke av innehavare av anläggning i den staten och under förutsättning att han fullgör skyldigheten att teckna försäkring eller ställa annan säkerhet skall vara ansvarig för olyckor under transporten i anläggningsinnehavarens ställe. Enligt Wienkonventionen kan sådant förordnande meddelas också beträffande den som omhändertar radioaktivt avfall (art. 4. d. resp. art. II. 2.).

I anslutning till transportansvarighetsreglerna innehåller konventionerna bestämmelser om att den ansvarige anläggningsinnehavarens försäkringsgivare (eller den som har ställt säkerhet för hans ansvarighet) skall förse fraktföraren med ett av behörig nationell myndighet i anläggningsstaten bestyrkt certifikat, innehållande vissa närmare angivna uppgifter om anläggningsinnehavaren, de transporterade ämnena och försäkringen eller säkerheten. I vissa hänseenden utgör certifikatet exklusivt bevismedel i fråga om riktigheten av däri intagna uppgifter (art. 4. c. resp. art. III).

Om flera anläggningsinnehavare är ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet, var och en intill sitt ansvarsbelopp (art. 5. d. resp. art. II. 3. a.). Har en atomolycka orsakats av flera partier atomsubstans som fanns på ett och samma transportmedel eller som under transport tillfälligt upplagts i en och samma atomanläggning, skall dock den sammanlagda ansvarigheten inte överstiga det högsta ansvarsbelopp som gäller för någon av anläggningsinnehavarna. Frågan om den inbördes fördelningen av ansvarigheten mellan två eller flera solidariskt ansvariga anläggningsinnehavare regleras inte i konventionerna.

Har såväl atomskada som annan skada orsakats av en atomolycka eller gemensamt av en atomolycka och en annan händelse och kan skadorna inte tillförlitligen särskiljas, skall samtliga skador anses som atomskador. Konventionernas regler om »kanalisation» av ansvarigheten för atomskada — vilka berörs närmare i det följande — skall dock i sådant fall inte inverka på den ansvarighet som enligt andra skadestandsregler åvilar annan än anläggningsinnehavaren för skador som inte är atomskador i konventionernas mening men som har orsakats av joniserande strålning (art 3. b. resp. art. IV. 4.).

Från konventionernas tillämpningsområden undantas helt atomolycka som är en direkt följd av krigshandling under väpnad konflikt eller liknande handling under inbördeskrig eller uppror (art. 9 resp. art. IV. 3. a.). Undantag gäller också för atomolycka som är en direkt följd av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art, om inte annat föreskrivs i anläggningsstatens lag (art. 9 resp. art. IV. 3. b.).

Anläggningsstaten kan genom lagstiftning föreskriva att anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt konventionerna skall omfatta också skador som härrör från annan strålningskälla i hans atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt resp. att sådana skador skall inbegripas under begreppet atomskada (art. 3. c. resp. art. I. 1. k. iii.).

Frågan om verkan av medvällande på den skadelidandes sida skall enligt Pariskonventionen avgöras enligt lagen i den stat vars domstolar enligt konventionen är behöriga att handlägga ersättningsanspråk enligt konventionen (art. 11, jfr art. 14. b.). I denna fråga innehåller Wienkonventionen uttryckliga regler i art. IV. 2., som föreskriver att jämkning på grund av med-

vållande får ske bara vid uppsåt och grov vårdslöshet på den skadelidandes sida. Inom denna ram skall frågan i övrigt avgöras enligt den behöriga domstolens lag (lex fori).

Skadeståndsansvaret »kanaliseras» enligt konventionerna till vederbörande anläggningsinnehavare. Anspråk på ersättning för atomskada kan enligt art. 6. a. och b. resp. art. II. 5. (jfr även art. II. 6.) i princip inte riktas mot någon annan än anläggningsinnehavaren eller, om föreskrift därom har meddelats i den behöriga domstolens lag, dennes försäkringsgivare (motsvarande). Undantag från denna kanalisationsregel gäller dock för anspråk som grundas på en sådan internationell konvention på transportområdet som var i kraft eller öppen för undertecknande, ratifikation eller anslutning på dagen för resp. konvention. Vidare gäller i fråga om sådan atomskada som enligt de tidigare berörda särskilda undantagsbestämmelserna inte omfattas av konventionernas ansvarighetsregler — skada på s. k. »on-site-property» och på transportmedlet vid transportolyckor samt skador i följd av krigshandlingar o. d. eller naturkatastrofer — att ersättningsanspråk utan hinder av kanalisationsreglerna kan riktas mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen (art. 6. c. 1. resp. art. IV. 7. a.). Det skadeståndsansvar som enligt andra regler kan åvila innehavaren av en reaktor som ingår i ett transportmedel lider enligt Pariskonventionen inte heller någon inskränkning genom kanalisationsbestämmelserna (art. 6. c. 2.). Wienkonventionen saknar uttrycklig föreskrift i sistnämnda hänseende men torde bygga på samma princip.

Den som har nödgats betala ersättning för atomskada enligt en sådan internationell konvention på transportområdet som nyss nämnts eller enligt lagen i en icke-konventionsstat inträder i den skadelidandes rätt mot den anläggningsinnehavare som är ansvarig för skadan enligt konventionerna (art. 6. d. resp. art. IX. 2. a.). Subrogationsrätt tillkommer enligt Wienkonventionen bara medborgare i konventionsstat men är enligt Pariskonventionen inte begränsad på motsvarande sätt.

Pariskonventionen innehåller i art. 6. e. en speciell regressregel, som saknar motsvarighet i Wienkonventionen. Den innebär, att om någon som har sitt huvudkontor i en konventionsstat eller någon som är anställd hos sådan person har nödgats betala ersättning för atomskada som på grund av bestämmelserna i art. 2 om det geografiska tillämpningsområdet inte omfattas av konventionens ansvarighetsregler, han i vissa fall har rätt att återkräva ersättningen av den anläggningsinnehavare som med bortseende från dessa bestämmelser skulle ha svarat för skadan.

Anläggningsinnehavaren har regressrätt bara mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen och mot den som genom avtal uttryckligen (enligt Wienkonventionen skriftligen) har åtagit sig att svara för skadan (art. 6. f. resp. art. X.).

Frågan om samordning mellan nationella eller mellanstatliga socialför-

säkringssystem och det genom konventionerna inrättade ersättningssystemet skall avgöras enligt lagen i den stat (eller stadgarna för den mellanstatliga organisation) som har inrättat socialförsäkringssystemet (art. 6. h. resp. art. IX. 1.).

Anläggningsinnehavarens ansvarighet skall enligt Pariskonventionen art. 7. a. och b. vara begränsad. Ansvarsbeloppet skall utgöra 15 milj. betalningsenheter för varje olycka. Konventionsstat kan dock genom nationell lag fastställa ett högre eller lägre belopp, dock lägst 5 milj. betalningsenheter. Wienkonventionen innehåller inte någon regel om obligatorisk ansvarsbegränsning men ger konventionsstaterna rätt att begränsa ansvarigheten till lägst 5 milj. U.S. dollars per olycka (art. V. 1.). Ansvarsbeloppet bestäms enligt lagen i anläggningsstaten (art. 7. d. resp. art. V. 1.). Om ersättning för skada på transportmedlet vid transportolycka enligt denna lag skall inbegripas i ansvarsbeloppet, får ansvarigheten för övriga skador inte avse lägre belopp än 5 milj. betalningsenheter resp. dollars (art. 7. c. resp. art. IV. 6.).

Det ansvarsbelopp som har fastställts med stöd av konventionerna omfattar inte ränta eller rättegångskostnad (art. 7. g. resp. art. V. 2.).

Konventionerna innehåller särskilda preskriptionsbestämmelser. Talan om ersättning måste anhängiggöras inom tio år, räknat från dagen för atomolyckan (art. 8. a. resp. art. VI. 1.). Tiden kan förlängas genom föreskrift i nationell lag (lex fori), men bara under förutsättning att ansvarigheten i fråga om anspråk som väcks efter tioårstidens utgång enligt anläggningsstatens lag är täckt av försäkring eller annan ekonomisk garanti. En förlängning av preskriptionstiden får inte heller inkräkta på den rätt till ersättning för personskada som tillkommer skadelidande vilka har väckt ersättningstalan före tioårstidens utgång.

Om en atomolycka har orsakats av atoms substans, som vid tiden för olyckan hade stulits, på annat sätt gått förlorad eller övergivits, inträder preskription inte i något fall senare än efter 20 år, räknat från dagen för förlusten eller övergivandet (art. 8. b. resp. art. VI. 2.).

I nationell lag (lex fori) kan ges föreskrifter om korttidspreskription. Preskriptionstiden skall i så fall utgöra enligt Pariskonventionen minst två och enligt Wienkonventionen minst tre år, räknat från det den skadelidande fick eller skäligen hade bort få kännedom om skadan och om den som är ansvarig för skadan (art. 8. c. resp. art. VI. 3.).

Anläggningsinnehavaren är skyldig att täcka sin ansvarighet enligt konventionerna med försäkring eller annan ekonomisk garanti. Anläggningsstaten bestämmer de närmare villkoren härför (art. 10. a. resp. art. VII. 1.). Enligt Wienkonventionen har anläggningsstaten ett subsidiärt garantiansvar (art. VII. 1. andra punkten), som innebär att staten gentemot de skadelidande själv ytterst svarar för att medel står till förfogande att täcka skadestånden inom ansvarsbeloppet. Pariskonventionen har inte någon uttrycklig föreskrift härom. Försäkringsgivaren (eller den som ställt annan säker-

het) får inte bringa försäkringen (säkerheten) att upphöra att gälla tidigare än två månader räknat från det han har gett behörig myndighet skriftlig underrättelse om försäkringens eller säkerhetens upphörande (art. 10. b. resp. art. VII. 4.). Transportansvarighetsförsäkring kan inte bringas att upphöra så länge transporten pågår.

I den mån annat inte följer av särskilda bestämmelser i konventionerna skall frågan om skadeståndets art, form och omfattning avgöras enligt nationell lag (*lex fori*) (art. 11 resp. art. VIII).

Konventionerna innehåller i art. 13 a. b. och c. resp. art. XI tvingande jurisdiktionsbestämmelser. Talan mot anläggningsinnehavaren eller hans försäkringsgivare om ersättning för atomskada skall enligt huvudregeln väckas vid domstol i den konventionsstat där atomolyckan har inträffat (art. 13. a. resp. art. XI. 1.). Om olyckan har inträffat utanför konventionsstaternas områden eller om platsen för olyckan inte kan bestämmas med säkerhet, tillkommer jurisdiktion domstolarna i anläggningsstaten (art. 13. b. resp. art. XI. 2.). Skulle med tillämpning av dessa bestämmelser behörighet tillkomma domstolarna i flera konventionsstater, gäller särskilda regler. Om olyckan har inträffat delvis i en konventionsstat och delvis utanför konventionsstaternas områden — t. ex. på det fria havet — tillkommer behörigheten domstolarna i den konventionsstat där olyckan delvis har inträffat (art. 13. c. i. resp. art. XI. 3. a.). I övriga fall — dvs. när olyckan har skett inom flera konventionsstaters territorier eller när flera anläggningsinnehavare är ansvariga för en olycka utanför konventionsstaternas territorier — tillkommer behörigheten enligt Pariskonventionen domstolarna i den av de enligt huvudregeln behöriga konventionsstaterna som på begäran av någon av de berörda staterna utpekas av den domstol som har inrättats genom konventionen den 20 december 1957 om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergins område (art. 13. c. ii.) och enligt Wienkonventionen den av de behöriga konventionsstaterna som utses genom avtal mellan de berörda staterna (art. XI. 3. b.).

Konventionerna innehåller också regler om verkställighet av domar. Enligt Pariskonventionen art. 13. d. skall dom på ersättning som har meddelats av behörig domstol i en konventionsstat verkställas i övriga konventionsstater, under förutsättning att domen kan verkställas i förstnämnda stat och att de formella förutsättningarna för verkställighet i den stat där verkställighet begärs har blivit uppfyllda. Ny saklig prövning får inte äga rum. Motsvarande bestämmelser i Wienkonventionen art. XII är mer restriktiva. En konventionsstat kan således vägra verkställighet av dom meddelad i annan konventionsstat, om antingen a) domen erhållits genom svikligt förledande; eller b) den part mot vilken domen har meddelats inte haft skäliga möjligheter att lägga fram sin sak; eller c) domen strider mot »ordre public» i den stat där verkställigheten söks eller mot grundläggande rättsliga normer. I övrigt råder överensstämmelse mellan de båda konventionernas verkställighetsregler.

Om talan om ersättning förs mot en konventionsstat vid behörig domstol, äger den staten inte åberopa immunitet, utom såvitt avser åtgärder för verkställighet (art. 13. e. resp. art. XIV).

Konventionerna och på desamma byggd nationell lagstiftning skall tillämpas utan diskriminering med hänsyn till nationalitet, hemvist eller uppehållsort (art. 14. a. och c. resp. art. XIII).

Av särskilt intresse med hänsyn till tilläggskonventionen är vissa bestämmelser i Pariskonventionen art. 15. I denna artikel mom. a. föreskrivs, att det står varje konventionsstat fritt att vidta de åtgärder den finner nödvändiga för att bygga ut konventionens ersättningssystem. Oberoende av i vilken form sådana åtgärder vidtas får de enligt mom. b. genomföras under villkor som avviker från konventionens bestämmelser, om och i den mån allmänna medel tas i anspråk för ersättningar utöver det belopp om 5 milj. betalningsenheter som anges i art. 7. I Wienkonventionen saknas motsvarighet till dessa bestämmelser.

Frågan om det inbördes förhållandet mellan de båda konventionerna uppmärksammades vid Wienkonventionens tillkomst och föranledde en särskild bestämmelse i art. XVII i denna konvention. Artikeln föreskriver, att såvitt gäller det inbördes förhållandet mellan stater anslutna till sådant internationellt fördrag om skadeståndsansvar på atomenergins område som var i kraft eller öppet för undertecknande, ratifikation eller anslutning den dag Wienkonventionen öppnades för undertecknande, sistnämnda konvention inte skall utgöra hinder mot tillämpning av sådant fördrag.

Tvister om Pariskonventionens tolkning eller tillämpning skall enligt art. 17 i nämnda konvention behandlas av ENEAs styrelse («Steering Committee») och, om godvillig uppgörelse inte nås, på begäran av någon av de berörda parterna hänskjutas till avgörande av den tidigare omnämnda domstol som inrättades genom 1957 års konvention om säkerhetskontroll på atomenergins område.

Wienkonventionen innehåller inte någon bestämmelse om hur tvister av detta slag skall lösas. Frågan har i stället reglerats i ett samtidigt tillkommet fakultativt protokoll om obligatoriskt lösande av tvister. Stater som tillträder protokollet förbinder sig i princip att underkasta sig den internationella domstolens (Haag-domstolen) domsrätt. Protokollet står öppet för alla stater som kan tillträda Wienkonventionen.

Utöver vissa bestämmelser av mer allmän natur utan intresse i detta sammanhang innehåller Paris- och Wienkonventionerna sedvanliga slutbestämmelser. Rörande dessas innehåll vill jag nämna följande.

Reservation till Pariskonventionen är tillåten endast om den godkänns av samtliga de signatärmakter som ratificerar konventionen inom ett år från det de fått underrättelse om reservationen. Reservation skall göras senast vid ratifikation eller anslutning till konventionen. Av de reservationer som hittills har gjorts och blivit godkända bör följande omnämnas.

Enligt en reservation (nr 1) av Grekland, Västtyskland och Österrike har

dessa stater förbehållit sig rätt att genom nationell lagstiftning föreskriva skadeståndsansvar för skada i följd av atomolycka även för andra personer än vederbörande anläggningsinnehavare, under förutsättning att sådana personers ansvarighet är täckt av anläggningsinnehavarens försäkring eller säkerhet eller av statlig garanti.

Grekland, Norge, Sverige och Österrike har genom en reservation (nr 2) förbehållit sig att med sådana internationella fördrag som avses i art. 6. b. och d. jämställa nationell lagstiftning, vilken innehåller bestämmelser av huvudsakligen samma innehåll som föreskrifterna i sådant fördrag.

Västtyskland och Österrike har genom en reservation (nr 4) förbehållit sig rätten att i fråga om atomolyckor som inträffar i resp. land föreskriva att anläggningsinnehavaren skall vara ansvarig för skada orsakad av atomolycka som är en följd av krigshandling eller liknande handling eller av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art.

Wienkonventionen innehåller inte några bestämmelser om rätt att göra reservationer.

Var och en av konventionerna skall förbli i kraft under en tid av tio år. För stater som inte har sagt upp konventionen minst tolv månader före utgången av nämnda period förblir den i kraft under ytterligare perioder om fem år i taget med rätt för konventionsstat att med iakttagande av tolv månaders uppsägningstid frånträda konventionen vid utgången av sådan femårsperiod (art. 22. a. och b. resp. art. XXV).

Pariskonventionen står öppen för OECDs medlemsländer och för stater som i organisationen har ställning som associerad stat. Annan stat kan vinna anslutning med samtycke av samtliga konventionsstater (art. 21. a. och b.). OECDs generalsekreterare är depositarie för konventionen.

Wienkonventionen står öppen för samtliga stater som är anslutna till Förenta Nationerna eller något av dess fackorgan eller till IAEA. Generaldirektören för IAEA är depositarie.

Tilläggskonventionen

Tilläggskonventionen syftar till en civilrättslig reglering av frågan om supplerande ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor och har utformats inom ramen för bestämmelsen i Pariskonventionen art. 15. b. Tilläggskonventionen är sålunda — med vissa ytterligare begränsningar — tillämplig bara beträffande olyckor och skador som omfattas av Pariskonventionen. Utöver de rent civilrättsliga reglerna innehåller den vissa bestämmelser varigenom de anslutna staterna blir folkrättsligt förpliktade att tillhandahålla medel för beredande av ersättning enligt konventionen.

Tilläggskonventionen är supplementär i förhållande till Pariskonventionen. Bestämmelserna i Pariskonventionen skall med andra ord gälla beträffande ersättningar som utgår enligt tilläggskonventionen med endast de

avvikelser eller modifikationer som följer av uttryckliga bestämmelser i denna. Så t. ex. gäller definitionerna i Pariskonventionen utan vidare inom tilläggskonventionens område. Ersättning enligt tilläggskonventionen utgår liksom enligt Pariskonventionen på objektiv grund, den s. k. kanalisationsprincipen gäller även i fråga om ansvarigheten för den del av skadorna som ersätts enligt tilläggskonventionen osv. Karaktären av tilläggskonvention innebär också, att skadorna alltid i första hand skall ersättas av vederbörande anläggningsinnehavare enligt Pariskonventionens regler och att supplerande ersättning enligt tilläggskonventionen utgår bara i den mån ansvarsbeloppet enligt Pariskonventionen inte förslår till full ersättning.

Tilläggskonventionen gäller bara beträffande atomolyckor för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i stat som har tillträtt tilläggskonventionen (i det följande benämnd »Brysselstat») är ansvarig enligt Pariskonventionen. En ytterligare förutsättning är enligt art. 2. a. i. att anläggningen nyttjas för fredliga ändamål och vid tiden för olyckan fanns upptagen på en enligt vissa regler i konventionen förklarad förteckning. Vidare undantas olyckor som i sin helhet inträffar inom en sådan av Pariskonventionen bunden stat som inte är Brysselstat (olycka i stat som inte har tillträtt Pariskonventionen faller utanför tillämpningsområdet redan på grund av bestämmelsen i Pariskonventionen art. 2.). Tillämpningsområdet är slutligen begränsat till olyckor beträffande vilka jurisdiktion enligt Pariskonventionen tillkommer domstolarna i Brysselstat.

Konventionen är enligt art. 2. a. ii. tillämplig endast beträffande 1) skador som uppkommer i Brysselstat; 2) skador som uppkommer ombord på fartyg eller luftfartyg registrerat i Brysselstat under det att fartyget eller luftfartyget befinner sig på eller över det fria havet; 3) skador som i övrigt uppkommer på eller över det fria havet och drabbar medborgare i Brysselstat (inklusive juridiska personer och andra sammanslutningar hemmahörande i sådan stat samt personer vilka är stadigvarande bosatta i en Brysselstat och enligt den statens nationella lag skall jämföras med statens medborgare), varvid dock skada på fartyg eller luftfartyg ersätts bara om fartyget eller luftfartyget är registrerat i Brysselstat.

Ersättning enligt konventionen utgår med sammanlagt högst 120 milj. betalningsenheter vid varje olycka. Detta maximibelopp indelas enligt art. 3. a. och b. i tre »steg» enligt följande system:

a) Första steget utgör lägst 5 milj. betalningsenheter och skall omfattas av anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet enligt Pariskonventionen samt vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk garanti.

b) Andra steget utgörs av ersättningsbelopp mellan första steget och 70 milj. betalningsenheter. Ersättningarna inom detta steg utgår av statsmedel och betalas av anläggningsstaten.

c) Tredje steget utgörs av ersättningsbelopp mellan 70 och 120 milj. betalningsenheter. Ersättningarna betalas med statsmedel av samtliga kon-

ventionsstater gemensamt enligt särskilda fördelningsregler. Dessa fördelningsregler (art. 12. a.) innebär, att var och en av konventionsstaterna lämnar bidrag till 50 % av ersättningarna inom tredje steget på grundval av förhållandet mellan å ena sidan vederbörande stats bruttonationalprodukt enligt OECDs under nästföregående år publicerade statistik och å andra sidan bruttonationalprodukten i samtliga konventionsstater samt till återstående 50 % av ersättningarna på grundval av förhållandet mellan å ena sidan den termiska effekten hos de inom vederbörande stats område belägna och av konventionen omfattade atomreaktoranläggningarna och å andra sidan den termiska effekten hos samtliga sådana reaktoranläggningar i konventionsstaterna.

I de enskilda staterna kan ersättningssystemet enligt art. 3. c. genomföras *antingen* så att ansvarsbeloppet enligt Pariskonventionen sätts till 120 milj. betalningsenheter, varvid den ekonomiska säkerheten enligt Pariskonventionen delvis kommer att utgöras av statsmedel inom andra och tredje stegen, *eller* så att ansvarsbeloppet sätts till ett lägre belopp — som dock inte får understiga beloppet av första steget — varvid vederbörande stat har att tillse att ersättningarna inom andra och tredje stegen ställs till förfogande i annan form än som säkerhet för anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet.

Anläggningsinnehavaren är enligt art. 3. d. inte skyldig att utge ersättningar inom andra eller tredje steget i vidare mån än statsmedel faktiskt ställts till förfogande. Han bär således inte själv något ekonomiskt ansvar för dessa ersättningar.

När två eller flera anläggningsinnehavare är ansvariga för samma skada, skall de totala ersättningsbeloppen inte överstiga 120 milj. betalningsenheter eller det högre belopp som motsvarar summan av de för vederbörande anläggningsinnehavare gällande första stegen (beträffande innehavare av atomanläggning i icke-Brysselstat ansvarsbeloppet enligt Pariskonventionen). Är i sådant fall flera Brysselstater skyldiga att utge ersättningar inom andra steget, fördelas bidragsskyldigheten efter antalet »ansvariga» anläggningar i resp. stater (art. 4).

Vid beräkningen av de ersättningsbelopp som skall utgå av statsmedel inom andra och tredje stegen tas hänsyn bara till ersättningsanspråk som har gjorts gällande inom den i Pariskonventionen fastställda tioåriga preskriptionstiden (art. 6).

Brysselstat som med stöd av art. 8. c. i Pariskonventionen önskar föreskriva korttidspreskription skall fastställa preskriptionstiden till tre år (art. 7).

De skadelidande äger i princip rätt till full ersättning. Vad som är att anse som full ersättning bestäms enligt lagen i den stat där rättegången förs (*lex fori*). Konventionsstaterna äger genom nationell lagstiftning (*lex fori*) fastställa kriterier för ersättningarnas rättvisa fördelning i fall då

skadorna totalt överstiger eller kan beräknas överstiga 120 milj. betalningsenheter. Härvid får dock inte göras någon på nationalitet, hemvist eller uppehållsort grundad diskriminering. Inte heller får olika kriterier tillämpas allteftersom ersättningarna skall utgå inom första, andra eller tredje steget (art. 8).

Genom anläggningsstatens nationella lagstiftning skall enligt art. 5. a. säkerställas att konventionsstaterna i fråga om belopp som utges inom andra och tredje stegen kan utöva regressrätt mot tredje man under de villkor och i den omfattning som svarar mot vad som gäller enligt Pariskonventionen art. 6. f. beträffande anläggningsinnehavarens regressrätt. Anläggningsstaten kan enligt art. 5. b. föreskriva, att regressrätt i fråga om ersättningar inom andra och tredje stegen skall kunna utövas mot anläggningsinnehavaren själv, om vållande till skadan ligger honom till last.

En konventionsstat har enligt art. 14. a. i princip rätt att reglera de frågor som i Pariskonventionen har överlämnats åt nationell lag (lex fori eller anläggningsstatens lag). Från denna regel gäller dock viktiga undantag. Dessa avser *dels* rätten att utvidga Pariskonventionens geografiska tillämpningsområde, *dels* rätten att vid transportolycka inräkna skador på transportmedlet under anläggningsinnehavarens ansvarighet, *dels* rätten att utsträcka tillämpningsområdet till olyckor som har orsakats av krigshandlingar eller liknande handlingar under uppror m. m. eller av allvarliga naturkatastrofer. Beslut av en konventionsstat i något av dessa tre hänseenden blir enligt art. 14. b. inte bindande för övriga konventionsstater i fråga om deras skyldighet att betala resp. bidra till ersättningar inom andra och tredje stegen, om de inte har lämnat sitt samtycke härtill.

En konventionsstat kan inte heller i övrigt genom ensidiga åtgärder ådra andra konventionsstater ökade ekonomiska förpliktelser enligt tilläggskonventionen (art. 14 c.).

Om en konventionsstat ingår avtal med en icke-konventionsstat om att förstnämnda stat skall utge ersättning av statsmedel t. ex. för skador som uppkommer på den andra statens område, får enligt art. 15. a. och b. under vissa förutsättningar tas hänsyn även till dessa skador vid bedömning av huruvida maximibeloppet 120 milj. betalningsenheter kommer att överstridas. Ett villkor är att de skadelidande i den främmande staten inte behandlas gynnsammare än de skadelidande som är berättigade till ersättning enligt tilläggskonventionen.

Förfarandet för att tillhandahålla ersättningar inom andra och tredje stegen regleras enligt art. 9. a. av lex fori. Den skadelidande skall emellertid inte behöva föra ersättningstalan enligt skilda procedurregler allteftersom ersättning skall utgå inom första, andra eller tredje steget (art. 9. b.).

En konventionsstat är enligt art. 9. c. inte skyldig att tillhandahålla ersättning inom andra och tredje stegen, så länge ersättning alltjämt kan utgå inom första steget.

Enligt art. 10. b. kan endast den konventionsstat vars domstolar äger jurisdiktion enligt Pariskonventionen (jurisdiktionsstaten) påkalla att övriga konventionsstater tillhandahåller ersättningar av statsmedel inom tredje steget. De skadelidande kan således inte rikta anspråk direkt mot konventionsstaterna.

Domar på ersättning enligt tilläggskonventionen, vilka har meddelats av domstolarna i jurisdiktionsstaten, skall enligt art. 10. d. verkställas i övriga Brysselstater. Överenskommelser om sådan ersättning, vilka har ingåtts i enlighet med jurisdiktionsstatens interna lagstiftning, skall enligt samma bestämmelse erkännas av övriga Brysselstater.

Den regressrätt mot tredje man som tillkommer konventionsstaterna i fråga om ersättningar inom tredje steget skall enligt art. 10. c. utövas av jurisdiktionsstaten på samtliga berörda staters vägnar.

Om jurisdiktionsstaten är en annan stat än anläggningsstaten, skall den förstnämnda staten förskotta ersättningarna inom andra steget och den sistnämnda staten återbetala de utgivna beloppen. Det förutsätts enligt art. 11. a. att särskild överenskommelse träffas mellan de berörda staterna om förfarandet.

I de nyssnämnda fallen skall enligt art. 11. b. konsultationer äga rum mellan de båda berörda staterna, innan jurisdiktionsstaten meddelar legislativa eller administrativa bestämmelser om ersättningarnas art, form och omfattning. Anläggningsstaten äger rätt att intervensera i skaderegleringen, vare sig denna sker i rättegång eller utom rätta.

Tilläggskonventionen innehåller slutligen vissa bestämmelser om konsultationer mellan konventionsstaterna beträffande tolkning, tillämpning och revision av konventionen, om reservationer, rätt att tillträda konventionen, ändring av konventionen samt ikraftträdande, giltighetstid och uppsägning m. m. Utöver vad jag redan tidigare har anfört vill jag rörande dessa bestämmelser nämna, att reservationer är tillåtna bara om de har godtagits av samtliga signalärmakter och övriga anslutna stater, att ändring av konventionen förutsätter enhälligt beslut av samtliga konventionsstater, att konventionen skall förbli i kraft så länge Pariskonventionen är i kraft samt att var och en av Brysselstaterna äger med en uppsägningstid av tolv månader frånträda tilläggskonventionen vid utgången av den period om tio år under vilken Pariskonventionen enligt dess art. 22. a. skall gälla. I övrigt får jag i dessa hänseenden hänvisa till konventionstexten (art. 16—25).

Det i art. 20. a. omnämnda bihanget (»annex») innefattar en förklaring från konventionsstaternas sida att de *dels* garanterar, att i fråga om sådan atomolycka som inte omfattas av tilläggskonventionens bestämmelser enbart därför att vederbörande atomanläggning — med hänsyn till det ändamål vartill den nyttjas — inte har tagits upp på den i art. 13 omnämnda listan, ersättning kommer att utgå med intill 120 milj. betalningsenheter för varje olycka samt att ingen diskriminering kommer att ske mot Bryssel-

staternas medborgare, *dels* åtar sig att eftersträva att ersättningsreglerna för sådana atomolyckor utformas i så nära anslutning till tilläggskonventionens bestämmelser som möjligt. Med denna förklaring har man velat säkerställa, att vid olyckor i atomanläggningar som nyttjas för militära ändamål ersättning kommer att utgå enligt i huvudsak samma grunder som vid olyckor på vilka tilläggskonventionen är direkt tillämplig. Bestämmelsen i art. 20. a. i tilläggskonventionen innebär, att stat som ratificerar konventionen automatiskt blir bunden av utfästelserna enligt bihanget. Enligt en förklaring, som avgavs av den brittiska delegationen vid 1963 års diplomatiska konferens för behandling av tilläggskonventionen och som godtogs av övriga signatärmakter, anses varken tilläggskonventionen som sådan eller dess bihang vara tillämplig i fråga om olyckor som orsakas av nukleära vapen («nuclear weapons and warheads»).

DE SVENSKA UTREDNINGSFÖRSLAGEN OCH REMISSYTTRANDENA

Huvudgrunderna för lagstiftningen

Anslutning till Pariskonventionen

Det lagförslag som *atomskadeutredningen* lade fram år 1962 byggde på Pariskonventionen och förutsatte en svensk ratifikation av denna. Med hänsyn till vårt samarbete med de västeuropeiska länderna och till att det enligt utredningen kunde på goda grunder antas, att Pariskonventionen inom en nära framtid skulle träda i kraft och ratificeras av flertalet berörda länder, ansåg utredningen det över huvud inte kunna komma i fråga att Sverige skulle ställa sig utanför den internationella gemenskapen genom att införa ersättningsbestämmelser som avviker från konventionens regler.

Enligt *departementspromemorian* äger argumenten för ett svenskt tillträde till konventionen allttjämt bärkraft. I promemorian framhålls också, att det under de nordiska överläggningarna inte från något håll har ifrågasatts annat än att de nordiska länderna bör ratificera Pariskonventionen i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll.

Samtliga remissinstanser har godtagit den ståndpunkt som intagits i utredningsförslagen i detta hänseende.

Anslutning till tilläggskonventionen

Gällande bestämmelser om statligt katastrofansvar. I den provisoriska atomansvarighetslagen har tagits upp vissa bestämmelser om ersättning av statsmedel i fall då olycka av katastrofkaraktär inträffar. Enligt 13 § tredje stycket atomansvarighetslagen skall gottgörelse av statsmedel beredas för här i landet uppkomna skador, i den mån det fastställda ansvarsbeloppet, 25 milj. kr., inte förslår till full ersättning för sådana skador. Ersättning

skall utgå enligt grunder som i varje särskilt fall fastställs av Kungl. Maj:t och riksdagen. Detta system för ersättning av statsmedel i katastroffall innebär sålunda, att staten visserligen är skyldig att utge ersättning men att ersättningsskyldighetens omfattning inte bestäms i lagen utan är beroende av statsmakternas diskretionära prövning i det enskilda fallet.

Atomskadetredningen föreslog bestämmelser som i sak motsvarar 13 § tredje stycket atomansvarighetslagen.

Tilläggskonventionen syftar till en civilrättslig reglering av frågan om supplerande ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor och har som nämnts utformats inom ramen för den tidigare omnämnda bestämmelsen i Pariskonventionen art. 15. b. Som har framgått av den förut lämnade redogörelsen innehåller tilläggskonventionen utöver de rent civilrättsliga reglerna vissa bestämmelser genom vilka de anslutna staterna blir folkrättsligt förpliktade att tillhandahålla medel för ersättning enligt konventionen.

Departementspromemorian. Från principiella synpunkter inger en svensk anslutning till tilläggskonventionen enligt promemorian inte några betänkligheter. Tanken att staten bör i viss omfattning ikläda sig ett ersättningsansvar vid katastrofolyckor har redan accepterats i gällande lagstiftning. Genom en ratifikation av konventionen skulle staten visserligen dra på sig förpliktelser att bidra till ersättning också för skador i följd av olyckor för vilka anläggningsinnehavare i andra Brysselstater är ansvariga och därigenom sträcka sina åtaganden längre än som omedelbart påkallas för att åstadkomma betryggande skydd för svenska intressen. Mot dessa åtaganden svarar dock en rätt för Sverige att av övriga Brysselstater få bidrag med avsevärda belopp, när svensk anläggningsinnehavare är ansvarig för en olycka av katastrofkaraktär. Sveriges andel av ersättningarna inom tredje steget skulle f. n. uppgå till mindre än 3 procent, om samtliga signatär-makter ratificerar konventionen, vilket motsvarar ett belopp av högst cirka 7,5 milj. kr. Övriga Brysselstater blir samtidigt skyldiga att bidra vid en katastrofolycka i en svensk anläggning med över 240 milj. kr. Det får enligt promemorian anses ligga i linje med Sveriges allmänna inställning till frågor om ekonomisk samverkan mellan de västeuropeiska länderna att vårt land ansluter sig till ett delvis på kollektivt ansvar byggt ersättningssystem.

Från rättsliga synpunkter ger tilläggskonventionen enligt promemorian inte anledning till erinringar. Diskrimineringen av vissa skadelidande på grundval av deras nationalitet ter sig visserligen främmande för svensk rättsuppfattning, men reglerna härom rör bara olyckor på eller över det fria havet och inger därför inte allvarligare betänkligheter.

Frågan om Sveriges ratifikation av konventionen blir således enligt promemorian främst en statsfinansiell fråga. Promemorian utgår från att ansvarsbeloppet för anläggningsinnehavaren kommer att i lagen bestämmas

till högst det belopp som föreslogs av atomskadeutredningen i 1962 års förslag eller 50 milj. kr. och att följaktligen statens ersättningsansvar inom andra steget kommer att omfatta cirka (350 — 50 =) 300 milj. kr., vartill kommer Sveriges andel av ersättningarna inom tredje steget, cirka 7,5 milj. kr. Det rör sig enligt promemorian här om så avsevärda belopp, att ersättningsansvaret kan bli betungande för staten. Det är emellertid enligt promemorian sannolikt att ett tillträde till tilläggskonventionen i verkligheten inte kommer att innebära någon nämnvärt ökad belastning för staten i jämförelse med vad som gäller redan med nuvarande ordning. Från dansk och norsk sida har man intagit en positiv hållning i frågan under de nordiska överläggningarna, och det bör enligt promemorian inte komma i fråga att Sverige ställer sig utanför tilläggskonventionen, om denna vinner anslutning från både Danmark och Norge.

Från rätts tekniska synpunkter erbjuder det enligt promemorian inte större svårigheter att införliva tilläggskonventionens civilrättsliga och processuella regler med den svenska lagstiftningen.

Det finns enligt promemorian således ingen anledning att nu frångå den ståndpunkt som Kungl. Maj:t redan tidigare har intagit genom beslutet att underteckna tilläggskonventionen.

Remissyttrandena. Samtliga remissinstanser har lämnat utan erinran att Sverige tillträder tilläggskonventionen.

Anslutning till Wienkonventionen

Departementspromemorian. Från sakliga synpunkter ger enligt promemorian ett tillträde till Wienkonventionen inte anledning till betänkligheter. Konventionen bygger på samma principer som Pariskonventionen, och i allt väsentligt föreligger överensstämmelse mellan de enskilda bestämmelserna i de båda konventionerna. De sakliga skillnader som finns är av underordnad betydelse. I ett fåtal hänseenden ger dock skiljaktigheterna upphov till konflikter mellan de båda regelsystemen. De viktigaste av dessa sammanhänger med konventionernas geografiska tillämpningsområden och med den omständigheten att begreppen konventionsstat och icke-konventionsstat — som spelar stor roll vid tillämpningen av transportansvarighetsreglerna — inte kommer att ha samma innebörd i de båda konventionerna.

Bestämmelsen i Wienkonventionen art. XVII, att konventionen inte skall utgöra hinder mot tillämpning av annan äldre konvention på atomenergiområdet — t. ex. Pariskonventionen — såvitt gäller det inbördes förhållandet mellan de stater som är bundna av en sådan äldre konvention, är enligt promemorian av begränsat värde som instrument för en lösning av föreliggande konflikter, eftersom en tillämpning av Pariskonventionen i åtskilliga fall, där konflikter kan uppkomma, berör inte bara det inbördes för-

hållandet mellan de stater som är bundna av Pariskonventionen utan också utomstående parters intressen, t. ex. skadelidande medborgare i stater som har tillträtt bara Wienkonventionen. Konflikterna måste därför enligt promemorian lösas på annat sätt.

Enligt promemorian kan flertalet av konflikterna överbryggas genom bestämmelser i nationell lagstiftning, men bara under förutsättning att man accepterar att staten för vissa undantagsfall påtar sig ersättningsansvar vid sidan av det statsansvar som följer av tilläggskonventionen. Dessa åtaganden från statens sida inger enligt promemorian inte några betänkligheter från statsfinansiella synpunkter. Statsansvaret blir aktuellt bara i vissa mycket osannolika fall av olyckor utanför atomanläggning, och ansvar kommer att inträda bara om skadorna totalt överstiger anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp, vilket torde inträffa endast i undantagsfall.

De rättstekniska synpunkterna är enligt promemorian av större vikt. En tillfredsställande lösning av konflikterna medför att lagstiftningen blir omfattande och de enskilda bestämmelserna invecklade och svårtolkade. Olägenheterna av detta kan accepteras bara om det föreligger starka sakliga skäl för en samtidig ratifikation av båda konventionerna.

Frågan hur starkt intresse Sverige har av att tillträda även Wienkonventionen blir enligt promemorian beroende av hur stor anslutning konventionen får av länder med vilka vi uppehåller eller bör räkna med att framdeles få nära förbindelser på atomenergiområdet. Enligt promemorian kan man dock inte räkna med att Wienkonventionen inom en nära framtid vinner anslutning från något större antal länder utanför Västeuropa — dvs. utanför kretsen av de länder som kan väntas tillträda Pariskonventionen — med vilka Sverige har eller kommer att få sådana förbindelser på atomenergiområdet att en gemensam lösning av ansvarighetsfrågorna framstår som angelägen. Men utvecklingen går fort och Sverige kan inom överskådlig tid komma i ett läge, där ett tillträde till Wienkonventionen framstår som nödvändigt för en fortsatt gynnsam utveckling av vår atomindustri.

Hur tungt de rättstekniska synpunkterna väger kan enligt promemorian bedömas bara på grundval av ett fullt genomarbetat, på alla de tre ifrågasvarande konventionerna grundat lagförslag. Det har visat sig att ett sådant förslag kan utformas så, att det utan svårighet kan omarbetas till ett förslag som bygger bara på Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Promemorieförslaget inrymmer i enlighet härmed i verkligheten två alternativa förslag, av vilka det ena förutsätter en ratifikation av alla tre konventionerna och det andra en ratifikation bara av Pariskonventionen och tilläggskonventionen.

Remissyttrandena. Majoriteten av de remissinstanser som har uttalat sig i frågan har förordat, att Sverige tillträder Wienkonventionen. *Delegationen för atomenergifrågor* understryker önskvärdheten av att möjligheter

skapas för en ratifikation av alla tre konventionerna. Delegationen finner att några sakskaäl inte kan åberopas mot ett tillträde till Wienkonventionen och anser att de rättstekniska problemen inte utgör tillräckliga skäl mot en ratifikation. Även *Aktiebolaget Atomenergi* finner övervägande skäl tala för en ratifikation av Wienkonventionen. Denna kan enligt bolaget snart bli av betydelse för reaktor-, reaktorkomponent- och bränsleelementindustrin vid eventuella exportorder. *AKK* understryker önskvärdheten av att den nya lagen ges ett så stort tillämpningsområde som möjligt. Det är enligt konsortiet angeläget att utländsk domstol tillämpar lagar som i princip överensstämmer med svensk lag. Om Sverige tillträder bara Pariskonventionen blir de länder som har tillträtt enbart Wienkonventionen att betrakta som icke-konventionsstater, vilket kan komma att innebära begränsningar i nämnda hänseenden. Man torde enligt *AKK* kunna räkna med att det internationella handelsutbytet på det nukleära området för Sveriges del underlättas genom en svensk ratifikation av Wienkonventionen. Delvis liknande synpunkter kommer till uttryck i *Svenska försäkringsbolags riksförbunds* yttrande. Även *Luftfartsstyrelsen* och *SAS* har uttalat sig till förmån för en svensk ratifikation av Wienkonventionen. *Styrelsen för Sveriges advokatsamfund* tar inte uttryckligen ställning till frågan men vad som har anförts i departementspromemorian föranleder styrelsen till det bedömandet att någon ratifikation från svensk sida av Wienkonventionen inte kan förväntas inom överskådlig tid.

Huvuddragen av lagförslagen

Som har framgått av det föregående bygger både *atomskadereordningens* förslag år 1962 och *departementspromemorian*s förslag på att Sverige skall tillträda Pariskonventionen. Promemoriaeförslaget förutsätter en ratifikation också av tilläggskonventionen och eventuellt även av Wienkonventionen.

Med dessa utgångspunkter är huvudgrunderna för dessa förslag givna. Deras huvudsakliga innehåll framgår således av den tidigare lämnade redogörelsen för konventionerna.

Också i systematiskt hänseende medför tillträdet till konventionerna en viss bundenhet.

På vissa punkter har konventionerna överlämnat åt nationell lagstiftning att fylla ut konventionernas regelsystem. I stor utsträckning gäller detta detaljfrågor utan principiell räckvidd. På några punkter har dock en principdiskussion ansetts påkallad. Detta gäller till en början frågan om lagens tillämpningsområde. En fråga som i anslutning därtill särskilt har uppmärksamats i den allmänna motiveringen till det vid departementspromemorian fogade lagförslaget rör det rättsliga bedömandet av skadeståndsansvaret vid atomolyckor som inträffar i Sverige under transport av atomsubstans mellan stater som inte har tillträtt någon av konventionerna.

En annan fråga av principiell betydelse gäller ansvarsbeloppets storlek. En ratifikation av tilläggskonventionen aktualiserar vidare vissa frågor av principiell räckvidd som inte har behandlats tidigare eller som har fått bedömas från andra utgångspunkter och därför i departementspromemorian har blivit föremål för särskilda överväganden. Detta gäller metoderna för att genomföra tilläggskonventionens ersättningsystem, statsansvaret inom andra och tredje stegen samt frågan enligt vilka grunder ersättning enligt tilläggskonventionen skall utgå. Slutligen har ställning måst tas till hur de tidigare berörda konflikterna mellan Paris- och Wienkonventionerna skall överbryggas.

Lagstiftningens tillämpningsområde

Gällande rätt. Den provisoriska atomansvarighetslagen är tillämplig bara beträffande svenska atomanläggningar och olyckor som inträffar i Sverige. Detta innebär, att lagen inte gäller i fråga om en atomolycka som inträffar i Sverige under transport av atomsubstans mellan två utom landet belägna atomanläggningar (transit) eller som i övrigt orsakas av ämnen som inte härrör från eller har sänts till en anläggning här i Sverige. Frågor om skyldighet för de utländska anläggningsinnehavarna eller annan person att ersätta skador i följd av en sådan olycka skall följaktligen bedömas med tillämpning av allmänna skadestandsregler.

Atomskadeutredningen. Enligt art. 2 i Pariskonventionen i dess ursprungliga lydelse kunde konventionens *geografiska tillämpningsområde* genom nationell lagstiftning utvidgas att omfatta atomolyckor som inträffar och atomskador som uppkommer i icke-konventionsstat. Frågan skulle avgöras enligt domstolslandets lag. I atomskadeutredningens slutbetänkande togs därför upp frågan huruvida den svenska lagen bör göras tillämplig på sådana olyckor och sådana skador. Enligt utredningen bör lagen inte gälla beträffande atomolyckor i icke-konventionsstat. I fråga om skador som uppkommer i sådan stat bör lagen enligt utredningen vara tillämplig endast om atomolyckan har inträffat i Sverige och innehavare av atomanläggning här i landet är ansvarig för skador i anledning av olyckan.

I fråga om det *sakliga tillämpningsområdet* konstaterade utredningen, att Pariskonventionen gäller endast olycka i atomanläggning i konventionsstat, olycka under transport av atomsubstans till eller från sådan anläggning samt olycka som i övrigt inträffar utanför atomanläggning och orsakas av atomsubstans som härrör från anläggning i konventionsstat. Utredningen framhåller i anslutning härtill, att olycka som inträffar t. ex. under transport av atomsubstans mellan icke-konventionsstater (s. k. transit-fall) följaktligen inte omfattas av konventionen. Utredningen berör emellertid inte frågan i vad mån den svenska lagen trots detta kan eller lämpligen bör gö-

ras tillämplig på sådana olyckor eller på olyckor som i övrigt orsakas av ämnen som inte härrör från eller har sänts till atomanläggning i konventionsstat.

Remissyttrandena. Atomskadeutredningens förslag beträffande avgränsningen av lagens geografiska tillämpningsområde lämnades utan erinran under remissbehandlingen. Frågan om en särskild reglering av ansvarigheten vid atomolyckor som inte faller inom Pariskonventionens sakliga tillämpningsområde berördes inte i något av remissyttrandena.

Departementspromemorian. Genom 1964 års revision av Pariskonventionen gjordes den ändringen i art. 2, att frågan huruvida konventionen genom nationell lagstiftning gjorts tillämplig beträffande atomolycka som inträffat eller atomskada som uppkommit i icke-konventionsstat skulle i det enskilda fallet avgöras enligt anläggningsstatens och inte domstolslandets lag. I promemorian behandlas därför frågan om utvidgning av det *geografiska tillämpningsområdet* endast med tanke på de fall då innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt konventionen för skador i anledning av en atomolycka. I promemorian förordas, att den svenska lagen i överensstämmelse med atomskadeutredningens förslag inte skall vara tillämplig på olycka i icke-konventionsstat och att den skall gälla beträffande skador som uppkommit i sådan stat endast om olyckan har inträffat i Sverige och innehavare av här belägen anläggning är ansvarig enligt konventionen.

Vad beträffar det *sakliga tillämpningsområdet* erinras i promemorian om att ersättningsbestämmelserna i 1962 års förslag gällde bara beträffande olyckor som omfattas av Pariskonventionens bestämmelser och att således i fråga om olycka som inträffat under transport av atomsubstans mellan icke-konventionsstater allmänna skadeståndsregler liksom f. n. skulle tillämpas.

Åtminstone under en övergångstid och innan de internationella konventionerna har vunnit mera allmän anslutning får man enligt promemorian räkna med möjligheten att olyckor av denna art inträffar i Sverige eller i övrigt under sådana förhållanden att skador uppkommer här. Om den omständigheten att atomansvarighetslagen inte blir tillämplig i dessa fall medför, att de skadelidande kommer i ett sämre läge än de skulle ha gjort om det hade varit fråga om en transport till eller från atomanläggning i en konventionsstat, måste enligt promemorian rättsläget betecknas som otilfredsställande. Härvid kommer framför allt reglerna om objektivt ansvar för anläggningsinnehavare, om försäkringsplikt och om statsansvar i blickfånget.

Reglerna om försäkringsplikt kan enligt promemorian inte göras tillämpliga i dessa fall. Att atomansvarighetslagens bestämmelser om statsansvar inte gäller torde enligt promemorian inte behöva få någon reell betydelse i

praktiken. Det står givetvis statsmakterna fritt att genom beslut i det särskilda fallet bereda de skadelidande gottgörelse av allmänna medel. Man bör enligt promemorian kunna räkna med att så också kommer att ske i ömmande fall.

I fråga om ansvarsgrunden kan man enligt promemorian utgå från att domstolarna i hithörande fall kommer att ställa så låga krav på bevisning om vållande, att man praktiskt sett kan räkna med en tillämpning av objektivi ansvar — om domstolarna inte rentav direkt statuerar objektivi ansvar utan stöd av lag. För att undanröja varje tvekan på denna punkt kan det dock enligt promemorian övervägas att på sätt som har skett i det norska lagförslaget (§ 23 stk. 5 andra punkten) ta in en uttrycklig bestämmelse i lagen om objektivi ansvar vid olyckor av nu ifrågavarande slag. Denna tanke avvisas emellertid i promemorian, som härvid hänvisar till de rätts tekniska svårigheterna att på ett entydigt sätt utpeka ansvarssubjektet och att bestämma tillämpningsområdet i olika hänseenden för en särregel. Det påpekas också att svårigheter uppkommer från systematisk synpunkt att infoga bestämmelsen i ett lagkomplex som i övrigt är helt uppbyggt på internationella konventioner.

Remissyttrandena. Frågan om en reglering av ansvarigheten vid atomolyckor under transport mellan icke-konventionsstater har inte berörts i något av remissyttrandena över departementspromemorian.

Ansvarsbeloppets storlek

Gällande rätt. Enligt den provisoriska atomansvarighetslagen är anläggningsinnehavarens ansvarighet för atomskador i följd av en och samma händelse begränsad till 25 milj. kr. Rörande de överväganden som ligger till grund för denna reglering får jag hänvisa till vad som anfördes i prop. 1960: 140 s. 12 f.

Atomskadeutredningen. De skadelidandes anspråk på fullgott skydd talar enligt utredningen för ett så högt ansvarsmaximum som möjligt. Å andra sidan föranleder hänsynen till anläggningsinnehavaren och atomindustrin i dess helhet samt de försäkringsmässiga synpunkterna att ansvaret hålls inom rimliga gränser. Starka skäl kan också anföras för att begränsa statens finansiella engagemang. Omsorg om statsfinanserna kan därför föranleda att anläggningsinnehavarens ansvarighet pressas uppåt. Försäkringsmarknadens kapacitet och atomindustrins förmåga att bära försäkringskostnaderna är enligt utredningen av största betydelse för de avvägningsproblem som man här ställs inför. Intresset av att underlätta vårt tekniska och kommersiella utbyte med andra länder genom att tillförsäkra skadelidande i främmande stater ett tillfredsställande skydd bör emellertid också beaktas. I

synnerhet för de nordiska ländernas del synes det betydelsefullt att de enskilda staternas lagstiftning får en i största möjliga utsträckning enhetlig utformning i detta hänseende.

Utredningen erinrar i fortsättningen om att man från både dansk och norsk sida har hävdad, att ansvarsbeloppet bör sättas betydligt högre än Pariskonventionens minimum. Man har därvid hänvisat till å ena sidan de skadelidandes intresse av ett fullgott skydd och å andra sidan önskemålet att statens engagemang begränsas så mycket som möjligt. Utredningen finner dessa skäl för ett högre ansvarsbelopp vara beaktansvärda men framhåller också nödvändigheten av att den kapitalkrävande atomindustrin inte redan i begynnelsen påläggs så höga försäkringskostnader att verksamhetens utveckling hämmas. Den nordiska försäkringsmarknadens begränsade kapacitet måste också beaktas — ett högt ansvarsbelopp innebär ett ökat beroende av den internationella försäkringsmarknaden. Tillförlitligt underlag för beräkning av premiekostnaderna för ansvarsförsäkring saknas enligt utredningen. Tills vidare torde man dock få räkna med ej oväsentliga kostnader.

Det har för utredningen framstått som angeläget att uppnå samstämmighet beträffande ansvarsbeloppet i de fyra nordiska länderna. Då man varken i Danmark eller i Norge har varit beredd att acceptera ett lägre ansvarsbelopp än det som motsvarar 10 milj. betalningsenheter eller cirka 50 milj. svenska kronor har utredningen ansett sig böra föreslå en höjning av den provisoriska lagens ansvarsbelopp till 50 milj. kr.

Utredningen påpekar att ett ansvarsbelopp på 50 milj. kr. med däremot svarande försäkring i vissa fall är onödigt högt tilltaget. Särskilt torde detta gälla beträffande ansvarighet under transport. De nordiska kommittéerna har därför enats om att ansvarsbeloppet genom beslut i administrativ ordning skall kunna nedsättas till lägst det i Pariskonventionen fastställda minimibeloppet 5 milj. betalningsenheter eller 25 milj. kr.

Remissyttrandena. Bland de remissinstanser som under remissbehandlingen av 1962 års förslag uttalade sig i frågan om ansvarsbeloppets storlek rådde delade meningar. *Försäkringsinspektionen* tillstyrkte förslaget om en höjning och *Svenska försäkringsbolags riksförbund* förklarade sig inte ha någon erinran mot förslaget. *Delegationen för atomenergifrågor* däremot ansåg det tveksamt om en höjning borde ske. *AKK* och *Sveriges industriförbund* uttalade sig mot en höjning av beloppet.

Departementspromemorian. Efter en redogörelse för 1962 års förslag om höjning av ansvarsbeloppet påpekas i promemorian inledningsvis, att ansvarsbeloppet i den år 1962 antagna danska lagen i överensstämmelse med kommittéförslagen har bestämts till 70 milj. danska kronor, motsvarande ca 10 milj. betalningsenheter. Enligt promemorian medför emellertid en

ratifikation av tilläggskonventionen, att frågan om ansvarsbeloppets storlek kommer i ett annat läge. När innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig kommer i varje fall svenska medborgare och över huvud svenska intressen att bli väl tillgodosedda genom tilläggskonventionens ersättnings-system, oberoende av hur stort anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp är och oavsett var olyckan har inträffat. Å andra sidan kan man inte helt lämna ur räkningen de fall då tilläggskonventionen inte är tillämplig. Man måste också beakta att det vid sådana transportolyckor utanför atomanläggning som inträffar på eller över det fria havet kan finnas skadelidande som på grund av sin nationalitet inte är berättigade till ersättning enligt tilläggskonventionen.

Önskvärdheten av att atomindustrin inte belastas med alltför höga försäkringskostnader utgör enligt promemorian ett skäl mot en höjning av den provisoriska lagens ansvarsbelopp om 25 milj. kr. Å andra sidan bör statens ansvar begränsas att träda in bara i rena katastrofsituationer. Enligt promemorian äger också den nordiska försäkringsmarknaden en sådan kapacitet att ansvarsbelopp intill 50 milj. kr. kan täckas. Risken för olyckor med skadeverkningar överstigande 25 milj. kr. måste anses ringa, och man kan därför räkna med att ökningen av premiekostnaderna blir jämförelsevis liten. En höjning av ansvarsbeloppet till 50 milj. kr. synes därför enligt promemorian vara försvarlig. Det framhålls i det sammanhanget att man i Danmark inte torde vara beredd att föreslå en sänkning av det nu lagfästa ansvarsbeloppet och att man även på norsk sida är inställd på ett ansvarsbelopp av denna storleksordning. Den möjlighet som enligt atomskadere- dningens förslag skulle stå öppen för Kungl. Maj:t att för vissa anläggningar eller vissa fall fastställa lägre belopp bör enligt promemorian behållas.

Remissyttrandena. AKK vidhåller sin i remissyttrandet över 1962 års förslag framförda mening, att ansvarssumman 50 milj. kr. är för hög, i synnerhet om de skadelidandes intressen tillgodoses genom bestämmelserna om det supplerande statsansvaret. Denna uppfattning delas av *Sveriges industriförbund*. *Aktiebolaget Atomenergi* förutsätter att det i åtskilliga fall skall vara möjligt för Kungl. Maj:t att fastställa ett lägre belopp. *Försäkringsinspektionen* har inte någon erinran mot förslaget men anser det i framtiden böra övervägas om inte ett högre ansvarsbelopp för anläggningsinnehavare bör komma i fråga, så att statens ansvar kan begränsas.

Metoderna för genomförande av tilläggskonventionens ersättningssystem

Departementspromemorian. I promemorian framhålls inledningsvis, att tilläggskonventionen innehåller *dels* civilrättsliga bestämmelser, som berör de skadelidandes ersättningsrätt, staternas regressrätt mot tredje man etc.,

dels bestämmelser av folkrättslig natur, som berör uteslutande konventionsstaternas inbördes rättigheter och skyldigheter. Enligt promemorian bör uppenbarligen endast de civilrättsliga reglerna tas upp i atomansvarighetslagen. I den mån konventionsbestämmelser av folkrättslig art kräver en intern reglering bör Kungl. Maj:t utfärda behövliga bestämmelser i administrativ ordning i samband med att konventionen ratificeras.

I promemorian erinras om att tilläggskonventionen anvisar de enskilda staterna två skilda metoder att internt genomföra konventionens ersättningsystem. Enligt det ena alternativet skall vederbörande anläggningsinnehavares ansvarsbelopp enligt Pariskonventionen bestämmas till 120 milj. betalningsenheter och anläggningsstaten tillse, att ansvarigheten är täckt av försäkring eller annan säkerhet inom första steget och av statlig garanti inom andra och tredje stegen. Enligt det andra alternativet får ansvarsbeloppet bestämmas till vilket som helst belopp mellan 5 och 120 milj. betalningsenheter, varvid anläggningsstaten skall tillse att ersättningarna av statsmedel inom andra och tredje stegen står till förfogande i annan form än som säkerhet för anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet.

Sverige bör enligt promemorian inte välja det första alternativet. Det föreligger inte några bärande skäl att ålägga anläggningsinnehavaren ett civilrättsligt ansvar i fråga om ersättningsbelopp som han inte i något fall kan åläggas att betala och för vilka han inte är skyldig att hålla ett försäkringsskydd. Det ter sig främmande att staten skall träda in som försäkringsgivare beträffande viss del av en ansvarighet, som i övrigt kommer att vara täckt av sedvanlig ansvarsförsäkring. Det första alternativet torde vidare vara oförenligt med Wienkonventionen, som saknar motsvarighet till den tidigare berörda bestämmelsen i art. 15. b. i Pariskonventionen.

Tilläggskonventionens ersättningsystem bör enligt promemorian således genomföras enligt det andra alternativet. Enligt promemorian har det också rätt enighet härom under de nordiska överläggningarna. Wienkonventionen utgör inte hinder mot en lösning enligt detta alternativ.

Remissyttrandena. Under remissbehandlingen av promemorian har inte från något håll riktats kritik mot förslaget att genomföra tilläggskonventionens ersättningsystem enligt det i promemorian förordade alternativet.

Statsansvaret inom andra och tredje stegen

Departementspromemorian. Enligt tilläggskonventionen skall anläggningsstaten slutligen svara för ersättningarna inom andra steget. Om jurisdiktion tillkommer domstolarna i annan stat än anläggningsstaten — vilket blir fallet exempelvis om anläggningsinnehavare i annan Brysselstat än Sverige är ansvarig i anledning av en transportolycka på svenskt territorium — skall enligt konventionen art. 11. a. jurisdiktionsstaten förskottera dessa

ersättningar. Detta betyder att svenska staten är förpliktad att i förhållande till de skadelidande svara för ersättningarna inom andra steget, när svenska domstolar enligt Pariskonventionen är behöriga att handlägga ersättningsanspråk i anledning av en atomolycka. Enligt promemorian bör följaktligen staten genom den svenska lagen åläggas att i samtliga fall, när talan mot innehavare av atomanläggning i Brysselstat skall föras vid svensk domstol och tilläggskonventionen är tillämplig, svara för ersättningsbelopp inom andra steget, dvs. ersättningar mellan ansvarsbeloppet 50 milj. kr. och övre gränsen för andra steget enligt konventionen, 70 milj. betalningsenheter eller alltså ersättningsbelopp om cirka 350 milj. kr.

I promemorian påpekas, att det i fråga om ersättningarna inom tredje steget inte finns någon motsvarande förpliktelse för jurisdiktionsstaten. De deltagande staternas folkrättsliga förpliktelser att tillhandahålla ersättningarna inom tredje steget kan enligt art. 10. b. i konventionen göras gällande bara av jurisdiktionsstaten, vilken också ensam är behörig att ombesörja utbetalningen av ersättningsbeloppen. Det ankommer således på jurisdiktionsstaten att i nationell lagstiftning reglera frågan om de skadelidandes rätt i fråga om ersättningarna inom tredje steget. Det kan enligt promemorian diskuteras, om jurisdiktionsstatens ansvar bör sträcka sig lika långt här som när det gäller ersättningarna inom andra steget. Man kan enligt promemorian tänka sig den reservationen att utbetalning till de skadelidande skall äga rum endast om och i den utsträckning som bidragen till ersättningarna inom tredje steget faktiskt flyter in från övriga Brysselstater. Av hänsyn till de skadelidandes intresse av en snabb och effektiv skadereglering och då det från statsfinansiella synpunkter knappast kan inge betänkligheter att ålägga staten ett oinskränkt civilrättsligt ansvar för dessa ersättningar — eftersom staten till mer än 97 procent har rätt att få täckning från andra stater för dessa belopp — förordas i promemorian att staten åläggs att svara för ersättningarna inom tredje steget på samma sätt och enligt samma grunder som när det gäller ersättningarna inom andra steget. Ersättningsreglerna har i samtliga nordiska lagförslag utformats i enlighet härmed.

Remissyttrandena. Promemorieförslaget har i denna del inte rönt några erinringar från remissinstanserna.

Konflikterna mellan Paris- och Wienkonventionerna

I *departementspromemorian* (s. 47 f) behandlas utförligt frågan hur de tidigare berörda konflikterna mellan Paris- och Wienkonventionerna kan och bör lösas genom speciella bestämmelser i den svenska lagen. Frågan blir självfallet aktuell endast under förutsättning att Sverige skall tillträda båda konventionerna. Av skäl som jag kommer att utveckla närmare i det följande förordar jag emellertid att Sverige f. n. inte tillträder Wienkonven-

tionen utan endast Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Under sådana förhållanden synes det inte finnas skäl att här gå närmare in på frågan hur de nämnda konflikterna skall lösas. Jag inskränker mig därför till att hänvisa till framställningen i promemorian.

DEPARTEMENTSCHEFEN

Allmänna överväganden

Atomfysikens utveckling har under efterkrigstiden öppnat väsentligt vidgade möjligheter att utnyttja atomenergin för fredligt bruk. Driften av atomanläggningar är emellertid förenad med risk för skador av en mycket speciell typ, främst s. k. strålnings-skador i samband med frigörelse av radioaktiv strålning. Risken för olyckshändelser av stor omfattning är visserligen enligt den tekniska sakkunskapen inte stor. Katastrofrisken kan dock inte helt uteslutas, och om olyckan är framme kan skadeverkningarna få mycket stor spridning och såväl allmänheten som atomindustrin själv drabbas av skador till mycket betydande belopp. Detta har gett upphov till nya och omfattande lagstiftningsproblem rörande skadestånd och försäkring vid atomreaktor drift. Problemen är i allt väsentligt gemensamma för det stora flertalet länder men berör självfallet i första hand de stater som har eller inom en nära framtid kan väntas få en högt utvecklad atomindustri. Det är därför naturligt att ett omfattande internationellt samarbete har kommit till stånd på detta område.

Samarbetet har bedrivits dels på världsomfattande basis inom det internationella atomenergiorganet i Wien (IAEA) och dels på regionalt plan inom det organ för atomenergifrågor (ENEA) som har upprättats inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OECE), numera organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Inom den senare organisationen har arbetet delvis skett i samverkan med den europeiska atomenergigemenskapen (Euratom). Sverige har liksom Danmark, Finland och Norge deltagit i detta internationella samarbete.

När det gäller skadestånd och försäkring vid driften av landbaserade atomanläggningar har det internationella samarbetet resulterat i de tre tidigare nämnda konventionerna, nämligen den år 1960 inom ENEA avslutade Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergis område, den år 1963 inom Euratom i samarbete med ENEA avslutade tilläggskonventionen till Pariskonventionen rörande supplerande ersättning av statsmedel vid vissa atomolyckor samt den år 1963 inom IAEA avslutade Wienkonventionen om ansvarighet för nukleär skada. Genom två särskilda tilläggsprotokoll år 1964 har Pariskonventionen och tilläggskonventionen reviderats och bragts i sådan överensstämmelse med Wienkonventionen att en stat som

har ratificerat Pariskonventionen och tilläggskonventionen kan tillträda också Wienkonventionen. Beträffande vardera av Pariskonventionen och tilläggskonventionen gäller, att 1964 års tilläggsprotokoll utgör en integrerande del av konventionen, som således numera kan ratificeras endast i den lydelse den erhållit genom tilläggsprotokollet.

Redan innan något resultat förelåg av det internationella samarbetet uppkom i Sverige behov av att snarast möjligt få till stånd vissa grundläggande lagbestämmelser om skadestånd och försäkring vid atomreaktor-drift. Det var i samband med att Aktiebolaget Atomenergis materialprovvningsreaktor i Studsvik skulle tas i bruk på sommaren 1960. Med anledning härav antogs atomansvarighetslagen, som trädde i kraft den 1 juli 1960. Lagen gjordes provisorisk i avvaktan på att det internationella samarbetet på området skulle avslutas. Dess giltighetstid begränsades till utgången av år 1963 men har sedermera förlängts och utgår nu den 31 december 1967.

Den provisoriska atomansvarighetslagen grundade sig på ett förslag som den år 1958 tillkallade atomskadeutredningen hade lagt fram på hösten 1959. Under tiden därefter ägnade sig utredningen i enlighet med sina direktiv åt att med beaktande av det internationella samarbetet utarbeta förslag till definitiv lagstiftning i ämnet. Utredningsarbetet bedrevs i samverkan med motsvarande kommittéer i Danmark, Finland och Norge. Utredningen lade år 1962 fram sitt slutbetänkande »Atomansvarighet II» med förslag till ny atomansvarighetslag. Detta förslag byggde på 1960 års Pariskonvention och förutsatte att Sverige skulle ratificera denna konvention. Förslaget remissbehandlades men ansågs inte böra föranleda lagstiftning innan resultatet av det ännu pågående internationella samarbetet förelåg. Sedan detta samarbete avslutats, återupptogs i början av år 1964 det nordiska lagsamarbetet på området. Som resultat därav lades i maj 1966 i Sverige fram en inom justitiedepartementet upprättad promemoria, benämnd »Atomansvarighet III», med förslag till ny atomansvarighetslag. Detta förslag grundar sig på samtliga de förut nämnda konventionerna. Motsvarande lagförslag lades fram i Norge i september 1967 och kan väntas föreligga inom kort i Danmark och Finland. Den svenska departementspromemorian har remissbehandlats. Därefter har fortsatta nordiska överläggningar ägt rum mellan företrädare för berörda ministerier i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Sedan såväl det internationella samarbetet som det samnordiska utredningsarbetet nu har avslutats, är tiden inne att ta upp frågan om en definitiv lagreglering av frågorna om skadestånd och försäkring vid atomreaktor-drift.

Sverige deltar redan sedan lång tid i det tekniska och ekonomiska internationella samarbete som äger rum på atomenergiområdet. För en fortsatt gynnsam utveckling av den svenska atomenergiverksamheten är det av stor betydelse att vårt deltagande i detta samarbete underlättas och kan utvecklas vidare. Ett så långt möjligt enhetligt system för lösningen av uppkom-

mande ersättningsfrågor är ägnat att främja en sådan utveckling. Som framhållits av atomskadeutredningen och i departementspromemorian samt av ett stort antal remissinstanser bör det med hänsyn till dessa förhållanden och i betraktande av Sveriges geografiska läge inte komma i fråga att Sverige ställer sig utanför den internationella gemenskapen på området. Det är också av särskild vikt att uppnå nordisk rättslikhet. Den grundinställning som jag nyss har angett för vår del har under det nordiska samarbetet kommit till uttryck också i Danmark, Finland och Norge.

Med hänsyn till vårt nära samarbete på atomenergiområdet med de västeuropeiska länderna uppkommer i första hand fråga om en svensk ratifikation av *Pariskonventionen*. Det är goda utsikter att denna konvention inom en nära framtid träder i kraft mellan ett stort antal västeuropeiska länder. Den har undertecknats av samtliga de stater som var medlemmar av ENEA, när den öppnades för undertecknande, med undantag av Eire och Island. Den har i sin slutliga lydelse ratificerats av Belgien, Frankrike, Spanien och Storbritannien och träder i kraft när den har ratificerats av fem länder. Samtliga i det internationella samarbetet deltagande nordiska länder har undertecknat konventionen och under de fortsatta nordiska överläggningarna har enighet också vunnits om att ratifikation bör ske.

En svensk ratifikation av Pariskonventionen skulle i förhållande till vår nu gällande provisoriska lag inte föranleda annan principiellt betydelsefull ändring än en utsträckning av tillämpningsområdet för vår lagstiftning till att avse även atomolyckor som inträffar utom landet under internationella transporter av nukleärt material. Den provisoriska lagen bygger nämligen på samma grundläggande principer som Pariskonventionen: skyldighet för innehavare av atomanläggning att ersätta atomskada oberoende av vållande (objektivt ansvar), s.k. kanalisation av ansvarigheten till anläggningens innehavare, begränsning av dennes ansvarighet till visst högsta belopp för varje händelse och slutligen skyldighet för anläggningsinnehavaren att teckna försäkring eller på annat sätt ställa säkerhet för att uppkommande skadeståndsskyldighet kan fullgöras. De skiljaktigheter som föreligger mellan vår gällande lag och Pariskonventionen rör uteslutande detaljfrågor utan principiell räckvidd och är till stor del av enbart rättsteknisk natur.

Samtliga remissinstanser har anslutit sig till den i atomskadeutredningens betänkande och departementspromemorian intagna ståndpunkten, att Sverige bör ratificera Pariskonventionen och anta en definitiv atomansvarighetslag i överensstämmelse med denna. Jag vill också för egen del förorda att så sker.

I nära samband med Pariskonventionen står *tilläggskonventionen* av år 1963. Konventionen innehåller regler om supplerande statligt ansvar för atomskador och tar sikte på skadefall av katastrofnatur. Den utgör ett komplement till Pariskonventionen och kan tillträdas endast av stat som har ratificerat eller anslutit sig till denna konvention. Tilläggskonventionen

har undertecknats av samtliga de länder som har undertecknat Pariskonventionen utom Grekland, Portugal och Turkiet. Den har ratificerats av Frankrike, Spanien och Storbritannien och träder i kraft tre månader efter det att den har ratificerats av sex länder.

Tilläggskonventionen innebär att konventionsstaterna enligt vissa regler blir civilrättsligt ansvariga för uppkomna skador till den del dessa inte täcks av den ansvarige anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt Pariskonventionen (det s. k. första steget). Även det statliga ansvaret är dock på visst sätt begränsat. Konventionen föreskriver i detta hänseende två gränser, en lägre gräns vid 70 milj. betalningsenheter, motsvarande ca 350 milj. kr., och en övre gräns vid 120 milj. betalningsenheter, motsvarande ca 600 milj. kr., allt räknat per atomolycka. För ersättningsbelopp som faller under den lägre gränsen men överstiger anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp (det s. k. andra steget) skall den konventionsstat inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens anläggning ligger svara ensam. Vid olyckor med så omfattande verkningar att ersättningsbeloppen inom första och andra stegen inte räcker till ersättning åt de skadelidande svarar samtliga konventionsstater gemensamt för de ersättningar som faller utom 70 milj. betalningsenheter men inom 120 milj. sådana enheter (det s. k. tredje steget). Skyldighet att bidra till ersättningarna inom tredje steget föreligger för samtliga konventionsstater, oavsett i vilken av dessa den ansvarige anläggningsinnehavarens anläggning ligger. Bidragsskyldigheten fördelas mellan staterna efter grunder som är bestämda med hänsyn till staternas bruttonationalprodukt och den termiska effekten hos de atomreaktoranläggningar i de berörda staterna som omfattas av tilläggskonventionen. Under förutsättning att samtliga signatärmakter ratificerar konventionen innebär fördelningsreglerna för Sveriges del skyldighet att bidra med mindre än 3 procent av ersättningsbeloppen inom tredje steget eller således mindre än 7,5 milj. kr.

Remissinstanserna har utan undantag tillstyrkt eller lämnat utan erinran att Sverige ratificerar tilläggskonventionen. Under de nordiska departementsöverläggningarna har enighet också rått mellan de danska, norska och svenska delegerade om att ratifikation bör ske. I Finland har man ännu inte tagit slutlig ståndpunkt i frågan. Den finländska kommittén har dock stannat för att lägga fram ett lagförslag som möjliggör en finländsk ratifikation också av tilläggskonventionen.

Som framhållits i departementspromemorian möter en svensk ratifikation av konventionen inte några principiella betänkligheter. Regler om skyldighet för staten att utge supplerande ersättning för atomskador vid katastrofolyckor innebär inte någon nyhet för Sveriges del. Bestämmelser om statligt katastrofansvar finns redan i 1960 års lag. Enligt denna skall ersättning för skador, som inte täcks av anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp, utgå av statsmedel enligt grunder som i varje särskilt fall bestäms av Kungl. Maj:t och riksdagen. En svensk ratifikation av tilläggskonventionen skulle

innebära att den diskretionära prövning som sålunda lagts i händerna på statsmakterna ersätts med ett civilrättsligt ansvar för staten inom de nyss angivna gränserna.

Det statsansvar som följer med ett tillträde till tilläggskonventionen kan tydligen komma att avse betydande belopp. Sannolikheten för att en katastrofolycka skall inträffa och statsansvaret därmed aktualiseras i någon större omfattning får dock med hänsyn till den tekniska sakkunskapens bedömning av olycksriskerna anses mycket liten. Men även för det fall att en olycka av ren katastrofkaraktär skulle inträffa är det tveksamt om den ersättningskyldighet som följer av tilläggskonventionen i praktiken innebär någon ökning av statens ansvar i förhållande till vad som nu gäller enligt 1960 års lag. Enligt denna kan visserligen statens ansvar begränsas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen både när det gäller ersättningsgrunderna och i fråga om ersättningsbeloppens storlek. Det är dock knappast tänkbart att statsmakterna i en katastrofsituation skulle i ett sådant beslut i någon nämnvärd grad avvika från allmänna skadeståndsregler och vad som tillämpas av andra länder i liknande situationer. I fråga om sådana atomolyckor utanför Sverige, för vilka statsansvar inträder enligt tilläggskonventionen men vilka nu inte omfattas av den provisoriska lagen, kan statens ansvarighet i praktiken aktualiseras bara vid transportolyckor. Risken för transportolyckor av sådan omfattning som det här är fråga om är emellertid så obetydlig att man praktiskt sett kan bortse från den. Och när det gäller statsansvaret inom tredje steget vid sådana olyckor utanför Sverige som över huvud inte berör svenska intressen kommer Sveriges andel i ansvarigheten som nämnts att avse endast jämförelsevis blygsamma belopp.

Med hänsyn till dessa förhållanden torde några bärande skäl inte kunna åberopas för att Sverige skall avstå från att tillträda tilläggskonventionen och därmed ställa sig utanför den västeuropeiska gemenskapen. Det nära tekniska och ekonomiska samarbete på atomenergiområdet som vi redan har med andra västeuropeiska länder gör det snarare naturligt att vi gör gemensam sak med dessa länder och antar det ersättningsssystem som tilläggskonventionen innehåller.

Under hänvisning till vad jag sålunda har anfört vill jag förorda att Sverige tillträder även tilläggskonventionen och att den nya atomansvarighetslagen utformas med beaktande av konventionens bestämmelser.

När det gäller frågan om en svensk ratifikation av *Wienkonventionen* är läget i viss mån ett annat än när det gäller de båda nu berörda konventionerna. Wienkonventionens bestämmelser överensstämmer visserligen i huvudsak med reglerna i Pariskonventionen, och något hinder från saklig synpunkt mot att Sverige tillträder också Wienkonventionen föreligger därför inte. Som framgår av departementspromemorian medför emellertid en ratifikation av både Pariskonventionen och Wienkonventionen vissa rättstekniska svårigheter. Det behövs nämligen särskilda regler för att lösa de kon-

flikter som kan uppstå mellan de båda konventionernas regelsystem och detta medför att lagstiftningen blir både invecklad och svårtolkad.

I departementspromemorian har inte tagits ställning till frågan om Sveriges tillträde till Wienkonventionen. Det vid promemorian fogade lagförslaget är dock så utformat att det möjliggör ratifikation av alla tre konventionerna. Under remissbehandlingen har flertalet remissinstanser tillstyrkt att Sverige tillträder Wienkonventionen. Aktiebolaget Atomenergi och AKK har därvid särskilt framhållit den betydelse för den svenska atomenergiindustrin som en ratifikation av konventionen kan få inom en relativt snar framtid.

Av betydelse för frågans bedömning är vilken anslutning Wienkonventionen kan väntas få från sådana länder som inte tillträder Pariskonventionen men som Sverige har eller kan väntas få nära förbindelse med på atomenergiområdet. Länder utanför ENEAs medlemskrets kan vinna anslutning till Pariskonventionen och tilläggskonventionen men endast under förutsättning att samtliga konventionsstater lämnar sitt samtycke. Wienkonventionen står däremot utan vidare öppen för alla stater som är anslutna till Förenta Nationerna eller något av dess fackorgan eller till IAEA. Det är därför möjligt att Wienkonventionen vinner anslutning från ett betydligt större antal stater än de båda övriga konventionerna. Hittills har den emellertid vunnit mycket ringa anslutning. Den har undertecknats av nio stater, bland vilka dock endast Storbritannien hör till de större industriländerna. Fyra stater, nämligen Argentina, Filippinerna, Förenade arabrepubliken och Kuba, har ratificerat konventionen. Förenta Staterna torde inte inom överskådlig tid komma att tillträda konventionen, främst beroende på att man där anser det lägsta tillåtna ansvarsbeloppet 5 milj. dollar alltför lågt. Inte heller Sovjetunionen torde f. n. ha några planer på att tillträda konventionen. Det torde över huvud inte finnas anledning räkna med nämnvärd anslutning från de östeuropeiska staternas sida. Av de större afro-asiatiska staterna kan främst Japan och Indien tänkas vara intresserade av att tillträda konventionen. Flertalet latinamerikanska länder torde hysa så starka principiella betänkligheter mot bl. a. kanalisations- och regressbestämmelserna att de inte kan väntas tillträda Wienkonventionen annat än i ett mer eller mindre uttalat tvångsläge Jag vill i detta sammanhang erinra om att det inom Inter American Nuclear Energy Commission (IANEC) sedan några år pågår arbete på en regional konvention om atomansvarighet med deltagande av flertalet stater på den amerikanska kontinenten.

Mot bakgrunden av vad jag nu har sagt synes det inte föreligga något intresse för Sverige att redan nu tillträda Wienkonventionen. Det är inte möjligt att förutsäga om eller när situationen på det internationella planet förändras på ett sådant sätt att en svensk ratifikation av konventionen framstår som nödvändig för att utvecklingen av vår atomindustri inte skall hämmas. Man får dock räkna med att så kan bli fallet inom en nära framtid.

Det innebär att om vi nu genomför en lagstiftning som bygger enbart på Pariskonventionen och tilläggskonventionen frågan om en ändring av lagen för att anpassa den till Wienkonventionen kan komma att aktualiseras redan kort efter lagens ikraftträdande. Detta är emellertid en olägenhet som vi enligt min mening kan ta. Det erforderliga utredningsunderlaget för en sådan anpassning föreligger redan i den remitterade departementspromemorian. En lagändring kan därför ske utan nämnvärd omgång och med kort varsel. Under dessa förhållanden och så länge de sakliga skälen för ett svenskt tillträde till Wienkonventionen inte är särdeles starka bör de rätts- tekniska synpunkter som talar mot att Sverige tillträder Wienkonventionen enligt min mening väga tungt.

Stor vikt bör även fästas vid den inställning man intar i frågan i övriga nordiska länder. Om Sverige och de övriga nordiska länderna tillhör olika konventionssystem, uppkommer konflikter som gör det mycket svårt att få en tillfredsställande reglering av ansvarighetsfrågorna vid olyckor under transport av atoms substans inom Norden. Man tvingas lösa konflikterna på ett sätt som innebär att man avviker från de ömsesidighetsgrundsatser vilka ligger till grund för konventionernas reglering och man måste därför sannolikt komplettera de nationella lagarna med bilaterala överenskommelser. Ersättningssystemen skulle härigenom ytterligare kompliceras. I Danmark, Finland och Norge har man visserligen ännu inte tagit slutlig ståndpunkt till frågan om en ratifikation av konventionen. Vid de nordiska departements- överläggningarna har emellertid de delegerade från de övriga nordiska länderna menat, att man f. n. inte bör tillträda Wienkonventionen.

På grund av vad jag sålunda har anfört förordar jag att Sverige tills vidare inte ratificerar Wienkonventionen. Skulle man under lagstiftnings- ärendets fortsatta behandling i de övriga nordiska länderna komma till en annan ståndpunkt får frågan omprövas.

En ratifikation av Pariskonventionen och tilläggskonventionen förutsätter, att *vår interna lagstiftning* anpassas till dessa konventioner. De innehåller till övervägande del tvingande bestämmelser. Det huvudsakliga innehållet i den nya lagen är därmed på förhand givet, och jag kan i den delen i huvudsak inskränka mig till att hänvisa till den redogörelse för konventionsbestämmelserna som jag har lämnat i det föregående. På vissa betydelsefulla punkter har dock konventionerna lämnat åt de enskilda staterna att bestämma den rättsliga regleringen. Jag vill här beröra dessa frågor något närmare och i det sammanhanget också särskilt behandla frågan, om den svenska lagen bör utsträckas till att gälla vissa atomolyckor eller atomskador som inte omfattas av konventionerna.

Regleringen i sistnämnda hänseende är av viss betydelse för lagens innehåll i övrigt och jag vill därför först beröra lagens tillämpningsområde.

Pariskonventionen syftar till en reglering av de skadestandsfrågor som har anknytning till atomenergiverksamheten i konventionsstaterna. Med denna utgångspunkt har konventionsbestämmelserna utformats så, att de i princip är tillämpliga på olycka som inträffar i atomanläggning i konventionsstat eller under transport av atomsubstans till eller från sådan anläggning eller som i annat fall inträffar utanför atomanläggning i konventionsstat och orsakas av atomsubstans som härrör från sådan anläggning (art. 3 och 4). Den angivna utgångspunkten har dock inte ansetts böra utan vidare leda till att konventionen skall vara tillämplig, oavsett var olyckan inträffar eller skadan uppkommer. I art. 2 har därför tagits upp bestämmelse att konventionen inte är tillämplig på atomolycka som inträffar eller atomskada som uppkommer i stat, vilken inte har tillträtt konventionen, om annat inte har föreskrivits i anläggningsstatens lag. Av denna bestämmelse följer, att konventionen utan vidare är tillämplig på skador som uppkommer i konventionsstat eller på eller över område som inte utgör statligt territorium, under förutsättning att atomolyckan har inträffat i konventionsstat eller på eller över sådant område som nyss nämnts.

Av konventionens jurisdiktionsbestämmelser och regler om tillämplig lag följer att en konventionsstats interna lag blir tillämplig inte bara på olyckor som inträffar inom den staten utan också i vissa fall på olyckor som inträffar på eller över det fria havet. Vissa bestämmelser i den interna lagen blir dessutom tillämpliga vid sådan olycka i annan konventionsstat för vilken innehavare av anläggning inom den egna statens område är ansvarig enligt konventionen. Även andra bestämmelser i den interna lagen kan bli tillämpliga i ett sådant fall på grund av de internationellt-privaträttsliga reglerna i annan konventionsstat. Med hänsyn till dessa förhållanden måste den svenska lagens geografiska tillämpningsområde bestämmas så att det täcker konventionens tillämpningsområde, sådant detta med tvingande verkan har reglerats i art. 2. Konventionen ger emellertid som nämnts möjlighet att utvidga den interna lagens tillämpningsområde. Det ger anledning att också ta ställning till huruvida den svenska lagens tillämpningsområde bör utsträckas till att omfatta atomolyckor och atomskador som inte direkt omfattas av konventionen.

När det gäller olycka som inträffar i icke-konventionsstat innebär såväl 1962 års förslag som promemorieförslaget, att huvudregeln i art. 2 i konventionen skall gälla, dvs. att lagen inte skall vara tillämplig. Remissinstanserna har utan undantag biträtt detta förslag och jag är själv av samma mening. Den föreslagna regleringen innebär visserligen, att om en olycka i icke-konventionsstat orsakar skada här i landet eller skada som i övrigt drabbar svensk medborgare eller svenskt intresse, anspråk på ersättning blir att bedöma enligt allmänna skadestandsregler. Det bör dock inte komma i fråga att generellt utvidga lagens tillämpningsområde till olycka i icke-konventionsstat. Inte heller bör införas en ordning som medför att anspråk

i anledning av en och samma olycka behandlas enligt olika regler, beroende på var skadan har uppkommit eller vem som har lidit skadan. Att skador uppkommer i Sverige i följd av atomolycka i icke-konventionsstat synes dessutom föga sannolikt. Man kan nämligen räkna med att alla våra grannländer tillträder konventionen.

Vad därefter beträffar atomskada som har uppkommit i icke-konventionsstat i följd av atomolycka i Sverige är läget i viss mån ett annat. Som har framhållits både i atomskadeutredningens slutbetänkande och i departementspromemorian kan det ifrågasättas, om inte på detta område bör anses gälla ett folkrättsligt grannelagsansvar, så att ersättning alltid utgår för skada som uppkommer till följd av en olycka i Sverige, för vilken innehavare av anläggning här i landet är ansvarig enligt svensk lag, oavsett var skadan uppkommit. Förslaget att på denna grund göra den svenska lagen tillämplig på skador av denna art har lämnats utan erinran under remissbehandlingen, och jag vill också för egen del biträda förslaget. Däremot synes sådana folkrättsliga grannelagssynpunkter inte motivera att tillämpningsområdet utsträcks till att omfatta också skador i icke-konventionsstat i följd av olycka inom område som ej tillhör någon stat.

Enligt utredningsförslagen bör regeln, att ersättning enligt lagen skall utgå för skada i icke-konventionsstat i följd av sådan atomolycka i Sverige för vars skadeverkningar innehavare av här belägen atomanläggning svarar, inte gälla obetingat i alla situationer. Om enligt rättsordningen i den ifrågavarande staten ersättning i anledning av en där inträffad atomolycka inte utgår för skada som uppkommer i Sverige, synes det skäligen att motsvarande inskränkning görs i svensk lag. Ett annat fall, när enligt betänkandet och promemorian ersättning inte bör utgå i Sverige för skada utomlands, är att Sverige tidigare har erbjudit det land där skadan uppkommit att sluta traktat om atomansvarighet, byggd på ömsesidighetsgrundsats, men det främmande landet har avböjt erbjudandet.

Det kan vidare tänkas, att anspråk på ersättning för atomskada som har uppkommit i en icke-konventionsstat med stöd av culparegeln riktas mot innehavare av atomanläggning i Sverige eller mot annan här i landet i anledning av en atomolycka som har inträffat i en icke-konventionsstat — t. ex. under transport av atoms substans till eller från anläggning i Sverige — och att ersättningsfrågan kommer upp till bedömning vid svensk domstol. Även för sådana fall bör det enligt betänkandet och promemorian finnas möjlighet att enligt reciprocitetsprincipen inskränka rätten att erhålla ersättning i Sverige. Utredningsförslagen överensstämmer på denna punkt i princip med den reglering som redan nu gäller enligt 15 § i 1960 års lag. Förslagen har lämnats utan erinran av remissinstanserna, och jag vill också ansluta mig till förslagen i denna del.

Pariskonventionens regler om transportolyckor gäller som nämnts bara vid transporter till eller från atomanläggning i konventionsstat. Utanför

tillämpningsområdet faller bl. a. skada i följd av atomolycka under transport mellan icke-konventionsstater eller mellan sådan stat och atomreaktor i transportmedel även om skadan uppkommer i konventionsstat. Om inte i nationell lag införs särskilda ansvarighetsregler för sådana fall, blir frågan om skyldighet för avsändare, mottagare, transportör eller annan person att ersätta skadan att bedöma enligt allmänna skadeståndsregler. Ersättning av statsmedel utgår då också endast i den mån statsmakterna fattar beslut därom i det enskilda fallet. I departementspromemorian har tagits upp frågan, om den svenska lagen bör innehålla särskilda bestämmelser för det fall att det under transport mellan icke-konventionsstater inträffar en olycka som ger upphov till skada i Sverige. I promemorian har intagits den ståndpunkten att en sådan reglering i realiteten inte nämnvärt skulle stärka de skadelidandes ställning och att det i flera hänseenden skulle erbjuda betydande svårigheter att utforma och på lämpligt sätt avgränsa tillämpningsområdet för sådana bestämmelser. I promemorian har därför tanken på en reglering även för dessa fall avvisats. Någon erinran mot detta ställningstagande har inte framförts under remissbehandlingen.

Åtminstone så länge konventionerna inte har vunnit någon mera allmän anslutning har detta problem en viss praktisk räckvidd. Från allmänhetens synpunkt är det otillfredsställande att det här finns en lucka i ersättnings-systemet. Även om man kan anta att svenska domstolar i händelse av en atomolycka i Sverige under en transit-transport av detta slag skulle vara beredda att utan stöd av lag statuera objektivet ansvar, är frånvaron av ekonomiska garantier för att ansvaret verkligen kan utkrävas en väsentlig brist. Att de skadelidande för sin rätt att få ut ersättning av statsmedel för s. k. sena skador eller i händelse av insolvens hos den som är civilrättsligt ansvarig för skadorna blir helt beroende av statsmakternas beslut i varje särskilt fall är också otillfredsställande. I flera andra hänseenden — t. ex. när det gäller verkan av medvållande — innebär den nya lagen inom sitt tillämpningsområde en för de skadelidande förmånlig reglering som de vid en olycka av nu förevarande art inte skulle kunna dra fördel av.

Det framstår därför som ett starkt önskemål, att det nya ersättningssystemet så långt det är möjligt görs tillämpligt också beräffande olyckor under de berörda transitfallen. Enligt min mening är det inte heller omöjligt att komma till rätta med de svårigheter av rätts- eller lagteknisk art som i promemorian har anförts som avgörande skäl mot en lagreglering av ersättningsfrågorna i dessa fall. Var och en som inom landet vill ta befattning med nukleärt material — atombränsle eller radioaktiv produkt — är enligt atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306) skyldig att inhämta tillstånd därtill av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Transport av sådant material över svenskt territorium får följaktligen inte ske utan att tillstånd till transporten har lämnats enligt atomenergilagen. Det finns således möjligheter att knyta an en reglering av ersättningsansva-

ret för olyckor under transporten till tillståndsgivningen. Det objektiva ansvaret och försäkringsplikten kan åläggas innehavaren av tillståndet. Kontroll av att försäkringsplikten fullgörs och av försäkringsvillkoren kan ske i samband med tillståndsprovningen. Också övriga ansvarighetsregler — om undantag för vissa olyckor och skador, om verkan av skadelidandes medvållande, om kanalisation och om regress samt preskriptionsreglerna och jurisdiktionsbestämmelserna — kan göras tillämpliga i fråga om tillståndshavarens ansvarighet. Eftersom det här är fråga om en verksamhet som är underkastad tillståndsprovning får det anses rimligt att även reglerna om statens garantiansvar inom ramen för anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp och om ersättning av statsmedel för s. k. sena skador blir tillämpliga. När det gäller statens supplerande ansvarighet för katastrofskador, kan tilläggskonventionens ersättningssystem inte bli tillämpligt. Däremot är det naturligt att staten träder in och utger katastrofskadeersättning enligt grunder som statsmakterna fastställer i varje särskilt fall enligt regler som motsvarar bestämmelserna i 13 § tredje stycket i den provisoriska lagen.

Jag vill under hänvisning till det anförda förorda, att i lagen tas upp bestämmelse av innebörd, att atomskada i följd av atomolycka i Sverige under annan transport av atomsubstans än sådan som sker till eller från atomanläggning i konventionsstat men för vilken getts tillstånd enligt atomenergilagen skall ersättas av innehavaren av tillståndet samt att i sådant fall lagens bestämmelser om innehavare av atomanläggning i Sverige skall gälla beträffande innehavaren av tillståndet. Bestämmelsen kan lämpligen tas upp i anslutning till reglerna om ansvarighet för olyckor under transport från icke-konventionsstat eller atomreaktor i transportmedel till anläggning i konventionsstat.

Det återstår att behandla sådana atomolyckor som orsakar skada i Sverige men som inte omfattas av Pariskonventionen och inte heller inträffar under sådan transit-transport som nyss berörts. Det gäller atomolycka i Sverige eller utanför svenskt område, orsakad av atomsubstans som inte härrör från eller har sänts till atomanläggning i konventionsstat och inte heller transporteras över svenskt område med tillstånd enligt atomenergilagen. Det torde inte vara möjligt att göra atomansvarighetslagens speciella regler om försäkringsplikt, kanalisering och statsansvar tillämpliga för sådana fall. Med hänsyn till fallens undantagskaraktär synes det mig inte heller nödvändigt att så sker. Härvid förutsätter jag dock att om en olycka av denna art inträffar och frågor om ersättningsskyldighet för innehavare av atomanläggning i icke-konventionsstat kommer upp inför svensk domstol principen om objektivet ansvar för anläggningsinnehavare kan vinna tillämpning utan stöd av lag.

Tilläggskonventionens karaktär av komplement till Pariskonventionen innebär, att dess tillämpningsområde inte i något avseende går utöver tillämpningsområdet för Pariskonventionen. Däremot är dess tillämpnings-

område i vissa hänseenden mera inskränkt. Bestämmelserna härom är tvingande och någon möjlighet att genom nationell lagstiftning utvidga tillämpningsområdet finns inte. De på tilläggskonventionen grundade reglerna i den svenska lagen måste följaktligen få ett tillämpningsområde som överensstämmer helt med tilläggskonventionen.

För sådana olyckor som inte omfattas av tilläggskonventionen bör de nu gällande reglerna i den provisoriska lagen om ersättning av statsmedel efter diskretionär prövning i det enskilda fallet behållas.

I detta sammanhang vill jag slutligen beröra frågan om lagens tillämplighet på atomanläggningar som utnyttjas för annat än fredliga ändamål. I inledningen till Pariskonventionen uttalar de fördragsslutande staterna sin önskan att tillförsäkra dem som tillfogas skada genom nukleära olyckor skälig och rättvis ersättning »samtidigt med att nödvändiga åtgärder vidtas för att icke utvecklingen av produktion och användning av atomenergi för fredliga ändamål skall hindras». I övrigt innehåller varken konventionen eller dess motiv någon bestämmelse eller något uttalande om huruvida konventionen är tillämplig på atomanläggning som utnyttjas för militära ändamål. Frågan diskuterades ingående under förarbetena till tilläggskonventionen men meningarna var delade. Då det saknas säkra hållpunkter i Pariskonventionens text eller förarbeten får denna fråga anses stå öppen. Konventionen torde under dessa förhållanden inte utgöra hinder för en konventionsstat att genom nationell lagstiftning göra konventionens ersättningssystem tillämpligt också på olyckor som inträffar i anläggning för militära ändamål eller under transport av atoms substans till eller från sådan anläggning.

Tilläggskonventionen är enligt uttrycklig föreskrift i art. 2. a. i. tillämplig endast beträffande atomolycka för vilken innehavare av en för fredliga ändamål utnyttjad atomanläggning är ansvarig. Varje konventionsstat skall enligt art. 13 i tilläggskonventionen tillse, att alla atomanläggningar inom dess område som används för fredligt ändamål och faller in under den definition av atomanläggning som Pariskonventionen innehåller blir upptagna på en lista som förvaras av den belgiska regeringen. Denna lista utgör exklusivt bevismedel när det gäller att avgöra om en anläggning omfattas av tilläggskonventionen. Enligt ett till tilläggskonventionen fogat bihang förklarar dock konventionsstaterna att de för skada i följd av olycka, som inte omfattas av tilläggskonventionen uteslutande av det skälet att den ifrågavarande anläggningen på grund av ändamålet med dess nyttjande inte är upptagen på listan, skall tillhandahålla ersättning utan åtskillnad mellan medborgare i stater som är bundna av tilläggskonventionen och inte begränsa ersättningen till lägre belopp än 120 milj. betalningsenheter. Vidare skall konventionsstaterna enligt bihanget sträva efter att göra reglerna om ersättning till personer, som lider skada i följd av sådan olycka,

så likartade som möjligt med de regler som gäller beträffande olyckor i förbindelse med sådana anläggningar som omfattas av tilläggskonventionen.

Frågan huruvida den svenska lagen bör vara tillämplig på olyckor av nu ifrågavarande slag saknar praktisk betydelse när det gäller ansvarighet för innehavare av anläggning i Sverige, eftersom atomenergin hos oss utnyttjas uteslutande för fredliga ändamål. Den får emellertid betydelse i fråga om olycka som kan inträffa i Sverige under transport till eller från sådan atomanläggning i annan konventionsstat som utnyttjas för militära ändamål. Det erbjuder uppenbara fördelar att lagens ansvarighetsbestämmelser blir tillämpliga i sådana fall, särskilt reglerna om objektivet ansvar och om kanalisation av ansvarigheten till anläggningsinnehavaren. Det är visserligen möjligt att anläggningsstaten i ett givet fall gör gällande, att olyckan inte omfattas av Pariskonventionen på den grund att anläggningen inte utnyttjas för fredligt ändamål. Detta kan leda till komplikationer i fråga om försäkringsplikten och framför allt i fråga om möjligheterna för svensk domstol att utöva jurisdiktion eller, om så kan ske, för den som har fått en dom mot anläggningsinnehavaren på ersättning för atomskada att få domen verkställd i anläggningsstaten. Problem av den arten uppkommer emellertid även om lagen inte görs tillämplig och ersättningsfrågan således skall avgöras enligt allmänna skadeståndsregler. Under dessa förhållanden anser jag att atomanläggningar som utnyttjas för annat än fredliga ändamål inte bör uteslutas från lagens tillämpningsområde. Någon uttrycklig bestämmelse om att lagen gäller beträffande sådana atomanläggningar torde inte behövas. Det till tilläggskonventionen fogade bihanget synes inte medföra några särskilda förpliktelser för Sverige när det gäller den nu ifrågavarande lagens utformning.

Pariskonventionen överlämnar åt anläggningsstaten att inom vissa gränser bestämma storleken av det ansvarsbelopp med vilket innehavaren av atomanläggning skall svara. Detta belopp utgör enligt konventionen 15 milj. betalningsenheter för varje atomolycka. Det står emellertid anläggningsstaten fritt att med hänsyn bl. a. till försäkringsmöjligheterna bestämma högre eller lägre gräns för ansvarigheten, dock lägst 5 milj. betalningsenheter. I 1960 års atomansvarighetslag är ansvarigheten begränsad till 25 milj. kr., vilket ungefärligen motsvarar sistnämnda minimibelopp. Ett högre ansvarsbelopp diskuterades emellertid under förarbetena till lagen. Med hänsyn bl. a. till den svenska — och nordiska — försäkringsmarknadens begränsade resurser ansågs det då inte lämpligt att fastställa ett högre belopp. Frågan om en höjning av beloppet i en blivande definitiv lagstiftning lämnades öppen i avvaktan bl. a. på resultatet av fortsatta nordiska överläggningar och de ytterligare erfarenheter som kunde vinnas under den närmaste framtiden.

Från dansk och norsk sida hävdades under det samarbete som föregick

1962 års förslag, att ansvarsbeloppet borde sättas högre än Pariskonventionens minimum. Som skäl för denna ståndpunkt anfördes, att man önskade ge de skadelidande så gott skydd som möjligt genom försäkring och att man ville begränsa statens engagemang. I 1962 års nu gällande danska lag om atomanläggningar är ansvarsbeloppet också bestämt till 70 milj. danska kronor, vilket motsvarar ungefär 10 milj. betalningsenheter. Under de fortsatta nordiska överläggningar som har föregått utarbetandet av departementspromemorian har framkommit att man i Danmark vill behålla denna gräns och att man också på norsk sida förordar ett ansvarsbelopp av denna storlek.

Både atomskadestredningens förslag år 1962 och promemorieförslaget innebär att gränsen för anläggningsinnehavarens ansvarighet höjs till 50 milj. kr., vilket belopp ungefärligen motsvarar 10 milj. betalningsenheter. Förslaget om en sådan höjning har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. I några remissyttranden har dock det föreslagna beloppet ansetts för högt. Det har därvid framhållits att en höjning inte är motiverad av hänsyn till de skadelidande, om bestämmelser införs angående supplerande statsansvar.

Det är visserligen riktigt att en höjning av ansvarsbeloppet ter sig mindre angelägen från de skadelidandes synpunkt i samma mån som regler om statligt katastrofansvar införs. För vissa fall blir det dock av betydelse för de skadelidande hur högt ansvarsbeloppet är. Det gäller sådana skador för vilka innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig men på vilka tilläggskonventionens bestämmelser om statsansvar inte är tillämpliga. Hit hör t. ex. skador som genom olycka i Sverige uppkommer i icke-konventionsstat eller som uppkommer i en stat som tillträtt Paris- men inte tilläggskonventionen. Vidare följer av tilläggskonventionen att om innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvarig för en olycka, som i samband med transport har uppkommit på internationellt område, i viss utsträckning endast medborgare i stat som har tillträtt tilläggskonventionen är berättigade till ersättning av statsmedel. I dessa och vissa andra fall kommer enligt vad jag föreslår och i likhet med vad som gäller f. n. inte heller att utgå någon ersättning av statsmedel efter diskretionär prövning i det enskilda fallet. Ansvarsbeloppets storlek blir således av avgörande betydelse för de skadelidandes möjligheter att få full kompensation.

Det är givetvis ett starkt önskemål att de nordiska ländernas lagstiftning på detta område innehåller enhetliga regler. Den nordiska försäkringsmarknaden torde också numera ha tillräcklig kapacitet för att kunna täcka ansvarsbelopp som väsentligt överstiger 25 milj. kr. Eftersom risken för katastrofskador är ringa torde vidare en höjning för vår del av ansvarsbeloppet från 25 till 50 milj. kr. inte medföra en sådan ökning av försäkringskostnaderna att atomindustrin därigenom hämmas i sin utveckling.

Det kan visserligen hävdas, att staten av samma skäl utan större betänkligheter från statsfinansiella synpunkter bör kunna som hittills ta på sig ansvaret för skador över 25 milj. kr. Det synes emellertid befogat att ansvaret i första hand bärs av atomindustrin och att statens supplerande ansvar begränsas till den del av ersättningarna vid katastrofolyckor som atomindustrin från företagsekonomiska synpunkter inte rimligen bör belastas med.

På grund av det anförda ansluter jag mig till det förslag som har upptagits både i atomskadetredningens slutbetänkande och i departementspromemorian och enligt vilket som huvudregel i lagen föreskrivs ett ansvarsbelopp för innehavare av atomanläggning i Sverige om 50 milj. kr., motsvarande ca 10 milj. betalningsenheter.

Både 1962 års förslag och promemorieförslaget ger möjlighet att göra undantag från denna regel för sådana mindre atomanläggningar och anläggningar av visst slag samt transporter av atomsubstans som är förbundna med endast begränsade olycksrisker. Enligt förslagen skall Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer kunna med hänsyn till anläggningens storlek eller art eller omständigheterna i övrigt fastställa ett lägre ansvarsbelopp, dock lägst 25 milj. kr., motsvarande 5 milj. betalningsenheter.

De skäl som har föranlett dessa förslag gäller uppenbarligen alltjämt. Frågan kompliceras emellertid i viss mån av att jag för egen del förordar en annan lösning än den som föreslagits av atomskadetredningen och i departementspromemorian när det gäller frågan om ersättning vid transportolyckor för atomskada på transportmedlet. Enligt Pariskonventionen skall ersättning för sådan skada utgå endast om föreskrift därom har meddelats i anläggningsstatens lag. Sådan föreskrift måste dock förknippas med villkor att om de skador som har tillfogats övriga skadelidande uppgår till eller överstiger 5 milj. betalningsenheter minst detta belopp skall stå till dessa skadelidandes förfogande. En eventuellt nödvändig nedsättning av skadestånden skall således i första hand gå ut över den som är berättigad till ersättning för skada på transportmedlet. Både i atomskadetredningens betänkande och i departementspromemorian utgår man från att den svenska lagen i fråga om ansvarighet för innehavare av atomanläggning i Sverige skall följa huvudregeln i konventionen på denna punkt, dvs. att ersättning för skada på transportmedlet inte skall omfattas av ansvarigheten enligt lagen. De övriga nordiska kommittéerna hade vid tiden för promemorians publicering intagit samma ståndpunkt.

Enligt min mening bör dock skada på transportmedlet vid transportolyckor enligt den svenska lagen i princip omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet. Jag återkommer närmare till denna fråga i det följande. Med en sådan reglering kan det synes oförenligt att i lagen öppna möjlighet att för vissa anläggningar eller vissa transporter föreskriva så lågt ansvarsbelopp som 25 milj. kr., motsvarande 5 milj. betalningsenheter. Om

en olycka inträffar under en transport för vilken enligt särskilt förordnande sådant nedsatt ansvarsbelopp gäller och andra skador än sådana som tillfogats transportmedlet uppgår till eller överstiger 25 milj. kr., kan nämligen någon ersättning inte utgå för skadorna på transportmedlet. Detta har föranlett, att man under de nordiska departementsöverläggningarna har ifrågasatt, att den föreslagna bestämmelsen om möjlighet att nedsätta ansvarsbeloppet för vissa anläggningar eller transporter inte kan eller i varje fall inte bör upprätthållas.

Under remissbehandlingen av departementspromemorian har några remissinstanser särskilt understrukit betydelsen av att det finns en möjlighet att för vissa anläggningar och transporter sätta ned ansvarsbeloppet under det föreslagna beloppet 50 milj. kr. Intresset av att kunna anpassa ansvarsbeloppet och därmed försäkringskostnaderna till en rimlig nivå, när det gäller mindre anläggningar eller anläggningar som på grund av verksamhetens art erbjuder ringa risker eller i fråga om transporter som anses medföra obetydliga olycksrisker, bör också enligt min mening tillgodoses. Den omständigheten att enligt vad jag nyss förordat skada på transportmedlet skall omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet — med de konsekvenser för den som lider sådan skada som detta kan medföra på grund av den särskilda prioritetsregeln i konventionen — behöver enligt min mening inte hindra att en sådan nedsättning sker i vissa fall. Det är nämligen mycket osannolikt att skadorna i följd av en transportolycka blir så omfattande att ersättning för skada på transportmedlet över huvud inte kan utgå, därför att övriga skadelidande skall äga företräde intill ett belopp av 25 milj. kr. Vidare kommer i det övervägande antalet fall ersättning för skadorna på transportmedlet att utgå av statsmedel enligt tilläggskonventionen, utan att statens totala ersättningsskyldighet ökas i förhållande till vad som skulle ha blivit fallet om prioritetsregeln till förmån för övriga skadelidande inte hade gällt.

Jag vill under hänvisning till det anförda ansluta mig till atomskadeutredningens förslag och promemoriaförslaget på denna punkt och förordar således en regel om möjlighet för Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att nedsätta ansvarsbeloppet till lägst 25 milj. kr. för mindre anläggningar eller anläggningar eller transporter som erbjuder obetydliga risker.

Ett par andra frågor som jag vill beröra i detta sammanhang rör genomförandet av tilläggskonventionens ersättningsystem. Detta kan enligt tilläggskonventionen genomföras på två olika sätt. Det ena innebär i huvudsak att anläggningsinnehavaren görs civilrättsligt ansvarig för hela det belopp som kan utgå i ersättning i anledning av en atomolycka eller 120 milj. betalningsenheter. Det ankommer då på vederbörande stat att tillse att ansvarigheten är täckt av försäkring inom första steget och av statlig garanti inom andra och tredje stegen. Det andra alternativet innebär, att

anläggningsinnehavarens ansvarighet är begränsad till lägst 5 milj. betalningsenheter och att ersättningsbeloppen av statsmedel inom andra och tredje stegen garanteras de skadelidande i annan form genom anläggningsstatens försorg.

I departementspromemorian förordas, att Sverige genomför ersättnings-systemet enligt det sistnämnda alternativet. Anläggningsinnehavaren bör nämligen enligt promemorian inte åläggas ansvarighet för belopp som han inte kan förpliktas att betala och för vilka han inte är skyldig att hålla försäkring. Vidare påpekas, att en reglering som innebär begränsning av innehavarens ansvarighet till ersättningsbeloppen inom första steget och rätt för de skadelidande att få ut överskjutande belopp direkt av statsmedel stämmer bäst överens med det system som har inrättats genom den provisoriska lagen.

Remissinstanserna har biträtt promemorieförslaget i denna del. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har också enighet rått om att det alternativ som förordats i promemorian bör väljas. Jag ansluter mig för egen del till detta förslag, vilket bäst svarar mot den reella innebörden av tilläggskonventionen.

När det gäller statsansvaret föreskriver tilläggskonventionen skyldighet för jurisdiktionsstaten att förskotta de ersättningar inom andra steget som anläggningsstaten har att slutligen betala. Motsvarande skyldighet föreligger däremot inte i fråga om de ersättningsbelopp som skall utgå inom tredje steget. I departementspromemorian har dock föreslagits att staten för de fall att jurisdiktion tillkommer svenska domstolar skall i förhållande till de skadelidande ta på sig sådan skyldighet också i fråga om ersättningarna inom tredje steget. Förslaget motiveras främst av hänsyn till de skadelidandes intresse av en snabb och effektiv skadereglering. Det har lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Man tänker sig samma lösning också i de övriga nordiska länderna. Jag finner för egen del inte anledning frångå förslaget.

I enlighet med de riktlinjer som jag nu har angivit har inom justitiedepartementet upprättats förslag till ny *atomansvarighetslag*. Det bör göras en erinran om den nya lagen i vissa andra lagar på skadeståndsrättens område, nämligen lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, sjölagen, lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik, vattenlagen, lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart, lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg samt luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297). Dessutom bör den nya lagen föranleda en följdändring i ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) om ändrad lydelse av 11 § lagen den 10

maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon. Slutligen bör förordnas om fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift, vilken gäller under samma tid som 1960 års atomansvarighetslag och alltså upphör att gälla vid utgången av år 1967. Förslag till de sålunda erforderliga lagändringarna har samtidigt upprättats. Lagförslagen torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Angående de särskilda bestämmelserna i lagförslagen vill jag anföra följande.

Förslaget till ny atomansvarighetslag

Rubriken till den nya lagen föreslås bli »atomansvarighetslag».

I systematiskt hänseende har förslaget i överensstämmelse med departementspromemorians förslag fått i stort sett samma uppbyggnad som Pariskonventionen. Lagen har på grund av sin omfattning försetts med underrubriker. Under rubriken »Inledande bestämmelser» ges begreppsbestämningar och behandlas lagens tillämpningsområde (1—4 §§). Under rubriken »Skadestånd» upptas därefter ansvarighets-, regress- och preskriptionsregler (5—21 §§). Därefter följer ett avsnitt som rubricerats »Försäkring» och innehåller regler om försäkring och annan ekonomisk säkerhet (22—27 §§). Under rubriken »Ersättning av statsmedel» tas upp bestämmelser om subsidiär statsgaranti och om ersättning av statsmedel i fall som avses i tilläggskonventionen och i fall av katastrofolycka som inte omfattas av konventionen samt regler om ersättning av statsmedel för s. k. sena skador (28—35 §§). Under rubriken »Laga domstol m. m.» återfinns regler om svensk domstols behörighet, forumregler och bestämmelser om verkställighet av utländska domar (36—38 §§). Slutligen meddelas under rubriken »Övriga bestämmelser» föreskrifter om certifikat vid transport av atomsubstans, ansvarsbestämmelser och en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att utfärda tillämpningsföreskrifter (39—41 §§).

Även i övrigt överensstämmer nu förevarande förslag i fråga om dispositionen med det vid departementspromemorian fogade förslaget. Under remissbehandlingen av promemorian har en remissinstans anmärkt, att avsnittet »Skadestånd» omfattar dels bestämmelser rörande anläggningsinnehavares skadeståndsansvar, dels — i 10 och 14 §§ — vissa föreskrifter som rör skadeståndsansvar för annan än anläggningsinnehavare. Enligt remissyttrandet skulle lagen i denna del vinna i överskådlighet, om de båda nämnda paragraferna bröts ut och sammanfördes antingen i slutet av avsnittet »Skadestånd» eller också i ett fristående avsnitt under särskild rubrik. Jag har inte ansett mig böra förordna en sådan systematik. Bestäm-

melserna i 10 och 14 §§ har nämligen sådant samband med föreskrifterna i angränsande paragrafer att de inte lämpligen bör brytas ut ur detta sammanhang.

En terminologisk fråga, som har föranlett viss diskussion under de nordiska överläggningarna och som har uppmärksammats av vissa remissinstanser både år 1962 och år 1966, gäller användningen av sammansättningsledet »atom-» i lagens rubrik och i definitionerna. Sveriges mekanförbund har rest invändningar mot detta språkbruk och har under åberopande av tekniska synpunkter fört fram önskemål om att sammansättningsledet »kärn-» (eller ordet »nukleär») används i stället. Det kan i sammanhanget nämnas, att det arbete på att skapa lämpliga svenska termer på detta område som tekniska nomenklaturcentralen har bedrivit och som jag berörde i prop. 1960: 140 (s. 28) numera har avslutats. Nomenklaturcentralen har föreslagit termerna kärnreaktor drift, kärnbränsle, nukleär produkt, nukleär substans, nukleär anläggning, nukleär olycka och nukleär skada samt radionuklid (i stället för radioisotop). Atomskadeutredningen framhöll i sitt slutbetänkande (s. 28), att uttrycket »nukleär» anknyter till engelskt och franskt språkbruk och onekligen för tanken till de i sammanhanget väsentliga speciella egenskaperna hos atomens kärna, vilka utnyttjas inom atomenergin. Utredningen påpekade också att den danska kommittén stannat för att använda detta uttryck i den danska lagen. Utredningen ansåg sig dock inte böra införa ett för det svenska språket så främmande ord. Den närmaste motsvarigheten på svenska är enligt utredningen uttrycket »kärn-». Detta uttryck fann dock utredningen av flera rent språkliga skäl vara mindre lyckat. Uttrycket »atom-» har enligt utredningen vunnit burskap på förevarande område och används bl. a. i atomenergilagen och lagen den 3 juni 1960 (nr 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. Om en ändring av språkbruket anses påkallad, bör frågan enligt utredningen tas upp i ett större sammanhang och med sikte på att uppnå enhetlighet i lagstiftningen i dess helhet. De finska och norska kommittéerna har också stannat för att i lagtexten använda sammansättningsledet »atom-».

Frågan har enligt departementspromemorian diskuterats vidare under de fortsatta nordiska överläggningarna. På finsk, norsk och svensk sida har man därvid på de skäl som atomskadeutredningen anfört stannat för uttrycket »atom-».

Det förefaller mig viktigt att man på detta område upprätthåller en enhetlig terminologi. Även om det från tekniska synpunkter kan anföras starka skäl för ett ändrat språkbruk, föreligger det dock enligt min mening inte tillräckliga skäl att nu över hela linjen revidera ett sedan lång tid hävdvunnet språkbruk (jfr t. ex. delegationen för atomenergifrågor, Aktiebolaget Atomenergi, atomkraftkonsortiet etc.). Jag biträder därför atomskadeutredningens och departementspromemorians förslag i denna terminolo-

giska fråga. När det gäller det internationella språkbruket vill jag erinra om att språkbruket är vacklande i engelskan. Förenta Staternas atomenergilag heter sålunda Atomic Energy Act (jfr Atomic Energy Commission, International Atomic Energy Agency etc.), under det att den engelska lagen heter Nuclear Installations Act (jfr European Nuclear Energy Agency).

När det gäller den redaktionella utformningen av förslaget kan jag förstå den kritik som under remissbehandlingen av departementspromemorian har framförts därom, att lagtexten är invecklad och svåröverskådlig. Det finns emellertid i detta fall speciella skäl att även i redaktionellt hänseende söka få så stor internationell rättslikhet som möjligt. Texten har därför anslutits nära till konventionerna, vilket medfört att den kommit att avvika från de krav vi vanligen ställer på textutformningen. Jag kan hålla med om att särskilt bestämmelserna om statsansvar enligt tilläggskonventionen blivit något svårlästa, men regelsystemets uppbyggnad i konventionen är invecklad, och det kan inte undvikas att detta återspeglas i lagtexten. Om de många paragrafhänvisningarna skulle som föreslagits i ett remissyttrande ersättas med uttryckliga regler, skulle lagen bli än mer omfattande, vilket inte kan vara önskvärt. I enlighet med vad jag nu har anfört har jag inte företagit någon mera genomgripande formell omarbetning av promemorieförslaget. Vissa smärre redaktionella jämkningar har dock gjorts.

Inledande bestämmelser

1 §.

Paragrafen tar i anslutning till art. 1 i Pariskonventionen upp definitioner och vissa därtill anslutande regler. Den överensstämmer så när som på några smärre jämkningar med 1 § i promemorieförslaget och motsvarar 1 § i den provisoriska lagen.

Första stycket innehåller definitioner.

I fråga om dispositionen av första stycket har föreningen Sveriges häradshövdingar i sitt yttrande över departementspromemorian anmärkt, att begreppet »konventionsstat» ingår i definitionen av »anläggningsstat», fastän det definieras först senare. Enligt föreningen kan bestämmelsen få en mera logisk uppbyggnad, om man låter raden av definitioner inledas med de fyra definitioner som i promemorieförslaget har tagits upp sist, nämligen definitionerna av »Pariskonventionen», »Wienkonventionen», »tilläggskonventionen» och »konventionsstat». Under de återupptagna nordiska överläggningarna väcktes från svensk sida förslag till sådan omdisposition, men förslaget vann inte anslutning från de övriga ländernas sida. För att få nordisk enhetlighet har jag ansett mig inte böra frångå promemorieförslaget på denna punkt.

Definitionerna i nu förevarande förslag inleds med definitionen av *atom-*

bränsle. Därmed förstås enligt förslaget klyvbart material bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller kemisk förening och annat klyvbart material som Kungl. Maj:t bestämmer. Trots viss olikhet i avfattningen åsyftas inte någon saklig ändring i förhållande till motsvarande definition i 1 § i den provisoriska lagen. Den nu föreslagna definitionen anknyter till Pariskonventionen (art. 1.a.iii.). Enligt denna kan ENEAs styrelse besluta att även annat klyvbart material än som särskilt nämns i konventionen skall anses utgöra nukleärt bränsle. Den svenska lagen kan anpassas till ett sådant beslut av ENEAs styrelse genom förordnande av Kungl. Maj:t enligt den nyss återgivna definitionen. Härigenom kan lagens tillämpningsområde lätt anpassas till nya förhållanden som betingas av den tekniska utvecklingen.

Enligt bestämmelse i art. 1.b. i konventionen kan ENEAs styrelse också besluta, att visst eller vissa slag av atomanläggningar, bränslen eller substanser som erbjuder obetydliga risker skall uteslutas från konventionens tillämpning. Denna bestämmelse har fått sin motsvarighet i andra stycket av förevarande paragraf, till vilket jag återkommer i det följande.

Till atombränsle är liksom enligt den provisoriska lagen att hänföra naturligt uran och s. k. utarmat uran. Förslaget saknar emellertid motsvarighet till undantagsbestämmelsen i 2 § a) i den provisoriska lagen, enligt vilken lagen inte är tillämplig på atombränsle som ej innehåller annan verksam beståndsdel än naturligt uran och som inte blivit radioaktivt genom bestrålning. Tillämpningsområdet har därigenom vidgats något. Eftersom naturligt och utarmat uran faller utanför begreppet atoms substans (jfr det följande), till vilket reglerna om ansvar för olyckor som inträffar utanför atomanläggning anknyter, blir skillnaden dock inte stor. Skada genom naturligt eller utarmat uran omfattas av lagen endast när ämnet befinner sig i en atomanläggning men inte t. ex. vid gruvbrytning eller när materialet är under transport till eller från en atomanläggning.

Med *radioaktiv produkt* förstås enligt nu förevarande förslag annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet blivit radioaktivt eller bildats genom bestrålning i samband med framställning eller användning av atombränsle. Den föreslagna definitionen anknyter till definitionen i Pariskonventionen av »radioactive products or waste» och är av väsentligen samma innehåll som den definition av atomprodukt som den provisoriska lagen innehåller. En nyhet är att avfall uttryckligen nämns i den nya texten. Det betingas av konventionstexten men innebär inte någon ändring i sak. Den provisoriska lagens uttryck »atomprodukt» har ersatts med »radioaktiv produkt» för att vinna närmare anslutning till konventionstexten.

I Pariskonventionen görs i definitionen av »radioactive products or waste» undantag för radioisotoper utanför nukleär anläggning vilka begagnas eller är avsedda för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt,

medicinskt eller vetenskapligt ändamål. Den provisoriska lagen innehåller ett generellt undantag för sådana radioisotoper (2 § b). I 1962 års förslag togs undantaget upp i definitionen av radioaktiv produkt. Under remissbehandlingen av detta förslag anmärktes emellertid, att den teknik som används i konventionen medför att definitionen av atomanläggning till viss del blir en cirkeldefinition. I nu förevarande förslag har därför liksom i promemoriaförslaget undantaget utgått här och i stället tagits upp i den följande definitionen av begreppet »atoms substans».

Begreppet *atoms substans* (»nuclear substances») saknar motsvarighet i den provisoriska lagen. Det har tillskapats för att lagtekniskt förenkla ansvarighetsreglerna beträffande olyckor som sker under transport av atombränsle och radioaktiva produkter. Till atoms substans räknar konventionen atombränsle (med undantag av naturligt eller utarmat uran) och radioaktiva produkter eller avfallsämnen. Naturligt uran och utarmat uran erbjuder inte samma risker som andra här avsedda ämnen. De uteslöts därför helt från tillämpningsområdet för den provisoriska lagen. I det nu föreliggande förslaget har emellertid i anslutning till konventionen valts en annan lösning. Vid en sammanställning av definitionerna av atoms substans, atomskada och atomolycka samt de grundläggande ansvarighetsreglerna i 5—9 §§ framgår, att skador som orsakas av naturligt eller utarmat uran omfattas av ansvarighetsreglerna bara när ämnet vid olyckan befann sig i en atomanläggning. Anledningen till att naturligt uran och utarmat uran i konventionen och i förslaget förts in under ansvarighetsreglerna när ämnet finns i en atomanläggning är att viss risk för kriticitet under medverkan av dessa ämnen kan föreligga i sådana fall. Det bör observeras, att anläggningar för behandling eller förvaring av enbart naturligt eller utarmat uran inte är att anse som atomanläggningar.

Enligt 1962 års förslag skulle undantaget avse naturligt uran och »uran som i jämförelse med naturligt uran är utarmat på isotopen U 235». Denna formulering kan emellertid, som Aktiebolaget Atomenergi anförde i sitt remissyttrande över förslaget, tolkas så att från begreppet atoms substans undantas atombränsle av isotopen U 233, vilket är utarmat på isotopen U 235. Detta var dock inte avsett. I enlighet med vad bolaget föreslog har undantaget i nu förevarande förslag — liksom i promemoriaförslaget — i stället angetts avse »naturligt uran och utarmat uran». Med begreppet utarmat uran skall i överensstämmelse med vedertagen terminologi förstås sådant uran i vilket den sammanlagda halten av isotoperna U 233 och U 235 understiger den i naturligt uran förekommande halten av isotopen U 235.

I likhet med vad som gäller enligt den provisoriska lagen är bestrålat naturligt uran regelmässigt att hänföra till radioaktiv produkt och inte till atombränsle. Bestrålat naturligt uran omfattas följaktligen inte av undantaget för naturligt uran. Som jag anförde i prop. 1960: 140 (s. 30) vållar gränsdragningen mellan atombränsle och atomprodukt vissa svårigheter. Det

torde dock knappast råda någon tvekan om att en använd bränslestav är att betrakta som radioaktiv produkt. Anrikat uran, dvs. uran i vilket procenthalten av t. ex. isotopen U 235 har ökats eller plutonium har tillförts, omfattas givetvis av ansvarighetsreglerna i alla situationer.

Som jag redan har nämnt har det undantag för radioisotoper som konventionen innehåller i definitionen av radioaktiv produkt i lagförslaget tagits upp i definitionen av atomsubstans. Något behov av att uttryckligen begränsa undantaget till att gälla isotoper som befinner sig utanför en atomanläggning föreligger inte med denna lagteknik, eftersom begreppet atomsubstans i lagen — liksom i konventionen — används bara i fråga om atomolyckor som inträffar utanför atomanläggning.

Under 1963 års förhandlingar om revision av Pariskonventionen var man ense om att undantaget — i likhet med vad som enligt Wienkonventionen gäller på grund av uttrycklig föreskrift — avser bara isotoper som har nått ett sådant stadium i framställningsprocessen att de omedelbart kan användas för något av de angivna ändamålen. Det har ansetts lämpligt att på denna punkt göra en precisering av lagtexten. Formuleringen »framställt och blivit färdiga att användas för» något av de angivna ändamålen har valts för att markera att undantaget skall gälla också beträffande isotoper som redan har använts för sådant ändamål men därefter t. ex. sänds till en atomanläggning för att undergå förnyad behandling.

Pariskonventionen liksom den provisoriska lagen och 1962 års förslag saknar en definition av »nuclear reactor», *atomreaktor*. Då emellertid begreppet atomreaktor måste komma till användning i de bestämmelser i den nya lagen som reglerar ansvarigheten vid transport till eller från atomreaktor i transportmedel, har det syntts lämpligt att ta upp en definition av begreppet.

Promemoriaförslagets definition av atomreaktor har utformats efter mönster av Wienkonventionens definition (art. I. 1. i.). Den avser med atomreaktor anordning innehållande atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa. Under remissbehandlingen har AKK anmärkt, att avsikten uppenbarligen inte kan vara att kräva ett faktiskt innehållande av atombränsle. Om så var fallet, skulle en tillfälligt urladdad reaktor inte vara att anse som en atomreaktor i lagens mening. AKK har vidare anfört, att definitionen av atomreaktor är avgörande för omfattningen av begreppet atomanläggning och har ifrågasatt om man inte bör försöka komma fram till en mer adekvat definition av begreppet atomreaktor. Härvid kan man enligt AKK söka ledning i de definitioner som återfinns i motiveringen till 1962 års förslag och i 1 § i 1956 års atomenergilag.

Jag kan inte ansluta mig till meningen, att begreppet atomreaktor bör ges en mera vidsträckt innebörd än i promemoriaförslaget. Det synes inte sakligt motiverat att som atomreaktoranläggning behandla en anordning, i vilken

atombränsle kan arrangeras så att ett s. k. kritiskt system uppkommer men som inte innehåller något atombränsle. En sådan anordning kan emellertid vara att anse som en anläggning för förvaring av atomsubstans och därmed som en atomanläggning i lagens mening. Som sådan måste den anses senast från den tidpunkt då dess innehavare — med eller utan vederbörligt tillstånd — låter sända bränsleelement eller andra radioaktiva ämnen som omfattas av lagen till anläggningen. Normalt blir anläggningen att anse som en förvaringsanläggning redan från den tidigare tidpunkt då innehavaren får vederbörligt tillstånd att uppföra och driva anläggningen samt där inneha och ta befattning med atombränsle. Det bör i detta sammanhang också framhållas, att en atomreaktor som innehåller utbrända bränsleelement — dvs. radioaktiva produkter — även måste anses utgöra en anläggning för förvaring av atomsubstans. Frågan om den närmare utformningen av definitionen av atomreaktor får med hänsyn till dessa förhållanden inte så stor praktisk betydelse, och det ligger då närmast till hands att anknyta till Wienkonventionens definition. I det nu föreliggande förslaget har därför intagits en definition av atomreaktor som överensstämmer med promemorieförslagets definition.

Atomanläggning definieras i förevarande förslag på huvudsakligen samma sätt som i Pariskonventionen. Definitionen avviker något från motsvarande definition i den provisoriska lagen. Med hänsyn till att den föreslagna lagens bestämmelser avses kunna bli tillämpliga även på anläggningar utom landet görs inte som i den provisoriska lagen någon begränsning till anläggningar i Sverige.

Till atomanläggning räknas enligt förslaget i första hand atomreaktor. Vilka slags anläggningar som hör dit bestäms av den föreslagna definitionen av atomreaktor. I anslutning till konventionen har i definitionen gjorts undantag för reaktorer i transportmedel. En separat bestämmelse efter mönster av 5 § i 1962 års förslag synes inte lämplig med hänsyn till att sådana reaktorer särskilt omnämns i bestämmelserna om ansvarighet under transport av atomsubstans. Efter mönster av Wienkonventionen har gjorts det förtydligandet att reaktorn skall användas eller vara avsedd att användas som kraftkälla (»as a source of power»). Med den omformulering av motsvarande undantagsregel i 1962 års förslag som har måst ske i samband härmed har vissa under remissbehandlingen av nämnda förslag framförda önskemål om ett förtydligande av bestämmelsen tillgodosetts.

Som atomanläggning anses vidare fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans. Utanför lagen faller gruvor för utvinning av uran, porslinsfabriker i vilka används urannitrat och andra industriella anläggningar där endast naturligt uran kommer till användning (jfr definitionen av atomsubstans). Fabriker för separation av isotoper i atombränsle och för bearbetning av bestrålat atombränsle har i anslutning till Pariskonventionen särskilt omnämnts, fastän sådana anläggningar åtminstone till väsentlig del torde vara att anse som fabriker för behandling av atomsubstans.

Vidare innefattas enligt förslaget i begreppet atomanläggning varje anläggning för förvaring av atomsubstans. En anläggning för förvaring av utslutande naturligt eller utarmat uran faller däremot utanför. Undantag görs också för förvaringsanläggning som är avsedd endast för tillfällig uppläggning av atomsubstans under transport. Undantaget är betingat av att de särskilda reglerna om ansvarighet under transport av atomsubstans enligt konventionen skall gälla även då en olycka inträffar under sådan tillfällig uppläggning. En anläggning som är avsedd för mera långvarig uppläggning av atomsubstans — i anslutning till en transport eller i annat fall — berörs emellertid inte av detta undantag. Den är att anse som en atomanläggning, även om den används också för tillfällig uppläggning under transport.

Av motiven till Pariskonventionen framgår, att sådana anläggningar där endast små kvantiteter av t. ex. plutonium eller annat klyvbart material finns, exempelvis forskningslaboratorier, inte är att anse som atomanläggningar i konventionens mening. Till jämförelse vill jag erinra om att ämne som används som atombränsle eller är ägnat att omvandlas till atombränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår enligt kungörelsen den 18 december 1959 (nr 608) med vissa tillstånd enligt atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306) får för vetenskapligt bruk innehas och bearbetas vid universitet, högskola, forskningsanstalt eller liknande vetenskaplig institution utan särskilt tillstånd. Sådan forskningsanläggning är inte att anse som »fabrik» i förslagets mening och inte heller som förvaringsanläggning. Anläggningar av denna art faller således inte in under förslagets definition av atomanläggning. — Avgörande för de gränsdragningsproblem som i övrigt kan uppkomma torde vara dels vilka kvantiteter det rör sig om och dels huruvida det verkligen är fråga om en fristående anläggning för förvaring av atomsubstans. Problemet kan väntas åtminstone delvis få sin lösning genom att ENEAs styrelse med stöd av den tidigare nämnda bestämmelsen i art. 1. b. i konventionen fattar beslut om undantag för vissa mindre kvantiteter atomsubstans som befinner sig i atomanläggning. Ett föreliggande förslag till sådant beslut avser det fall att ämnena befinner sig i en anläggning som är avsedd för högst vissa maximikvantiteter av klyvbara material.

Enligt Pariskonventionen kan utom sådan anläggning som särskilt nämns i definitionen även annan anläggning, i vilken atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen förvaras, anses som atomanläggning, om ENEAs styrelse beslutar därom. Med anledning därav har i definitionen av atomanläggning i förslaget tagits in en bestämmelse av innebörd att Kungl. Maj:t kan meddela motsvarande beslut.

I förevarande förslag har också tagits in en definition av *anläggningsstat*. Wienkonventionen innehåller en motsvarande definition. Där avses med »Installation State» den konventionsstat inom vars område en atomanläggning är belägen eller, om anläggningen inte finns inom någon stats område,

den konventionsstat som driver anläggningen eller med vars bemyndigande anläggningen innehas eller drivs. Denna definition saknar motsvarighet i Pariskonventionen, som i de enskilda bestämmelserna använder ett deskriptivt uttryckssätt. 1962 års förslag följde Pariskonventionen på denna punkt. Det erbjuder emellertid lagtekniska fördelar att kunna använda en enkel term. Enligt den i förevarande förslag liksom i promemorieförslaget upptagna definitionen av begreppet anläggningsstat avses därmed den konventionsstat inom vars område atomanläggningen ligger eller, om anläggningen inte ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen.

Beträffande anläggning som inte är belägen inom någon stats område kräver inte Wienkonventionen, att tillstånd skall ha meddelats av viss stat, utan den förutsätter endast att det finns en konventionsstat »under the authority of which the nuclear installation is operated». På motsvarande sätt nöjer sig den nu föreslagna definitionen med att tala om den konventionsstat som »har godkänt anläggningen». Därmed avses inte bara det fallet att ett formligt bemyndigande har lämnats av viss stat eller dess myndigheter utan också det fallet att en stat eller dess myndigheter har godkänt anläggningen genom konkludenta åtgärder. Den föreslagna definitionen är däremot begränsad såtillvida att endast konventionsstat kan vara »anläggningsstat».

I Pariskonventionen definieras också *innehavare av atomanläggning* (»operator»). Därmed förstås den som av behörig myndighet har förklarats vara eller erkänns som anläggningsinnehavare. I anslutning därtill knöts motsvarande definition i 1962 års förslag till atomenergilagens system för tillståndsprovning när det gäller anläggning i Sverige. Som anläggningsinnehavare skulle sålunda beträffande anläggning inom landet anses den som enligt atomenergilagen hade eller skulle ha tillstånd att inneha eller driva anläggningen eller eljest rådde över denna. I fråga om anläggning utom landet skulle som innehavare anses den som var att anse som anläggningens innehavare enligt lagen i det land där anläggningen var belägen eller, om anläggningen inte var belägen inom någon stats område, lagen i det land där tillstånd att inneha eller driva anläggningen meddelats.

Mot förslaget i fråga om anläggning inom Sverige anmärkte Sveriges mekanförbund i sitt remissyttrande, att orden »eller som eljest råder över densamma» möjligen kan anses ha en vidare omfattning än som åsyftats. Om en huvudleverantör har åtagit sig att överlämna en anläggning först sedan den körts i gång och blivit kritisk, ligger det enligt förbundet nära till hands att anse att huvudleverantören »råder över anläggningen» fram till överlämnandet. Både köparen och leverantören skulle då kunna betraktas som anläggningens innehavare. Förbundet föreslog därför en omarbetning, så att det klarare skulle framgå att den bestämning som ligger i de citerade orden är subsidiär i förhållande till huvudregeln. Något

särskilt förtydligande på denna punkt har jag dock inte ansett behövt. I sak kan det inte råda tvekan om att i det exempel som förbundet har anfört köparen är anläggningens innehavare i lagens mening, om det är han som fått tillstånd att inneha eller driva anläggningen och att leverantören blir att anse som innehavare endast om något tillstånd inte har lämnats och det är leverantören som faktiskt råder över anläggningen. Jag har emellertid ansett det lämpligt att definitionen i redaktionellt hänseende anpassas till definitionen av »innehavare av atomfartyg» i lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift. Som innehavare av atomanläggning skall sålunda enligt förslaget förstås, beträffande anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och beträffande anläggning utom Sverige den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare. Genom denna omformulering torde mekanförbundets synpunkter i viss mån bli tillgodosedda.

Enligt atomenergilagen fordras tillstånd av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer för den som vill uppföra, inneha eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av atombränsle, torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till atombränsle eller förening vari sådant ämne ingår eller atombränsle som har använts i atomreaktor. Tillstånd fordras också för den som över huvud vill ta befattning med sådant ämne som jag nu har nämnt. Den som innehar och den som driver en anläggning enligt atomenergilagen är i praktiken alltid en och samma person. Denna kan däremot vara en annan än anläggningens ägare. Om så är fallet blir alltså ägaren inte att anse som anläggningsinnehavare enligt förslaget. Vissa anläggningar som enligt förslaget är att anse som atomanläggningar är dock inte direkt underkastade tillståndstvång enligt atomenergilagen. Så t. ex. kan den som har tillstånd att driva en reaktor ha fått ett generellt tillstånd att inneha, bearbeta och ta befattning med atombränsle etc., och särskilt tillstånd meddelas då inte för rätten att uppföra och inneha en viss separat anläggning för förvaring av atomsubstans. En sådan anläggning är emellertid att anse som en särskild atomanläggning enligt förslaget. Innehavare av en sådan anläggning blir den som faktiskt driver eller innehar anläggningen.

Förslaget upptar härefter definitioner av begreppen *atomskada* och *atomolycka*. Pariskonventionen innehåller bland sina definitioner en särskild definition av atomolycka (»a nuclear incident») men inte av atomskada. I den följande konventionstexten förekommer uttrycket skada förorsakad av en atomolycka (»damage caused by a nuclear incident»). I 1962 års förslag upptogs en definition av atomolycka som anslöt till konventionens definition. Med atomolycka skulle förstås en skadeorsakande händelse eller följd av händelser med samma ursprung som framkallats eller vars skadeverkningar helt eller delvis orsakats av radioaktiviteten hos atombränsle

eller radioaktiv produkt eller av radioaktiviteten i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten. Till skillnad från konventionen innehöll 1962 års förslag även en särskild definition av begreppet atomskada. Därmed förstods skada i följd av atomolycka. I Wienkonventionen har använts en annan teknik än i Pariskonventionen. Där har begreppet atomskada (»nuclear damage») erhållit en utförlig definition, medan definitionen av atomolycka (»nuclear incident») gjorts helt kort i anslutning till definitionen av atomskada (»any occurrence or series of occurrences having the same origin which causes nuclear damage»). Från lagteknisk synpunkt är det i och för sig likgiltigt vilken av metoderna man använder. I sak kan samma resultat uppnås med båda metoderna. Som närmare har utvecklats i departementspromemorian (s. 62 f) kan det emellertid råda tvekan huruvida de båda konventionernas skade- och olycksbegrepp har fått samma innebörd. Tveksamheten gäller närmast, huruvida Pariskonventionen till skillnad från Wienkonventionen omfattar också vissa fall av rent »konventionella» skador, dvs. skador som inte står i något orsaksmässigt samband med de speciellt farliga egenskaperna hos atombränsle eller radioaktiv produkt. Frågan löstes under 1963 års förhandlingar om revision av Pariskonventionen. Det uppnåddes då enighet om att det inte förelåg sakliga skäl att låta Pariskonventionen omfatta skada av helt »konventionell» art och om att det trots de formella skiljaktigheterna inte skulle anses råda någon saklig skillnad mellan konventionerna i fråga om olycks- och skadebegreppens omfattning. Någon ändring av Pariskonventionens definition av atomolycka ansågs inte nödvändig.

I nu förevarande förslag har — i anslutning till promemorieförslaget och förslagen i de övriga nordiska länderna — valts den teknik som använts i Wienkonventionen.

Enligt art. 3.c. i Pariskonventionen kan konventionsstat genom nationell lagstiftning föreskriva att ansvarigheten för innehavare av anläggning inom den staten skall omfatta också skada som härrör från eller utgör resultatet av (»which arises out of or results from») joniserande strålning från annan strålningskälla inom anläggningen än atombränsle eller radioaktiv produkt. Det kan t. ex. vara fråga om röntgenapparater, partikelacceleratorer, samlingar av andra radioaktiva ämnen än atombränsle och radioaktiv produkt i ett forskningslaboratorium inom anläggningens område e. d. Den europeiska atomenergigemenskapen, Euratom, har under år 1966 utfärdat en rekommendation till medlemsländerna att göra bruk av denna möjlighet. Rekommendationen diskuterades vid ett möte i december 1966 med ENEAs regeringsexpertgrupp för atomansvarighetsfrågor. Därvid riktades inte några invändningar mot rekommendationen, och det kan därför förväntas att den vinner efterföljd i flertalet av de stater som har undertecknat Pariskonventionen. Under det fortsatta nordiska samarbetet har de delegerade enats om att förorda en lösning i enlighet med rekommendationen också för de

nordiska lagarnas del. Den praktiska betydelsen av en sådan utvidgning av skadebegreppet torde bli ringa och någon inverkan på försäkringskostnaderna torde inte uppkomma. Eftersom det bl. a. från utredningssynpunkt synes vara en fördel att enhetliga ersättningsregler blir tillämpliga beträffande alla skador genom radioaktiv strålning härrörande från strålningskällor inom en atomanläggning har jag stannat för att rekommendationen bör följas.

I enlighet med det anförda definieras *atomskada* i förslaget som dels skada som orsakats av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakats av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt.

Den föreslagna definitionen av atomskada innebär i förhållande till den provisoriska lagen en utvidgning av ansvarighetsreglernas tillämplighetsområde. Skadeverkningar som har orsakats av giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt omfattas av den provisoriska lagens regler endast under förutsättning att den händelse som har medfört skadan också har gett upphov till skada genom radioaktiv strålning. Skadeverkningar som över huvud inte har orsakats av de farliga egenskaperna hos atombränsle eller radioaktiv produkt omfattas inte av den provisoriska lagen. Enligt förslaget däremot utgår ersättning, så snart de radioaktiva egenskaperna eller dessa egenskaper i förening med andra farliga egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt har medverkat i den orsakskedja som lett till skadorna. Man bör därvid skilja mellan två huvudtyper av fall. Den ena typen omfattar fall då olyckan har inletts genom en händelse som inte har något samband med de radioaktiva eller i övrigt farliga egenskaperna hos ämnet, t. ex. genom en brand orsakad av vårdslöshet med eld i en reaktoranläggning. Har denna inledande händelse utlöst radioaktiv strålning och har skador uppstått genom denna strålning och eventuellt också genom andra farliga egenskaper — explosionsverkan, giftverkan osv. — hos atombränsle eller radioaktiv produkt, ersätts skadorna enligt förslaget. Har däremot radioaktiviteten över huvud inte medverkat till uppkomsten av skada, utgår inte ersättning (jfr dock 16 §). Den andra typen av fall avser de situationer då radioaktiviteten medverkat till att åstadkomma själva olyckan. I sådant fall ersätts alla skador, oberoende av om de har uppkommit genom radioaktiv strålning, genom explosion, genom förgiftning eller tilläventyrs utan något direkt samband med farliga egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt. Som exempel kan anföras drunkning i samband med en av olyckan orsakad översvämning.

Frågan i vad mån annan skada än person- eller sakskada — direkt tillfogad allmän förmögenhetsskada eller ideell skada — skall omfattas av

ansvarighetsreglerna har i Pariskonventionen lämnats till avgörande genom nationell lag. Frågan har diskuterats i motiven till 1962 års förslag (s. 36). Atomskadeutredningen stannade för att lagen borde omfatta alla slags skador utan någon angiven begränsning. Detta har inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen. Även jag har anslutit mig till utredningens uppfattning på denna punkt. Ordet »skada» används således i föreliggande förslag utan begränsning till person- och sakskada. Beträffande sådan olägenhet utan samband med person- eller egendomsskada som avses i 8 kap. 35 § vattenlagen hänvisar jag till behandlingen i ett följande avsnitt av frågan om följdändringar i anledning av den nya lagstiftningen.

Atomolycka definieras i förslaget som en sådan händelse eller serie av händelser med samma ursprung som orsakar atomskada. Med hänsyn till de särskilda förhållandena på atomenergiområdet uppstår vissa svårigheter att utforma ett händelsebegrepp som i alla situationer ger ett entydigt svar på frågan, om en eller flera händelser har gett upphov till viss eller vissa skador. Dessa problem blir väl inte fullständigt lösta med den nu föreslagna definitionen men det är svårt att finna en oantastlig lösning. Det torde få lämnas åt rättstillämpningen att träffa avgöranden i de enskilda fallen under hänsynstagande till alla föreliggande omständigheter. Med förslaget åsyftas inte någon ändring i förhållande till vad som gäller enligt den provisoriska lagen. Problemet reduceras avsevärt med förevarande förslag, som i 16 § innehåller en bestämmelse om att i vissa fall »konventionella» skador, som inte tillförlitligen kan särskiljas från samtidigt uppkomna atomskador, skall behandlas och ersättas som atomskador.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har i sitt remissyttrande över 1962 års förslag anmärkt, att det råder oklarhet om vid vilken tidpunkt en atomolycka skall anses ha inträffat. Detta leder enligt förbundet till svårigheter vid tillämpning av bestämmelsen om upphörande av försäkringsgivarens ansvarighet mot de skadelidande (22 § i förevarande förslag). Vidare uppkommer enligt förbundet problem vid transporter, när ansvarigheten går över från avsändare till mottagare.

Denna oklarhet undanröjs inte genom de nu föreslagna definitionerna. Det torde dock inte vara möjligt att genom preciseringar i lagtexten skapa fullständig klarhet. Även i denna del torde det få överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra frågan i varje särskilt fall.

Konventionen lämnar åt nationell lagstiftning att avöra om och i vad mån personer som är anställda hos en anläggningsinnehavare och uppstår ersättning för atomskada enligt lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring eller liknande skall äga att därutöver komma i åtnjutande av ersättning enligt konventionens regler. Enligt den provisoriska lagen inbegrips även anläggningsinnehavarens anställda under lagen. I atomskadeutredning-

ens första betänkande (s. 39) uttalades, att det visserligen kan vara tveksamt om ersättningsskyldighet på objektiv grund bör åläggas en arbetsgivare, som bekostar ersättning enligt yrkesskadeförsäkringen, men att starka skäl, inte minst av psykologisk art, talar för att de anställda inte sätts i sämre position än utomstående skadelidande. Det saknas anledning att i denna del frånga den provisoriska lagens ståndpunkt. Förslaget innebär alltså, att de anställda erhåller ersättning enligt lagens regler för vad som inte täcks av yrkesskadeförsäkringen.

Under remissbehandlingen av 1962 års förslag underströk Svenska försäkringsbolags riksförbund önskvärdheten av att yrkesskadeförsäkringen inte i något fall tilläggs regressrätt mot anläggningsinnehavaren. Riksförsäkringsverket gav uttryck åt samma uppfattning men ansåg att vid atomolyckor av katastrofkaraktär staten bör träda emellan och gottgöra försäkringskassornas utlägg.

Frågan om yrkesskadeförsäkringens regressrätt torde bli löst i samband med att yrkesskadeförsäkringslagen blir reviderad. Enligt prop. 1967: 147 med förslag till lag om ändring i 1954 års yrkesskadeförsäkringslag avskaffas all regressrätt för yrkesskadeförsäkringen. Den av riksförsäkringsverket berörda frågan om särskilda engagemang från statens sida vid katastrofolyckor rör problem som inte bör lösas inom ramen för en civilrättslig reglering av skadeståndsansvaret vid atomolyckor. Jag finner därför inte anledning att i detta sammanhang gå närmare in på denna fråga.

Konventionens huvudregel beträffande tillämplig lag är att domstolslandets lag, *lex fori*, skall tillämpas. Den upptar emellertid i art. 6.h. en särskild bestämmelse om att frågan huruvida den som enligt visst lands socialförsäkringslagstiftning är berättigad till ersättning för atomskada också äger erhålla ersättning enligt konventionens regler alltid skall bedömas enligt det landets lag. Denna princip synes så självklar och i överensstämmelse med allmänna internationellt-privaträttsliga regler, att det har syntts vara överflödigt att införa någon uttrycklig bestämmelse härom i lagen. Om alltså besättningsmän ombord på ett engelskt fartyg, som transporterar atombränsle från England till Sverige, skadas av strålning från atombränslet i följd av atomolycka i Sverige och frågan om deras rätt till ersättning av den engelske anläggningsinnehavaren således skall prövas av svensk domstol (jfr 36 § första stycket a), skall domstolen lägga engelsk rätt till grund vid prövning av frågan om de är berättigade till ersättning vid sidan av eller utöver vad som utges enligt engelsk socialförsäkringslagstiftning.

Till vissa ytterligare begränsningar i lagens tillämpningsområde vill jag återkomma i anslutning till 11 och 12 §§.

Den föreslagna lagen avser utomobligatorisk skadeståndsskyldighet. Fall kan tänkas då innehavare av atomanläggning eller annan på kontraktsrättslig grund blir ansvarig för atomskada vid sidan av lagens bestämmelser.

Slutligen innehåller förslaget definitioner av Pariskonventionen, tilläggskonventionen och konventionsstat.

Med *Pariskonventionen* avses den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet.

Med *tilläggskonventionen* avses den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till Pariskonventionen. Som ett alternativ till uttrycket »tilläggskonventionen» har övervägts termen »supplementskonventionen», men uttrycket har av språkliga skäl ansetts mindre lämpligt. Benämningen »Brysselkonventionen» har inte ansetts tillräckligt tydlig med hänsyn till att ett stort antal sjörettskonventioner, däribland 1962 års atomfartygskonvention, avslutats i Bryssel.

Med *konventionsstat* förstås enligt förslaget stat som har tillträtt Pariskonventionen. Eftersom ingen stat kan vara ansluten till tilläggskonventionen utan att samtidigt vara ansluten till Pariskonventionen kommer uttrycket att omfatta inte bara de stater som har tillträtt enbart Pariskonventionen utan också samtliga de stater som dessutom har antagit tilläggskonventionen. När den sistnämnda gruppen av stater skall särskilt anges i lagen sker detta genom användande av uttrycket »stat som har tillträtt tilläggskonventionen».

Andra stycket

I det föregående har jag bl. a. i anslutning till definitionen av »atombränsle» berört bestämmelsen i Pariskonventionen art. 1.b., enligt vilken ENEAs styrelse kan fatta beslut om undantag från konventionens tillämpning i fråga om visst eller vissa slag av atomanläggningar, atombränslen eller atomsubstanser, som erbjuder obetydliga risker. Denna bestämmelse har fått sin motsvarighet i andra stycket av förevarande paragraf. Där föreskrivs sålunda, att Kungl. Maj:t äger förordna, att från lagens tillämpning skall helt eller delvis undantas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen eller ämnet är ringa.

Jag vill nämna, att ENEAs styrelse den 26 november 1964 beslutat att vissa närmare angivna mindre kvantiteter atomsubstans (dvs. bl. a. atombränsle) skall vara undantagna från konventionens tillämpning, när de sänds från en anläggningsinnehavare till annan mottagare och inte befinner sig i en atomanläggning, under förutsättning att vissa säkerhetsföreskrifter har iakttagits. Ett beslut om visst ytterligare undantag, avseende mindre kvantiteter atombränsle som befinner sig i en anläggning avsedd (licensierad) endast för vissa maximimängder av klyvbart material, är som jag tidigare har antytt under förberedelse i styrelsen. Sådana beslut bör givetvis föranleda Kungl. Maj:t att med stöd av nyssnämnda bestämmelse

i andra stycket förordna om motsvarande undantag. I den mån beslut av ENEAs styrelse föreligger redan när den nu föreslagna lagen träder i kraft bör förordnande meddelas i samband med ikraftträdandet.

2 §.

Paragrafen överensstämmer med 2 § i promemorieförslaget och innehåller en bestämmelse om att i vissa fall två eller flera atomanläggningar vid lagens tillämpning skall kunna behandlas som en enda anläggning. Den saknar motsvarighet i Pariskonventionen, men under förarbetena till denna har rätt enighet om att anläggningsstaten skall kunna bestämma att två eller flera anläggningar inom dess område, som innehas av en och samma person och som ligger i varandras omedelbara närhet («at the same site»), skall behandlas som en enda anläggning (jfr par. 49 femte stycket i konventionsmotiven, vilka finns återgivna i en av ENEA år 1964 utgiven tryckt upplaga av Pariskonventionen, samt Wienkonventionen art. I. 1. j. in fine).

Bestämmelsen motsvarar 3 § i den provisoriska lagen. Enligt denna äger Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer förordna, att två eller flera atomanläggningar som är belägna i varandras närhet skall i hänseenden som avses i lagen behandlas som en anläggning. I nu förevarande förslag har lydelsen jämkats något, så att den närmare överensstämmer med motsvarande regel i Wienkonventionen (art. I. 1. j). Förslaget avser sålunda anläggningar som är i samma innehavares hand och belägna i varandras omedelbara närhet. Bestämmelsen har fått i huvudsak motsvarande utformning i de danska och norska förslagen. Det danska förslaget avser anläggningar som är belägna inom samma område och hör till samma verksamhet och det norska förslaget avser anläggningar som ligger på samma område och innehas av samma »operatör».

3 §.

Paragrafen motsvarar art. 2 i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Den överensstämmer med 3 § i promemorieförslaget.

Den provisoriska lagen, som saknar fullständiga regler om tillämpningsområdet, är tillämplig i fråga om olyckor som inträffar på svenskt territorium. Av skäl som jag har utvecklat närmare i den allmänna motiveringen måste emellertid den nya lagens tillämpningsområde bestämmas med beaktande av reglerna i art. 2. i konventionen om dennas territoriella tillämpningsområde. Det innebär till en början, att lagen måste omfatta olycka som inträffar i konventionsstat eller inom område som inte tillhör någon stat samt därvid äga tillämpning på skador som uppkommer i konventionsstat eller inom område som nyss nämnts. I en-

lighet med vad jag har anfört i den allmänna motiveringen har lagen därjämte — med utnyttjande av den fakultativa regeln i art. 2 i konventionen om möjlighet att genom nationell lag utvidga konventionens tillämpningsområde — gjorts tillämplig på skada som uppkommer i icke-konventionsstat i följd av atomolycka i Sverige för vilken innehavare av här belägen atomanläggning är ansvarig.

I och för sig skulle det vara en fördel om tillämpningsområdet kunde anges positivt, så att i lagen uppräknades samtliga de fall då den är tillämplig, dels beträffande olyckor i Sverige och dels i fråga om olyckor utanför landets gränser. Detta visar sig emellertid av lagtekniska skäl vara ogörligt. Man nödgas i stället i detta sammanhang inskränka sig till att med utgångspunkt från att lagen automatiskt blir tillämplig så snart det egna landets domstolar är behöriga (se härom 36 §) och — med vissa undantag — inte är tillämplig, när behörigheten enligt konventionen tillkommer domstolarna i annan konventionsstat, dra upp de yttersta gränserna för lagens tillämplighet i rummet. Inom denna ram sker i realiteten ytterligare begränsningar genom ansvarighetsreglernas anknytning till atomanläggningar inom konventionsstaternas områden och för visst fall till tillståndsgivningen enligt atomenergilagen samt genom jurisdiktionsreglerna.

Första och andra styckena

I enlighet med det anförda har i första stycket av förevarande paragraf tagits upp en bestämmelse av innebörd, att lagen inte är tillämplig på atomskada i följd av atomolycka som inträffat i annan stat än konventionsstat. I andra stycket första punkten har intagits en regel av innebörd, att lagen i fråga om ansvarighet för innehavare av här belägen atomanläggning tillämpas på atomskada som har uppkommit i sådan stat, om atomolyckan har inträffat här i landet. För det fall att innehavare av anläggning i annan konventionsstat enligt lagen svarar för skador i följd av en atomolycka ges i andra punkten i överensstämmelse med konventionen en uttrycklig hänvisning till lagen i anläggningsstaten. Någon motsvarande hänvisning behövs inte i första styckets fall, eftersom svensk domstol enligt konventionens jurisdiktionsregler aldrig kan bli behörig att handlägga anspråk i anledning av en olycka i icke-konventionsstat, för vilken utländsk anläggningsinnehavare svarar.

Tredje stycket

Som jag har anfört i den allmänna motiveringen bör regeln om skyldighet för innehavare av atomanläggning i Sverige att ersätta atomskada, som i följd av atomolycka här uppkommer i icke-konventionsstat, underkastas vissa inskränkningar. Med tanke på de fall som jag där har nämnt har i tredje stycket första punkten av förevarande paragraf tagits upp bestämmelse, att Kungl. Maj:t beträffande stat som inte har tillträtt Paris-

konventionen äger förordna, att ersättning för atomskada som uppkommer i den staten inte skall utgå i Sverige i vidare mån än ersättning i samma stat skulle utgå för atomskada som uppkommer här. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 15 § första stycket i den provisoriska lagen.

Av hänsyn till de förpliktelser som följer av Sveriges anslutning till vissa äldre konventioner på transportväsendets område måste verkningarna av sådant förordnande som avses i första punkten begränsas, så att det inte råkar i konflikt med dessa förpliktelser. Liksom det har varit nödvändigt att i Pariskonventionen (art. 6. b., jfr 14 § tredje stycket i förevarande förslag) göra undantag från kanalisationsreglerna för ansvarighet som grundas på en sådan konvention, måste ett motsvarande undantag göras här. Atomskadeutredningen har menat, att någon uttrycklig bestämmelse i ämnet inte behövs. Enligt min mening bör dock en sådan bestämmelse tas in i lagen. Motsvarande undantagsregel i 15 § andra stycket i den provisoriska lagen föreskriver helt generellt, att ett sådant förordnande som det här är fråga om inte leder till inskränkning i ansvarighet för skada som uppkommit under transport av atombränsle eller atomprodukt eller eljest i följd av begagnande av fartyg, luftfartyg eller annat transportmedel. Denna regel synes emellertid gå längre än som betingas av de äldre konventionerna. Den innebär bl. a. att förordnandet inte kan göra någon inskränkning i anläggningsinnehavarens ansvarighet i transportförhållanden enligt lagen. Det synes emellertid inte finnas skäl att i en definitiv lagstiftning begränsa räckvidden av här avsett förordnande mer än som är nödvändigt för att de folkrättsliga förpliktelserna enligt de äldre fördragen skall kunna uppfyllas. Sålunda bör undantaget inte omfatta anläggningsinnehavares ansvarighet enligt atomansvarighetslagen. Vidare bör undantag göras bara för ansvarighet som följer av konventioner vilka Sverige har tillträtt, eftersom det aldrig kan bli fråga om tillämpning av förordnandet annat än när ersättningstalan förs vid svensk domstol.

Eftersom man här kan sägas ha att göra med ett specialfall av kanalisationsprincipens tillämpning, torde de internationella fördrag som det här är fråga om lämpligen kunna anges genom en hänvisning till den allmänna bestämmelse om undantag i transportförhållanden från huvudregeln om kanalisation som har tagits upp i 14 § tredje stycket i lagförslaget.

I enlighet med det anförda har i tredje stycket andra punkten av förevarande paragraf tagits in bestämmelse av innebörd, att förordnande med stöd av första punkten inte leder till inskränkning i ansvarighet som grundas på sådant internationellt fördrag som avses i 14 § tredje stycket och som tillträtts av Sverige.

Förordnande med stöd av första punkten kan givetvis inte ges retroaktiv verkan beträffande atomolycka som redan har inträffat här i landet. Detta uttrycks i lagtexten genom orden »atomskada som uppkommer» (i den främmande staten).

De överväganden som ligger till grund för principen att ansvarighet för atomskada så långt det är möjligt kanaliseras till innehavare av atomanläggning bör föranleda att den som på grund av undantagsregeln har ålagts att betala ersättning för atomskada, vilken omfattas av förordnande enligt första punkten, får rätt att återkräva ersättningen av vederbörande anläggningsinnehavare, trots att denne på grund av förordnandet inte själv är ersättningskyldig i förhållande till den skadelidande. Den erforderliga bestämmelsen härom har jag ansett lämpligen böra sammanföras med de övriga regler om rätt till regress mot innehavare av atomanläggning som i förslaget har tagits upp i 15 §. Jag får därför i denna del hänvisa till den följande specialmotiveringen till sistnämnda paragraf.

Fjärde stycket

Utöver den sist berörda återkravsregeln, som har tagits upp i 15 § första stycket andra punkten i förslaget, innehåller sistnämnda paragraf en annan, på Pariskonventionen grundad regel om rätt till återkrav i vissa fall mot innehavare av atomanläggning, när denne på grund av bestämmelserna i 3 § inte är ansvarig i förhållande till skadelidande. Person, som har sitt huvudkontor i konventionsstat och som har nödgats utge ersättning i anledning av atomolycka som inträffat eller atomskada som uppkommit i icke-konventionsstat, har sålunda enligt art. 6. e. i Pariskonventionen regressrätt mot den anläggningsinnehavare som med bortseende från konventionens regler om territoriell begränsning skulle ha svarat för skadan. Också denna regressregel, som har tagits upp i 15 § andra stycket i förslaget, innefattar ett undantag från bestämmelserna i förevarande paragraf. En hänvisning till de nu berörda återkravsreglerna har ansetts böra göras i sista stycket av paragrafen.

4 §.

Enligt denna paragraf, som har stöd i art. 2 i Pariskonventionen och överensstämmer med 4 § i promemoriaförslaget, äger Kungl. Maj:t förordna, att icke-konventionsstat skall vid lagens tillämpning likställas med konventionsstat. Den saknar av naturliga skäl motsvarighet i den provisoriska lagen.

Enligt art. 2 i Pariskonventionen kan som förut nämnts konventionsstat (anläggningsstaten) utsträcka konventionens tillämpningsområde att omfatta även atomolyckor som inträffar eller atomskada som uppkommer i icke-konventionsstat. Denna möjlighet har använts vid utformningen av 3 § andra stycket i förslaget. Genom detta lagrum har sålunda lagens tillämplighet utsträckts till att avse även skada i icke-konventionsstat, när olyckan har inträffat i Sverige och innehavare av anläggning i Sverige är ansvarig. Som redan har antytts vid 3 § är det emellertid inte uteslutet, att behov kan föreligga att låta den svenska lagen gälla även därutöver. Särskilt om t. ex.

något av våra grannländer skulle komma att stå utanför Pariskonventionen men ändå införa lagbestämmelser, som i stort sett överensstämmer med konventionen, kan det vara angeläget för oss att kunna efter särskilt avtal med detta land och på ömsesidighetsgrundval utsträcka den svenska lagen till att avse även olyckor som inträffar eller skada som uppkommer i nämnda land. För att tillgodose ett sådant behov ger förevarande paragraf Kungl. Maj:t möjlighet att förordna om sådan utsträckt tillämplighet av lagen.

Vid tillämpning av paragrafen är att märka, att lagen inte kan göras generellt tillämplig i förhållande till det utomstående landet. Jag vill belysa detta med ett exempel. Antag att Norge men inte Finland har biträtt konventionen och att Finland likväl har infört en lagstiftning i överensstämmelse med konventionen. Fråga uppkommer då om att enligt denna paragraf likställa Finland med konventionsstat. Antag vidare, att radioaktivt avfall från en finsk anläggning sänds med fartyg till en svensk anläggning för att undergå behandling där och att det under transporten, innan ämnet ännu har övertagits av den svenske anläggningsinnehavaren, inträffar en olycka på internationellt vatten som orsakar skada på ett norskt fartyg och dess besättning. Om Finland vid tillämpning av 6 och 36 §§ i nu föreliggande förslag behandlas som konventionsstat, skall den finske anläggningsinnehavaren ensam bära ansvaret för olyckan och svenska domstolar vara förhindrade att pröva ersättningsanspråk i anledning av denna. I konventionens mening är det emellertid fråga om en transport från en icke-konventionsstat till en anläggning i konventionsstat, och för olyckor under sådana transporter föreskriver konventionen mottagaransvar. I förhållande till Norge — och övriga konventionsstater — är Sverige därför förpliktat att i det anförda exemplet dels betrakta den svenske anläggningsinnehavaren som ansvarig för olyckan och dels medge att anspråk väcks mot denne i Sverige.

Vid meddelande av förordnande enligt förevarande paragraf måste därför uppmärksammas, att nödvändiga begränsningar görs. I det anförda exemplet bör givetvis — med stöd av den ömsesidighetsgrundsats på vilken avtalet mellan Sverige och Finland får antas vila — den svenske anläggningsinnehavaren ha regressrätt mot den finske anläggningsinnehavaren.

Skadestånd

Under denna rubrik behandlas i 5—21 §§ anläggningsinnehavares ansvarighet för atomskada.

5 §.

Denna paragraf innehåller huvudregeln om vem som enligt lagen är ansvarig för atomskada till följd av atomolycka som inträffar i atomanläggning. I de följande 6—9 §§ upptas särskilda regler om ansvarigheten för

atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans eller som i övrigt inträffar utanför atomanläggning.

Till grund för 5 § ligger art. 3 i Pariskonventionen. Paragrafen överensstämmer med 5 § i promemorieförslaget och har sin motsvarighet i 4 § första stycket i den provisoriska lagen.

Huvudregeln är enligt första punkten, att atomskada i följd av atomolycka i atomanläggning skall ersättas av innehavaren av anläggningen. Den närmare innebörden av begreppen atomskada, atomolycka och atomanläggning framgår av definitionerna i 1 §. Om det skadeorsakande ämnet — atombränsle eller radioaktiv produkt — successivt har befunnit sig i flera anläggningar, bär innehavarna av de anläggningar där ämnet tidigare har funnits inte något ansvar, utan detta drabbar uteslutande innehavaren av den anläggning där ämnet fanns då olyckan skedde. Detta fall har uppmärksamats i Pariskonventionen och fått sin särskilda reglering i art. 5. a. i överensstämmelse med vad nu sagts. — Den provisoriska lagen är tillämplig bara på atomolycka som inträffar i atomanläggning inom Sverige. Det följer av dess definition av atomanläggning. Den nu föreslagna lagen skall däremot vara tillämplig vare sig olyckan har inträffat i en atomanläggning här i riket eller den har skett i en anläggning inom annan konventionsstat. Förevarande bestämmelse är så avfattad att den kan tillämpas i båda dessa fall. I praktiken torde det dock bli aktuellt att tillämpa svensk lag på en atomolycka i atomanläggning i annan konventionsstat endast i rena undantagsfall, exempelvis om ett vattendrag som flyter genom Norge och Sveriges kontamineras (»smittas» av radioaktiva partiklar) i följd av två atomolyckor, en som sker i en anläggning i Norge och en som inträffar i en anläggning i Sverige. Om uppkomna skador inte kan hänföras till den ena eller andra olyckan, föreligger en kompetenskonflikt mellan norska och svenska domstolar, vilken möjligen blir löst så att jurisdiktion enligt konventionen tilläggs svenska domstolar. Dessa skall då tillämpa svensk lag även beträffande olyckan i den norska anläggningen. — Att atomolyckor i anläggningar i icke-konventionsstater är uteslutna från lagens tillämpning följer av 3 § första stycket i förslaget.

I art. 5. b. i Pariskonventionen görs undantag från huvudregeln i art. 3 för det fall att atomskadan härrör uteslutande från atomsubstans, vilken lagts upp tillfälligt i en atomanläggning under transport till eller från annan atomanläggning i konventionsstat. I sådant fall inträder ej ansvarighet för innehavaren av den anläggning där olyckan inträffade, om annan anläggningssinnehavare eller annan person är ansvarig enligt transportansvarighetsreglerna. Denna undantagsregel sammanhänger med den reglering som har skett av ansvarigheten under transport av atomsubstans. Bestämmelsen fanns inte i den ursprungliga lydelsen av Pariskonventionen. Denna innehöll bara att reglerna om ansvarighet under transport av atomsubstans skulle tillämpas även i fråga om olyckor som inträffar under tillfällig upp-

läggning av atomsubstansen i anslutning till transporten (art. 4). Tveksamhet rådde emellertid om hur ansvarighetsfrågan skulle lösas, när den tillfälliga uppläggningsen under en transport skedde i en atomanläggning och det upplagda ämnet gav upphov till en olycka i anläggningen. I avsaknad av uttrycklig bestämmelse eller klagörande motivuttalanden kunde möjligen göras gällande, att ansvar skulle inträda både för den anläggningshavare som var ansvarig enligt transportansvarighetsreglerna och för innehavaren av den anläggning där olyckan inträffade. Men också en tolkning enligt vilken den förre anläggningsinnehavaren ensam skulle bära ansvaret kunde hämta stöd i konventionstexten. För att avhjälpa denna otydlighet infördes i samband med 1964 års revision av Pariskonventionen efter mönster av Wienkonventionen den nuvarande bestämmelsen i art. 5. b.

Innebörden av denna konventionsbestämmelse är i huvudsak följande. Om såväl de i anläggningen tillfälligt upplagda ämnena som andra i anläggningen befintliga ämnen — atombränsle eller radioaktiva produkter — gemensamt medverkar till uppkomsten av en atomolycka, blir båda anläggningsinnehavarna solidariskt ansvariga för skadorna. Detta följer av konventionens regler om gemensamt och solidariskt ansvar (art. 5. d.). Om däremot olyckan orsakas uteslutande av de upplagda ämnena, skall i princip den anläggningsinnehavare — avsändaren eller den slutlige mottagaren — som enligt transportansvarighetsreglerna bär ansvaret för transportolyckor i egentlig mening ensam svara för skadan. Innehavaren av den anläggning där olyckan har inträffat går då fri från ansvarighet. Har innehavaren av den anläggning där olyckan inträffade genom skriftligt avtal med avsändaren eller den slutlige mottagaren uttryckligen påtagit sig ansvaret för olyckor som inträffar i hans anläggning under uppläggningsen, torde dock detta avtal gälla och såväl avsändaren som mottagaren gå fri från ansvarighet. Någon särskild bestämmelse därom ansågs inte nödvändig under förarbetena till 1964 års revision av Pariskonventionen. I ett sådant fall borde det nämligen inte anses vara fråga om en tillfällig uppläggningsen under en och samma transport utan om två skilda transporter — en från avsändaren till den anläggning där ämnena lagts upp och en från denna anläggning till den slutlige mottagaren.

Motsvarighet till undantagsregeln i art. 5. b. i konventionen har tagits upp i andra punkten av förevarande paragraf. Där föreskrivs att innehavaren av den anläggning där olyckan inträffade ej är ansvarig för atomskada som härrör uteslutande från atomsubstans, vilken lagts upp tillfälligt i anläggningen under transport till eller från annan atomanläggning i konventionsstat. Regeln avviker något från förebilden i konventionen. Denna förutsätter för att anläggningsinnehavaren skall gå fri från ansvarighet, att annan anläggningsinnehavare eller annan person är ansvarig enligt transportansvarighetsreglerna. Bestämmelsen är emellertid avsedd att vara tillämplig även när det är fråga om transport till eller från atomreaktor i transportmedel och

uppläggningsen har skett efter det att innehavaren av denna reaktor har övertagit atomsubstansen eller innan ämnet har övertagits av mottagande anläggningsinnehavare. I dessa fall inträder över huvud inte något ansvar enligt lagens transportansvarighetsregler (däremot möjligen enligt andra lagbestämmelser, vilka särskilt reglerar ansvarigheten för innehavare av reaktor i transportmedel). Undantagsregeln gäller därför enligt förslaget vid all sådan tillfällig uppläggning av atomsubstans i en atomanläggning som sker under transport av substansen till eller från annan atomanläggning i konventionsstat.

6—8 §§.

Dessa paragrafer grundar sig på art. 4 i konventionen och innehåller bestämmelser om ansvarigheten vid atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans inbegripet tillfällig uppläggning av substansen under transporten. De överensstämmer väsentligen med 6—8 §§ i promemorieförslaget och har sin motsvarighet i 4 § andra stycket i den provisoriska lagen.

Bestämmelserna avser dels olyckor som sker under transporter till eller från anläggning i konventionsstat (6 § samt 7 § första och andra styckena) dels olyckor som inträffar i Sverige under annan transport av atomsubstans (7 § tredje stycket). Lagen gäller däremot inte om transporten sker inom eller till eller från Sverige eller annan konventionsstat men varken avsändare eller mottagare är anläggningsinnehavare i lagens mening. I sådant fall blir i stället allmänna skadestandsregler tillämpliga.

Konventionens transportansvarighetsbestämmelser bygger på principen om ett avsändaransvar. Grunden härtill är, att det regelmässigt är avsändaren ensam som kan övervaka och kontrollera ämnens emballering och sändningens lastning på transportmedlet och som därför bättre än mottagaren kan minska olycksriskerna genom säkerhetsföreskrifter och andra åtgärder. Dessa synpunkter har dock inte ansetts motivera att ansvaret undantagslöst läggs på avsändaren ända till dess transporten är avslutad. Om mottagande anläggningsinnehavare har övertagit det transporterade ämnet tidigare, t. ex. i samband med en omlastning till annat transportmedel, har ansvaret ansetts därefter bära åvila honom. Detsamma har ansetts bära gälla om mottagaren uttryckligen åtagit sig att bära ansvaret från en viss tidpunkt under transporten. I överensstämmelse med dessa synpunkter innehåller konventionen vissa undantag från huvudprincipen om ett avsändaransvar.

Vid transport mellan anläggningar i konventionsstaterna övergår sålunda ansvarigheten på mottagaren i första hand vid den tidpunkt som har blivit bestämd i skriftligt avtal mellan avsändare och mottagare och i andra hand, i avsaknad av sådan avtalsbestämmelse, i och med att ämnet har övertagits (blivit »taken in charge») av mottagaren. Vid transport från anläggning i konventionsstat till mottagare i icke-konventionsstat gäller av-

sändaransvaret till dess ämnet har lossats från det transportmedel med vilket det anlänt till den främmande staten, oavsett om ämnet dessförinnan har övertagits av mottagaren. Om avsändarens ansvarighet skulle upphöra i och med att atomsubstansen överlas av mottagaren, skulle transporter i stor utsträckning kunna äga rum från anläggning i konventionsstat utan att ansvar enligt konventionens regler kunde utkrävas för olyckor som inträffar på konventionsstats territorium eller på internationellt vatten.

Principen om sändaransvar kan inte heller upprätthållas för det fall att transporten sker från avsändare i icke-konventionsstat till atomanläggning i konventionsstat. För dessa fall har i konventionen införts ett exklusivt mottagaransvar. Detta inträder när ämnet har lastats på det transportmedel med vilket det skall föras från den främmande staten. Mottagarens ansvarighet inträder dock endast under förutsättning att transporten sker med mottagarens skriftliga samtycke.

Pariskonventionen innehåller vidare särskilda regler för transporter till eller från atomreaktor i transportmedel. Vid transport till sådan reaktor upphör den avsändande anläggningsinnehavarens ansvarighet när atomsubstansen övertas av den som med vederbörligt tillstånd driver eller innehar transportmedlets reaktor. Vid transport från sådan reaktor inträder den mottagande anläggningsinnehavarens ansvarighet först i och med att han övertar atomsubstansen. Här uppställs inte som förutsättning för anläggningsinnehavarens ansvarsfrihet att reaktorns innehavare är eller blir ansvarig enligt bestämda regler. Man har utgått från att den som av en viss stats myndighet har fått tillstånd att driva en reaktor av detta slag åtminstone enligt den statens lag är underkastad ansvarsbestämmelser som är tillfredsställande från de skadelidandes synpunkt.

I förevarande lagförslag har bestämmelserna om ansvarighet under transport av atomsubstans till och från atomanläggning i konventionsstat utformats i överensstämmelse med de nu återgivna konventionsbestämmelserna. Grundläggande regler har tagits upp i 6 § samt 7 § första och andra styckena. 6 § behandlar transporter från anläggningar i konventionsstater samt 7 § första och andra styckena transporter till sådana anläggningar från icke-konventionsstat eller från atomreaktor i transportmedel. Reglerna i 7 § tredje stycket gäller atomolycka som inträffar i Sverige under annan transport än som nu nämnts.

I 8 § har i överensstämmelse med art. 4 i konventionen tagits upp bestämmelse om att transportansvarsreglerna gäller också beträffande atomolycka som inträffar under tillfällig uppläggning av atomsubstans under transport.

Det bör erinras om att de föreslagna reglerna om ansvarighet under transport omfattar bara skador som orsakas av atomsubstans. Beträffande innebörden av detta begrepp får jag hänvisa till definitionen i 1 § och vad jag har anfört i anslutning därtill.

6 §.

Paragrafen grundar sig på art. 4. a. samt b. i. och ii. i Pariskonventionen och reglerar ansvarigheten vid transport av atomsubstans från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat. Den överensstämmer i sak väsentligen med 6 § i promemoriaförslaget och har sin motsvarighet i 4 § andra stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

Första stycket innehåller den grundläggande regeln om avsändaransvar. Atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat skall enligt denna bestämmelse ersättas av den avsändande anläggningsinnehavaren.

Från huvudregeln i första stycket görs vissa undantag i andra och tredje styckena. Dessa grundar sig på föreskriften i art. 4. a. i. ii. och iii. i Pariskonventionen om ansvarighetens övergång vid transport till annan atomanläggning i konventionsstat och dess upphörande vid transport till atomreaktor i transportmedel. Konventionen innehåller i mom. a. punkt iv. i nämnda artikel också bestämmelse om avsändaransvarets upphörande vid transport till mottagare i icke-konventionsstat. Ansvarigheten upphör i sådant fall, när ämnet har lossats från det transportmedel med vilket det har anlänt till den främmande statens territorium. I den svenska lagen behövs emellertid inte någon motsvarighet till denna bestämmelse, eftersom lagen inte är tillämplig på atomolycka i icke-konventionsstat. Huvudregeln i första stycket är tillräcklig för sådana fall. Enligt denna gäller avsändaransvaret under hela transporten utan annan inskränkning än som betingas av reglerna i 3 § om lagens geografiska tillämpningsområde.

Andra stycket

Detta lagrum behandlar transport mellan anläggningar inom konventionsstaterna, antingen den sker inom en och samma konventionsstat eller den sker mellan anläggningar i skilda konventionsstater. I anslutning till Pariskonventionen föreskrivs, att ansvarigheten i sådant fall skall åvila mottagaren från den tidpunkt som har bestämts genom skriftligt avtal mellan honom och avsändaren eller, om sådant avtal inte har träffats, från det ämnet övertas av mottagaren.

I sin ursprungliga lydelse innebar konventionen, att ansvarigheten kunde övergå på mottagaren bara genom att denne övertog substansen. Regeln om att avsändare och mottagare genom skriftligt avtal kan komma överens om annan tidpunkt för ansvarsövergången är hämtad från Wienkonventionen och infördes vid 1964 års revision av Pariskonventionen. Det är sannolikt att en avtalsreglering av frågan blir regel och att således bestämmelsen om ansvarsövergång vid övertagandet av ämnet blir tillämplig bara i undantagsfall. I sådana fall uppkommer emellertid frågan, vid vilken tidpunkt

ansvarsövergången närmare bestämt äger rum. Konventionen hänvisar i sin engelska text till den tidpunkt då ämnet blivit »taken in charge» av mottagaren. Vid konventionens utformning har man med avsikt valt detta uttryck, som inte direkt motsvaras av något rättsinstitut i de berörda ländernas lagstiftningar. Att döma av uttalanden från vissa delegationer under konventionsförhandlingarna skulle godset vid fob-köp anses vara »taken in charge» av mottagaren, när det förts innanför fartygets sida. Enligt svenskt betraktelsesätt torde däremot »taken in charge» i allmänhet anses ta sikte på besittningsövergången. För att inte hindra en friare tillämpning, när sådana undantagsvis kan bli påkallad, har i lagförslaget valts det neutrala uttrycket »övertaga». Av det certifikat som anläggningsinnehavare enligt 39 § i förslaget skall avlämna vid transport torde i regel framgå, vem som är ansvarig i det enskilda fallet. Om emellertid vid internationell transport domstolarna i avsändar- och mottagarländerna skulle komma till stridiga resultat, torde frågan huruvida avsändaren eller mottagaren är ansvarig kunna hänskjutas till avgörande av den domstol som inrättats enligt konventionen den 20 december 1957 om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergins område och som enligt art. 17 i Pariskonventionen skall slita tvister mellan konventionsstaterna om tolkningen eller tillämpningen av konventionen.

I anslutning till regeln att berörda anläggningsinnehavare har frihet att genom skriftligt avtal bestämma tidpunkten för ansvarsövergången har Svenska försäkringsbolags riksförbund i sitt remissyttrande över departementspromemorian understrukit vikten av att en entydig och objektivt konstaterbar tidpunkt preciseras. Enligt förbundet bör avsändare och mottagare upprätta en handling i vilken datum och klockslag för ansvarsövergången — hellre än viss plats — anges. Att binda de berörda parterna i fråga om avtalens utformning på denna punkt genom lagbestämmelser bör dock enligt min mening inte komma i fråga. Det torde f. ö. inte vara förenligt med Pariskonventionen. Riksförbundets önskemål torde kunna bli tillgodosedda genom en förnuftig och lämplig avtalspraxis.

Tredje stycket

I sin ursprungliga lydelse innehöll Pariskonventionen inte några bestämmelser om avsändaransvarets upphörande i fall då atomsubstans transporteras mellan en atomanläggning i en konventionsstat och en atomreaktor som har infogats i fartyg eller annat transportmedel. Denna brist uppmärksammades vid konventionens tillkomst, men man önskade avvakta resultatet av det pågående arbetet på en atomfartygskonvention, innan man tog slutlig ställning till problemet.

År 1962 avslutades i Bryssel konventionen om ansvarighet för redare (»operators») av atomfartyg. Enligt art. II. 4. i denna konvention inträder vid transport till fartyget ansvarighet för innehavaren av fartygets reaktor-

anläggning i och med att denne övertar atomsubstansen. Vid transport från fartyget upphör hans ansvarighet när ämnet övertas av annan »behörig» person, vilken är ansvarig för atomskador som ämnet kan ge upphov till («another person duly authorized by law and liable for any nuclear damage that may be caused by them»). Mot bakgrunden av denna bestämmelse i atomfartygskonventionen ansåg man sig vid 1964 års revision av Pariskonventionen kunna ta in bestämmelser om att vid transport av atomsubstans från atomanläggning i konventionsstat till ett atomfartyg avsändarens ansvarighet upphör i och med att atomsubstansen övertas av den som med vederbörligt tillstånd driver eller innehar atomfartygsreaktorn och att vid transport från atomfartyg till sådan atomanläggning mottagarens ansvarighet inträder först i och med att han övertar atomsubstansen. Bestämmelserna har i konventionen utsträckts att gälla för transporter till och från varje transportmedel som är utrustat med atomreaktor. De saknar dock f. n. praktisk betydelse i fråga om andra transportmedel än atomfartyg.

Såvitt gäller transporter till atomreaktor i transportmedel har dessa konventionsbestämmelser sin motsvarighet i tredje stycket av förevarande paragraf i förslaget. Denna bestämmelse innehåller, att vid transport av atomsubstans till atomreaktor, som infogats i fartyg eller annat transportmedel för att där användas som kraftkälla, den avsändande anläggningsinnehavarens ansvarighet upphör när atomsubstansen övertas av den som med vederbörligt tillstånd driver eller innehar transportmedlets reaktoranläggning.

Att det skall vara fråga om transport till en reaktor som har infogats i ett transportmedel »för att där användas som kraftkälla», innebär ett förtydligande i förhållande till Pariskonventionen. Uttrycket är hämtat från Wienkonventionen. Under 1963 års förhandlingar om revision av Pariskonventionen rådde enighet om att konventionen hade denna innebörd. Det har ansetts lämpligt att detta återspeglas i den svenska lagtexten. Samma förtydligande har gjorts i definitionen av atomanläggning i 1 § första stycket.

Frågan om ansvarigheten under transport från atomreaktor i transportmedel till atomanläggning i konventionsstat regleras i 7 § andra stycket.

I anslutning till förevarande paragraf vill jag helt allmänt framhålla, att paragrafen tar sikte bara på att reglera frågan, vem som i ett givet fall är att anse som ansvarig för skador med anledning av en atomolycka, men inte säger något om ansvarighetens territoriella begränsning. Bestämmelserna måste därför ses i samband med reglerna i 3 § om lagens geografiska tillämpningsområde. Om t. ex. en olycka inträffar under transport av atomsubstans från svensk atomanläggning, är den svenske anläggningsinnehavaren i princip ansvarig enligt reglerna i förevarande paragraf för skador i följd av olyckan. Men om olyckan inträffar i icke-konventionsstat, är lagen på grund av bestämmelsen i 3 § första stycket över huvud inte tillämplig och

det blir alltså inte heller aktuellt att tillämpa 6 §. Detsamma gäller enligt 3 § andra stycket första punkten i fråga om skada som har uppkommit i icke-konventionsstat, om olyckan har inträffat på internationellt vatten. Däremot omfattar lagen i sådant fall alla skador som har uppkommit annorstädes än i icke-konventionsstat, t. ex. på ett fartyg, som befinner sig på internationellt vatten, och detta oavsett om fartyget är hemmahörande i en konventionsstat eller i en icke-konventionsstat.

7 §.

Bestämmelserna i första och andra styckena av förevarande paragraf grundar sig på art. 4. b. iii. och iv. i Pariskonventionen och reglerar ansvarigheten vid transport av atomsubstans *till* atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat från icke-konventionsstat eller från atomreaktor i transportmedel. De överensstämmer i sak med 7 § i promemoriaförslaget. Paragrafens tredje stycke behandlar frågan om ansvarighet vid annan transport av atomsubstans som sker över svenskt territorium. I den delen saknar paragrafen motsvarighet i promemoriaförslaget. Den provisoriska lagen saknar helt motsvarighet till reglerna i förevarande paragraf.

Första stycket

Här behandlas transport av atomsubstans från avsändare i icke-konventionsstat till atomanläggning i konventionsstat. Av skäl som jag har anfört i det föregående har det för dessa fall gjorts avsteg från principen om att ansvarigheten åvilar avsändaren. I överensstämmelse med Pariskonventionen föreskrivs sålunda, att om atomsubstans sänds från icke-konventionsstat till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat mottagaren svarar för skada som uppkommer genom atomolycka under transporten. En förutsättning är dock att transporten sker med hans skriftliga samtycke. Kravet på mottagarens skriftliga samtycke till transporten är föranlett av att man inte rimligen ansett sig kunna ålägga en anläggningsinnehavare ett omfattande skadeståndsansvar på objektiv grund i situationer då han över huvud saknat möjligheter att påverka sättet för transportens genomförande eller för ämnets emballering, inlastning etc.

Andra stycket

Bestämmelsen i andra stycket rör transport från atomreaktor i transportmedel till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat. Vid sådan transport inträder enligt bestämmelsen ansvarighet för mottagaren först i och med att han övertar atomsubstansen. Regeln är tillämplig oavsett om transportmedlet befinner sig i konventionsstat eller i icke-konventionsstat. Beträffande den närmare bakgrunden till bestämmelsen får jag hänvisa till vad jag har anfört vid 6 §.

De nu berörda bestämmelserna i första och andra styckena av förevarande

paragraf förutsätter i likhet med reglerna i 6 § för sin tillämpning att det är fråga om en olycka som har inträffat och skador som har uppkommit inom lagens geografiska tillämpningsområde, sådant detta har angivits i 3 §.

Tredje stycket

Som jag har utvecklat i den allmänna motiveringen bör lagen innehålla en bestämmelse om ansvarighet även för det fall att atomskada uppkommer genom atomolycka i Sverige under annan transport av atomsubstans än som avses i 6 § och 7 § första och andra styckena. En sådan bestämmelse har tagits in som tredje stycke i förevarande paragraf.

Enligt första punkten skall atomskada i följd av atomolycka i Sverige under annan transport av atomsubstans än sådan som sker till eller från atomanläggning i konventionsstat ersättas av den som fått tillstånd till transporten enligt atomenergilagen. Tillämpningsområdet har sålunda avgränsats att omfatta endast fall då atomolyckan inträffar i Sverige. Det omfattar alltså inte det fall att olyckan sker utanför svenskt område men skada uppkommer i Sverige. Ett sådant fall blir att bedöma på samma sätt som det fallet att en atomolycka inträffar utanför svenskt område under sådan transport av atomsubstans som inte till någon del går över svenskt område. En annan sak är, att om skadeståndsanspråk i anledning av en sådan olycka skulle komma att väckas inför svensk domstol mot vederbörande anläggningsinnehavare eller den för vars räkning transporten utförs, det kan anlagas att svensk domstol med hänvisning till grunderna för atomansvarighetslagstiftningen analogt tillämpar vissa av lagens bestämmelser, främst regeln om objektivt ansvar.

Att den föreslagna bestämmelsen omfattar bara atomolycka i Sverige innebär å andra sidan inte, att den också är begränsad till skada som i följd av sådan olycka uppkommer inom Sverige. Den gäller såväl skada som uppkommer på eller över det fria havet som skada inom främmande stat, vare sig denna är en konventionsstat eller en icke-konventionsstat. I sistnämnda hänseende blir bestämmelserna i 3 § andra stycket om att skada i icke-konventionsstat omfattas av lagen, när olyckan har inträffat i Sverige och svensk anläggningsinnehavare är ansvarig, direkt tillämpliga i kraft av föreskriften i andra punkten av nu förevarande lagrum.

Vid bestämmelsens utformning har jag övervägt om man kan bortse från att en transport som avses här, dvs. främst transport mellan icke-konventionsstater, kan gå över svenskt område utan att tillstånd har meddelats enligt atomenergilagen. Att det inträffar kan bero på okunnighet om de svenska koncessionsreglerna eller på att dessa medvetet åsidosätts. Det kan också hända att en transport från början har varit avsedd att gå utanför svenskt område men på grund av oförutsedda omständigheter kommer att beröra svenskt territorium, t. ex. i samband med att ett fartyg tvingas söka nöd-

hamn i Sverige. För ett sådant fall är det dock inte möjligt att upprätthålla och kontrollera efterlevnaden av reglerna om försäkringsplikt. Det måste då också starkt ifrågasättas om exempelvis reglerna om ansvarsbegränsning bör gälla. Det kan inte heller gärna komma i fråga att i ett sådant fall tillämpa lagens bestämmelser om statligt katastrofansvar och än mindre reglerna om subsidiär statsgaranti. Under sådana förhållanden är det inte heller naturligt att reglerna om ersättning av statsmedel för s. k. sena skador blir tillämpliga. Med hänsyn till vad jag nu anfört har jag ansett mig inte böra föreslå en regel som går utanför koncessionsfallen och omfattar fall i vilka den anknytning till Sverige saknas som en svensk tillståndsgivning innebär. Som jag tidigare har nämnt torde man emellertid kunna räkna med att när talan om anspråk på ersättning för atomskador som inte omfattas av lagen väcks vid svensk domstol de grundläggande skadestandsreglerna i lagen vinner analogisk tillämpning.

Föreskriften i andra punkten innebär, att de bestämmelser i lagen som är tillämpliga på innehavare av en atomanläggning i Sverige skall tillämpas på innehavaren av tillståndet till transporten. Situationen kan sägas motsvara den då en fraktförare med stöd av 10 § enligt särskilt förordnande har satts i en anläggningsinnehavares ställe. I allmänhet torde det inte uppkomma några problem när det gäller att avgöra på vilket sätt de olika bestämmelserna i lagen skall tillämpas. Tvekan kan möjligen uppkomma i vissa fall. Till dessa återkommer jag i det följande.

Övervakningen av att försäkringsplikten fullgörs i de fall som avses i andra stycket får ske i anslutning till tillståndsprövningen. Kungl. Maj:t eller den myndighet som Kungl. Maj:t utser att verkställa provningen av begäran om tillstånd enligt atomenergilagen bör således innan tillstånd meddelas kontrollera att sökanden har tecknat ansvarsförsäkring och att denna har godkänts av därtill utsedd myndighet (f. n. försäkringsinspektionen). Vill sökanden ställa annan säkerhet än försäkring, måste frågan om godkännande av säkerheten enligt 27 § andra stycket i förevarande förslag underställas Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t utsett för ändamålet.

8 §.

Art. 4 i Pariskonventionen inbegriper under transport av atomsubstans tillfällig förvaring under transporten. I enlighet härmed innehåller förevarande paragraf i överensstämmelse med 8 § i promemoriaförslaget, att bestämmelserna i 6 och 7 §§ om ansvarighet för atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans gäller även beträffande atomolycka som inträffar under tillfällig uppläggning av atomsubstansen under transporten. Som jag tidigare har anfört gäller bestämmelsen också när upplägningen sker i en atomanläggning.

9 §.

Denna paragraf motsvarar art. 3. a. in fine och 5. c. i Pariskonventionen och reglerar ansvarigheten vid atomolyckor orsakade av atomsubstans som utan att vara under transport befinner sig utanför atomanläggning. Den överensstämmer med 9 § i promemoriaförslaget och har sin motsvarighet i 4 § tredje stycket i den provisoriska lagen.

Det torde sällan förekomma att en atomolycka inträffar utanför en atomanläggning annat än i samband med transport. Det kan dock t. ex. inträffa att under en sjötransport en behållare (container) innehållande utbrända bränsleelement eller andra radioaktiva produkter i samband med fartygets förlisning sjunker till havsbotten utan att händelsen omedelbart ger upphov till en atomolycka i lagens mening. Om behållaren sedermera rostar sönder och atomskada uppkommer i samband därmed, kan olyckan inte anses ha inträffat under transport. Ett annat exempel är att atombränsle eller radioaktiva produkter olovligen förs bort från en atomanläggning och ger upphov till en atomolycka utan att ha kommit i en annan anläggningsinnehavares besittning. Det är vidare också tänkbart att en anläggningsinnehavare gör sig av med radioaktivt avfall på annat sätt än genom att föra det till en särskilt godkänd anläggning för förvaring och behandling av avfall och att ämnet sedermera ger upphov till atomskada. För fall av denna art har det ansetts nödvändigt att meddela särskilda ansvarighetsbestämmelser.

Den reglering av frågan som har skett i förevarande paragraf bygger i överensstämmelse med Pariskonventionen art 5. c. på principen, att ansvarigheten i dessa fall skall åvila den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade eller dessförinnan senast haft ämnet i sin besittning. För vissa fall, då olyckan skett efter det att en transport avbrutits och ämnet därefter inte varit i någon anläggningsinnehavares besittning samt ansvarigheten för olyckor under transporten senast åvilat innehavare av anläggning i konventionsstat, skall ansvarigheten för olyckan åvila denne anläggningsinnehavare.

Paragrafen avser både det fall att den skadeorsakande atomsubstansen kom från atomanläggning här i riket eller i annan konventionsstat och det fall att atomsubstansen före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §. I det förra fallet är paragrafen tillämplig vare sig olyckan inträffar efter det att atomsubstansen har lämnat anläggningen på annat sätt än genom transport, t. ex. genom att det olovligen förts från anläggningen, eller olyckan inträffar efter det att en transport från sådan anläggning — dvs. transport som avses i 6 § — har avbrutits.

Första punkten innehåller huvudregeln, att ansvarigheten åvilar den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning. Var substansen vid tiden för olyckan inte i någon anläggningsinnehavares besittning, är den anläggningsinnehavare ansvarig som senast haft substansen i sin besittning.

För det fall att olyckan inträffar efter det att en transport har avbrutits innehåller andra punkten en särskild regel om ansvarighet för den som har transportansvaret när transporten avbröts. Som framgår av 6 § i förslaget kan ansvarigheten vid transport mellan atomanläggningar i konventionsstaterna enligt skriftligt avtal mellan avsändare och mottagare övergå på den sistnämnde vid annan tidpunkt än besittningsövergången. Vidare skall enligt transportansvarighetsreglerna mottagaren vara ansvarig vid transport från icke-konventionsstat, oavsett om besittningen har övergått på honom eller inte. Med hänsyn till dessa bestämmelser är en särskild reglering nödvändig för de fall då olyckan har inträffat efter det att en transport avbrutits men ämnet under tiden mellan transportens avbrytande och olyckan inte varit i någon anläggningsinnehavares besittning. I andra punkten föreskrivs därför, att om atomsubstansen före olyckan varit under transport och ej efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, ansvarigheten åvilar den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten. Hänvisningen till 7 § innebär till en början, att när olyckan har föregåtts av transport från icke-konventionsstat eller från atomreaktor i transportmedel till atomanläggning i konventionsstat, mottagande anläggningshavare är ansvarig under förutsättning att transporten har avbrutits efter det att han övertagit transportansvaret för atomsubstansen enligt 7 §. Avbryts transporten på ett tidigare stadium inträder över huvud inte något ansvar enligt konventionen eller förevarande paragraf för olyckor som atomsubstansen därefter ger upphov till. När det gäller transport från atomreaktor i transportmedel får man som jag tidigare har nämnt förutsätta att innehavaren av reaktorn blir ansvarig för sådana olyckor enligt särskilda regler som i stort sett motsvarar ansvarighetsreglerna i förevarande lag. Hänvisningen till 7 § innebär vidare, att när en olycka av detta slag sker i Sverige och har föregåtts av transport i transit över svenskt område, t. ex. mellan icke-konventionsstater, den som innehade tillstånd till transporten enligt atomenergilagen blir ansvarig för skada i följd av olyckan.

10 §.

Paragrafen grundar sig på Pariskonventionen art. 4. d. och innehåller regler om att en fraktförare på vissa villkor kan i fråga om ansvarigheten sättas i en anläggningsinnehavares ställe. Den överensstämmer med 10 § i promemorieförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Första stycket

Under arbetet på Pariskonventionen bedömdes det vara av praktiskt värde att öppna vissa möjligheter till avsteg från kanalisationsprincipen genom att låta en transportör av atomsubstans i stället för avsändande eller mottagande anläggningsinnehavare vara ansvarig för atomolyckor som inträffar under transporten (eller i anslutning till denna). En bestämmelse

togs därför upp i art. 4. d. Denna överlämnar åt anläggningsstaten att närmare reglera denna fråga genom lagstiftning. I anslutning härtill har en bestämmelse i ämnet tagits in i första stycket av förevarande paragraf. Den innehåller i första punkten, att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer kan på ansökan av en fraktförare förordna att denne i stället för innehavare av atomanläggning i Sverige skall vara ansvarig för atomskada i följd av atomolycka under eller i anslutning till sådan transport av atomsubstans som avses i 6 eller 7 §. En förutsättning för att förordnande skall kunna meddelas är enligt andra punkten att innehavaren av anläggningen har lämnat sitt samtycke och att fraktföraren har visat att han fullgjort den skyldighet att teckna försäkring eller ställa säkerhet som annars åvilar anläggningsinnehavaren. Har förordnande meddelats, skall i fråga om atomolycka som inträffar under eller i anslutning till transporten bestämmelserna i lagen om innehavare av atomanläggning gälla fraktföraren i stället för den i förordnandet avsedde anläggningsinnehavaren (tredje punkten). Förordnandet torde kunna avse antingen viss särskilt angiven transport eller också avfattas mera generellt och gälla alla eller vissa slag av transporter till eller från anläggningen under viss tid. Med orden »i anslutning till» markeras att ansvarigheten omfattar också sådana skador som uppkommer efter avbruten transport och för vilka anläggningsinnehavaren är ansvarig enligt 9 §.

Det är ingenting som hindrar att en fraktförare med avseende på en transport som är gemensam för två eller flera anläggningsinnehavare övertar samtliga anläggningsinnehavares ansvarighet för olyckor under transporten. Han är då skyldig att teckna försäkring som täcker ansvarigheten för var och en av dem (jfr konventionsmotiven par. 29 andra stycket). Det är emellertid att märka, att om skada orsakas gemensamt av de olika atomsubstanspartierna genom en enda olycka, anläggningsinnehavarnas solidariska ansvarighet enligt 18 § är begränsad till det högsta ansvarsbelopp som gäller för någon av dem. Denna regel gäller även i fall då de olika anläggningsinnehavarnas ansvarighet har övertagits av en fraktförare.

Uttrycket »fraktförare» torde, åtminstone under vissa förhållanden, kunna inrymma även speditör. Det skulle därigenom vara möjligt att utan uppdelning av ansvarigheten på flera subjekt tillämpa förevarande bestämmelse även vid s. k. kombinerade transporter genom att överflytta ansvarigheten till en speditör som gentemot anläggningsinnehavaren har åtagit sig att ombesörja hela transporten under anlitande av flera olika transportföretag.

Wienkonventionen innehåller i art. II. 2. en bestämmelse som svarar mot art. 4. d. i Pariskonventionen men som vid sidan av fraktförare (»carrier») nämner även den som omhändertar radioaktivt avfall (»a person handling radioactive waste»). Under 1963 års förhandlingar om revision av Pariskonventionen rådde enighet om att något sådant tillägg i art. 4. d. i Pariskonventionen inte var behövligt. Uttrycket »carrier» ansågs kunna ges en

så vidsträckt innebörd att det omfattar även nyssnämna kategori. De företag det gäller kommer i praktiken att utföra transporter av radioaktivt avfall och blir således rent faktiskt att anse som fraktförare. Under dessa förhållanden har det inte ansetts nödvändigt att i den svenska lagtexten särskilt nämna dessa företagare vid sidan av »fraktförare». Detta uttryck får anses ha samma vidsträckta innebörd som uttrycket »carrier» i Pariskonventionen (jfr det norska förslaget § 25, som talar om »fraktförer eller liknende»).

Bestämmelserna i första stycket kan bli tillämpliga också vid sådan transport mellan icke-konventionsstater som avses i 7 § tredje stycket. Så kan bli fallet, när det inte är fraktföraren själv utan avsändaren eller mottagaren som har fått tillstånd till transporten. Om det när transportavtalet träffas står klart mellan parterna att ansvarigheten skall åvila fraktföraren i stället för avsändaren eller mottagaren är det visserligen mest naturligt att fraktföraren också ansöker om tillstånd till transporten enligt atomenergilagerna. Det kan emellertid tänkas att en anläggningsinnehavare i en icke-konventionsstat får ett generellt tillstånd till flera transporter under viss tid men senare vill att fraktföraren skall ta på sig ansvarigheten enligt atomansvarighetslagen för någon av dessa transporter. Bestämmelserna i första stycket skall då tillämpas på samma sätt som när en fraktförare sätts i stället för en anläggningsinnehavare.

Andra stycket

Förordnande enligt första stycket kan meddelas bara beträffande den ansvarighet som åvilar innehavare av här i landet belägen atomanläggning. Den ansvarighet som enligt 6 § kan åvila innehavare av anläggning i annan konventionsstat för olycka under sådan transport som avses med förordnandet berörs inte. Det är å andra sidan uppenbart, att ett med stöd av 10 § meddelat förordnande måste respekteras även av övriga konventionsstater. Anläggningsinnehavaren befrias ju genom förordnandet från sin försäkringsplikt och bör över huvud inte kunna göras ansvarig för olyckor under transporten, oavsett var olyckan har inträffat och vilken konventionsstat som enligt konventionens regler skall ha jurisdiktion. På samma sätt måste ett motsvarande förordnande som meddelats enligt annan konventionsstats lag angående den ansvarighet som åvilar innehavare av en anläggning i den staten gälla även när svensk lag är tillämplig i fråga om ersättningsanspråk på grund av olyckan. En erinran härom har tagits in i andra stycket av 10 §.

11 §.

Paragrafen grundar sig på Pariskonventionen art. 3 och 9 och fastslår principen om objektivet ansvar för anläggningsinnehavare samt föreskriver undantag från ansvarigheten för vissa slags atomolyckor. Den överensstäm-

mer i sak med 11 § i promemorieförslaget och har delvis sin motsvarighet i 5 § första stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

I detta lagrum föreskrivs med användande av det i svenskt lagspråk gängse uttryckssättet för att utmärka objektivet ansvar, att ersättning enligt lagen utgår »även om atomanläggningens innehavare ej är vållande till skadan». Enligt de danska och norska lagförslagen är anläggningsinnehavaren ersättningskyldig »selv om skaden er hændelig» (det danska förslaget) eller »selv om han er uten skyld i skaden» (det norska förslaget). Innebörden av de olika uttryckssätten torde vara densamma.

Andra stycket

Pariskonventionen art. 9 innehåller i sin reviderade lydelse en tvingande regel om undantag för olycka som är en direkt följd av krigshandling e. l. under väpnad konflikt eller motsvarande handling under inbördeskrig eller uppror. Vidare har konventionen en fakultativ regel om undantag för olycka i följd av allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. Anläggningsstaten — inte jurisdiktionsstaten — äger bestämma att olycka av sistnämnda slag omfattas av konventionen. Mot denna artikel i konventionen har Västtyskland och Österrike gjort en av övriga signatärmakter godtagen reservation, enligt vilken de båda staterna förbehåller sig rätten att tillämpa konventionen beträffande sådana olyckor av här ifrågakarande art som inträffar i resp. stat.

För svensk del uppkommer frågan, om svensk anläggningsinnehavare bör underkastas ansvarighet enligt lagen i fråga om olycka i följd av naturkatastrofer. För utländsk anläggningsinnehavare gäller i detta hänseende anläggningsstatens lag. Under de nordiska överläggningarna har enighet rått om att huvudregeln i konventionen bör gälla. Även remissinstanserna har anslutit sig till denna ståndpunkt. En motsatt reglering inger vissa principiella betänkligheter. Den skulle t. ex. innebära, att en svensk anläggningsinnehavare blir ansvarig enligt konventionen i anledning av en olycka i följd av en jordbävning i Italien, även om sådant ansvar enligt den italienska lagstiftningen inte kan drabba innehavare av atomanläggning i Italien. Fördelen av att vederbörande anläggningsinnehavare skulle beredas skydd mot ett eventuellt obegränsat ansvar enligt allmänna skadeståndsregler, om konventionen genom den svenska lagen gjordes tillämplig i dessa fall, synes inte uppväga nackdelarna av en sådan ordning. Med hänsyn till förhållandena i Sverige är det uppenbart ett mycket litet behov av en utsträckt ansvarighet för svensk anläggningsinnehavare i fråga om olycka i följd av naturkatastrof här i landet. Tillräckliga skäl synes inte heller föreligga att utsträcka ansvarigheten till att omfatta sådana olyckor på det fria havet. Den naturliga lösningen torde vara att Sverige liksom

varje annan stat för sig — eventuellt efter skälighetsprövning in casu — påtar sig att utge ersättning av statsmedel i anledning av olyckor av detta slag inom sitt territorium och att anläggningsstaten på motsvarande sätt sörjer för att i mån av behov ersättning lämnas, när olyckan inträffar på det fria havet. En sådan ordning uppnås lättast, om de enskilda konventionsstaterna i sin interna lagstiftning gör undantag i överensstämmelse med huvudregeln i konventionen. Liksom remissinstanserna har jag därför anslutit mig till promemorieförslaget på denna punkt.

I enlighet med det sagda har bestämmelse om undantag från lagens tillämpning för olyckor i följd av krigshandlingar e. l. och av vissa naturkatastrofer tagits upp i andra stycket av förevarande paragraf. Beträffande naturkatastrofer måste en hänvisning ske till anläggningsstatens lag för det fall då fråga uppkommer om ansvarighet för innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat. Bestämmelsen har därför delats upp i två punkter. Den första behandlar ansvarigheten i hithörande fall för svensk anläggningsinnehavare. Den innehåller, att ansvarighet för innehavare av atomanläggning i Sverige ej inträder enligt lagen i anledning av atomolycka som är en direkt följd av krigshandling eller liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror eller olycka som orsakats av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. Den andra punkten innehåller hänvisning till anläggningsstatens lag beträffande ansvarigheten för innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat. Den tysk-österrikiska reservationen behöver inte påverka den svenska lagstiftningen, eftersom reservationen bara gäller olyckor som inträffar i Västtyskland och Österrike och svensk lag inte under några förhållanden blir tillämplig beträffande sådana olyckor.

I konventionen talas om atomolycka som är en »direkt följd» av krigshandling etc. Det är med hänsyn till den orsaks- och adekvanslära som tillämpas i nordisk skadeståndsrätt tveksamt om ordet »direkt» får någon självständig betydelse i svensk lagtext. Det har trots detta ansetts lämpligt att följa konventionstexten på denna punkt. Några praktiska tolkningsproblem torde inte uppkomma.

Tredje stycket

Förslaget innehåller i 14 § vissa regler om i vad mån ansvar för atomskada kan föreligga på annan grund än enligt lagens bestämmelser. Det har ansetts lämpligt att i förevarande paragraf, som föreskriver vissa undantag från tillämplighetsområdet för lagens ersättningsbestämmelser, ta in en hänvisning till nämnda stadgande. En sådan hänvisning har tagits upp i paragrafens tredje stycke.

12 §.

Paragrafen föreskriver i anslutning till art. 3. a. ii. 1. och 2. samt art. 7. c. i Pariskonventionen undantag från lagens tillämplighetsområde för vissa skador på atomanläggningen och egendom inom anläggningens område samt

för skada på transportmedel i vissa fall. Den motsvarar 12 § i promemorieförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Första stycket

Enligt den provisoriska lagen är innehavare av atomanläggning skyldig att ersätta också skador på anläggningen och på egendom som vid olyckstillfället befann sig inom denna, s. k. »on-site-property». I motiven till lagen framhålls att det bara undantagsvis kan inträffa att sådana skador drabbar någon annan än innehavaren, som ju själv är den ersättningskyldige.

Genom en tvingande bestämmelse i art. 3. b. i. i den ursprungliga Pariskonventionen undantogs från anläggningsinnehavarens ansvarighet skada på själva atomanläggningen och på viss »on-site-property», nämligen sådan egendom som var i innehavarens besittning eller förvar eller under hans kontroll inom anläggningens område och i förbindelse med dess bruk. En häremot svarande bestämmelse fanns upptagen i 1962 års svenska lagförslag. Undantaget i Pariskonventionen har numera i anslutning till motsvarande bestämmelse i Wienkonventionen fått en något vidgad omfattning. Enligt den nya undantagsregeln i Pariskonventionen (art. 3. a. ii. 1.) förutsätts inte att anläggningsinnehavaren hade egendomen i sitt förvar eller under sin kontroll, utan all egendom som vid olyckstillfället fanns inom anläggningens område och som användes eller var avsedd att användas i förbindelse med anläggningen omfattas av undantaget. Ändringen torde dock vara av ringa praktisk betydelse, eftersom egendom som används i förbindelse med anläggningen i allmänhet också torde vara under anläggningsinnehavarens rådighet.

Under remissbehandlingen av 1962 års förslag framfördes önskemål om att lagen skulle avse skador på all »on-site-property». Som framhålls i departementspromemorian kan emellertid en lagstiftning som bygger på Pariskonventionen inte tillgodose ett sådant önskemål. Sakliga skäl talar också mot att ansvarigheten ges en sådan omfattning, främst hänsynen till övriga skadelidande. Det ligger närmast till hands att hithörande skaderisker täcks genom objektförsäkring.

I enlighet med det sagda har undantagsregeln i första stycket liksom i promemorieförslaget utformats i överensstämmelse med Pariskonventionen. Kravet på att egendomen skall finnas inom anläggningens område och användas eller ha varit avsedd att användas i förbindelse med anläggningen torde innebära krav på ett direkt och ganska nära samband med verksamheten vid anläggningen. Det torde sålunda inte kunna komma i fråga att med stöd av denna bestämmelse undanta t. ex. de anställdas bilar vilka parkerats inom anläggningens område. Här saknas erforderlig förbindelse med anläggningens bruk. De gränsdragningsproblem som i övrigt kan uppkomma torde få lösas i rättstillämpningen under hänsynstagande till de ändamålssynpunkter som ligger till grund för regeln.

Andra stycket

Vid atomolyckor som inträffar under mera omfattande sjö- och lufttransporter av atomsubslans har man att räkna med att skadorna på transportmedel kan komma att uppgå till betydande belopp. För att övriga skadelidande inte skall behöva konkurrera med transportmedlets ägare om ersättning ur ansvarsbeloppet har i art. 3. a. ii. 2. i Pariskonventionen intagits en undantagsregel av innehåll, att anläggningsinnehavaren inte svarar för skada på transportmedlet. Bestämmelsen är emellertid inte tvingande. Enligt art. 7. c. och d. kan fördragsslutande stat föreskriva i sin lagstiftning att detta undantag inte skall gälla, när innehavare av atomanläggning i den staten är ansvarig i anledning av en transportolycka. Det har emellertid ansetts att en sådan föreskrift inte bör få medföra en alltför långtgående reduktion av det ersättningsbelopp som står till övriga skadelidandes förfogande. Den omständigheten att skada på transportmedel i nationell lag inbegrips under ansvarigheten får därför enligt art. 7. c. andra punkten inte i något fall leda till att anläggningsinnehavarens skyldighet att utge ersättning för andra skador kommer att avse lägre belopp än 5 milj. betalningsenheter, dvs. cirka 25 milj. kr.

Atomskadeutredningen föreslog — i likhet med den danska kommittén och i samförstånd med de finska och norska kommitterade — att den svenska lagen skulle följa huvudregeln i konventionen och undanta skada på transportmedel från anläggningsinnehavarens ansvarighet. Promemorieförslaget bygger också på denna princip.

Under remissbehandlingen av sistnämnda förslag har SAS och Svenska försäkringsbolags riksförbund framfört önskemål om att den svenska lagens ansvarighetsregler skall utsträckas till att omfatta även skador på transportmedel.

Denna fråga har kommit i ett nytt läge efter tillkomsten av 1963 års tilläggskonvention. Denna förändrar väsentligt de övriga skadelidandes ställning. I de fall då den är tillämplig medför den att de skadelidande vid en transportolycka kan påräkna full gottgörelse för sina skador även om ersättning för skador på transportmedlet skall utges ur anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp. Tillgängliga upplysningar ger vid handen att ett stort antal av ENEAs medlemsländer inom en nära framtid kommer att ratificera tilläggskonventionen. Detta innebär, att denna konvention kommer att bli tillämplig på praktiskt taget samtliga olyckor som omfattas av Pariskonventionen och därmed av den svenska lagen. Hänsynen till de övriga skadelidande kan följaktligen inte längre anföras som skäl mot att låta lagens ersättningsregler omfatta också skada på transportmedlet.

En reglering som innebär att ansvarigheten omfattar även skada på transportmedel innebär å andra sidan att svenska statsmedel kan komma att direkt eller indirekt tas i anspråk för ersättning av sådan skada. Om oturen är framme kan denna belöpa sig till avsevärda summor. Det kan därför

hävdas, att skada av denna art liksom skada på »on-site-property» bör ersättas i första hand genom objektförsäkring och att staten i varje fall inte lagstiftningsvägen bör bindas att ersätta sådan skada på skadeståndsrättslig grund. Nyligen gjorda uttalanden av representanter för den internationella försäkringsvärlden tyder emellertid på att försäkringsgivarna f. n. inte är beredda att inrymma atomskaderisker under kaskoförsäkring. Under sådana förhållanden får man räkna med att transportörerna kommer att avkräva anläggningsinnehavarna garantier för att de hålls skadelösa för den händelse en transportolycka medför atomskada på transportmedlet. Detta kommer i sin tur att tvinga anläggningsinnehavarna att vid sidan av de obligatoriska försäkringarna enligt Pariskonventionen hålla särskilda ansvarsförsäkringar för att täcka riskerna för atomskador på transportmedel. En sådan ordning rimmar illa med ett av konventionens väsentliga syften, nämligen att genom regler om legal ansvarsbegränsning hålla anläggningsinnehavarnas kostnader för skadeståndsansvar inom rimliga och förutsebara gränser.

De statsfinansiella följderna av att skada på transportmedel inbegrips under anläggningsinnehavarens ansvarighet torde inte böra överdrivas. Med ett ansvarsbelopp på 50 milj. kr. för anläggningsinnehavaren torde det endast undantagsvis inträffa att det supplerande statsansvaret aktualiseras. Vidare bör beaktas, att de skador som kan uppkomma på transportmedlet i allmänhet bara till en del torde bli av karaktären atomskador. Så kan t. ex. en totalförlust av ett fartyg eller ett luftfartyg endast i undantagsfall orsakas av en atomolycka ombord.

Avgörande får emellertid enligt min mening anses vara önskemålet att så långt möjligt uppnå rättslikhet bland de till Paris- och tilläggskonventionerna anslutna staterna. Den europeiska atomenergigemenskapen, Euratom, har nyligen riktat en rekommendation till de sex medlemsländerna att i sin nationella atomansvarighetslagstiftning föreskriva att anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt Pariskonventionen skall omfatta också skada på transportmedel. Vid det tidigare omnämnda expertmötet i december 1966 inom ENEA uttalade sig representanterna för fem av Euratoms medlemsländer samt ett flertal av Pariskonventionens övriga signatärmakter till förmån för denna rekommendation.

Med hänsyn till nu anförda synpunkter och förhållanden har vid de fortsatta nordiska överläggningarna enighet nåtts om att anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt de nordiska lagarna bör omfatta även skada på transportmedlet vid transportolycka. För egen del har jag anslutit mig till denna uppfattning. Bestämmelsen i 12 § andra stycket i promemoriaförslaget om undantag för skada på transportmedel har sålunda fått utgå i nu förevarande förslag. Den har ersatts med en regel i andra stycket av förevarande paragraf av innebörd att när innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat är ansvarig för en transportolycka frågan huruvida er-

sättning skall utgå också för skada på transportmedlet avgörs enligt anläggningsstatens lag.

Föreskriften i konventionen art. 7. c. andra punkten om att ett visst lägsta belopp alltid skall stå till förfogande för ersättning åt andra skadelidande har föranlett en motsvarande bestämmelse i 17 § första stycket i förslaget i anslutning till reglerna om ansvarsbegränsning.

Tredje stycket

Detta lagrum innehåller en hänvisning till 14 § andra stycket i förslaget, som anger i vad mån ersättning enligt andra skadeståndsregler kan utgå för atomskador som anläggningsinnehavaren enligt första och andra styckena i förevarande paragraf inte är ansvarig för.

13 §.

Paragrafen innehåller i överensstämmelse med art. 11 i Pariskonventionen vissa regler om grunderna för skadeståndens beräkning. Den överensstämmer med 13 § i promemorieförslaget och motsvarar 5 § andra stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

Med hänsyn till de ofta betydande skillnader som föreligger mellan olika rättssystem i frågor om skadeståndets art, form och omfattning, har Pariskonventionen överlåtit på nationell lag att inom de gränser som konventionen drar upp reglerna hithörande frågor. I överensstämmelse härmed föreskrivs i första stycket av förevarande paragraf, att ersättning enligt lagen skall bestämmas med tillämpning av allmänna skadeståndsregler, om inte annat föreskrivs i lagen. Hänvisningen avser inte bara lagbestämmelser, dvs. i första hand bestämmelserna i 6 kap. strafflagen, utan också de rättsregler som har utbildats i praxis, exempelvis i frågan huruvida ersättning skall utgå för allmän förmögenhetsskada som inte utgör följdskada i förhållande till person- eller sakskada (direkt tillfogad allmän förmögenhetsskada), om ersättning vid invaliditet och dödsfall skall utgå i form av livränta eller kapitalbelopp samt i fråga om storleken av ersättning för sveda och värk m. m. Till de frågor som skall regleras enligt allmänna regler hör också frågan om efterlevandes rätt till skadestånd. I denna del skall alltså enligt förslaget liksom enligt den provisoriska lagen 6 kap. 4 § strafflagen tillämpas.

Andra stycket

Enligt den provisoriska lagen skall även frågan om verkan av den skadelidandes medvållande bedömas enligt allmänna regler, dvs. 6 kap. 1 § andra punkten strafflagen. Pariskonventionen innehåller ingen bestämmelse härom, utan frågan är genom art. 11 lämnad till reglering genom nationell lag. I

Wienkonventionen däremot har frågan reglerats genom en delvis tvingande bestämmelse. Enligt art. IV. 2. får sålunda jämkning på grund av medvållande ske endast om den skadelidande har medverkat uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. Det är dock ingenting som hindrar att jämningsmöjligheterna begränsas ytterligare genom nationell lag.

Atomskadeutredningen framhöll i sitt slutbetänkande, att det på detta område framträdande behovet av skydd för de skadelidande, särskilt i fråga om personskador, bör medföra att medvållande som endast är ringa inte skall kunna föranleda jämkning av skadeståndet. Inte minst när det gäller anställda och personer som på annat sätt är verksamma inom anläggningen skulle det enligt utredningen kunna verka oskäligt, om de genom någon obetydlig försummelse betogs rätten att få full ersättning. Omfattande utredningar rörande den skadelidandes egen andel i skadans uppkomst eller omfattning skulle tynga skaderegleringsförfarandet på ett inte önskvärt sätt. Det är enligt utredningen en naturlig utveckling att de allmänna medverkansreglerna uppmjukas på områden där objektivt eller på annat sätt skärpt skadeståndsansvar betingas av en verksamhets farliga natur. I 11 § första stycket i 1962 års förslag tog utredningen i enlighet med dessa överväganden upp en bestämmelse om att jämkning enligt allmänna regler skall kunna ske om den skadelidande medverkat till skadan genom eget vållande som inte var ringa. Dessutom innehöll förslaget i 11 § andra stycket en regel om att skadeståndet kan jämkas när den skadelidande har tagit olovlig befattning med det skadeorsakande ämnet.

Utredningens synpunkter och förslag vann i allmänhet remissinstansernas gillande. Ett undantag utgjorde dock Svenska försäkringsbolags riksförbund, som avstyrkte en särreglering av frågan. Förbundet ifrågasatte om inte den föreslagna inskränkningen av jämningsmöjligheten innebar en alltför genomgripande nyhet för att införas på ett så begränsat område och om inte reformer av denna art bör anstå tills en allmän översyn av skadeståndsrättens principer kommer till stånd.

Departementspromemorians förslag upptar i 13 § andra stycket en bestämmelse som helt ansluter till art. IV. 2. i Wienkonventionen. Förslaget saknar däremot motsvarighet till den särskilda jämningsregeln i 1962 års förslag för fall av olovlig befattning med det skadeorsakande ämnet. Denna regel är enligt promemorian inte förenlig med Wienkonventionen. Promemoriaförslaget har på denna punkt lämnats utan erinran under remissbehandlingen.

I likhet med atomskadeutredningen anser jag starka skäl tala för att man just på detta område går långt när det gäller att tillgodose de skadelidandes intressen. Jag finner det därför välbetänkt att begränsa möjligheterna att jämkas skadeståndet på grund av den skadelidandes medvållande. Att någon allmän översyn av skadeståndsrättens principer ännu inte har kommit till stånd bör inte hindra en särreglering på ett avgränsat område,

där man också i andra hänseenden gör betydande avsteg från de allmänna skadeståndsreglerna.

Den för de skadelidande mycket förmånliga jämkningsregel som Wienkonventionen innehåller torde vila på överväganden av samma slag som föranledde atomskadeutredningens förslag att jämkning inte skulle få ske vid ringa medvållande. Den svenska delegationen vid Wienkonferensen stödde också det förslag som låg till grund för konventionsbestämmelsen. Samma uppfattning kom till uttryck i det remissyttrande som hovrätten över Skåne och Blekinge avgav över 1962 års förslag. Vid de fortsatta nordiska överläggningarna enades de delegerade från Finland, Norge och Sverige om att de nationella lagarna bör följa Wienkonventionen på denna punkt, även om man i dessa länder tills vidare avstår från en anslutning till denna konvention. Jag vill för egen del biträda detta förslag. Det medför också den fördelen att man slipper göra en inte helt betydelselös saklig ändring i lagen i samband med en eventuell framtida ratifikation av Wienkonventionen.

Sistnämnda synpunkt talar också för att den särskilda regeln i 1962 års förslag om möjlighet att jämka skadeståndet när den skadelidande tagit olovlig befattning med det skadeorsakande ämnet utgår. En sådan regel torde f. ö. få mycket ringa praktisk betydelse vid sidan av huvudregeln om jämkning vid medvållande. Den skulle å andra sidan i enstaka fall kunna leda till resultat som synes mindre väl förenliga med de överväganden som ligger till grund för huvudregeln. Vid de fortsatta nordiska överläggningarna har enighet också rått om att regeln bör utgå. Jag har anslutit mig till denna mening.

I överensstämmelse med vad jag nu har anfört har i 13 § andra stycket — som ett undantag från första stycket — i överensstämmelse med promemorieförslaget tagits in en föreskrift om att jämkning av skadestånd i anledning av medvållande på den skadelidandes sida får äga rum endast om medverkan till skadan har skett uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. Jämkningsregeln har utformats så att dess tvingande karaktär framhävs. Därmed har vissa under remissbehandlingen av 1962 års förslag framförda önskemål tillgodosetts. Formuleringen »medvållande på den skadelidandes sida» möjliggör tillämpning av grundsatser om s. k. passiv identifikation. Svensk rättspraxis har i viss omfattning erkänt passiv identifikation utan stöd av uttryckliga lagbestämmelser, t. ex. i rättsfallet NJA 1955 s. 102, där problemet behandlats i ett särskilt yttrande av justitierådet Walin. Det torde få överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra om och under vilka förutsättningar passiv identifikation skall ske på förevarande område.

14 §.

Denna paragraf innehåller i överensstämmelse med art. 6.b. och c. i Pariskonventionen regler om s. k. kanalisation av ansvarigheten till anlägg-

ningsinnehavaren, dvs. upphävande av skadeståndsansvar enligt andra än lagens regler. Den överensstämmer väsentligen med 14 § i promemorieförslaget och har sin motsvarighet i 9 § första stycket i den provisoriska lagen.

Den s. k. kanalisationsprincipen utgör en av de grundläggande principerna i de internationella fördragen på förevarande område. Den har för vår del redan godtagits i den provisoriska lagen. Rörande de närmare överväganden som bär upp kanalisationsbestämmelserna i Pariskonventionen och i den provisoriska lagen får jag hänvisa till vad jag anförde i prop. 1960: 140 med förslag till provisorisk atomansvarighetslag (s. 15 f.).

Enligt Pariskonventionen i dess ursprungliga lydelse gällde kanalisationsprincipen bara beträffande skada som omfattas av konventionens ersättningsbestämmelser. Kanalisationsregeln i art. 6. b. var visserligen generellt avfattad och uteslöt enligt sin lydelse undantagslöst ansvarighet för annan än anläggningsinnehavaren för »skada i följd av atomolycka». Man torde emellertid vid bestämmelsens tillkomst ha utgått från att den åtminstone i stort sett skulle gälla bara i fråga om skador för vilka anläggningsinnehavaren var ansvarig enligt konventionen. Ersättningsanspråk enligt allmänna skadeståndsregler kunde således väckas mot såväl anläggningsinnehavaren som annan person i anledning av atomskada, för vilken anläggningsinnehavaren inte var ansvarig. Det gällde exempelvis skada på »on-site-property» och skada i anledning av atomolycka som hade uppkommit i följd av krigshandling eller liknande handling eller av en allvarlig naturkatastrof. Vår provisoriska lag följer liksom atomskadeutredningens förslag år 1962 den ursprungliga konventionstexten på denna punkt.

I samband med 1964 års revision av Pariskonventionen infördes emellertid i art. 6. c. vissa regler om undantag från kanalisationsprincipen, varigenom läget förändrades något. Enligt undantagsbestämmelserna i art. 6. c. i. 1. skall i fråga om skada orsakad av atomolycka, som är en följd av krigshandling och liknande handling eller av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art, liksom när det gäller skada på atomanläggningen och på s. k. »on-site-property» eller på transportmedlet vid transportolycka, ersättningsanspråk kunna riktas mot fysisk person som har vållat skadan uppsåtligt, under förutsättning att anläggningsinnehavaren på grund av reglerna i art. 3. a. ii. 1. och 2. resp. art. 9. inte är ansvarig för skadan enligt konventionen. Enligt art. 6. c. i. 2. skall vidare kanalisationsbestämmelserna inte inverka på ansvarigheten för den som vederbörligen har bemyndigats att driva en reaktor ingående i ett transportmedel, när det gäller sådan skada genom en atomolycka som anläggningsinnehavaren inte är ansvarig för enligt art. 4. a. iii. eller d. iii. Slutligen skall enligt art. 6. c. ii. innehavaren av en atomanläggning kunna göras ansvarig enligt andra än konventionens regler för sådan skada på transportmedel som enligt art. 3. a. ii. 2. inte omfattas av hans ansvarighet enligt konventionen. Sistnämnda bestämmelse utsäger i övrigt uttryckligen, att innehavaren av en atomanläggning inte är

ansvarig enligt andra bestämmelser än dem som innefattas i konventionen för skada som har orsakats av en atomolycka.

Efter införandet av bestämmelserna i art. 6. c. torde det inte längre råda någon tvekan om att kanalisationsregeln i art. 6. b. skall tolkas enligt sin lydelse, dvs. att — med de inskränkningar som följer av art. 6. c. — ansvarighet enligt andra än konventionens regler över huvud inte kan inträda i anledning av en atomolycka, på vilken konventionen är tillämplig.

Första och andra styckena

Vid överförande av konventionens kanalisationsregler till den svenska lagen har valts en annan lagstiftningsmetod än den som har kommit till användning i konventionen. I förevarande paragraf har sålunda tagits upp två från varandra fristående kanalisationsbestämmelser i stället för en generell kanalisationsregel med därtill knutna undantagsbestämmelser. I *första stycket* ges sålunda en regel om kanalisation av ansvarigheten för skador som omfattas av ersättningsbestämmelserna i den svenska lagen eller i annan konventionsstats lag, dvs. skador för vilka anläggningsinnehavaren i princip är ersättningsskyldig. I *andra stycket* åter regleras frågan om ansvarighet enligt andra skadeståndsregler för sådana atomskador som anläggningsinnehavaren enligt särskilda undantagsbestämmelser i lagen — eller i annan konventionsstats lag — inte är ansvarig för. Det gäller här dels skada genom atomolycka, som är en följd av krigshandling e. l. eller av allvarlig naturkatastrof (11 §), dels skada på atomanläggningen och på s. k. »on-site»property» och dels skada på det atomsubstansförande transportmedlet vid transportolyckor i sådana fall då anläggningsinnehavaren på grund av föreskrift i anläggningsstatens lag inte är ansvarig för sådan skada (12 § andra stycket).

Begränsningen i första stycket till skador som omfattas av lagens ersättningsbestämmelser medför att någon särskild undantagsbestämmelse motsvarande art. 6. c. i. 2. i Pariskonventionen inte är behövlig.

Eftersom enligt konventionens regler om tillämplig lag den svenska atomansvarighetslagen kan bli tillämplig även då innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat är ansvarig för atomskada, måste kanalisationsprincipen i den svenska lagen gälla med avseende på såväl innehavare av anläggning här i landet som innehavare av anläggning i annan konventionsstat. Vidare måste kanalisationsregeln gälla för det fall att talan om ersättning för atomskada mot innehavare av atomanläggning inom konventionsområdet enligt konventionen skall prövas enligt lagen i annan konventionsstat. Annars skulle i ett sådant fall talan kunna föras här i landet mot t. ex. en svensk leverantör under åberopande av allmänna skadeståndsregler. Bestämmelsen i första stycket, att anspråk på ersättning för atomskada inte kan göras gällande mot annan än anläggningsinnehavaren (eller dennes försäkringsgivare), har därför utformats så att den dels är till-

lämplig både då den ansvarige innehavarens anläggning ligger i Sverige och då anläggningen ligger i annan konventionsstat, dels gäller oavsett om innehavarens ansvarighet skall bedömas enligt den svenska atomansvarighetslagen eller enligt motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat.

Anläggningsinnehavarens exklusiva ansvarighet avser enligt första stycket bara »atomskada som omfattas av ersättningsbestämmelserna i denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat». Om det inte finns någon anläggningsinnehavare som är ansvarig enligt konventionens regler — olyckan har t. ex. inträffat utanför svenskt område under transport av atomsubstans mellan två icke-konventionsstater — gäller kanalisationsregeln lika litet som andra bestämmelser i lagen. Det bör vidare anmärkas, att skada som orsakas av radioisotoper omfattas av lagens ersättningsbestämmelser endast om isotoperna vid olyckstillfället befann sig i en atomanläggning.

Enligt 16 § första punkten skall i vissa fall skador som inte direkt omfattas av lagens ersättningsbestämmelser likväl vid lagens tillämpning behandlas som atomskada. Sådana skador kommer då också att omfattas av kanalisationsregeln i förevarande lagrum. I 16 § andra punkten föreskrivs emellertid, att regeln i första punkten inte skall leda till inskränkning i den ansvarighet som enligt andra skadestandsregler åvilar annan än den enligt lagen ansvarige anläggningsinnehavaren för skada i följd av sådan joniserande strålning som inte omfattas av lagen. Regeln innefattar således ett undantag från nu förevarande kanalisationsbestämmelser. En erinran om undantaget har för tydlighetens skull tagits in i första stycket.

Kanalisationsprincipen har dikterats av ett behov att bereda bl. a. dem som levererar material till atomanläggningar skydd mot risken att bli ansvariga för skador i anledning av fabrikationsfel o. l. Detta behov framträder även beträffande s. k. sena skador och är över huvud taget oberoende av om anläggningsinnehavarens ansvarighet alltjämt kan göras gällande eller inte. Att anspråket mot anläggningsinnehavaren har preskriberats bör således inte föranleda, att den skadelidande i stället kan vända sig mot en leverantör eller annan person som enligt allmänna regler skulle kunna göras ansvarig för skadan. Detta torde emellertid utan uttrycklig regel följa av huvudregeln i första stycket, vilken som nämnts talar om skada »som omfattas av ersättningsbestämmelserna i denna lag», inte t. ex. om skada för vilken anläggningsinnehavaren är ansvarig.

Av skäl motsvarande dem som har föranlett en hänvisning i första stycket till lagen i annan konventionsstat har i andra stycket första punkten uttryckligen hänvisats till sådana bestämmelser i annan konventionsstats lag som motsvarar 11 och 12 §§ i den svenska lagen.

För tydlighetens skull bör framhållas, att föreskrifterna i andra stycket första punkten givetvis gäller även i fråga om skador på s. k. »on-site-property» och transportmedel som ägs av anläggningsinnehavaren själv.

Bestämmelsen i andra stycket första punkten går såtillvida längre än en kanalisationsregel i vanlig mening, att den upphäver allt skadeståndsansvar med undantag bara för det ansvar som grundas på uppsåtligt handlande. I den mån en sådan regel leder till att de skadelidande ställs helt utan möjlighet att få ersättning, kan den givetvis inge betänkligheter. Vad beträffar skador till följd av krigshandlingar e. l. samt naturkatastrofer är det tydligt att regeln saknar praktisk betydelse, eftersom ett civilrättsligt ansvar knappast kan komma i fråga i sådana fall. I övrigt gäller det här sådana egendomsskador mot vilka ekonomiskt skydd kan beredas genom objektförsäkring. Så torde ske redan nu. Den föreslagna regleringen medför därför väsentligen inte annan förändring än att försäkringsgivarna tvingas acceptera mer långtgående begränsningar i sin regressrätt än som följer av nu gängse försäkringsvillkor.

Den tidigare omnämnda konventionsbestämmelsen i art. 6. c. ii. lämnar åt nationell lag att bestämma i vilken omfattning och enligt vilka grunder anläggningsinnehavaren vid en transportolycka skall kunna göras ansvarig enligt andra skadeståndsregler för sådan skada på transportmedlet som han inte är ansvarig för enligt konventionen. Bestämmelsen får ingen betydelse när innehavare av anläggning i Sverige är ansvarig, eftersom anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt förslaget skall omfatta också skador på transportmedlet. Men frågan måste regleras med tanke på fall när svensk lag blir tillämplig i fråga om en olycka för vilken innehavare av anläggning i annan konventionsstat är ansvarig. Ett obegränsat allmänt skadeståndsansvar för anläggningsinnehavaren i sådant fall kan bli betungande för honom och tvinga honom att skydda sig genom kompletterande ansvarsförsäkring. Emellertid har anläggningsinnehavaren i princip möjlighet att genom avtalsklausuler begränsa sin ansvarighet. Med hänsyn främst härtill synes det naturligt att inte lagstiftningsvägen införa någon inskränkning i hans ansvarighet. I andra stycket andra punkten har därför gjorts undantag för nu nämnda fall från den kanalisationsprincip som har kommit till uttryck i första punkten och som avser även skada på transportmedlet vid transportolyckor.

Konventionen och lagförslaget avser endast utomobligatoriskt skadeståndsansvar. Kanalisation gäller därför inte gentemot den som på kontraktsrättslig grund kan göras ansvarig för atomskada. Utan hinder av kanalisationsprincipen kan således ett kontraktsrättsligt ansvar för annan än anläggningsinnehavaren bestå vid sidan av dennes ansvarighet enligt lagen. Huruvida den som svarar för skadan på kontraktsrättslig grund skall äga rätt till regress mot anläggningsinnehavaren, får bedömas med ledning av allmänna grundsatser om regress mellan flera ersättningsskyldiga. I praktiken blir nog frågan sällan aktuell, eftersom man kan utgå från att de skadelidande i första hand vänder sig mot anläggningsinnehavaren,

vilkens ansvarighet ju är täckt av obligatorisk försäkring eller annan säkerhet.

Tredje stycket

Av hänsyn till gällande internationella fördrag på transportområdet har det ansetts nödvändigt att göra vissa undantag från kanalisationsprincipen för skadeståndsanspråk som riktas mot en transportör och som grundas på sådana fördrag. Dessa äldre konventioner kan inte utan stort besvär ändras — i varje fall är det en fråga på lång sikt. Med denna utgångspunkt har en särskild undantagsbestämmelse tagits upp i art. 6. b. i Pariskonventionen. Huvudregeln om kanalisation av ansvarigheten skall enligt denna föreskrift inte inverka på tillämpningen av internationella konventioner på transportområdet, vilka var i kraft eller öppna för undertecknande, ratifikation eller anslutning senast när Pariskonventionen öppnades för undertecknande den 29 juli 1960. De viktigaste hithörande konventionerna är Brysselkonventionerna om fartygssammanstötning 1910, om kosossement 1924 och om begränsning av redaransvaret 1924 och 1957, Romkonventionen om ersättning för markskador orsakade av flygtrafik 1952 samt Warszawakonventionen om luftbefordran 1929 i dess ursprungliga eller genom 1955 års Haag-protokoll reviderade lydelse.

Hänsynen till de speciella förhållandena på transportområdet har föranlett undantag från kanalisationsprincipen redan i vår provisoriska lag (9 § första stycket). Undantaget har dock där fått ett mera vidsträckt omfång än som direkt betingas av de folkrättsliga förpliktelser som följer av de nämnda konventionerna. Enligt den provisoriska lagen gäller nämligen undantaget generellt vid atomolyckor under begagnande av transportmedel och inte bara beträffande den ansvarighet för transportören som kan grundas på ett internationellt fördrag. Vid en anslutning till Pariskonventionen måste emellertid undantagsregeln begränsas att gälla transportörs ansvarighet enligt internationellt fördrag på transportväsendets område.

Enligt en av bl. a. Norge och Sverige gjord reservation till konventionen får dock undantag göras också för fraktföraransvar som grundas på bestämmelser i nationell lag, vilka i huvudsak motsvarar bestämmelserna i sådant internationellt fördrag som avses i konventionens undantagsbestämmelse (»equivalent provisions»). Härmed avses främst sådana nationella bestämmelser genom vilka reglerna i en transportkonvention har utsträckts att gälla i förhållande till stat som inte har biträtt konventionen. Reservationen kan också utnyttjas av en stat som inte har biträtt transportkonventionen men genom nationell lagstiftning har infört ansvarighetsregler som väsentligen bygger på och överensstämmer med konventionen. För Sveriges del får reservationen betydelse beträffande luftbefordringsansvaret. 1937 års luftbefordringslag och 9 kap. luftfartslagen bygger på den av Sverige bi-

trädde Warszawakonventionen resp. 1955 års Haagprotokoll men har till skillnad från konventionen gjorts tillämpliga också på lufttransport mellan Sverige och stat som inte har biträtt Warszawakonventionen.

I anslutning till den nu berörda undantagsregeln i art. 6. b. i Pariskonventionen och den nyssnämnda reservationen tog atomskadestredningen i 1962 års förslag (12 § andra stycket) upp en motsvarande föreskrift om undantag från kanalisationsbestämmelsen. Med anledning av att det i vissa remissyttranden över 1962 års förslag ifrågasatts, om denna undantagsregel är nödvändig och om den bör behållas, vill jag framhålla att det över huvud taget inte torde vara möjligt att genomföra kanalisationsprincipen inom tillämpningsområdet för vissa konventioner på transportväsendets område utan att komma i konflikt med de folkrättsliga förpliktelser som följer av dessa fördrag. En stat som vill ansluta sig till Pariskonventionen blir f. ö. därigenom bunden att i sin lagstiftning införa en bestämmelse motsvarande konventionens undantagsregel. Dennas praktiska betydelse torde dock bli ringa. Man har anledning räkna med att de skadelidande under alla förhållanden i första hand vänder sig mot anläggningsinnehavaren, som ju är ansvarig på objektiv grund, har ett högt ansvarsbelopp och är underkastad försäkringsplikt. Efter hand som konventionerna på transportområdet underkastats revision torde dessutom generella undantag för atomskador komma att göras i dessa konventioner. Så har redan skett vid 1961 års revision av Bernkonventionerna om befordran på järnväg (CIM och CIV). Vid 1967 års diplomatiska sjörettskonferens i Bryssel har vidare antagits en tilläggsbestämmelse om motsvarande undantag i 1924 års konossementskonvention.

På grundval av nu redovisade överväganden har i överensstämmelse med promemorieförslaget i 14 § tredje stycket tagits in undantagsbestämmelser av innehåll, att det beträffande ansvarighet under transport av atomsubstans eller i övrigt i följd av begagnande av fartyg eller annat transportmedel skall utan hinder av bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas vad som följer av internationellt fördrag, vilket var i kraft eller öppet för undertecknande, ratifikation eller anslutning den 29 juli 1960, eller av bestämmelse grundad på sådant fördrag (första punkten) samt att Kungl. Maj:t kan förordna att detsamma skall gälla i fråga om annan bestämmelse i konventionsstats lag som i huvudsak motsvarar föreskrift i sådant fördrag (andra punkten). Undantaget från kanalisationsprincipen omfattar sålunda — liksom i den provisoriska lagen — inte bara fall av atomskada under transport av atomsubstans utan också de fall då atomskada i övrigt uppkommer i följd av begagnande av transportmedel. Beträffande konventioner på transportväsendets område som avslutats efter den 29 juli 1960 förutsätts, att en anpassning sker till atomansvarighetskonventionen, i regel genom att ett generellt undantag för atomskada tas in i vederbörande konvention.

Det undantag från kanalisationsprincipen som sålunda betingas av vissa internationella transportkonventioner bör inte medföra någon rubbning i grundsatsen, att ansvaret slutligen skall drabba anläggningsinnehavaren. Pariskonventionen innehåller också i art. 6. d. en bestämmelse om rätt för transportör att utöva regressrätt mot den ansvarige anläggningsinnehavaren. En motsvarighet till denna bestämmelse har i det föreliggande lagförslaget tagits upp i 15 § första stycket.

Fjärde stycket

För fullständighets skull har som ett fjärde stycke i paragrafen tagits in en erinran om de bestämmelser om ersättning av statsmedel som finns i 28—35 §§ i förslaget.

15 §.

Paragrafen innehåller i överensstämmelse med art. 6. d. och e. i Pariskonventionen regler om rätt till återkrav mot anläggningsinnehavare för den som utgivit ersättning för atomskada. Paragrafen överensstämmer väsentligen med 15 § i promemoriaförslaget och motsvarar 9 § andra stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

Enligt art. 6. d. i Pariskonventionen äger den som nödgats utge ersättning för atomskada på grund av fördrag eller bestämmelser som avses i art. 6. b. eller på grund av lagstiftning i stat vilken ej tillträtt Pariskonventionen inträda i den skadelidandes rätt mot den anläggningsinnehavare som svarar för skadan enligt konventionen. Att återkravsrätt tillagts även den som har nödgats betala ersättning för atomskada enligt lagstiftning i icke-konventionsstat beror på att man inte ansett det finnas skäl att låta anläggningsinnehavaren undgå ansvarighet enbart på den grund att den skadelidande valt att väcka talan i en icke-konventionsstat — t. ex. mot en leverantör — under återopande av den statens lag.

Konventionens regel om rätt att inträda i skadelidandes rätt mot anläggningsinnehavaren (s. k. subrogationsrätt) gäller således till förmån för den som har ålagts ersättningsskyldighet på grund av sådana internationella transportkonventioner som avses i 14 § tredje stycket i nu föreliggande förslag eller på grund av lagstiftning i icke-konventionsstat. 15 § första stycket i promemoriaförslaget följer konventionstexten på denna punkt. För sådan atomolycka under transport över svenskt område, t. ex. mellan icke-konventionsstater, som avses i 7 § tredje stycket i förevarande förslag bör emellertid rätt till subrogation tillkomma även den som har ålagts att utge skadeersättning på grund av bestämmelser i annan konventionsstats lag. Eftersom ett sådant skadefall inte omfattas av Pariskonventionens bestämmelser, är konventionsstaterna inte skyldiga att tillämpa några kanalisations-

bestämmelser i sådant fall. Det är följaktligen tänkbart att annan än den som fått tillstånd till transporten enligt den svenska atomenergilagen blir dömd att betala ersättning enligt lagstiftningen i en konventionsstat. Antag att innehavaren av en atomanläggning i en icke-konventionsstat har fått tillstånd enligt atomenergilagen att utföra en transport över svenskt område till annan icke-konventionsstat och att en olycka inträffar inom svenskt område med skador i Norge som följd samt att Norge har tillträtt Pariskonventionen. Om fraktföraren av norsk domstol åläggs ersättnings-skyldighet för skadorna i Norge, bör han äga rätt att återkräva ersättningen av den som innehar tillstånd till transporten enligt atomenergilagen, även om den skadelidande inför de norska domstolarna inte har kunnat åberopa en sådan transportkonvention som avses i Pariskonventionens regler om undantag från kanalisationsprincipen.

I anslutning till art. 6. a. men med iakttagande av vad nu sagts har i första stycket första punkten av förevarande paragraf tagits upp bestämmelse, att den som nödgats utge ersättning för atomskada på grund av fördrag eller bestämmelser som avses i 14 § tredje stycket eller på grund av lagstiftning i främmande stat inträder i den skadelidandes rätt mot den anläggningsinnehavare som svarar för skadan enligt denna lag. I förhållande till 15 § första stycket i promemoriaförslaget har den ändringen gjorts att orden »lagstiftning i stat vilken ej tillträtt Pariskonventionen» ersatts med »lagstiftning i främmande stat». Detta innebär, att subrogationsregeln enligt sin lydelse kommer att omfatta också det fallet att annan än den ansvarige anläggningsinnehavaren har ålagts ersättningsskyldighet av domstol i en konventionsstat i anledning av en atomolycka som omfattas av Pariskonventionen. De tvingande kanalisationsbestämmelserna i konventionen utgör emellertid hinder mot att sådan dom meddelas — om den inte grundar sig på en sådan transportkonvention som nyss nämnts. I praktiken kommer därför subrogationsregeln i den svenska lagen att sakna praktisk betydelse för andra fall än dem som avses i 7 § tredje stycket och 14 § tredje stycket. Om emellertid domstol i annan konventionsstat skulle i strid mot kanalisationsreglerna ålägga annan än den ansvarige anläggningsinnehavaren ersättningsskyldighet, blir subrogationsregeln tillämplig. Detta står helt i överensstämmelse med Pariskonventionen och leder sakligt till ett riktigt resultat.

Det kan tänkas att den skadelidandes talan mot transportör handläggs av domstol i annan konventionsstat än den vars domstolar därefter skall pröva transportörens regressanspråk mot anläggningsinnehavaren. Det måste då förutsättas, att den reservation som bl. a. Sverige har gjort för »equivalent provisions» respekteras i övriga konventionsstater. Om t. ex. SAS i enlighet med den svenska lagens regler om »equivalent provisions» av svensk domstol förpliktas utge ersättning för en atomskada som har uppkommit vid atomolycka i samband med luftbefordran i Västtyskland, får

konventionen anses medföra rätt för flygbolaget att göra regressrätt gällande vid tysk domstol enligt den tyska atomansvarighetslagen mot den anläggningsinnehavare som är ansvarig för skadan enligt konventionen.

Återkravs rätt enligt första punkten kan göras gällande, så snart anläggningsinnehavaren svarar för skadan enligt svensk lag. Även om anläggningsinnehavarens ansvarighet på grund av reglerna i 3 och 4 §§ skulle sträcka sig längre än som följer av huvudregeln i konventionen art. 2., skall alltså första stycket tillämpas.

I första stycket andra punkten tas den särskilda återkravsregel upp som jag har berört vid behandlingen av 3 § tredje stycket i förslaget. Enligt andra punkten av sistnämnda lagrum kan Kungl. Maj:t beträffande viss icke-konventionsstat förordna att ersättning för atomskada som uppkommer i den staten inte skall utgå i Sverige i vidare mån än ersättning i samma stat skulle utgå för atomskada som uppkommer här. Av hänsyn till existerande konventioner på transportväsendets område har emellertid i andra punkten av nämnda lagrum föreskrivits att sådant förordnande inte leder till inskränkning i ansvarighet som grundas på sådant av Sverige tillträtt internationellt fördrag som avses i 14 § tredje stycket. Undantagsregeln innebär, att även om förordnande med stöd av 3 § tredje stycket första punkten har meddelats beträffande en viss icke-konventionsstat, svensk domstol i ett givet fall kan komma att ålägga en redare eller annan transportör att ersätta atomskada som uppkommit i den staten. Eftersom förordnandet medför att innehavare av atomanläggning inte är ansvarig för sådan skada, även om olyckan har inträffat i Sverige, kommer ersättningen att slutligen stanna på redaren. Som jag har anfört vid 3 § rimmar dock ett sådant resultat inte väl med de överväganden som ligger till grund för kanalisationsprincipen. Transportören bör därför ha rätt att återkräva ersättningen av den anläggningsinnehavare som skulle ha svarat för skadan, om förordnandet inte hade meddelats.

I enlighet med det sagda föreskrivs i första stycket andra punkten av förevarande paragraf, att om ersättningen avser skada som omfattas av ett med stöd av 3 § första stycket meddelat förordnande, den ersättningsskyldige äger återkräva ersättningen av den anläggningsinnehavare som skulle ha svarat för skadan, om förordnandet ej meddelats. Även denna återkravs rätt bygger på en subrogationsprincip. Den återkravsberättigade kan således inte få bättre rätt mot anläggningsinnehavaren än den skadelidande skulle ha haft om anläggningsinnehavaren varit ersättningsskyldig i förhållande till honom.

Andra stycket

Det har under konventionsarbetet ansetts påkallat att ge den som driver verksamhet i en konventionsstat ett längre gående skydd mot risken att slutligen drabbas av skadeståndsansvar för atomskada som är en följd av atomenergiverksamhet i konventionsstat. I art. 6. e. i konventionen före-

skrivs därför, att om någon som har sitt huvudkontor («principal place of business») i konventionsstat eller någon som är anställd hos sådan person på grund av lagstiftning i icke-konventionsstat har nödgats utge ersättning för atomskada för vilken innehavare av anläggning i konventionsstat endast på grund av reglerna i konventionsstaternas nationella lagstiftning om begränsning av det geografiska tillämpningsområdet inte kan göras ansvarig, den skadeståndsskyldige likväl skall i viss utsträckning ha regressrätt mot den anläggningsinnehavare som med bortseende från nyssnämnda regler skulle ha svarat för skadan. Regeln gäller utan inskränkning i fråga om *dels* skada i följd av atomolycka i atomanläggning i konventionsstat, *dels* skada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans mellan anläggningar i konventionsstater och *dels* skada i följd av atomolycka som i annat fall än under transport inträffar utanför atomanläggning. När det däremot gäller skada som uppkommer under transport mellan konventionsstat och icke-konventionsstat gäller regressrätten bara beträffande skada i följd av olycka som inträffar efter det att atomsubstansen har lastats på det transportmedel varmed ämnet förts från den främmande staten resp. innan den har lossats från det transportmedel varmed den har förts till den utomstående staten. Skälet till denna begränsning är att det inte bör komma i fråga att beträffande transportolyckor — vare sig direkt eller indirekt — göra en anläggningsinnehavare ansvarig i vidare mån än han har möjlighet att öva inflytande på transportens utförande.

En mot nu berörda konventionsbestämmelse svarande regressregel har tagits upp i andra stycket av förevarande paragraf. I fråga om den redaktionella utformningen anfördes under remissbehandlingen av 1962 års förslag vissa synpunkter av Svenska försäkringsbolags riksförbund. Förbundet förordade, att det i förslaget använda men för svenskt språkbruk något främmande uttrycket »någon som har sitt huvudkontor här i riket» skulle ersättas med »någon som har sitt hemvist här i riket». Enligt förbundet brukar visserligen uttrycket »hemvist» inte användas beträffande juridisk person, men enligt 10 kap. 1 § rättegångsbalken skall som hemvist för juridisk person gälla den ort där styrelsen har sitt säte eller förvaltningen förs.

Riksförbundets synpunkter är i och för sig värda beaktande. Från de övriga nordiska ländernas sida har emellertid betonats det angelägna i att de nordiska lagarna på denna punkt ansluter så nära som möjligt till konventionstexten. Överensstämmelse mellan de nordiska lagarna torde knappast kunna uppnås, om den svenska texten använder ordet »hemvist». Med hänsyn härtill och då bestämmelsens praktiska betydelse torde bli ringa, har jag stannat för att på denna punkt följa terminologin i 1962 års förslag. Det torde få överlämnas åt rättstillämpningen att med ledning av allmänna regler, bl. a. på associationsrättens område, närmare bestämma innebörden av begreppet »huvudkontor».

Den föreslagna bestämmelsen innebär i enlighet härmed följande. Om

någon som har sitt huvudkontor i Sverige eller i annan stat vilken tillträtt Pariskonventionen eller någon som är anställd hos sådan person nödgats utge ersättning för atomskada, för vilken den skadelidande på grund av bestämmelserna i 3 § icke är berättigad till ersättning enligt denna lag, kan han återkräva skadeståndet av den anläggningsinnehavare som med bortseende från nämnda bestämmelser skulle ha svarat för skadan, varvid första stycket första punkten äger motsvarande tillämpning. Har skadan uppkommit under transport av atomsubstans till mottagare i stat som ej tillträtt Pariskonventionen, gäller dock den avsändande anläggningsinnehavarens ansvarighet ej längre än till dess substansen lossats från det transportmedel varmed det anlände till den staten. Har skadan uppkommit under transport av atomsubstans från avsändare i sådan stat, inträder den mottagande anläggningsinnehavarens ansvarighet inte förrän substansen lossats på det transportmedel varmed det sändes från den främmande staten.

Att anläggningsinnehavaren sammanlagt inte svarar för högre belopp än den ansvarssumma som gäller för honom enligt lagen i anläggningsstaten följer av hänvisningen i 17 § första stycket till nu förevarande paragraf.

Hänvisningen i andra stycket första punkten till första stycket har gjorts för att framhäva att återkravsrätten har karaktär av en så att säga hypotetisk subrogationsrätt, dvs. en rätt att kräva åter högst det belopp som den skadelidande skulle ha kunnat få, om vederbörande anläggningsinnehavare hade varit ansvarig för skadan gentemot honom.

Det finns inget utrymme för tillämpning av bestämmelserna i andra stycket av denna paragraf i de fall som avses i 7 § tredje stycket, dvs. när det gäller transport av atomsubstans över svenskt territorium mellan icke-konventionsstater. Ersättningsreglerna i 7 § tredje stycket första punkten gäller enligt sin lydelse bara i fråga om atomolyckor som inträffar i Sverige. Innehavaren av tillståndet till transporten skall enligt 7 § tredje stycket andra punkten vid tillämpning av lagen likställas med innehavare av atomanläggning i Sverige. Lagens ersättningsbestämmelser är vidare enligt 3 § andra stycket tillämpliga beträffande samtliga skador utan geografisk begränsning, när atomolyckan har inträffat i Sverige och innehavare av här belägen atomanläggning är ansvarig. Följaktligen kan situationer av den art som avses i andra stycket av nu förevarande paragraf över huvud inte uppkomma i de fall som avses i 7 § tredje stycket.

Tredje stycket

Enligt vissa konventionsbestämmelser (art. 6.f.) äger den ansvarige anläggningsinnehavaren själv regressrätt i begränsad omfattning. Bl. a. föreligger regressrätt mot den som har orsakat skadan uppsåtligen. Dessa regler har i lagförslaget tagits upp i 20 §. Det är uppenbart, att den som bär regressansvar mot anläggningsinnehavaren inte själv kan äga rätt till regress mot denne. En erinran härom har gjorts i sista stycket av förevarande paragraf.

16 §.

Paragrafen grundar sig på art. 3. b. i Pariskonventionen och innehåller en bestämmelse om tillämpning av ansvarighetsreglerna för atomskada på annan skada som inträffar samtidigt med atomskada. Den överensstämmer med 16 § i promemoriaförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Det kan inträffa att en atomolycka i förening med en händelse som inte är att anse som en atomolycka, exempelvis en explosion, på en gång ger upphov dels till vad som enligt konventionen utgör »skada i följd av atomolycka» (atomskada), dels till »konventionell» skada, dvs. skada i följd av annan händelse än atomolycka, samt att skador av dessa båda slag samtidigt drabbar en och samma person eller samma egendom, utan att det i efterhand är möjligt att med säkerhet särskilja skadorna. Ett praktiskt inte betydelselöst fall är vidare, att vid en atomolycka under transport av atomsubstans till eller från konventionsstat också atomsubstans som var under transport mellan icke-konventionsstater har medverkat till de uppkomna skadorna och att det inte är möjligt att särskilja de skador som härrör från de olika partierna atomsubstans. Det kan vara fråga om transport av flera partier på ett och samma transportmedel eller om en kollision mellan två atomsubstansförande transportmedel. En liknande situation kan uppkomma vid kollision mellan ett fartyg som för last av atomsubstans samt ett atomfartyg. I sådana fall är samtliga skador att anse som atomskador enligt de givna definitionerna i konventionen, men skadorna omfattas av konventionen bara i den mån de har orsakats av atomsubstans som kom från eller hade sänts till atomanläggning i konventionsstat.

I samtliga nu berörda fall skulle det uppenbarligen vara orimligt att begära bevisning från de skadelidandes sida om att eller i vilken omfattning skadorna verkligen härrör från det eller de ämnen som omfattas av konventionen. För att befria de skadelidande från en bevisbörda som i vissa fall skulle bli orimligt betungande och många gånger praktiskt omöjlig att fullgöra har i Pariskonventionen efter förebild från Wienkonventionen införts en särskild bestämmelse till de skadelidandes förmån. Den innebär att i den mån skador av skilda slag inte tillförlitligen kan särskiljas, även sådan skada som inte är att hänföra till atomskada (skada orsakad av atomolycka) i teknisk mening likväl skall anses som atomskada.

En konsekvens av denna regel är att konventionens ersättningsbestämmelser blir tillämpliga i sin helhet beträffande dessa skador. Sålunda kommer bl. a. kanalisationsreglerna att gälla, och anläggningsinnehavarens rätt att utöva regress blir starkt beskuren. De skadelidandes intressen motiverar dock inte att dessa regler upprätthålls undantagslöst. Det kan tvärtom vara till de skadelidandes förmån att de har kvar möjligheten att rikta ersättningsanspråk enligt andra skadeståndsregler mot annan än anläggningsinnehavaren. Och en rätt för denne att av en tredje man som är ansvarig

enligt sådana regler kräva åter vad han har utgivit för »konventionella» skador kan bara i undantagsfall tänkas inverka menligt på de skadelidandes möjligheter att få full ersättning för sina skador. Riskfördelningspunkter motiverar inte heller att anläggningsinnehavaren svarar slutligt för andra skador än sådana som står i ett direkt samband med de risker som typiskt sett är förenade med atomenergiverksamheten i hans anläggning.

Dessa synpunkter har föranlett vissa undantagsregler i konventionen. Det har syntts naturligt, att den som skulle vara ansvarig enligt andra skadeståndsregler för sådan skada som orsakas av joniserande strålning men som inte omfattas av konventionen inte skall kunna få sitt ansvar övervältrat på anläggningsinnehavaren med hjälp av kanalisations- och regressreglerna. Främst har man haft i tankarna de fall då atomsubstans som inte omfattas av konventionen — t. ex. atombränsle i en atomfartygsreaktor — har medverkat till skadornas uppkomst. Det har ansetts självklart att ansvaret i ett sådant fall slutligt bör drabba innehavaren av atomfartyget. I konventionen har därför tagits in en undantagsregel av innebörd, att en tillämpning av huvudregeln om att annan skada än atomskada skall likställas med atomskada inte skall inverka på den ansvarighet som kan åvila annan än anläggningsinnehavaren för skada av nyss angivet slag enligt andra än konventionens regler.

I lagförslaget har huvudregeln om att vissa skador skall likställas med atomskada tagits upp i 16 § första punkten. Bestämmelsen har utformats under beaktande av att lagens definitioner av atomskada och atomolycka är byggda på Wienkonventionen. Den innebär sålunda, att om någon på en gång lidit atomskada, vilken medför rätt till ersättning enligt lagen, och annan skada, lagens bestämmelser om ansvarighet för atomskada tillämpas på samtliga skador, om det råder sådant samband mellan skadorna att de inte kan tillförlitligen särskiljas. Formuleringen »atomskada vilken medför rätt till ersättning enligt denna lag» betingas av att skada som inte omfattas av lagens ersättningsbestämmelser enligt lagförslaget likväl kan vara att definitionsmässigt hänföra till atomskada.

Uttrycket »icke kan tillförlitligen särskiljas» är en översättning från konventionens uttryck »is not reasonably separable». Det är knappast möjligt att ge några närmare anvisningar om vilka krav som bör ställas på de skadelidande när det gäller bevisning om att skadorna inte kan särskiljas. Frågan får avgöras i rättstillämpningen under beaktande av såväl de skadelidandes intresse av att inte betungas med en orimligt omfattande och kostnadskrävande bevisning som anläggningsinnehavarens intresse av att hans ansvarighet hålls inom rimliga gränser.

I andra punkten har intagits motsvarighet till den förut berörda bestämmelsen i konventionen, att kanalisations- och regressreglerna inte skall tillämpas när sådan skada som enligt första punkten skall likställas med atomskada har orsakats av joniserande strålning som inte omfattas av la-

gen. Den ansvarighet för sådan skada som kan åvila annan än anläggningsinnehavaren enligt andra skadeståndsregler skall med andra ord kunna utkrävas både direkt av den skadelidande och regressvis av anläggningsinnehavaren.

En tillämpning av denna undantagsregel när det gäller ett regressanspråk av anläggningsinnehavaren kan givetvis ge upphov just till de bevissvårigheter som huvudregeln i första punkten skall befria de skadelidande från. Ett strängt upprätthållande av kravet på full bevisning skulle i praktiken kunna omintetgöra anläggningsinnehavarens möjligheter att uppnå en någotsånär rättvis slutlig fördelning av ansvarigheten. Det får dock förutsättas att det i rättstillämpningen ges utrymme för skälighetsavvägningar, när det gäller ansvarsfördelningen mellan de ansvariga inbördes. Sannolikt kommer f. ö. uppgörelser i hithörande fall i stor utsträckning att ske utom rätta mellan de berörda parterna och deras försäkringsgivare.

17 §.

Paragrafen grundar sig på art. 7 och 11 i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om begränsning av anläggningsinnehavares ansvarighet. Den överensstämmer i huvudsak med 17 § i promemoriaförslaget och har sin motsvarighet i 6 § i den provisoriska lagen.

Första stycket

I enlighet med vad jag har anfört i den allmänna motiveringen förordar jag ett ansvarsbelopp för innehavare av atomanläggning i Sverige om 50 milj. kr. Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall dock när skäl föreligger kunna föreskriva ett lägre belopp, dock ej understigande 25 milj. kr. Bestämmelser härom tas upp i första stycket första och andra punkterna av förevarande paragraf. Dessa bestämmelser hindrar inte att skilda ansvarsbelopp kommer att gälla för en och samma anläggning beträffande å ena sidan olyckor i anläggningen och å andra sidan transportolyckor eller andra olyckor utanför anläggningen.

Enligt Pariskonventionen skall ansvarssumman bestämmas enligt lagen i anläggningsstaten. Eftersom svensk lag kan bli tillämplig även när innehavare av anläggning i annan konventionsstat är ansvarig — t. ex. i anledning av en olycka som inträffar i Sverige under transport av atomsubstans till eller från atomanläggning i annan konventionsstat — måste för sådana fall hänvisas till lagen i anläggningsstaten. En sådan hänvisning har i förslaget tagits upp i första stycket tredje punkten.

Fjärde punkten i första stycket innehåller en bestämmelse som utgör en nyhet i förhållande till både den provisoriska lagen och de nu aktuella utredningsförslagen. I enlighet med vad jag har utvecklat vid 12 § förordar jag, att skada på transportmedel skall omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt lagen. Pariskonventionen föreskriver att en så-

dan regel i anläggningsstatens lag inte får medföra, att anläggningsinnehavarens ansvarighet för övriga skador kommer att avse lägre belopp än 5 milj. betalningsenheter. En särskild regel i lagen är nödvändig för att säkerställa denna ordning. Antag att ansvarsbeloppet utgör 10 milj. betalningsenheter och att vid en transportolycka skadorna på transportmedlet uppgår till 6 milj. och övriga skador till 5 milj. betalningsenheter. En direkt tillämpning av reduktionsregeln i 19 § första stycket i nu förevarande förslag, vilken innebär proportionell nedsättning, skulle medföra att ersättningarna för sistnämnda skador blev nedsatta med $1/11$ av 5 milj. betalningsenheter till $4 \frac{6}{11}$ milj. betalningsenheter och att ersättning för skadorna på transportmedlet bestämdes till $(10/11 \text{ av } 6 =) 5 \frac{5}{11}$ milj. betalningsenheter. Enligt konventionen skall emellertid i detta fall övriga skadelidande ha full ersättning med 5 milj. betalningsenheter och den nödvändiga reduktionen drabba enbart den som lidit skada på transportmedlet. Denna skada blir alltså i exemplet ersatt med 5 milj. betalningsenheter.

I enlighet med det anförda har som fjärde punkt i första stycket av förevarande paragraf intagits bestämmelse, att i fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans, anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt lagen för andra skador än skada på transportmedlet inte i något fall avser lägre sammanlagt belopp än 25 milj. kr. Rörande de praktiska konsekvenserna av denna reglering får jag hänvisa till vad jag har anfört nyss och vid 12 §.

Andra stycket

I den provisoriska lagen (6 § andra stycket) är ersättning i anledning av personskada begränsad till 200 000 kr. för varje dödad eller skadad person. Denna begränsningsregel ansågs påkallad av flera skäl (prop. 1960: 140 s. 39). Ersättningsnivån har på sina håll i utlandet pressats starkt uppåt. En begränsning av personskadeersättningarna ansågs vid lagens tillkomst ägnad att skingra försäkringsgivares farhågor för en liknande utveckling i vårt land och sålunda underlätta för den svenska atomindustrin att få erforderliga försäkringar. Ett maximibelopp per person bedömdes vidare möjliggöra en jämnare fördelning av tillgängliga medel i katastrofsituationer och över huvud taget underlätta skaderegleringarna.

Begränsningsbeloppet i den provisoriska lagen, 200 000 kr. per person, var hämtat från trafikförsäkringslagstiftningen. Trafikförsäkringssummorna har emellertid numera höjts och trafikförsäkringens maximibelopp per person utgör f. n. 1 milj. kr.

Redan under remissbehandlingen av atomskadeutredningens förslag till provisorisk lag förde styrelsen för Sveriges advokatsamfund fram principiella betänkligheter mot en begränsning av personskadeersättningarna. Förslaget innebar enligt styrelsen ett klart avsteg från allmänna skadeståndsrättsliga regler. Propositionen anslöt till utredningsförslaget. Riksdagen bi-

föll propositionen. I första lagutskottets utlåtande, som godkändes av riksdagen, uttalades emellertid (L:U 1960: 35 s. 22) att utvecklingen på trafikförsäkringens område talade för en omprövning av frågan under arbetet på en definitiv lagstiftning.

Atomskadeutredningen uttalade i 1962 års betänkande (s. 68) att ändringen av trafikförsäkringssummorna givetvis hade föranlett utredningen att ompröva den provisoriska lagens begränsningsregel. Enligt utredningen fanns dock alltså speciella skäl till en begränsning av personskadeersättningarna på förevarande område. Utredningen hänvisade till behovet av internationell återförsäkring, risken för katastrofskador samt svårigheterna för skaderegleringen med hänsyn till förekomsten av s. k. sena skador. Med hänsyn till utvecklingen på trafikförsäkringsområdet var det enligt utredningen inte möjligt att stanna vid beloppet 200 000 kr. per person, men en ansvarssumma av 1 milj. kr. skulle å andra sidan medföra onödiga bekymmer från återförsäkringssynpunkt m. m. Utredningen föreslog därför att beloppet i atomansvarighetslagen skulle sättas till 500 000 kr.

Under *remissbehandlingen* av 1962 års förslag upprepade advokatsamfundets styrelse sin kritik och rekommenderade i likhet med Aktiebolaget Atomenergi, att beloppet skulle sättas till 1 milj. kr. per person, dvs. det belopp som nu gäller enligt trafikförsäkringslagen. Även föreningen Sveriges stadsdomare gjorde jämförelser med trafikförsäkringslagstiftningen och fann den föreslagna begränsningen till 500 000 kr. per person anmärkningsvärd. Föreningen Sveriges häradsförordade, att personskadeersättningarna begränsas bara i katastrofsituationer, dvs. när ansvarbeloppet inte förslår till full ersättning, och att således ersättning utgår utan begränsning i övriga fall.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med atomskadeutredningens. Under *remissbehandlingen* av promemorian har Aktiebolaget Atomenergi anfört, att övervägande skäl alltså talar för att man har samma maximibelopp för personskada i all nationell lagstiftning, där någon form av maximering förekommer, och att nationell rättslikhet bör väga tyngre än nordisk rättslikhet beträffande skador av viss typ. Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har däremot, fastän med viss tvekan, ansett sig kunna godta skälen för en begränsning av personskadeersättning till 500 000 kr. Föreningen Sveriges häradsförordade har vidhållit sin tidigare ståndpunkt och bl. a. erinrat om att någon motsvarighet till begränsningsregeln inte har tagits upp i de övriga nordiska lagförslagen.

I likhet med atomskadeutredningen anser jag att det med hänsyn till försäkringsmässiga synpunkter föreligger skäl till begränsning av personskadeersättningarna. Förekomsten av sena skador innebär, att försäkringsgivarna kan nödgas betala ut personskadeersättningar efter ett annat penningvärde och i ett annat inkomstläge än som rådde när premierna fastställdes. Detta kan leda till bekymmer från återförsäkringssynpunkt. Dessa

svårigheter torde kunna bemästras bara genom att ersättningarna begränsas till en rimlig nivå. Som framhållits i departementspromemorian gör sig svårigheterna gällande lika mycket vid mindre omfattande olyckor som i katastroffall. Ett system som innebär att en begränsningsregel skall gälla bara i katastrofsituationer är jag därför inte beredd att förorda.

När det gäller att bestämma begränsningsbeloppet måste försäkringssynpunkterna vägas mot intresset av att bereda de skadelidande ett tillfredsställande ekonomiskt skydd. Den utveckling som har ägt rum sedan atomskadeutredningen lade fram sitt betänkande har förändrat bilden. Man torde inte längre kunna utgå ifrån att det bara blir i undantagsfall som ett begränsningsbelopp av 500 000 kr. visar sig otillräckligt för att bereda full ersättning. Från de skadelidandes synpunkt är därför en begränsning till 500 000 kr. knappast tillfredsställande. Det ligger nära till hands att i stället välja samma belopp som enligt 11 § trafikförsäkringslagen gäller som maximibelopp för trafikförsäkringsersättning vid personskada eller 1 milj. kr. per person. Mot bakgrunden av den penningvärdesutveckling som har ägt rum under de senaste åren är det all anledning tro att försäkringsproblemen i framtiden skall kunna bemästras även vid en så kraftig höjning av beloppet i förhållande till vad atomskadeutredningen föreslog år 1962.

På grundval av dessa överväganden har jag kommit till att begränsningsbeloppet vid personskada i den nya lagen bör bestämmas till 1 milj. kr. för varje dödad eller skadad person. Bestämmelsen i andra stycket av förevarande paragraf har utformats i enlighet härmed.

Tredje stycket

Enligt art. 7. g. i Pariskonventionen skall av domstol utdömda räntor och rättegångskostnader inte betraktas som skadestånd i konventionens mening och sålunda inte inbegripas i ansvarsbeloppet. Som motsvarighet härtill har i ett tredje stycke av förevarande paragraf införts bestämmelse att de belopp som anges i första och andra styckena inte innefattar ränta eller ersättning för rättegångskostnad. Bestämmelsen överensstämmer med 6 § tredje stycket i den provisoriska lagen. Den redaktionella utformningen avviker såtillvida från konventionen att den inte är formellt begränsad till sådan ränta och rättegångskostnad som döms ut av domstol.

18 §.

Paragrafen ansluter sig till art. 5. d. i Pariskonventionen och innehåller regler om solidariskt ansvar och om ansvarighetens slutliga fördelning när två eller flera anläggningsinnehavare är ansvariga för samma skada. Den överensstämmer med 18 § i promemoriaförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Första stycket

När det gäller atomskada i följd av olycka i atomanläggning torde det i praktiken bli mycket sällsynt att den kan härledas från mer än en anläggning och föranleda att mer än en anläggningsinnehavare blir ansvariga enligt den nu föreslagna lagen. Fallet har emellertid uppmärksamrats i Pariskonventionen, som föreskriver att anläggningsinnehavarna skall svara solidariskt för skadan, varvid dock var och en svarar högst med det för honom gällande ansvarsbeloppet. Det är inte fråga om ett solidariskt ansvar i egentlig mening, eftersom ansvarigheten är solidarisk endast inom ramen för det lägsta ansvarsbelopp som gäller för någon av de berörda anläggningsinnehavarna och de skadelidande kan få ut ersättning med ett sammanlagt belopp motsvarande summan av de ansvariga innehavarnas ansvarsbelopp. Detta gäller även när fråga är om en enda atomolycka i lagens mening. I praktiken torde dock flera olyckor (en i varje anläggning) föreligga, när 5 § första punkten skall tillämpas på en skada för vilken flera anläggningsinnehavare svarar.

I överensstämmelse med nämnda regel i konventionen föreskrivs i första stycket första punkten av förevarande paragraf, att om två eller flera anläggningsinnehavare är ansvariga för samma skada, de svarar solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket.

För vissa transportfall har i Pariskonventionen tagits upp en särregel om begränsning av gemensam ansvarighet. Det är ett inte opraktiskt fall att under transport av atomsubstans en enda atomolycka ger upphov till skador för vilka flera anläggningsinnehavare har att svara enligt Pariskonventionen och den nu föreslagna lagen. En sådan situation kan uppkomma exempelvis om atomsubstans från flera olika atomanläggningar förs på ett och samma fartyg samt fartyget förliser, kolliderar med ett annat fartyg eller på annat sätt råkar ut för en olycka under transporten med resultat att de transporterade atomsubstanspartierna gemensamt ger upphov till en atomolycka och sålunda bidrar till uppkomsten av atomskada. Man kan tänka sig en liknande situation, om två atomsubstansförande fartyg kolliderar.

Enligt den ursprungliga lydelsen av Pariskonventionen skulle vid transportolyckor av dessa slag den gemensamma ansvarigheten alltid vara begränsad till det högsta ansvarsbelopp som gällde för någon av anläggningsinnehavarna. I samband med 1964 års revision av konventionen inskränktes emellertid tillämpningsområdet för denna begränsningsregel till att omfatta bara de fall då de skadeorsakande ämnena vid tiden för olyckan befann sig på ett och samma transportmedel eller var tillfälligt upplagda i en och samma atomanläggning i anslutning till en transport (jfr Wienkonventionen art. II. 3. b.). Från tillämpningsområdet har alltså uteslutits dels det fallet att en atomolycka uppkommer i följd av en sammanstötning mellan

två atomsubstansförändrande transportmedel och dels det fallet att skilda partier atomsubstans under transport har blivit tillfälligt upplagda på annan plats än i en atomanläggning och gemensamt gett upphov till en atomolycka. Tanken bakom den nya regleringen torde vara, att en begränsning av den gemensamma ansvarigheten framstår som motiverad bara när man med hänsyn till praktiska förhållanden kan förutsätta, att den kumulativa effekten av att flera atomsubstanspartier förs samman har kunnat förutses och föranleda särskilda skyddsåtgärder. Det är tydligt, att det vid gemensam transport av skilda partier atomsubstans finns möjligheter att begränsa kumulrisken på ett sätt som saknar motsvarighet i kollisionfallen. Under konventionsarbetet torde man ha ansett att det åtminstone i princip finns en motsvarande skillnad mellan de fall då tillfällig uppläggning av skilda atomsubstanspartier sker i en atomanläggning och de fall då uppläggningen sker under andra förhållanden, exempelvis i en hamn eller inom ett järnvägsområde i anslutning till omlastning av godset.

Bestämmelse motsvarande denna regel i Pariskonventionen har tagits upp som andra punkt i första stycket av förevarande paragraf. Där föreskrivs som ett undantag från första punkten, att om skadan uppkommit under transport av flera partier atomsubstans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atomsubstans under transport, anläggningsinnehavarnas sammanlagda ansvarighet är begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Konventionen ger inte något klart svar på frågan huruvida begränsningsregeln skall gälla, när en olycka i en atomanläggning har orsakats gemensamt av atombränsle eller radioaktiv produkt som befinner sig i anläggningen i och för den där bedrivna verksamheten och atomsubstans som under transport har lagts upp tillfälligt i anläggningen. Det torde dock stämma bäst överens med de överväganden som ligger till grund för konventionens regler om solidariskt och kumulativt ansvar, att den särskilda begränsningsregeln inte blir tillämplig i ett sådant fall.

Andra stycket

Pariskonventionen innehåller inte någon regel om den inbördes fördelningen av ansvaret mellan flera solidariskt ansvariga anläggningsinnehavare. Spörsmålet har förutsatts bli löst genom nationell lagstiftning (konventionsmotiven par. 20). I överensstämmelse med de allmänna grunder som tillämpas hos oss i andra motsvarande fall har som andra stycke av förevarande paragraf tagits upp en regel av innehåll, att ansvarigheten skall fördelas mellan anläggningsinnehavarna inbördes efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter. Samma princip har kommit till uttryck i 7 § i skadeståndskommitténs förslag till lag med allmänna bestämmelser om skade-

stånd (SOU 1963:33). För den provisoriska lagens del har principen antagits gälla utan uttrycklig bestämmelse (prop. 1960:140 s. 39).

Bestämmelserna i denna paragraf gäller i princip också i de fall som avses i 7 § tredje stycket, dvs. vid atomolycka i Sverige under annan transport av atomsubstans än som avses i 6 § och 7 § första och andra styckena. Det kan t.ex. inträffa att ett fartyg, som utför sådan transport över svenskt område, kolliderar med annat fartyg, som för atomsubstans till eller från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat och att de olika atomsubstanspartierna därvid gemensamt ger upphov till en atomolycka. I sådant fall skall den enligt 6 § eller 7 § första eller andra stycket ansvarige anläggningsinnehavaren och den enligt 7 § tredje stycket ansvarige innehavaren av tillståndet till transittransporten svara solidariskt för skadeståndet enligt första stycket första punkten av nu förevarande paragraf. I fråga om den inbördes fördelningen av ansvarigheten mellan anläggningsinnehavaren och tillståndshavaren gäller bestämmelserna i andra stycket.

19 §.

Denna paragraf grundar sig på art. 11 i Pariskonventionen och innehåller regler om nedsättning av skadestånden när ansvarsbeloppet inte förslår till full ersättning åt samtliga skadelidande. Den är likalydande med 19 § i promemoriaförslaget och motsvarar 7 § i den provisoriska lagen.

Första stycket

För det fall att det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren inte förslår till full ersättning åt flera ersättningsberättigade skall enligt den provisoriska lagen proportionell nedsättning ske. Pariskonventionen innehåller på denna punkt endast, att frågan om rättvis fördelning av tillgängliga medel avgörs, inom de gränser som konventionen drar upp, enligt nationell lag (art. 11). I förevarande paragraf har som första stycke upptagits samma regel som i den provisoriska lagen. Endast den skillnaden föreligger att det i den nu föreslagna regeln särskilt nämns att också den ränta som belöper på ersättningsbeloppen skall nedsättas. Detta utgör inte någon ändring i sak utan innebär bara ett förtydligande.

När det gäller att avgöra om ansvarsbeloppet förslår till full ersättning, skall givetvis först undersökas om det sammanlagda beloppet av samtliga skador ryms inom ansvarsbeloppet. Är det fråga om en transportolycka måste emellertid dessutom beaktas föreskriften i 17 § första stycket fjärde punkten angående ansvarsbeloppet vid transport. Ersättningarna för andra skador än sådana som har tillfogats transportmedlet får inte nedsättas under annan förutsättning än att det sammanlagda beloppet av dessa skador överstiger 25 milj. kr. och därjämte dessa skador jämte skadorna på transportmedlet överstiger det belopp som gäller som ansvarsbelopp för ve-

derbörande anläggningsinnehavare. Nedsättningen får i sådant fall inte heller gå längre än att ersättningarna för förstnämnda skador uppgår till minst 25 milj. kr.

Vidare måste bestämmelsen i 17 § andra stycket om högsta ansvarsbelopp vid dödsfall eller personskada uppmärksammas. Beträffande varje ersättningsanspråk skall vid nedsättningen i princip tas till utgångspunkt beloppet av full ersättning, bestämd med iakttagande av reglerna i 13 §. Om emellertid beloppet av full ersättning åt den som har lidit personskada i ett visst fall skulle överstiga 1 milj. kr. skall ersättningen reduceras till nämnda belopp, innan den proportionella nedsättningen görs.

I det norska förslaget har de bestämmelser som motsvarar reglerna i nu förevarande paragraf kompletterats med en bestämmelse som öppnar möjlighet att i administrativ ordning tillförsäkra personskadeersättningarna viss prioritetsrätt. Med hänsyn bl. a. till att det svenska socialförsäkrings-systemet ger ett betryggande grundskydd synes det inte påkallat att i den svenska lagen införa någon bestämmelse motsvarande den norska regeln. I och med att Sverige ansluter sig till tilläggskonventionen, kommer dessutom så gott som undantagslöst betryggande belopp att stå till förfogande av statsmedel för täckning av samtliga ersättningsanspråk.

Andra stycket

Som andra stycke har i paragrafen tagits upp bestämmelse av innehåll, att om det efter inträffat skadefall kan befaras, att nedsättning enligt första stycket fordras, Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer äger förordna, att ersättning tills vidare skall utgå endast med viss kvotdel av full ersättning. Bestämmelsen överensstämmer med 7 § andra stycket i den provisoriska lagen. Angående motiven får jag hänvisa till prop. 1960: 140 (s. 41 f.).

20 §.

Paragrafen grundar sig på art. 6. f. (jfr g.) i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om anläggningsinnehavares regressrätt. Den överensstämmer med 20 § i promemoriaförslaget och motsvarar 9 § tredje stycket i den provisoriska lagen.

Enligt 9 § tredje stycket i den provisoriska lagen kan ansvarig anläggningsinnehavare göra regressrätt gällande endast mot, förutom annan anläggningshavare som svarar för skadan, den som själv har orsakat skadan uppsåtligen och den som gentemot anläggningsinnehavaren har åtagit sig att svara för skadan. Uttrycket »den som själv uppsåtligen orsakat skadan» lämnar utrymme för en mera vidsträckt tillämpning än som förutsätts i Pariskonventionen. Enligt denna (art. 6. f. i.) äger nämligen anläggningsinnehavaren regressrätt bara mot »the individual acting or omitting to act with such intent» (dvs. uppsåt att orsaka skada), eller således endast mot

fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. Uttrycket »själv» i den provisoriska lagen torde däremot medge tillämpning av en identifikationsgrundsats i förhållandet mellan en juridisk person och dess högsta organ, så att t. ex. ett aktiebolag anses »självt» ha orsakat skadan uppsåtligen, om uppsåt ligger bolagets styrelse eller verkställande direktör till last. Frågan kan åtminstone teoretiskt få betydelse när det gäller anläggningsinnehavarens regressrätt mot en leverantör.

För att vinna full överensstämmelse med Pariskonventionen på denna punkt har i förevarande förslag orden »den som själv uppsåtligen orsakat skadan» bytts ut mot »fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen». Det är att märka att även den som uppsåtligen har framkallat en skada är skyddad genom kanalisationsprincipen mot anspråk från en skadelidande tredje man och bara bär regressansvar gentemot anläggningsinnehavaren.

Av allmänna rättsgrundsatser torde visserligen följa att anläggningsinnehavare har rätt att söka åter vad han har utgivit i ersättning för atomskada av den som gentemot honom har åtagit sig att svara för skadan. En särskild bestämmelse härom har emellertid tagits in i konventionen. Eftersom den svenska lagens regressregler bör vara uttömmande, har en motsvarande regel tagits in i första punkten av förevarande paragraf. Pariskonventionen talar bara om att regressrätt skall ha förbehållits »uttryckligen» genom avtalet. Enligt motsvarande bestämmelse i Wienkonventionen art. X. a. skall regressöverenskommelsen också vara skriftlig. Skillnaden torde vara av ringa praktisk betydelse. Eftersom man torde kunna utgå från att avtal om regress på detta område undantagslöst ingås skriftligen har det emellertid ansetts lämpligt att redan nu anpassa den svenska lagen till Wienkonventionen på denna punkt. Bestämmelsen innebär även möjlighet för anläggningsinnehavaren att av sin försäkringsgivare återkräva vad han själv kan ha utgivit i ersättning för atomskada.

Reglerna i 18 § om solidariskt ansvar för flera ansvariga anläggningsinnehavare och om fördelningen dem emellan av ansvaret kan tydligen ge upphov till regressanspråk mellan anläggningsinnehavarna inbördes. 16 § andra punkten föreskriver vidare att bestämmelsen i 16 § första punkten om att »konventionell» skada i vissa fall skall jämföras med atomskada inte skall inverka på den ansvarighet som enligt andra skadeståndsregler kan åvila annan än anläggningsinnehavaren för sådan skada orsakad av joniserande strålning som inte omfattas av atomansvarighetslagens ersättningsbestämmelser. Lagrummet innefattar med andra ord också ett undantag från huvudregeln i första stycket av förevarande paragraf om begränsning av anläggningsinnehavarens regressrätt. En erinran om det regressansvar som härflyter ur nu nämnda bestämmelser har tagits in i andra punkten av nu förevarande paragraf. Där fastslås sålunda, att utöver vad som följer av första stycket en anläggningsinnehavare inte av annan per-

son kan återkräva vad han har utgivit i ersättning för atomskada enligt den svenska lagen eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat i vidare mån än som följer av 16 § andra punkten och 18 § andra stycket.

21 §.

Paragrafen grundar sig på art. 8 i Pariskonventionen och innehåller preskriptionsbestämmelser för skadeståndsanspråk. Den överensstämmer i sak väsentligen med 21 § i promemoriaförslaget och motsvarar 8 § i den provisoriska lagen.

Pariskonventionens huvudregel angående preskription är, att anspråk på ersättning för atomskada preskriberas, när tio år har förflutit från det att den skadeorsakade atomolyckan inträffade (art. 8. a. första punkten). Konventionen medger emellertid, att en längre preskriptionstid än tio år föreskrivs genom nationell lagstiftning (*lex fori*). En förutsättning är dock att anläggningsinnehavarens ansvarighet är täckt av försäkring eller annan säkerhet också såvitt gäller ersättningsanspråk som framställs efter tioårstidens utgång. Sådan täckning av ansvarigheten skall säkerställas genom föreskrifter i anläggningsstatens lag. Möjligheterna för en konventionsstat att tillämpa en längre preskriptionstid än tio år blir följaktligen inskränkta till sådana fall då inhemsk anläggningsinnehavare är ansvarig eller en motsvarande förlängning av preskriptionstiden har föreskrivits i anläggningsstatens lag. Vidare gäller, att en förlängning av preskriptionstiden genom nationell lagstiftning inte får inverka på ersättningsrätten för sådana skadelidande som i anledning av personskada har framställt ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren inom tioårstiden (art. 8. a. andra punkten). I en reservation (nr 3) till Pariskonventionen har Västtyskland och Österrike förbehållit sig att i fråga om olyckor som inträffar i resp. stat få tillämpa nationella regler om en längre preskriptionstid än tio år, under förutsättning att ansvarigheten i fråga om anspråk som framställts efter tioårstidens utgång är täckt av försäkring eller annan säkerhet men oberoende av på vilket sätt det har sörjts för sådan täckning av ansvarigheten.

Pariskonventionen innehåller för vissa fall en särbestämmelse, som kan medföra att ersättningsanspråken preskriberas tidigare än tio år från det olyckan inträffade. Om de skadeorsakande ämnena före olyckan har tillgripits olovligen eller har förlorats eller övergivits och därefter inte har tillvaratagits på nytt, skall skadeståndsanspråken preskriberas senast när tjugo år har förflutit från tillgreppet, förlusten eller övergivandet (art. 8. b.). Bestämmelsen är betingad av hänsyn till nödvändigheten, särskilt från försäkringssynpunkt, att skydda anläggningsinnehavaren mot ett till tiden nästan obegränsat ansvar i anledning av olyckor som kan inträffa kanske avsevärd tid efter det att han upphört att ha kontroll över de skadeorsakande ämnena. Det kan nämligen i vissa hithörande fall — exempelvis

när en container har sjunkit i havet — dröja mycket lång tid från förlusten eller övergivandet till dess en olycka inträffar.

Konventionen innehåller vidare en bestämmelse som ger möjlighet att i nationell lag införa regler om korttidspreskription. Enligt art. 8. c. skall tiden för korttidspreskription räknas från den dag då den skadelidande fick eller skäligen hade bort få kännedom om skadan och den för skadan ansvarige. Preskriptionstiden skall utgöra minst två år. Jag vill dock anmärka, att stat som ansluter sig till tilläggskonventionen enligt art. 7. i denna måste bestämma tiden till tre år.

Atomskadeutredningen föreslog — i likhet med de övriga nordiska ländernas kommittéer och i överensstämmelse med vad som gäller enligt den provisoriska lagen — att konventionens huvudregel om en tioårig preskriptionstid skulle gälla för vår del samt att problemet rörande s. k. sena skador skulle lösas genom ett fristående system med ersättning av statsmedel. Promemorieförslaget intar samma ståndpunkt. Denna har också allmänt godtagits under remissbehandlingen av förslagen. Även jag har anslutit mig till utredningsförslagen på denna punkt.

Såväl 1962 års förslag som promemorieförslaget upptog i likhet med den provisoriska lagen (8 § första stycket första punkten) regler om korttidspreskription. Förslagen har i den delen inte föranlett erinringar av remissinstanserna och jag biträder också förslagen på denna punkt.

På Pariskonventionen grundade preskriptionsbestämmelser har — med iakttagande av vad nyss sagts — tagits upp i förevarande paragraf. Liksom i den provisoriska lagen och i utredningsförslagen har reglerna om korttidspreskription tagits upp i första stycket samt bestämmelserna om tioårs- och i vissa fall tjugoårspreskription i andra stycket.

Första stycket

Tiden för korttidspreskription skulle enligt 1962 års förslag utgöra två år. I förevarande förslag har emellertid liksom i promemorieförslaget tiden satts till tre år. Detta betingas av den tvingande föreskriften i art. 7 i tilläggskonventionen. Det kan i sammanhanget anmärkas att ett år 1957 framlagt förslag till lag om fordringspreskription (SOU 1957:11) beträffande utomobligatoriska skadeståndsanspråk i allmänhet innehåller en regel om en preskriptionstid av tre år, räknat från det den skadelidande fick eller bort få kunskap om skadan och den för skadan ansvarige.

Enligt 1962 års förslag skulle utgångspunkten för beräkning av treårstiden vara den dag då den skadelidande fick eller med iakttagande av skälig aktsamhet hade bort få kunskap om skadan och om den för skadan ansvarige. I remissyttrande över förslaget framhöll medicinalstyrelsen de problem som sammanhänger med att strålningsskador, även sådana av allvarlig art, kan uppkomma lång tid efter bestrålning. Styrelsen riktade

uppmärksamheten på att radioaktiv strålning kan leda till sjukdomar vilka kan uppstå också på annat sätt. I syfte att främja en tillämpning som tar vederbörlig hänsyn till dessa speciella förhållanden borde lagtexten enligt styrelsens mening bringas i närmare överensstämmelse med avsikten med texten. Dessa synpunkter har såtillvida vunnit beaktande i promemorieförslaget och nu förevarande förslag att tiden enligt förslagen inte börjar löpa förrän den skadelidande fick eller med iakttagande av skälig aktsamhet hade bort få kännedom om att han lidit sådan skada som medför rätt till ersättning enligt lagen och om den för skadan ansvarige.

Inom treårsfristen åligger det den skadelidande att framställa sitt anspråk genom anmälan till anläggningsinnehavaren. För att avbryta treårspreskriptionen räcker det alltså med krav utom rätta.

Utgångspunkten för beräkning av tiden är en annan för återkrav som avses i 15 § första och andra styckena. Det sammanhänger med att återkravsreglerna i nu förevarande förslag är utformade som bestämmelser om subrogationsrätt och inte som fristående regressregler. Subrogationsprincipen torde innebära, att den som gör gällande återkravs rätt inte kan få en bättre ställning än den skadelidande. Därav följer att återkrav inte kan göras gällande efter det att den skadelidande har förlorat sin rätt till talan mot anläggningsinnehavaren. Den skadelidandes rätt mot en skadeståndsskyldig tredje man preskriberas emellertid i allmänhet enligt allmänna regler, dvs. först tio år från det skadan uppkom. Med hänsyn härtill kan det hända att den skadelidande inte riktar sitt anspråk mot den skadeståndsskyldige tredje mannen förrän treårsfristen har gått ut. Om den senares återkravs rätt skulle preskriberas i och med att den skadelidandes anspråk mot anläggningsinnehavaren preskriberas, skulle han i ett sådant fall vara avskuren från möjligheten att rikta återkrav mot anläggningsinnehavaren. En sådan ordning är inte tillfredsställande. Pariskonventionen innehåller visserligen inte några särbestämmelser för dessa fall, men eftersom konventionsbestämmelserna om korttidspreskription i sin helhet är fakultativa torde denna omständighet inte hindra att problemet blir löst genom nationell lagstiftning. I enlighet härmed föreskrivs i första stycket av förevarande paragraf, att preskriptionstiden för den som vill göra gällande återkrav enligt 15 § första eller andra stycket räknas från den dag då ersättningsanspråket riktades mot den återkravsberättigade. I förhållande till promemorieförslaget har med anledning av ett påpekande under remissbehandlingen skett en formell förenkling av bestämmelsen.

Andra stycket

I andra stycket första punkten har upptagits en regel om tioårspreskription i överensstämmelse med 8 § första stycket andra punkten i den provisoriska lagen. Utgångspunkten för tioårsfristens beräkning är dagen för atomolyckan. Särskilt vid fortvarighetstillstånd som läckage e. d. kan det

emellertid vara svårt att fastställa tidpunkten för preskriptionstidens början. Konventionen och dess motiv lämnar inte något klart besked om när preskriptionstiden i sådana fall skall börja löpa. För egen del ansluter jag mig emellertid till atomskadestredningens uttalande, att de skadelidandes intressen skulle betänkligt eftersättas, om tioårstiden fick anses ta sin början innan fortvarighetstillståndet upphört.

I andra stycket andra punkten har i nära anslutning till motsvarande konventionsbestämmelse intagits en särskild regel om tjugoårig preskription för fall då skadan har orsakats av atomsubstans som olovligen tillgripits, förlorats eller övergivits utan att åter ha tillvaratagits. I dessa fall löper preskriptionstiden ut senast när tjugo år förflutit från dagen för tillgreppet, förlusten eller övergivandet. Bestämmelsen kan bli tillämplig t. ex. i fråga om skada till följd av att en behållare med atomsubstans sjunker vid en fartygsförslisning men först lång tid därefter fräts sönder av havsvattnet så att radioaktiva produkter läcker ut och kontaminerar vattnet. Regeln förutsätter för sin tillämpning, att ämnet vid tiden för olyckan inte på nytt hade tillvaratagits av en anläggningsinnehavare. Har så skett, löper bara en tioårig preskriptionstid från dagen för olyckan enligt huvudregeln.

Den tioåriga preskriptionstiden är, liksom den särskilda tjugoårsfristen, absolut. En skadelidande som inte har väckt talan inom tio år från dagen för olyckan är alltså avskuren från rätten till ersättning av anläggningsinnehavaren, även om skadan skulle ha yppats så sent att han praktiskt sett inte har haft möjlighet att väcka sin talan före fristens utgång. För sådana fall innehåller emellertid 32 § en regel som öppnar möjlighet för den skadelidande att i stället få ersättning av staten. Jag återkommer till denna regel vid 32 §.

Som en tredje punkt i andra stycket av förevarande paragraf har tagits in en regel som grundar sig på art. 8. d. i Pariskonventionen. Denna bestämmelse i konventionen är i sin tur betingad av dennas jurisdiktionsregler. Om flera anläggningsinnehavare är ansvariga för samma skada och atomolyckan har inträffat utanför konventionsstaternas områden, skulle med tillämpning av konventionens huvudregel om behörig domstol — att talan skall väckas i den stat där den ansvarige anläggningsinnehavarens anläggning ligger — talan kunna väckas vid domstolar i skilda stater. För att lösa denna kompetenskonflikt har i konventionen föreskrivits, att det i sådant fall skall tillkomma den särskilda konfliktomstol som jag har omnämnt i det föregående att utse behörigt forum. Men det kan komma att förflyta viss tid från det olyckan har inträffat och till dess konfliktomstolen hinner meddela sitt beslut. Särskilt i sådana fall av tillgrepp, förlust etc. som avses i andra stycket andra punkten kan preskriptionstiden komma att löpa ut innan konfliktomstolen har fattat sitt beslut. Konventionen föreskriver därför, att en skadelidande som inom tioårstiden har väckt talan vid någon av de domstolar som är behöriga enligt huvudregeln om juris-

diktion är bevarad vid sin talerätt, trots att han inte har väckt talan inom samma tid vid det forum som anvisas av konfliktdomstolen, under förutsättning dock att han har iakttagit vad konfliktdomstolen kan ha föreskrivit om skyldighet att väcka talan vid den anvisade domstolen inom viss tid efter det domstolen meddelat sitt beslut. På motsvarande sätt är den skadelidande bevarad vid sin rätt till talan, om han inom tioårstiden hos en konventionsstat har hemställt, att denna skall begära hos konfliktdomstolen att behörigt forum anvisas, och därefter väcker sin talan vid anvisat forum inom tid som bestämts av konfliktdomstolen. Att art. 8. d. hänvisar endast till art. 8.a. och inte också till art 8.b. och c., som innehåller reglerna om en subsidiär tjugufårsfrist i vissa fall resp. korttidspreskription, torde bero på ett förbisejande av redaktionell art vid 1964 års revision av konventionen. Under 1966—67 års expertöverläggningar i Paris rådde också full enighet om att art. 8.d. skall läsas som om den hänvisade också till art. 8.b. och c.

Situationer av denna art kommer självfallet att bli sällsynta. Det har därför inte ansetts nödvändigt att överföra konventionstexten till svensk lag. I förslaget har i stället bara tagits upp en bestämmelse enligt vilken det ankommer på Kungl. Maj:t att föreskriva att den som lidit skada skall vara bevarad vid sin rätt till ersättning, trots att talan inte väckts vid svensk domstol inom här föreskriven tid, om det är nödvändigt för att uppfylla Pariskonventionens bestämmelser.

Pariskonventionen innehåller i art. 8.e. en dispositiv regel om att den som inom föreskriven tid har väckt sin ersättningstalan skall ha rätt att utvidga sin talan, om skadan har förvärrats efter utgången av preskriptionstiden och behörig domstol inte har meddelat en slutgiltig dom (»final judgment»). Som atomskadeutredningen anfört torde för vår del de allmänna reglerna i 13 kap. rättegångsbalken vara tillräckliga i detta hänseende. Konventionsbestämmelsen har därför inte föranlett någon motsvarande reglering i förevarande förslag (jfr prop. 1960: 140 s. 44 f.).

Av hänvisningen i 21 § första stycket till 5, 6, 7, 8, 9 och 15 §§ framgår motsättningsvis, att preskriptionsreglerna i denna paragraf inte gäller beträffande regressanspråk enligt 18 § andra stycket eller statens regresstalan med stöd av 35 §.

I sitt remissyttrande över 1962 års förslag framhöll medicinalstyrelsen att ett registreringsförfarande, genom vilket det i anslutning till en olycka skulle kunna slås fast, att de potentiellt skadelidande hade befunnit sig inom området och varit utsatta för bestrålningsrisk, skulle bli av avgörande betydelse för många i fråga om deras möjligheter att göra gällande sin ersättningsrätt. Det kunde enligt styrelsen lämpligen anbefallas vederbörande länsstyrelse att i händelse av en atomolycka vidta åtgärder för sådan registrering.

Även om tanken att införa ett registreringssystem kan vara värd ytter-

ligare överväganden synes spørsmålet närmast böra få sin lösning inom ramen för 1960 års lag om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. Som framhålls i departementspromemorian bör f. ö. ett sådant system knappast genomföras utan ett föregående utredningsarbete. Jag har av dessa skäl ansett mig inte böra nu lägga fram några förslag i frågan.

Tredje stycket

Preskriptionsreglerna i första och andra styckena av förevarande paragraf bör sammanställas med reglerna i 32 § om ersättning av statsmedel för sena skador. I ett tredje stycke av paragrafen har därför gjorts en hänvisning till sistnämnda paragraf (jfr 8 § andra stycket i den provisoriska lagen).

Försäkring

22 §.

I anslutning till Pariskonventionens bestämmelser i art 10. a. om obligatorisk försäkring innehåller förevarande paragraf regler om försäkringsplikt för innehavare av atomanläggning i Sverige. Paragrafen överensstämmer med 22 § i promemrieförslaget och har sin motsvarighet i 10 § första och andra styckena i den provisoriska lagen.

Första och andra styckena

Innehavare av atomanläggning i Sverige kan enligt Pariskonventionen bli ansvarig för atomskada inte bara enligt svensk lag utan också enligt lagen i annan konventionsstat. Försäkringsplikten måste följaktligen omfatta hans ansvarighet både enligt den svenska atomansvarighetslagen och enligt motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat. Eftersom ansvarsbeloppets storlek skall bestämmas enligt lagen i anläggningsstaten, behöver försäkringsplikten inte omfatta högre ansvarsbelopp än som bestämts i den statens lag. Visserligen medger Pariskonventionen enligt art. 7. e., att konventionsstat i fråga om vissa olyckor under transitering av atomsubstans över dess område i sin lagstiftning föreskriver, att innehavare av anläggning i annan konventionsstat skall svara med högre belopp än som gäller enligt lagen i den staten. I och med tillkomsten av tilläggskonventionen och med den anslutning som denna inom kort kan väntas få bland Pariskonventionens signatärmakter torde emellertid bestämmelsen mista sin praktiska betydelse. Jag har därför i likhet med atomskadeutredningen inte ansett det behövt att i den svenska lagen föreskriva försäkringsplikt för innehavare av anläggning i Sverige också beträffande det högre ansvarsbelopp som undantagsvis kan komma att gälla för honom under transitering över utländskt område. I enlighet med det sagda har försäkringsplikten enligt förslaget begränsats till att avse det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket i förslaget.

Försäkring skall enligt konventionen godkännas av »the competent public authority». I likhet med vad som gäller enligt den provisoriska lagen har i förslaget föreskrivits, att svensk anläggningsinnehavares försäkring skall godkännas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Enligt Kungl. kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 247) med vissa förordnanden enligt atomansvarighetslagen den 3 juni 1960 (nr 246) får godkännande av försäkring meddelas av försäkringsinspektionen. Jag förutsätter att motsvarande befogenhet skall tillkomma denna myndighet också enligt den nya lagen.

Det torde f. n. inte vara möjligt att teckna försäkring per händelse. Detta har också förutsetts under konventionsarbetet. Av konventionsmotiven par. 49 andra stycket framgår, att konventionen inte hindrar att försäkring i stället tecknas per anläggning. I enlighet härmed skall enligt förevarande förslag liksom enligt den provisoriska lagen försäkringen få tecknas så att den gäller för anläggningen och följaktligen inte är helt konform med anläggningsinnehavarens ansvarighet per händelse. De särskilda problem som blir en följd av att ansvarighet och försäkring inte täcker varandra helt har i förslaget lösts på principiellt samma sätt som i den provisoriska lagen. Jag återkommer härtill vid 23 §.

Förslaget bygger på att den skadelidande skall kunna vända sig med sina ersättningsanspråk direkt mot försäkringsgivaren (24 §). Under förarbetena till den provisoriska lagen (prop. 1960: 140 s. 53) diskuterades frågan, i vad mån försäkringsgivaren skall kunna till befrielse från ansvarighet åberopa sådana omständigheter som försummad premiebetalning, åsidosättande av säkerhetsföreskrifter, fareökning och liknande omständigheter som är hänförliga till anläggningsinnehavaren. Denna fråga har i allt väsentligt kunnat lösas genom regeln i 24 § om rätt till s. k. direkt talan. Därigenom har man undgått att tillgripa den omväg som tvingande regler om försäkringsvillkorens utformning innebär. I anslutning till nämnda regel om rätt för skadelidande till direkt talan mot försäkringsgivaren har sålunda i 25 § sista stycket föreskrivits, att försäkringsgivaren inte kan till befrielse från ansvarighet mot den skadelidande åberopa omständighet som beror av annan än denne, med undantag givetvis för det fall att försäkringen helt har upphört att gälla. Enligt uttrycklig föreskrift i 26 § skall dessa bestämmelser gälla också när utländsk lag i övrigt är tillämplig på försäkringsavtalet eller atomanläggningen är belägen i utlandet.

Ingenting hindrar att försäkring helt eller delvis tecknas hos försäkringsgivare i utlandet. Liksom fallet är f. n. blir det Kungl. Maj:t eller den myndighet som Kungl. Maj:t utser som får avgöra om försäkringen skall tecknas hos svensk försäkringsgivare med del-credere-ansvar för den utländska återförsäkringen eller om direktförsäkring i utlandet skall godtas. Lagen medger i princip att försäkringsskyddet byggs upp genom ett antal försäkringar som tecknas direkt hos olika utländska försäkringsbolag utan solidarisk ansvarighet för försäkringsgivarna.

Regler om att staten skall vara befriad från försäkringsplikt och om möjlighet att under vissa betingelser befria även annan anläggningsinnehavare från försäkringsplikten har tagits upp i 27 §.

Regeln i 21 § andra stycket andra punkten om en tjuugoårig preskriptionstid i vissa fall ger upphov till problem när det gäller försäkringsplikten. Bl. a. under 1963 års förhandlingar om revision av Pariskonventionen förklarade representanter för den internationella försäkringsmarknaden, att försäkringsgivarna i sådana fall som det här gäller under inga förhållanden kan täcka anläggningsinnehavarens ansvarighet under längre tid än tio år, räknat från tillgreppet, förlusten eller övergivandet av atomsubstansen. Så länge man på försäkringshåll inte ändrar ståndpunkt i denna fråga, måste anläggningsinnehavarens ansvarighet för olyckor som inträffar under de sista tio åren av tjuugoårsperioden täckas på annat sätt än genom ansvarsförsäkring. Troligtvis kommer någon annan möjlighet inte att stå till buds än att staten träder in som garant. Så kan enklast ske genom att staten godkänner försäkring som inte täcker ansvarigheten för olyckor som inträffar senare än tio år efter förlusten eller övergivandet. Staten blir nämligen då enligt 28 § i förslaget automatiskt skyldig att själv garantera ersättningarna för skador genom sådana olyckor. De närmare villkoren för att staten skall göra åtaganden av denna art torde få bli föremål för förhandlingar med vederbörande anläggningsinnehavare. Några legislativa åtgärder torde i varje fall inte vara nödvändiga.

Tredje stycket

I likhet med den provisoriska lagen öppnar förslaget möjlighet för anläggningsinnehavaren att teckna separat försäkring för ansvarighet under transport. En uttrycklig bestämmelse härom, motsvarande 10 § andra stycket b) andra punkten i den provisoriska lagen, har tagits upp i tredje stycket av förevarande paragraf.

23 §.

Paragrafen grundar sig på art. 10. a. i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om försäkringsbeloppets storlek. Den överensstämmer med 23 § i promemorieförslaget och har sin motsvarighet i 10 § tredje stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

Enligt den provisoriska lagen kan försäkring tecknas per anläggning, men försäkringsbeloppet skall då utgöra 30 milj. kr., dvs. överstiga ansvarsbeloppet med 5 milj. kr. Eftersom ansvarsbeloppet enligt nu förevarande förslag kan variera mellan 25 och 50 milj. kr., måste motsvarande bestämmelse i den nya lagen utformas på ett annat sätt. Det bör föreskrivas att en viss relation skall upprätthållas mellan ansvarsbelopp och för-

säkringsbelopp. Enligt den provisoriska lagen skall försäkringsbeloppet överstiga ansvarsbeloppet med 20 procent. Detta har jag ansett representera en lämplig avvägning.

I enlighet härmed föreskrivs i första stycket av förevarande paragraf att i fall som anges i 22 § andra stycket a) — dvs. när försäkringen tecknas per händelse — försäkringsbeloppet skall motsvara minst det belopp som gäller som ansvarsbelopp för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket och att i fall som anges i 22 § andra stycket b) — dvs. när försäkringen tecknas per anläggning — beloppet skall motsvara minst 120 procent av nämnda ansvarsbelopp.

En sammanställning av bestämmelserna i 17 § tredje stycket med reglerna i 22 och 23 §§ om försäkringspliktens omfattning och försäkringsbeloppets storlek ger vid handen, att det föreskrivna lägsta försäkringsbeloppet inte innefattar ersättning för ränta och rättegångskostnader. Med tanke särskilt på det fallet att försäkringen har tecknats per anläggning och försäkringsbeloppet följaktligen skall överstiga ansvarsbeloppet har det i klarhetens intresse ansetts böra komma till uttryck i lagtexten att inte heller den överskjutande delen av försäkringssumman får tas i anspråk för täckande av ränte- och rättegångskostnader. I enlighet härmed har som tredje punkt i första stycket intagits bestämmelse, att ränta och ersättning för rättegångskostnad ej inräknas i försäkringsbeloppet. I praktiken torde de skadelidandes anspråk på ersättning för ränta och rättegångskostnad bli säkerställda i betryggande omfattning ändå, eftersom man kan räkna med att försäkringsbolagen i atomansvarighetspoliserna åtar sig att svara för utdömda räntor och rättegångskostnader intill ett belopp motsvarande viss procentuell andel — sannolikt cirka 5 procent — av försäkringsbeloppet.

Andra stycket

I 23 § andra stycket har upptagits en bestämmelse som motsvarar 10 § sista stycket sista punkten i den provisoriska lagen. Den innehåller, att om försäkringen har tecknats på sätt som anges i 22 § andra stycket under b) och försäkringsfall inträffar som kan antas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren, det åligger denne att snarast ta tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst 120 procent av ansvarsbeloppet. Angående den närmare innebörden får jag hänvisa till vad som har anförts i prop. 1960: 140 (s. 52 f.).

24 §.

Paragrafen grundar sig på art. 6. a. i Pariskonventionen och innehåller bl. a. föreskrift om rätt för ersättningsberättigad att få ut ersättningen direkt av försäkringsgivaren. Den överensstämmer med 24 § i promemoriaförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Konventionen har överlämnat åt nationell lagstiftning (enligt art. 14. b. *lex fori*) att avgöra om direkt talan mot försäkringsgivaren skall tillåtas. Hänvisningen till nationell lag medför, att en bestämmelse i sådan lag om direkt talan blir tillämplig också i fråga om försäkringar som har tecknats i annat land eller som har tecknats för den ansvarighet som åvilar innehavare av anläggning i annat land än jurisdiktionslandet.

Den provisoriska lagen innehåller inte någon bestämmelse om direkt talan. Det huvudsakliga skälet därtill var att grannländernas kommittéer vid tiden för lagens tillkomst hyste tvekan på denna punkt och att man på svensk sida inte ville föregripa kommande diskussioner. Under det fortsatta nordiska samarbetet har principiell enighet uppnåtts mellan de finska, norska och svenska delegerade. Bestämmelser som bygger på principen om direkt talan har sålunda tagits upp i det norska lagförslaget och torde komma att tas in också i det finska förslaget. På dansk sida har man däremot inte annat än för ett speciellt fall ansett motsvarande regler vara önskvärda.

Atomskadeutredningen framhöll som avgörande skäl för en bestämmelse om direkt talan, att den skadelidande därigenom får möjlighet att direkt få en dom som kan verkställas mot försäkringsgivaren, även om denne hör hemma i utlandet.

I sitt remissyttrande över 1962 års förslag hemställde Svenska försäkringsbolags riksförbund, att bestämmelsen om direkt talan skulle utgå ur förslaget. Förbundet anförde bl. a., att om en skada behöver gå till rättegång, det kommer att te sig praktiskt för försäkringsgivaren att ingå som intervenient på anläggningsinnehavarens sida. Även om så ej sker, kunde förbundet inte föreställa sig att någon försäkringsgivare skulle vilja försöka undandra sig sitt ansvar om anläggningsinnehavaren-försäkringstagaren döms till skadestånd i ett mål. Detta torde enligt förbundet gälla även utländska försäkringsgivare. Förbundet kunde sålunda inte finna att några starkare skäl föreligger att införa »direct action» mot försäkringsgivarna. Förbundet anförde vidare, att om anläggningsinnehavaren upphört med sin verksamhet och det inte är möjligt för en skadelidande att vända sig mot denne, det enligt förslaget kvarstår möjlighet till »direct action» mot försäkringsgivaren. Detta kan innebära att försäkringsgivaren kan ställas inför krav på ersättning inemot tio år efter en atomolycka och långt efter det avtalsförhållandet mellan försäkringsgivaren och anläggningsinnehavaren har upphört. Försäkringsgivaren ställs då inför oöverstigliga utredningsproblem, eftersom han inte längre har anläggningshavaren att samarbeta med. Det syntes förbundet rimligt att statens mer på skälighetsbedömning grundade ansvar här träder in.

I departementspromemorian har med anledning av förbundets kritik anförts att i de av förbundet först berörda fallen det inte rimligen kan innebära någon olägenhet för försäkringsgivaren, att den skadelidande har en

formell rätt till direkt talan, under det att en sådan möjlighet för den skadelidande innebär en viss trygghet. I fall då anläggningsinnehavaren har upphört med sin verksamhet framträder enligt promemorian trygghets-synpunkten med än större styrka. Försäkringsgivaren å sin sida kan som försäkringsvillkor föreskriva, att anläggningsinnehavaren skall vara skyldig att biträda försäkringsgivaren i utredningsarbetet i detta fall. Det är enligt promemorian inte sannolikt att några svårigheter uppkommer i praktiken i det hänseende som riksförbundet har berört. I varje fall finns det enligt promemorian inte tillräckliga skäl att för dessa fall ersätta regeln om direkt talan med en bestämmelse om statligt garantiansvar.

I sitt remissyttrande över departementspromemorian har Svenska försäkringsbolags riksförbund återkommit till frågan. Förbundet har särskilt framhållit de svårigheter som kan drabba en försäkringsgivare, om han ställs inför ersättningsanspråk avseende en anläggningsinnehavare, vilken har nedlagt sin verksamhet efter det att en olycka har inträffat. Förbundet har ifrågasatt om inte en föreskrift kan införas i lagen om att sådant material som driftjournaler etc., som kan komma att behövas vid en utredning, skall bevaras under viss tid efter det att verksamheten har avvecklats. Bestämmelsen kunde eventuellt innebära skyldighet för en anläggningsinnehavare som avvecklar sitt företag att inleverera material av denna art till koncessionsmyndigheten, som därefter skulle ha att bevara materialet under viss tid efter det företaget lagts ned.

Av skäl som har anförts i utredningsförslagen anser jag att lagen bör innehålla en bestämmelse om rätt till direkt talan mot försäkringsgivaren. Som har framhållits i departementspromemorian torde de olägenheter som en regel om direkt talan kan medföra för försäkringsgivarna kunna bemästras genom en lämplig utformning av försäkringsvillkoren. Om det mot förmodan skulle visa sig svårt att på denna väg lösa problemen, kan det möjligen bli aktuellt att ta upp frågan om att införa särskilda lagbestämmelser för att tillgodose försäkringsgivarnas intressen. Jag är emellertid inte beredd att f. n. förorda en legislativ reglering av frågan enligt de riktlinjer Svenska försäkringsbolags riksförbund anvisat.

Frågan huruvida rätt till direkt talan mot försäkringsgivaren föreligger skall som nämnts avgöras enligt *lex fori*. För att säkerställa att talan kan föras mot försäkringsgivaren också i fall när innehavare av atomanläggning i utlandet har att svara inför svensk domstol har i 26 § föreskrivits att bestämmelserna i 24 § skall gälla också i sådana fall.

I redaktionellt hänseende har 24 § utformats efter förebild av 3 § första stycket trafikförsäkringslagen. Av formuleringen framgår, att förhållandet mellan anläggningsinnehavaren och försäkringsgivaren inte berörs. I den delen överensstämmer förslaget med den provisoriska lagen (jfr prop. 1960: 140 s. 50).

Regeln i 24 § är tillämplig på försäkringsgivarens förhållande till såväl

den skadelidande som var och en annan som enligt lagen kan rikta ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren i anledning av atomskada, exempelvis enligt 15 §.

25 §.

Denna paragraf, som grundar sig på art. 10. b. i Pariskonventionen, innehåller vissa regler om ansvarighet för försäkringsgivaren trots att försäkringsavtalet har upphört. Den överensstämmer med 25 § i promemorieförslaget och motsvarar 12 § i den provisoriska lagen.

I första stycket föreskrivs, att om försäkringsavtalet efter uppsägning eller på annan grund upphört, försäkringsgivaren likväl är ansvarig mot den skadelidande för ersättning i anledning av atomolycka som inträffat inom två månader, räknat från den dag skriftlig anmälan om tiden för avtalets upphörande inkom till myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Gäller försäkringen skada som uppkommer under transport av atoms substans och har sådan transport påbörjats före utgången av nämnda tid, upphör dock försäkringsgivarens ansvarighet mot den skadelidande inte förrän transporten avslutats. Andra stycket innehåller, att första stycket inte tillämpas beträffande atomolycka som inträffar efter det att en ny försäkring har trätt i kraft. Dessa bestämmelser överensstämmer i sak med 12 § i den provisoriska lagen. En skillnad i avfattningen av första stycket första punkten är betingad av att enligt det nya förslaget talan skall kunna föras direkt mot försäkringsgivaren. I förhållandet mellan försäkringsgivaren och anläggningsinnehavaren gäller däremot försäkringsavtalet. I detta kan alltså med bindande verkan för anläggningsinnehavaren tas in föreskrift om rätt för försäkringsgivaren att utöva regressrätt mot anläggningsinnehavaren exempelvis för det fall att en olycka inträffar under den tid försäkringsavtalet tvångsvis har förlängts enligt förevarande paragraf.

När innehavare av anläggning i annan konventionsstat är ansvarig, blir frågan huruvida ny försäkring har meddelats att bedöma enligt anläggningsstatens lag.

I tredje stycket av förevarande paragraf har tagits upp en bestämmelse som kompletterar 24 § och ger uttryck åt förslagets ståndpunkt beträffande direkt talan mot försäkringsgivaren. Den har samma lydelse som motsvarande bestämmelse i 19 § trafikförsäkringslagen och innehåller, att försäkringsgivaren inte i vidare mån än som följer av första eller andra stycket kan till befrielse från ansvarighet mot den skadelidande åberopa omständighet som beror av annan än denne. Regeln gäller även mot den som har åtagit sig att tillhandahålla annan säkerhet för anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt 27 § andra stycket i förslaget eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag.

26 §.

Denna paragraf grundar sig på art. 6. a. och 14. b. i Pariskonventionen och innehåller bestämmelse om att reglerna i 24 och 25 §§ — om direkt talan och om försäkringsgivares ansvarighet trots försäkringsavtalets upphörande — äger tillämpning i fall då talan om ersättning enligt lagen får väckas i Sverige, även om utländsk lag är tillämplig på förhållandet mellan försäkringsgivaren och anläggningsinnehavaren eller anläggningen ligger utom riket. Paragrafen överensstämmer med 26 § i promemorieförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen. Den medför, att lagens regler om direkt talan blir tillämpliga i alla de fall då svensk domstol är behörig och således svensk lag tillämpas vid prövning av anspråk på ersättning för atomskada, dvs. i praktiken huvudsakligen när olyckan har inträffat i Sverige eller när den har skett på internationellt vatten och innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig.

27 §.

Paragrafen grundar sig på art. 10. a. i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om undantag från den i 22 § föreskrivna försäkringsplikten och om annan säkerhet än försäkring. Den överensstämmer med 27 § i promemorieförslaget och har delvis sin motsvarighet i 11 § i den provisoriska lagen.

Första och andra styckena

Pariskonventionen medger att anläggningsinnehavarens ansvarighet säkerställs genom ekonomisk garanti av annan art än ansvarsförsäkring. Bestämmelser om sådan säkerhet har tagits upp i förevarande paragraf. Första och andra styckena motsvarar 11 § i den provisoriska lagen, som behandlats närmare i prop. 1960: 140 s. 53 f. Enligt första stycket i förevarande paragraf är staten undantagen från försäkringsplikt enligt 22 § i förslaget. Andra stycket innehåller, att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer äger från försäkringsplikten befria anläggningsinnehavare som ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser enligt lagen och motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat samt visar att han på tillfredsställande sätt sörjt för reglering av uppkommande skador.

I sitt betänkande »Atomansvarighet I» (s. 53 f.) uttalade atomskadeutredningen att uttrycket »ställer betryggande säkerhet» torde omöjliggöra att enbart självrisk godkänns som säkerhet, ett uttalande som utredningen upprepade i »Atomansvarighet II» (s. 82). I sitt remissyttrande över sistnämnda förslag uttalade Aktiebolaget Atomenergi tveksamhet, om särskilda krav på ekonomisk säkerhet måste uppställas, när exempelvis ett flertal större kommuner gemensamt äger en atomanläggning. Bolaget synes närmast förorda, att kommunal självrisk bör kunna godtas i ett sådant fall. I departementspromemorian uttalas i anslutning härtill, att den före-

slagna lagtexten inte formellt utesluter att en större kommun eller en sammanslutning av kommuner under speciella förhållanden tillåts stå självrisk och att atomskadeutredningens nyss återgivna uttalande inte bör tolkas så bokstavigt, att det helt utesluter att även andra offentlighetsrättsliga subjekt än staten under särskilda förhållanden kan tillåtas att stå självrisk.

Jag ansluter mig i princip till uttalandena i promemorian. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t utser för ändamålet att avgöra om kommunal självrisk i ett givet fall kan godtas.

Eftersom försäkringsplikten omfattar anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt såväl svensk lag som motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat, har möjligheten att byta ut försäkring mot annan säkerhet enligt lagförslaget getts samma omfattning.

Tredje stycket

Som tredje stycke i paragrafen har tagits in en bestämmelse som saknar motsvarighet i den provisoriska lagen. Den innehåller, att vad som i lagen föreskrivs om försäkring äger motsvarande tillämpning i fråga om säkerhet som avses i andra stycket eller motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag. Bestämmelsen motiveras av den i 24 § föreslagna regeln om direkt talan mot försäkringsgivaren. Om ansvarigheten har täckts av annan säkerhet än försäkring, skall sålunda den skadelidande kunna vända sig direkt mot den som gentemot anläggningsinnehavaren har förbundit sig att tillhandahålla säkerhet eller på annat sätt svara för dennes ersättningsförpliktelser. Den skadelidande måste vidare i ett sådant fall vara fredad mot invändningar som hänför sig till förhållandet mellan anläggningsinnehavaren och garanten. Även bestämmelserna i 25 § första och andra styckena bör få motsvarande tillämpning, när försäkring har bytts ut mot annan säkerhet.

Ersättning av statsmedel

Lagförslaget innehåller bestämmelser om statsansvar i 28—35 §§. Av dessa avser 28 § den subsidiära statsgarantin inom ramen för anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp, 29—31 §§ ersättning för katastrofskador enligt tilläggskonventionen, 32 § ersättning för s. k. sena skador och 33 § ersättning för katastrofskador i andra fall. I 34 § föreskrivs vissa undantag från 28, 29 och 33 §§. Slutligen meddelas i 35 § bestämmelser om statens regressrätt.

28 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om subsidiär statsgaranti och överensstämmer med 28 § i promemrieförslaget. Den har sin motsvarighet i 13 § första stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

Pariskonventionen bygger på den förutsättningen, att en konventionsstat som godkänner försäkring per anläggning — dvs. en försäkring som inte täcker anläggningsinnehavarens ansvarighet per händelse och följaktligen inte uppfyller föreskrifterna i art. 10 i konventionen — kan göras folkrättsligt ansvarig för att det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren står till de skadelidandes förfogande vid varje olycka (konventionsmotiven par. 49 fjärde stycket). Det torde följaktligen vara nödvändigt att staten utan inskränkning ikläder sig ett subsidiärt ansvar för den ersättningskyldighet som enligt konventionen åvilar innehavare av atomanläggning i Sverige. Men även i andra fall, t. ex. vid insolvens hos försäkringsgivaren eller avspärrning, som omöjliggör för utländsk försäkringsgivare att tillhandahålla försäkringsbeloppet, är det rimligt att staten ikläder sig ansvar. Utredningsförslagen intar också den ståndpunkten att den subsidiära statsgarantin bör gälla utan territoriell inskränkning i alla de fall då innehavare av anläggning i Sverige är ansvarig för skadan, oavsett var försäkringen har tecknats. Förslagen har i denna del lämnats utan erinran under remissbehandlingen och bör enligt min mening godtas.

Som har framhållits i »Atomansvarighet II och III» bör å andra sidan svenska staten inte ikläda sig något garantiansvar för de förpliktelser som åvilar innehavare av anläggning i annan konventionsstat. Det får ankomma på anläggningsstaten, vars myndigheter har att pröva och godkänna försäkring eller säkerhet, att sörja för att förpliktelserna fullgörs också i fråga om skador som uppkommer i Sverige.

Enligt atomskadeutredningens förslag år 1962 skulle statsansvaret inträda, när den ersättningsberättigade kunde visa, att han inte hade kunnat få ut skadeståndet av vare sig anläggningsinnehavaren eller försäkringsgivaren. Den danska lagen av år 1962 har en något avvikande regel, som innebär att staten träder in så snart det visar sig att den skadelidande inte kan få ut sin ersättning ur en föreliggande försäkring. Vid remissbehandlingen av atomskadeutredningens förslag anförde Aktiebolaget Atomenergi, att det system som har lagfästs i Danmark är mest konsekvent, eftersom innebörden av ansvarighetssystemet vid reaktordrift är, att anläggningsinnehavaren inte själv skall stå risken för skadestånd utan i stället har ålagts att teckna försäkring eller ställa annan säkerhet. Denna mening har beaktats i departementspromemorian. Enligt denna är det en omgång för de skadelidande som fördröjer skaderegleringen, att de skall behöva göra gällande sina anspråk och söka exekution hos anläggningsinnehavaren. När ersättning inte har kunnat utgå ur försäkringen — försäkringsgivaren är t. ex. insolvent — torde förhållandena regelmässigt vara sådana, att staten med hänsyn till de allmänna intressen som är förenade med atomenergi- verksamheten i landet inte anser sig kunna låta det gå till exekution i anläggningsinnehavarens tillgångar. Staten torde således i själva verket kom-

ma att träda in med den subsidiära statsgarantin utan att det har visats att den skadelidande inte har kunnat få ut ersättningen av anläggningsinnehavaren. En föreskrift som innehåller ett sådant villkor skulle sålunda stanna på papperet men komplicera skaderegleringen. Om det i ett särskilt fall anses, att anläggningsinnehavaren bör slutligt svara för någon del av ersättningen, kan detta resultat enligt promemorian nås genom att staten regressvis återkräver utgivna belopp av anläggningsinnehavaren. Detta gäller bl. a. fall när anläggningsinnehavaren har försummat att teckna försäkring eller ställa säkerhet.

I enlighet härmed innehåller 28 § första stycket i promemorieförslaget att skadeståndet utges av staten, när den ersättningsberättigade visar, att han inte har kunnat få ut skadeståndet av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare. Förslaget har på denna punkt vunnit allmän anslutning under remissbehandlingen. Jag har också för egen del anslutit mig till detta förslag.

Liksom motsvarande bestämmelse i den provisoriska lagen tar regeln främst sikte på tre typfall: 1:o) när försäkringsgivaren är insolvent eller på grund av krig, avspärrning e. d. inte kan fullgöra sina skyldigheter; 2:o) när säkerhet som har ställts i stället för försäkring visar sig vara otillfredsställande, och 3:o) när försäkringen är tecknad för anläggningen och inte per händelse samt två eller flera olyckor inträffar i tät följd, så att försäkringssumman inte räcker. Självfallet är regeln tillämplig även i andra fall så snart försäkringsgivaren brister i skyldigheten att täcka skadestånd intill ansvarsbeloppet, oavsett anledningen därtill.

Statens garantiansvar enligt förevarande paragraf gäller till förmån inte bara för skadelidande utan också för den som har rätt att göra regressanspråk gällande mot anläggningsinnehavaren enligt 15 §. De skäl som har föranlett undantagen från kanalisationsprincipen i 14 § tredje stycket motiverar inte, att ansvaret för atomskada i något fall slutligen drabbar transportör eller annan som har nödgats utge ersättning för skadan och är berättigad att återkräva ersättningen av vederbörande anläggningsinnehavare. Om alltså en skadelidande har kunnat vända sig mot en transportör men i stället valt att rikta sitt anspråk mot anläggningsinnehavaren och försäkringsgivaren men inte har kunnat få ut sin ersättning ur försäkringen, får han enligt den föreslagna bestämmelsen ersättning av staten, även om han inte har gjort något försök att i stället få ersättning av transportören. Och en transportör eller annan som är regressberättigad mot anläggningsinnehavaren och som har betalat ersättning till den skadelidande är berättigad att få ersättning av statsmedel så snart han visar att regressansvaret inte har kunnat utkrävas av försäkringsgivaren.

Kravet att den ersättningsberättigade visar sig inte ha kunnat få ut ersättningen av försäkringsgivaren kan i vissa fall vara uppfyllt trots att han inte fört talan mot försäkringsgivaren utan har fått en dom bara mot

anläggningsinnehavaren. Innehavaren av en atomanläggning i Sverige kan ha att svara inför domstol i annan konventionsstat i mål om ersättning för atomskada. Om det inte föreligger rätt enligt den statens lag att väcka talan direkt mot försäkringsgivaren, saknar den skadelidande möjlighet att väcka talan mot denne, eftersom svensk domstol ju i ett sådant fall inte är behörig att ta upp ersättningsanspråk som grundar sig på konventionen. Men den skadelidande bör tydligen vara berättigad att få ersättning av staten redan när han visat att han inte har kunnat få en frivillig uppgörelse med försäkringsgivaren. En annan sak är att staten i ett sådant fall enligt 35 § i förslaget äger återkräva det utgivna beloppet av försäkringsgivaren, och en sådan regresstalan kan väckas vid svensk eller utländsk domstol enligt allmänna regler.

Genom en tidigare omnämnd reservation till Pariskonventionen har Västtyskland och Österrike förbehållit sig rätt att tillämpa konventionen beträffande sådana olyckor i resp. stat som är en följd av krigshandlingar e. l. eller av allvarliga naturkatastrofer av osedvanlig art. Reservationen innebär, att innehavaren av en atomanläggning i Sverige kan bli ansvarig i Västtyskland eller Österrike för en olycka av angivet slag. Särskilt i fråga om olyckor i följd av krigshandlingar e. l. är det emellertid inte tilltalande, att svenska staten skall stå subsidiärt garantiansvar. I den nya lagen bör därför göras undantag för olyckor av denna art. Av skäl som kommer att utvecklas närmare vid 29 och 33 §§ bör motsvarande undantag göras, när det gäller statens katastrofansvar enligt dessa paragrafer. En för samtliga fall gemensam undantagsregel har därför tagits upp i 34 § i förslaget. Motsvarande undantagsbestämmelser återfinns i de övriga nordiska lagförslagen.

Andra stycket

Som tidigare nämnts kan enligt art. 7. e. och f. i Pariskonventionen en konventionsstat i fråga om olyckor som inträffar inom dess eget område under transitering av atomsubstans föreskriva, att innehavare av anläggning i annan konventionsstat skall svara med högre belopp än det ansvarsbelopp som gäller enligt lagen i anläggningsstaten. Under konventionsförhandlingarna har dessa regler mött starkt motstånd från svensk sida. Den svenska staten bör inte åläggas ansvar för ersättningsbelopp som en svensk anläggningsinnehavare kan komma att förpliktas betala på grund av en sådan föreskrift utöver det ansvarsbelopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket i förevarande förslag. Visserligen torde den nyssnämnda bestämmelsen i konventionen som tidigare framhållits förlora sin betydelse i och med att tilläggskonventionen träder i kraft och vinner anslutning från majoriteten av Pariskonventionens signatärmakter. Men den bör ändå föranleda en begränsningsregel i den svenska lagen. Som andra stycke av förevarande paragraf har därför i överensstämmelse med promemorieförsla-

get intagits en bestämmelse av innehåll att ersättning enligt första stycket inte utgår med högre belopp än som motsvarar det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket i förslaget.

29—31 §§.

I 29—31 §§ meddelas bestämmelser om ersättning av statsmedel vid vissa katastrofolyckor. Dessa bestämmelser grundas på tilläggskonventionen, och de allmänna överväganden som ligger till grund för dem har i huvudsak behandlats i den allmänna motiveringen.

29 §.

Denna paragraf ansluter sig till art. 2 i tilläggskonventionen och anger de grundläggande förutsättningarna för ersättning av statsmedel enligt tilläggskonventionen.

Första stycket

Som tidigare nämnts utgör tilläggskonventionens ersättningssystem ett komplement till Pariskonventionen, på vilken de bestämmelser som behandlats i det föregående grundar sig. Förevarande paragraf gäller sålunda den del av ersättningen som faller utanför det s. k. första steget, dvs. utanför anläggningsinnehavarens ansvarighet.

Enligt art. 2 i tilläggskonventionen är konventionens ersättningssystem tillämpligt beträffande skada som orsakas av annan atomolycka än sådan som i sin helhet inträffar inom en stat som inte har tillträtt tilläggskonventionen. Vidare föreskriver art. 2 som villkor för tilläggskonventionens tillämpning, att jurisdiktion enligt Pariskonventionen tillkommer domstolarna i stat som har tillträtt tilläggskonventionen, enligt vad jag förut har nämnt här benämnd Brysselstat. När det gäller att på grundval av dessa föreskrifter bestämma tillämpningsområdet för förevarande paragraf är först att märka, att det i fråga om olyckor som inträffar inom en stat som inte är ansluten till Pariskonventionen redan av 3 § i förslaget följer att de inte omfattas av lagens bestämmelser. Och i fråga om olyckor som i sin helhet inträffar inom stat som har tillträtt Pariskonventionen men inte tilläggskonventionen följer av Pariskonventionens jurisdiktionsregler, att svensk domstol inte är behörig domstol. Med hänsyn härtill synes det vara tillräckligt att i förevarande paragraf göra en hänvisning till de på Pariskonventionens jurisdiktionsregler byggda bestämmelserna i 36 § första stycket om svensk domstols behörighet.

Enligt tilläggskonventionen art. 2 är det vidare en förutsättning för konventionens tillämplighet, att den ansvarige anläggningsinnehavarens anläggning vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på en i art. 13 nämnd lista över konventionsstaternas atomanläggningar för fredliga ändamål. I art. 13

föreskrivs, att varje konventionsstat skall se till att alla atomanläggningar i Pariskonventionens mening, som är belägna inom dess område och används för fredliga ändamål, blir upptagna på en lista, vilken skall föras av den belgiska regeringen. Varje regering skall vid deponerandet av sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument tillhandahålla den belgiska regeringen fullständiga uppgifter rörande sådana anläggningar i vissa hänseenden som nämns i art. 13. I frågan om konventionens tillämplighet utgör denna lista exklusivt bevismedel. Om anläggningen inte fanns upptagen på listan vid tiden för olyckan, blir tilläggskonventionen inte tillämplig, även om det kan visas att anläggningen hade bort vara upptagen på listan. I anslutning härtill har förevarande paragraf begränsats till fall då ansvarigheten åvilar innehavare av sådan atomanläggning som är belägen i Sverige eller annan Brysselstat och som används för fredliga ändamål samt vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i art. 13 i tilläggskonventionen nämnda listan.

Tilläggskonventionen gör vidare i art. 2 en begränsning i fråga om de skador som omfattas. I direkt anslutning därtill innehåller första stycket en uppräkningslista under a), b) och c) av de skador för vilka ersättning av statsmedel skall utgå. Denna uppräkningslista omfattar atomskador som uppkommit a) i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen (Brysselstat); b) på eller över det fria havet ombord på ett fartyg eller luftfartyg, som är registrerat i Sverige eller annan Brysselstat; och c) på eller över det fria havet i annat fall, om skadan tillfogats Brysselstat eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i Brysselstat. Begränsningen i fråga om fartyg och luftfartyg till sådana som är registrerade i Brysselstat innebär bl. a. att ersättning inte kan utgå för skada på ett i Sverige hemmahörande men inte registreringspliktigt fartyg. Det torde emellertid inte vara förenligt med tilläggskonventionen att utvidga paragrafens tillämpningsområde att omfatta även skada på sådant fartyg. I särskilt ömmande fall kan dock givetvis ersättning av statsmedel utges enligt särskilt beslut av statsmakterna enligt grunderna för 33 § i förslaget,

I fråga om skador under c) har uttryckligen angivits, att det är registreringen vid tiden för atomolyckan som är avgörande för om skada på fartyg eller luftfartyg skall vara ersättningsgill. Motsvarande gäller beträffande de skador som anges under b).

Andra stycket

Enligt art. 2. b. i tilläggskonventionen kan stat, som tillträder konventionen, med det egna landets medborgare jämställa dem som är stadigvarande bosatta i landet. Denna möjlighet får praktisk betydelse endast för vissa skador som uppkommer på eller över det fria havet. Den har införts enligt önskemål av Danmark och Norge, vilka torde komma att införa reg-

ler i detta hänseende. Då sådana regler måste respekteras av övriga Brysselstater, har en erinran härom tagits in i andra stycket första punkten. Den innehåller sålunda, att vid tillämpning av första stycket som medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen jämföras med medborgare i nämnda stat.

Tilläggskonventionen innehåller i art. 2. c. en definition av uttrycket »medborgare i konventionsstat» («a national of a Contracting Party»). Detta uttryck i artikeln skall omfatta konventionsstat — dvs. Brysselstat — eller delstat (motsvarande) i Brysselstat som utgör federal statsbildning, samt offentlig- eller privaträttsliga juridiska personer eller andra sammanslutningar som har sitt säte eller annars är hemmahörande («established») i Brysselstat («a Contracting Party or any of its constituent sub-divisions, or a partnership, or any public or private body whether corporate or not established in the territory of a Contracting Party.»).

Det svenska uttrycket »medborgare» torde inte utan vidare kunna ges en så vidsträckt innebörd. Särskilt gäller detta beträffande juridisk person, som utan att i egentlig mening ha sitt säte i en konventionsstat bedriver verksamhet där genom ett avdelnings- eller filialkontor eller i övrigt under sådana förhållanden att den är att anse som »established» i den staten. Det har därför ansetts påkallat att ge en anvisning om att uttrycket »medborgare» här skall anses omfatta även vissa andra kategorier än fysiska personer. Så har skett i andra stycket andra punkten. Där sägs, att med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen likställs bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, vilken har sitt säte i eller eljest är hemmahörande i sådan stat. Det har inte syntts nödvändigt att vid sidan av Brysselstat särskilt nämna delstat (motsvarande) i sådan stat. Vad beträffar sammanslutningar av olika slag har lydelsen anknutits till rättegångsbalkens forumregler för juridiska personer (RB 10 kap. 1 § tredje stycket; jfr 11 kap. 2 §). Tilläggskonventionen synes emellertid förutsätta, att även sammanslutningar utan rättskapacitet i princip kan bli ersättningsberättigade, under förutsättning nämligen att de är att anse som »established» i en Brysselstat. Det är uppenbart att en sådan sammanslutning inte kan tillåtas uppträda som part inför domstol. Däremot kan det tänkas, att de enskilda medlemmarna i sammanslutningen gemensamt väcker ersättningsanspråk. Om någon eller flera av dem är medborgare i en stat som inte har tillträtt tilläggskonventionen, uppkommer frågan om de likväl är ersättningsberättigade på den grund att de är förenade i en sådan sammanslutning eller organisation som enligt tilläggskonventionen är ersättningsberättigad, trots att den inte utgör vad vi menar med en juridisk person. Frågan får besvaras i rättstillämpningen från fall till fall under hänsynstagande till samtliga omständigheter. Härvid får beaktas

bl. a., om sammanslutningen eller organisationen erkänns som juridisk person i annan stat, till vilken den på ett eller annat sätt har anknytning. I övrigt torde paragrafen i detta hänseende få tillämpas ganska liberalt, särskilt i betraktande av att den inskränkning i ersättningsrätten som görs på grund av nationalitet allmänt sett ter sig främmande för svensk rättsuppfattning.

Tydligt är, att en inrättning eller sammanslutning som har sitt säte i en Brysselstat är att anse som »established» i den staten och följaktligen är ersättningsberättigad. Detta har kommit till uttryck i lagtexten. Kretsen av de ersättningsberättigade är emellertid större. I lagförslaget har därför gjorts ett tillägg av innebörd att även inrättning som »eljest är hemmahörande i sådan stat» skall höra hit. Det får ankomma på domstolarna att med beaktande av de rättspolitiska skälen för ersättningsrättens begränsning till Brysselstaternas medborgare närmare bestämma vilka kriterier som skall vara uppfyllda för att en inrättning eller en sammanslutning skall anses hemmahörande i en Brysselstat.

Innebörden av att vissa sammanslutningar utan rättskapacitet i ersättningshänseende får samma ställning som juridiska personer torde vara, att enskilda fysiska personer i kraft av sitt medlemskap i en sammanslutning, som med analogisk tillämpning av reglerna för juridiska personer kan sägas vara hemmahörande i en Brysselstat, får rätt till ersättning enligt förevarande paragraf för skada på egendom i vilken de på grund av medlemskapet är delägare, trots att de i övrigt inte är ersättningsberättigade. Bestämmelsen kan tänkas få praktisk betydelse exempelvis för ett enkelt bolag eller ett partrederi, som är hemmahörande i en Brysselstat, om nämligen någon av bolagsmännen eller medredarna är medborgare i annan stat än Brysselstat och på den grund inte har rätt till ersättning för skada som tillfogas honom på eller över det fria havet. I ett sådant fall skall ersättning enligt denna paragraf utgå för skada på egendom som »tillhör» bolaget eller rederiet. Det får även här överlämnas åt domstolarna att finna en tillämpning av bestämmelsen som står i överensstämmelse med konventionen.

Det föreslagna uttrycket »annan sådan inrättning» avses inrymma även offentlighetsrättsliga subjekt.

Det kan uppkomma fall då det för anläggningsinnehavaren gällande ansvarsbeloppet är otillräckligt därför att skada på transportmedlet skall ersättas ur beloppet enligt anläggningsstatens lag (jfr Pariskonventionen art. 7. c.) eller därför att Pariskonventionens tillämpningsområde enligt anläggningsstatens lag har utvidgats till att gälla även skada i icke-konventionsstat. Enligt art. 14. b. i tilläggskonventionen får hänsyn inte tas till sådana skador, när övriga Brysselstaters skyldighet att bidra till ersättningarna inom tredje steget skall bestämmas. Anläggningsstaten får alltså ersätta sådana skador med egna statsmedel utan rätt att inräkna ersättningarna i andra steget. När jurisdiktion tillkommer domstol i annan Brysselstat än

anläggningsstaten, är följaktligen jurisdiktionsstaten inte heller skyldig att förskottera ersättningar för sådana skador.

Med det system som jag förordar för genomförande av tilläggskonventionen, nämligen att jurisdiktionsstaten skall påta sig det primära ansvaret mot de skadelidande för ersättningarna inom både andra och tredje stegen, torde det knappast vara möjligt att införa särskilda undantagsregler beträffande de ersättningsbelopp som enligt det sagda inte skall tas i beräkning vid bestämmande av ersättningarna inom andra och tredje stegen. Jurisdiktionsstaten har emellertid självfallet en oinskränkt återkravs rätt mot anläggningsstaten beträffande sådana belopp. De praktiska tillämpningsproblem som undantagsvis kan tänkas uppkomma här hänför sig inte till de nu föreslagna civilrättsliga reglerna om statens ansvar mot de skadelidande utan till de inbördes uppgörelserna mellan jurisdiktionsstaten och anläggningsstaten samt mellan den förstnämnda och övriga Brysselstater.

Som jag har nämnt i samband med behandlingen av 11 § i förslaget möjliggör art. 9 i Pariskonventionen att konventionsstat (anläggningsstaten) i sin nationella lag bestämmer att anläggningsinnehavarens ansvarighet skall omfatta även olycka i följd av allvarlig naturkatastrof. Någon sådan utvidgning av tillämpningsområdet skall enligt förevarande förslag inte göras i fråga om olyckor för vilka innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig. Men om annan Brysselstat genom nationell lag bestämmer, att sådana olyckor skall omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet, blir också tilläggskonventionen i princip tillämplig. Har olyckan inträffat i Sverige, tillkommer jurisdiktion svensk domstol och svensk lag blir tillämplig. De särbestämmelser för sådana fall som tilläggskonventionen innehåller måste därför återspeglas i den svenska lagen. De bestämmelser jag nu åsyftar finns i art. 14. b. i tilläggskonventionen och innebär, att anläggningsstaten inte kan åberopa »utvidgningen» av Pariskonventionen mot annan Brysselstat, när det gäller ersättningar av statsmedel inom andra och tredje stegen, utan att den andra staten har gett sitt samtycke. Om jurisdiktion tillkommer annan Brysselstat än anläggningsstaten och jurisdiktionsstaten inte har lämnat sådant samtycke, innebär detta att regeln i art. 11. a. i tilläggskonventionen om skyldighet för jurisdiktionsstaten att förskottera ersättning inom andra steget inte är tillämplig. Vidare är anläggningsstaten inte berättigad till bidrag från annan Brysselstat till ersättning inom tredje steget, om inte denna stat har lämnat sitt samtycke därtill. En Brysselstat, som inte avser att utnyttja möjligheten enligt art. 9 i Pariskonventionen att utvidga anläggningsinnehavarens ansvarighet och som inte heller anser sig böra ge ett generellt samtycke enligt art. 14. b., har följaktligen inte anledning att införa några på tilläggskonventionen grundade regler om statsansvar vid olyckor av ifrågavarande art utan bör tvärtom i sin interna lag göra undantag från reglerna om statsansvar enligt

tilläggskonventionen för sådana olyckor. Den tidigare nämnda tysk-österrikiska reservationen beträffande olycka i följd av krigshandling e. l. saknar betydelse i detta sammanhang, eftersom den bara avser olyckor i Västtyskland resp. Österrike. Därav följer nämligen att annan stats domstolar inte blir behöriga och att alltså inte heller annan än tysk resp. österrikisk lag blir tillämplig i sådana fall.

Den undantagsregel som enligt det sagda är behövlig har i förslaget tagits upp i den tidigare berörda 34 §, enligt vilken ersättning enligt bl. a. nu förevarande paragraf inte utgår i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket, dvs. olycka i följd av krigshandling e. l. eller allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art.

30 §.

Denna paragraf grundar sig på art. 1 samt 14. a. och b. i tilläggskonventionen och innehåller en hänvisning till vissa tidigare paragrafer i förslaget som skall tillämpas på den ersättning som utgår av statsmedel enligt 29 § i förslaget. Den överensstämmer så när som på en redaktionell jämkning med 30 § i promemoriaförslaget.

I den mån tilläggskonventionen inte innehåller särskilda bestämmelser skall ersättning av statsmedel bestämmas med tillämpning av reglerna i Pariskonventionen. Det följer av art. 1 i tilläggskonventionen. Vissa särbestämmelser som innefattar avvikelser från Pariskonventionen finns i art. 6 och 7 samt 14. b. i tilläggskonventionen.

Art. 6 ansluter sig till reglerna i art. 8 i Pariskonventionen om tioårs-preskription, om särskild tjuugoårsfrist i fråga om atoms substans som stultits etc. och om förlängning av preskriptionstiden i de fall som anges i Pariskonventionen art. 8. d. Enligt art. 8. a. i sistnämnda konvention kan förlängning av den tioåriga preskriptionstiden ske genom bestämmelse i nationell lag. På denna punkt avviker emellertid tilläggskonventionen från Pariskonventionen i det att den tar hänsyn endast till de ersättningsanspråk som väckts inom tioårstiden. En skadelidande, som på grund av sådan nationell lag väcker anspråk mot anläggningsinnehavaren efter tioårsfristens utgång, är således inte berättigad till ersättning enligt tilläggskonventionen. I nu förevarande lagförslag har den möjlighet till förlängning av tioårsfristen som Pariskonventionen erbjuder inte utnyttjats. I 21 § andra stycket föreskrivs sålunda en tioårig preskriptionstid för talan om skadestånd. Tilläggskonventionen föranleder därför inte någon särskild bestämmelse på denna punkt.

Art. 7 i tilläggskonventionen föreskriver, att om en Brysselstat med stöd av art. 8. c. i Pariskonventionen inför korttidspreskription genom nationell lag, preskriptionstiden skall bestämmas till tre år. Denna bestämmelse har beaktats i förevarande förslag, som innehåller treårsregeln i 21 § första stycket.

Föreskrifterna i art. 14. b. om att en utvidgning genom nationell lag av Pariskonventionens tillämpningsområde med stöd av art. 2, 7. c. eller 9 i nämnda konvention inte får åberopas mot övriga Brysselstater i fråga om dessas skyldighet att betala eller bidra till ersättning inom andra eller tredje steget har behandlats vid 29 §.

Huvudprincipen att Pariskonventionens ersättningsbestämmelser skall gälla också i fråga om ersättningarna enligt tilläggskonventionen innebär bl. a., att det har lämnats åt nationell lag att avgöra frågor om skadeståndets art, form och omfattning liksom frågan om ersättningarnas rättvisa fördelning (Pariskonventionen art. 11). För det fall att maximibeloppet 120 milj. betalningsenheter inte förslår till full ersättning för skadorna måste dock enligt art. 8 i tilläggskonventionen fördelningsgrunderna vara desamma för ersättningarna inom alla tre stegen.

Tilläggskonventionen kräver inte att nu berörda frågor regleras på förhand genom lagstiftning utan de kan i den nationella lagen överlämnas till avgörande i administrativ ordning i varje särskilt fall efter det att olyckan har inträffat. Ett avgörande argument mot att lämna hithörande frågor öppna i lagstiftningen utgör emellertid bestämmelserna i tilläggskonventionen art. 11. b. Där föreskrivs för det fall att jurisdiktion tillkommer domstol i annan Brysselstat än anläggningsstaten, att sådana bestämmelser rörande skadeståndets art, form och omfattning som meddelas efter olyckan skall fastställas av jurisdiktionsstaten efter konsultationer med anläggningsstaten. Det kan emellertid befaras, att det vid sådana konsultationer kan uppstå vissa intresse motsättningar, som gör det svårt att nå ett för de skadelidande tillfredsställande resultat. Med hänsyn härtill bör i enlighet med vad som föreslagits i departementspromemorian hithörande frågor regleras i lag.

Första stycket

I departementspromemorian har föreslagits, att ersättningen av statsmedel skall bestämmas enligt de grunder som gäller för ersättningen inom första steget. I promemorian diskuteras emellertid möjligheten att göra avsteg från regeln i 17 § andra stycket i förslaget om begränsning av ersättning för personskada, så att skadeståndet kan fyllas ut genom ersättning av statsmedel till ett högre maximibelopp eller till det belopp som utgör full ersättning. Även om en sådan ordning inte torde medföra någon nämnvärd ekonomisk belastning för staten, är det enligt promemorian inte en rimlig ordning att vid en och samma olycka skilda ersättningsgränser för personskada skall tillämpas beträffande olika skadelidande, beroende på om de är berättigade till ersättning enligt tilläggskonventionen eller inte. Det är enligt promemorian också otillfredsställande, att omfattningen av rätten till ersättning för personskada vid en atomolycka i Sverige skall vara beroende av om den ansvarige anläggningsinnehavaren hör hemma i en Brysselstat eller i en

annan konventionsstat. En nödvändig konsekvens av den ifrågasatta ordningen skulle därför enligt promemorian bli, att staten åläggs skyldighet att utge supplerande ersättning intill det högre maximibeloppet eller beloppet av full ersättning också i de fall som inte omfattas av tilläggskonventionen. Ett annat skäl som enligt promemorian talar för att regeln om begränsning av personskadeersättning får absolut giltighet är önskemålet om nordisk rättslighet. Sådan ersättning döms i Danmark och Norge regelmässigt ut med väsentligt lägre belopp än i Sverige.

Den ståndpunkt som har intagits i departementspromemorian i dessa frågor har under remissbehandlingen med ett undantag lämnats utan erinran. Föreningen Sveriges häradshövdingar har menat att önskemålet om nordisk rättslighet inte kan vara något särskilt bärande argument, eftersom någon motsvarande begränsningsregel inte finns i de danska och norska lagförslagen. Föreningen har också ifrågasatt, om en annan ordning måste leda till att staten åläggs att betala supplerande ersättning även i fall som inte omfattas av tilläggskonventionen. Föreningen har därvid hänvisat till att man vid utarbetandet av de danska och norska förslagen tydligen varit av en annan mening. Några betänkligheter mot ett sålunda utvidgat statsansvar anser föreningen f. ö. inte föreligga.

Häradshövdingeföreningen synes inte ha beaktat påpekandet i departementspromemorian, att personskadeersättningar i Danmark och Norge redan med tillämpning av allmänna regler utgår med väsentligt lägre belopp än i Sverige och att följaktligen en sådan begränsning av personskadeersättningarna som har föreslagits i departementspromemorian bidrar till den nordiska rättsligheten. Några principiella meningsskiljaktigheter mellan de nordiska kommittéerna i hithörande frågor har inte kommit till uttryck. Eftersom man i de övriga länderna över huvud inte har föreslagit några regler om begränsning av personskadeersättning, har man där inte heller haft anledning att ta ställning till den nu aktuella frågan rörande ersättningarna av statsmedel. Frågan får givetvis mindre betydelse, om begränsningsbeloppet som jag har föreslagit höjs till 1 milj. kr. per person. Med hänsyn härtill och på de skäl som har anförts i departementspromemorian för den där föreslagna ordningen biträder jag promemorieförslaget på denna punkt.

I enlighet med det anförda skall i fråga om grunderna för fastställande av ersättning av statsmedel enligt 29 § gälla detsamma som för den ersättning anläggningsinnehavaren har att utge. För tydlighetens skull har det ansetts lämpligt att genom hänvisning till de bestämmelser i förslaget som gäller för ersättning inom första steget göra en erinran om vilka principer som skall tillämpas.

I enlighet härmed innehåller första stycket av denna paragraf, att ersättning av statsmedel enligt 29 § bestäms enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra stycket. 11 § första stycket

avser objektivt ansvar, 12 § undantag för skada på »on-site property» och i vissa fall för skada på transportmedel samt 13 § tillämpning i övrigt av allmänna skadeståndsregler och frågan om verkan av den skadelidandes medvållande. Tillämpningen av 17 § andra stycket innebär, att det sammanlagda ersättningsbelopp som anläggningsinnehavaren och staten har att utge i anledning av personskada är begränsat till 1 milj. kr. per person. För det fall att en personskadas belopp överstiger 1 milj. kr. skall således vid bestämmande av hur stor supplerande ersättning staten har att betala det belopp som anläggningsinnehavaren ålagts att utge dras från detta maximalbelopp.

Andra stycket

Den rätt till återkrav mot anläggningsinnehavaren som föreligger enligt art. 6. d. i Pariskonventionen torde ha sin motsvarighet i fråga om ersättning av statsmedel enligt tilläggskonventionen. En bestämmelse härom har tagits upp som andra stycke i förevarande paragraf. Där föreskrivs, att bestämmelserna i 15 § om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada, för vilken ersättning av statsmedel skall utgå enligt 29 §. Denna återkravs rätt riktar sig i första hand mot den stat som är ersättningsskyldig i förhållande till de skadelidande eller, i fråga om ersättningar inom tredje steget, den stat som har påtagit sig ersättningsskyldighet.

Hänvisningen i andra stycket till 15 § får ingen praktisk betydelse i fråga om 15 § första stycket andra punkten eller andra stycket, eftersom dessa lagrum avser endast ersättning för skada som inte omfattas av den svenska lagens på tilläggskonventionen byggda bestämmelser.

Vid tillämpning av 15 § tredje stycket i förslaget skall frågan, om den som gör gällande återkrav själv svarar för skadan, bedömas enligt reglerna i 35 § andra stycket i förslaget om statens regressrätt och inte enligt 20 §. Detta har dock inte ansetts behöva komma till särskilt uttryck i lagtexten. Mellan 20 § första stycket och 35 § andra stycket föreligger bara den skillnaden att anläggningsinnehavaren enligt förstnämnda lagrum kan göra gällande regressrätt även mot den som genom avtal åtagit sig att svara för skadan, under det att 35 § andra stycket talar endast om regress mot den som har orsakat skadan uppsåtligen. Att ett avtal som anläggningsinnehavaren har ingått om regressrätt mot annan inte binder hans avtalspart i förhållande till staten, när det gäller ersättning av statsmedel enligt 29 §, följer av sig självt. I princip kan naturligtvis även staten göra gällande regressrätt med stöd av avtal som den själv har ingått, men det har inte ansetts behövt att meddela en särskild regel härom. En sådan regel skulle f. ö. sakna praktisk betydelse, eftersom ett sådant avtal knappast kan tänkas komma till stånd.

31 §.

Denna paragraf grundar sig på art. 3 och 15 i tilläggskonventionen och innehåller bestämmelser om maximibelopp för den ersättning som kan utgå totalt med anledning av en atomolycka. Den överensstämmer med 31 § i promemorieförslaget.

Beloppet av de ersättningar som skall utgå av statsmedel enligt tilläggskonventionen är begränsat. Enligt art. 3 skall det sammanlagda beloppet av ersättningarna inom första, andra och tredje stegen inte överstiga 120 milj. betalningsenheter vid varje atomolycka. Värdet på betalningsenheten skall bestämmas på grundval av den definition av enheten som gällde enligt det europeiska monetära avtalet, när Pariskonventionen öppnades för undertecknande den 29 juli 1960. Räntor och rättegångskostnader skall inte räknas in utan skall enligt särskilda fördelningsregler betalas av anläggningsinnehavaren, anläggningsstaten och övriga Brysselstater.

Tilläggskonventionen medger, att en Brysselstat avtalar med annan stat än Brysselstat om ersättning av statsmedel för atomskada, som inte omfattas av tilläggskonventionen. Det kan t. ex. gälla skada som uppkommit inom den främmande statens område i följd av en olycka i Brysselstaten eller skada som genom en olycka på eller över det fria havet drabbat medborgare i den främmande staten. I princip måste givetvis i ett sådant fall Brysselstaten själv betala ersättningarna enligt avtalet utan rätt att få bidrag av övriga Brysselstater. Avtalet kan emellertid enligt konventionen föranleda en viss modifikation av regeln om begränsning av ersättningarna till 120 milj. betalningsenheter. I den mån avtalet inte ger de »utomstående» skadelidande ersättning på förmånligare villkor än som gäller enligt lagen i Brysselstaten för rätt till ersättning enligt Pariskonventionen och tilläggskonventionen, får nämligen enligt art. 15.b. i tilläggskonventionen ersättningarna enligt avtalet tas i beräkning vid bedömning av om maximibeloppet 120 milj. betalningsenheter överskrids och skadeersättningarna på grund därav skall reduceras. Om alltså ersättningarna enligt tilläggskonventionen och ersättningarna enligt det särskilda avtalet tillsammans överstiger 120 milj. betalningsenheter, reduceras också ersättningarna enligt tilläggskonventionen, även om dessa sammanlagt för sig inte uppgår till nämnda belopp. När det gäller den berörda Brysselstatens skyldighet att bestrida eller bidra till ersättningarna inom andra resp. tredje steget, får däremot denna stat inte tillgodoräkna sig de ersättningar som den har betalat enligt det särskilda avtalet. Bestämmelsen i art. 15. b. är tillämplig vare sig det är jurisdiktionsstaten eller anläggningsstaten som har ingått avtalet.

För det fall att ersättningarna enligt tilläggskonventionen måste ned sättas föreskriver art. 8, som tidigare nämnts, att bestämmelserna i jurisdiktionsstatens lag om grunderna för ersättningarna skall vara enhetliga inom alla tre stegen.

Regler motsvarande nu berörda konventionsbestämmelser har tagits upp i förevarande paragraf.

Första stycket

Första stycket innehåller som första punkt bestämmelse om begränsning av ersättningarna enligt tilläggskonventionen och sådant avtal som avses i art. 15. b. i tilläggskonventionen. Bestämmelsen avser det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka dels enligt 5—21 §§ och 29—30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen. Detta sammanlagda belopp är genom bestämmelsen begränsat till ett belopp i svenska kronor motsvarande 120 milj. i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 avsedda betalningsenheter, sådana dessa enligt artikel 24 i avtalet var bestämda den 29 juli 1960.

För Sveriges del kan det möjligen bli aktuellt att ingå ett avtal enligt art. 15. b. med Finland, som kanske tills vidare väljer att stå utanför tilläggskonventionen. Om ett sådant avtal ingås, torde särskilda författningsbestämmelser få meddelas om grunderna för ersättning m. m. Därigenom blir det möjligt för behörig domstol att få sådan kännedom om avtalet och dettas innehåll som är nödvändig för att domstolen skall kunna tillämpa förevarande paragraf på ett korrekt sätt. Om svensk domstol skall handlägga ersättningsanspråk mot innehavare av atomanläggning i utlandet och anläggningsstaten har ingått ett avtal av ifrågavarande slag med en »utomstående» stat, får det förutsättas att anläggningsstaten vid behov hos vederbörande svenska myndigheter påkallar tillämpning av art. 15. b. och därvid lämnar alla nödvändiga upplysningar om avtalet.

Tilläggskonventionen innehåller inte som Pariskonventionen art. 7. b. in fine någon bestämmelse om att begränsningsbeloppet får konverteras till nationell valuta i avrundade tal. Begränsningsbeloppet har därför i lagtexten angivits i betalningsenheter med anvisning till domstolarna att i det särskilda fallet verkställa konvertering till svenska kronor. När Pariskonventionen öppnades för undertecknande, den 29 juli 1960, var enheten enligt art. 24 i det monetära avtalet definierad som 0,88867088 gr fint guld. Denna definition gäller alltjämt. Den skall enligt tilläggskonventionen gälla vid dess tillämpning, även om art. 24 i det monetära avtalet ändras.

Som andra punkt i första stycket har intagits bestämmelse, att ränta och ersättning för rättegångskostnad ej inräknas i begränsningsbeloppet. Dessa poster betalas alltså utöver sistnämnda belopp. De skall enligt art. 3. f. i konventionen betalas av anläggningsinnehavaren, anläggningsstaten resp. övriga Brysselstater till den del de är hänförliga till ersättningsbelopp inom första, andra resp. tredje steget. En uttrycklig bestämmelse härom i lagen torde inte vara behövlig.

Andra stycket

Andra stycket innehåller beträffande ersättning av statsmedel enligt 29 och 30 §§ — dvs. ersättningar inom andra och tredje stegen — bestämmelse om nedsättning motsvarande regeln i 19 § första stycket i fråga om den er-

sättning anläggningsinnehavaren har att utge, dvs. ersättning inom första steget. Även när det gäller ersättning av statsmedel bör det finnas möjlighet att företa en preliminär nedsättning innan man med bestämdhet kan avgöra om begränsningsbeloppet förslår. I andra stycket andra punkten föreskrivs därför att 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ersättning av statsmedel för s. k. sena skador. Den överensstämmer med 32 § promemorieförslaget och har sin motsvarighet i 13 § andra stycket i den provisoriska lagen. Motsvarande bestämmelser saknas i konventionerna.

Enligt atomskadeutredningens förslag år 1962 skulle som huvudregel gälla, att ersättning av statsmedel för sena skador skulle utgå endast för skador som hade uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vilken innehavare av atomanläggning i Sverige var ansvarig. Enligt atomskadeutredningen bör ett civilrättsligt ansvar för staten för sena skador, som uppkommit i annan konventionsstat i följd av olycka för vilken innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, göras beroende av ömsesidighet. Utredningen föreslog i enlighet härmed möjlighet för Kungl. Maj:t att under förutsättning av ömsesidighet utsträcka ansvarigheten till att gälla också skador utom Sverige. I fråga om sena skador, som uppkommit i Sverige genom olycka för vilken innehavare av anläggning i annan konventionsstat svarar, utgick utredningen från att den främmande staten med tillämpning av ömsesidighetsgrundsatser påtar sig ansvarighet för sådana skador.

Promemorieförslaget överensstämmer väsentligen med 1962 års förslag och båda förslagen har lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Det har inte funnits anledning att avvika från vad sålunda föreslagits.

Första stycket

Paragrafen innehåller i första stycket bestämmelse om ersättning av statsmedel för sena skador som uppkommit här i landet i följd av olycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig. För att anspråket mot staten skall kunna göras gällande krävs enligt första punkten, att skadan har yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket i förslaget eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom 30 år från dagen för olyckan.

Hänvisningen till annan konventionsstats lag föranleds av att preskriptionstiden enligt Pariskonventionen regleras av lex fori och statsansvar enligt förevarande paragraf kan inträda även då lagen i annan konventionsstat är tillämplig i fråga om anläggningsinnehavarens ansvarighet.

Ersättning av statsmedel enligt förevarande paragraf kan utgå även i fall

då den skadelidande har väckt talan mot anläggningsinnehavaren om anspråk på ersättning innan preskriptionstiden har gått till ända, nämligen om det är fråga om en helt ny skada. Är det däremot fråga om ett förvärrande av den tidigare skadan, är förevarande paragraf inte tillämplig. I sådant fall kan den skadelidande, om förbehåll gjorts i den första rättegången, under återopande härav väcka ny talan mot anläggningsinnehavaren (jfr NJA 1933 s. 43).

I en andra punkt i första stycket har införts en bestämmelse som syftar till att lösa problemet om ersättning för sådan skada som har yppats före preskriptionstidens utgång men så sent att det inte rimligen har kunnat begäras att den skadelidande skulle hinna väcka talan mot anläggningsinnehavaren före preskriptionstidens utgång (jfr prop. 1960: 140 s. 46 och s. 76). Denna bestämmelse medger sålunda rätt till ersättning av statsmedel för skada som har yppats innan ansvarigheten upphört enligt de bestämmelser som avses i första punkten, om den skadelidande haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet att inom föreskriven tid väcka talan eller företa annan preskriptionsavbrytande åtgärd. Med annan preskriptionsavbrytande åtgärd avses sådan åtgärd som innebär preskriptionsavbrott när den särskilda konfliktomstolen skall avgöra jurisdiktionsfrågan.

Andra stycket

I fråga om ersättningsgrunderna bör givetvis så långt möjligt likställighet råda mellan sådana skadelidande, vilkas skador har yppats så tidigt inom preskriptionstiden att de har kunnat framställa anspråk på ersättning av anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare enligt huvudreglerna, och sådana skadelidande, vilkas skador har yppats så sent att de inte kunnat framställa anspråk på ersättning annat än enligt förevarande paragraf. När supplerande ersättning av statsmedel utgått på grundval av tilläggskonventionens bestämmelser — dvs. enligt 29—31 §§ i lagförslaget — leder denna princip om likställighet mellan samtliga skadelidande till att ersättning för sena skador skall utges enligt samma grunder som ersättningarna enligt tilläggskonventionen. Detta innebär bl. a., att om ersättningarna enligt 29—31 §§ har måst nedsättas enligt 31 § andra stycket i förslaget därför att maximibeloppet 120 milj. betalningsenheter inte har räckt till full ersättning, motsvarande reduktion bör ske av ersättningar enligt förevarande paragraf för sena skador.

Regler om ersättningsgrunderna har tagits upp i andra stycket av paragrafen. Detta innehåller i en första punkt, att om skadestånd har nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § andra stycket eller enligt motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag, ersättningens av statsmedel enligt denna paragraf nedsättes i samma mån. Hänvisningen till sådana bestämmelser i annan konventionsstats lag som svarar mot nedsättningsreglerna i 19 § första stycket resp. 31 § andra stycket i det

svenska lagförslaget har gjorts med tanke på att paragrafen kan bli tillämplig även när domstol i annan konventionsstat äger jurisdiktion över anspråk mot anläggningsinnehavaren och följaktligen också ersättning enligt tilläggskonventionen betalas ut enligt bestämmelserna i den statens lagstiftning. Hänvisningen omfattar givetvis också sådana bestämmelser om ersättningsarnas fördelning som har utfärdats i annan konventionsstat men som inte har tagits in i en på konventionerna byggd lagstiftning utan har meddelats i särskild ordning efter det att olyckan har inträffat.

Vidare innehåller andra stycket som andra och tredje punkt bestämmelser av innehåll, att ersättningsskyldigheten i övrigt bestämmes som om anläggningsinnehavaren svarat för skadan och att anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Dessa bestämmelser överensstämmer i sak med motsvarande regler i 13 § andra stycket i den provisoriska lagen.

Tredje stycket

Som jag har nämnt förut föreslog atomskadeturledningen i 1962 års förslag bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att under förutsättning av ömsesidighet utsträcka bestämmelserna om ersättning för sena skador till att avse även skada som uppkommit utom Sverige. Utredningen förutsatte därvid, att kravet på ömsesidighet inte skulle utgöra hinder mot att bestämmelsen tillämpades i fråga om ersättning för skada på internationellt vatten. Som framhållits i departementspromemorian är det dock tveksamt, om en sådan tillämpning kan stödjas på den föreslagna lydelsen. Under särskilda förhållanden kan det dessutom finnas behov att kunna utge ersättning av svenska statsmedel för skada som uppkommit inom annan stats territorium, trots att ömsesidighet inte föreligger. Så är exempelvis fallet när skada har drabbat besättning och passagerare ombord på svenskt fartyg medan detta befinner sig inom en främmande stats territorialvatten. Bestämmelsen i tredje stycket av förevarande paragraf om rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ersättning även för sena skador som har uppkommit utom landet innehåller därför inte någon föreskrift om krav på ömsesidighet. I den delen överensstämmer förslaget med de danska och norska förslagen. Det får emellertid förutsättas, att Kungl. Maj:t bara i undantagsfall utnyttjar möjligheten att meddela förordnande enligt denna bestämmelse utan att ömsesidighet föreligger.

33 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om supplerande ersättning av statsmedel i fall då ersättning inte utgår enligt tilläggskonventionens regler. Den överensstämmer i sak med 33 § i promemorieförslaget och har sin motsvarighet i 13 § tredje stycket i den provisoriska lagen.

Ersättning enligt tilläggskonventionen utgår inte vid varje olycka som omfattas av den nu föreslagna lagen. Utanför konventionens tillämpningsområde faller dels olyckor för vilkas skadeverkningar innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat än Brysselstat är ansvarig, dels regelmässigt olyckor i följd av krigshandlingar e. l. eller av allvarliga naturkatastrofer. Därjämte görs undantag för vissa sådana skador som vid olyckor på eller över det fria havet tillfogas person som inte är medborgare i eller skall likställas med medborgare i Brysselstat, och skador som på eller över det fria havet tillfogas fartyg eller luftfartyg som är registrerat i annan stat än Brysselstat. Dessa undantag har gett upphov till frågan, om i vissa katastroffall supplerande ersättning bör utgå av statsmedel i andra former än som behandlats i det föregående.

Atomskadeutredningen tog i 1962 års förslag (27 §) upp en bestämmelse om katastrofskadeersättning av statsmedel, vilken svarade mot 13 § tredje stycket i den provisoriska lagen. Den innebar, att om anläggningsinnehavares ansvarsbelopp inte förslog till full ersättning för skador som hade uppkommit i Sverige, ersättning för sådana skador skulle beredas av statsmedel enligt grunder som skulle fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen. Om ersättning för här i landet uppkomna sena skador hade nedsatts enligt föreskrifter i förslaget, skulle också sådan ersättning av statsmedel utgå. Den skulle då lämnas i form av tillägg till den ersättning som utgått med nedsatt belopp. Bestämmelsen avsågs sålunda bli tillämplig endast i fråga om skador som hade uppkommit inom Sverige men skulle å andra sidan gälla oavsett om innehavare av anläggning i Sverige eller innehavare av anläggning i annan konventionsstat var ansvarig i anledning av olyckan.

Atomskadeutredningens förslag tillkom liksom den provisoriska lagen innan tilläggskonventionen hade avslutats. I departementspromemorian har **intagits den ståndpunkten** att den av atomskadeutredningen föreslagna ordningen bör behållas beträffande sådana atomolyckor som inte omfattas av de på tilläggskonventionen grundade bestämmelserna i 29—31 §§. Även enligt promemoriaförslaget är bestämmelsen tillämplig endast i fråga om skador som har uppkommit inom Sverige.

Promemoriaförslaget har i denna del inte föranlett några erinringar under remissbehandlingen. Den föreslagna bestämmelsen har också med vissa redaktionella jämkningar tagits upp i förevarande paragraf. Denna innehåller sålunda, att om det ansvarsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag inte förslår till ersättning för skada, som uppkommit i Sverige och ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29—31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, ersättning av statsmedel bereds enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t och riksdagen. Vidare följer i en andra punkt regeln, att i dessa fall sådan ersättning även lämnas i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersätt-

ning nedsatts enligt andra stycket första punkten i nämnda paragraf. Med vissa jämkningar, som betingas främst av att bestämmelsen skall gälla endast sådana atomolyckor som inte omfattas av tilläggskonventionen och endast sådana skador som uppkommit här i landet, överensstämmer regeln i sak med 13 § tredje stycket i den provisoriska lagen. Beträffande sistnämnda lagrum får jag hänvisa till vad som har anförts i prop. 1960: 140 s. 56 f. och i första lagutskottets utlåtande 1960: 35 s. 21. I redaktionellt hänseende har genom orden »i dessa fall» i andra punkten särskilt markerats, att tilläggsersättning enligt denna punkt inte utgår vid olyckor som omfattas av tilläggskonventionens ersättningsregler.

Enligt 33 § promemoriaförslaget skulle paragrafen i princip vara tillämplig i fråga om varje atomolycka, som inte omfattas av de ersättningsbestämmelser i den svenska lagen som bygger på tilläggskonventionen. Det är emellertid tydligt, att undantag måste göras också för det fall att ersättning enligt tilläggskonventionen utgår på grund av bestämmelser i annan konventionsstats lag, t. ex. när innehavaren av en atomanläggning i annan Brysselstat är ansvarig för en atomolycka på internationellt vatten, vilken har inträffat så nära Sveriges gränser att skada har uppkommit här. Denna begränsning har i förevarande förslag kommit till uttryck i lagtexten genom att bestämmelsen för sin tillämpning kräver inte bara att ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29—31 §§ i förslaget utan också att sådan ersättning ej utgår i övrigt enligt tilläggskonventionen.

Tillämpningsområdets begränsning till här i landet uppkomna skador innebär, att ersättning enligt denna paragraf inte utgår för sådana skador på eller över det fria havet som på grund av de särskilda undantagsreglerna i tilläggskonventionen inte omfattas av ersättningsreglerna i 29—31 §§. Saken torde emellertid få ringa praktisk betydelse. Det gäller här uteslutande atomolyckor under transport av atoms substans, och sannolikheten för att en transportolycka får sådan omfattning att ansvarsbeloppet inte förslår till full ersättning åt samtliga skadelidande är mycket ringa. Men om en sådan situation mot förmodan skulle inträffa, utgör den omständigheten att statsmakterna inte genom lag har ålagts skyldighet att träda in med supplerande ersättning givetvis inget hinder mot att Kungl. Maj:t och riksdagen ändå beslutar att viss supplerande ersättning skall betalas av allmänna medel. I ömmande fall kan ett sådant ingripande från statens sida framstå som befogat.

Reglerna i denna paragraf blir tillämpliga även om domstol i annan konventionsstat är behörig att handlägga ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren och således den statens lag är tillämplig i fråga om dennes ersättningskyldighet. Om sålunda innehavaren av en atomanläggning i stat, som har biträtt Pariskonventionen men inte tilläggskonventionen, är ansvarig för en olycka på internationellt vatten men i sådan närhet av svenskt område, att olyckan har orsakat skada i Sverige, utgår ersättning

av statsmedel för sådan skada enligt förevarande paragraf, om ansvarsbeloppet inte förslår till full ersättning för skadorna. Motsvarande gäller, om t. ex. Finland tills vidare står utanför tilläggskonventionen och en katastrofolycka i en finsk atomanläggning ger upphov till skada på svenskt område.

Som framgått av vad jag har anfört tidigare kan Pariskonventionens ersättningsbestämmelser genom föreskrift i anläggningsstatens nationella lag göras tillämpliga även på olycka som är en direkt följd av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. Vidare har Västtyskland och Österrike gjort reservation beträffande rätten att tillämpa konventionen även på atomolyckor i resp. stat som orsakas av krigshandlingar e. l. Det sagda har aktualiserat frågan, om undantag för olyckor av de slag jag nu har nämnt bör göras från tillämpningsområdet för reglerna i 33 §.

Vad först beträffar atomolyckor i följd av krigshandlingar e. l. är det åtminstone teoretiskt tänkbart, att en sådan olycka inom västtyskt område medför skada i Sverige. Under förutsättning att Västtyskland inte har utsträckt tilläggskonventionens tillämplighet till olyckor av denna art, skulle en tillämpning av de svenska bestämmelserna i 33 § om supplerande katastrofersättning av statsmedel kunna aktualiseras. Av principiella skäl bör emellertid svenska staten inte ha skyldighet att utge ersättning i ett sådant fall.

Om innehavaren av en anläggning i annan konventionsstat är ansvarig enligt den statens lag för en atomolycka till följd av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art och olyckan har medfört skada i Sverige, blir reglerna i förevarande paragraf i princip tillämpliga. Enligt förevarande lagförslag föreligger emellertid inte någon ersättningsskyldighet för staten i anledning av en sådan olycka i följd av naturkatastrof som en innehavare av anläggning i Sverige skulle ha svarat för, om den svenska lagen hade gjorts tillämplig beträffande sådan olycka. Staten bör då rimligtvis inte heller åläggas att utge ersättning, när innehavare av anläggning utom landet är ansvarig.

I enlighet med dessa överväganden har undantag från tillämpningsområdet för 33 § gjorts för olyckor i följd av krigshandlingar e. l. och olyckor i följd av allvarliga naturkatastrofer av osedvanlig art. Undantagsregeln har tagits in i 34 §.

34 §.

Genom denna paragraf undantas sådana atomolyckor som avses i 11 § andra stycket i förslaget — dvs. olyckor till följd av krigshandlingar e. l. och olyckor i följd av allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art — helt från tillämpningsområdet för bestämmelserna i 28 § om subsidiär statsgaranti och bestämmelserna i 29 och 33 §§ om supplerande statsansvar vid kata-

strofolyckor. Bestämmelsen, som överensstämmer med 34 § i promemoriaförslaget, har redan behandlats närmare i anslutning till de nu nämnda paragraferna.

35 §.

Paragrafen, som delvis grundar sig på art. 5. och 10. c. i tilläggskonventionen, innehåller regler om regressrätt för staten i fråga om ersättning som har utgivits av statsmedel. Den överensstämmer med 36 § i promemoriaförslaget och har sin motsvarighet i 13 § fjärde stycket i den provisoriska lagen.

Första stycket

I fråga om ersättning, som staten har utgivit på grund av bestämmelserna i 28 § om subsidiärt statsansvar, har staten enligt paragrafens första stycke regressrätt mot anläggningsinnehavaren, försäkringsgivaren och den mot vilken anläggningsinnehavaren har återkravs rätt enligt 20 §. Tvekan kan möjligen råda i fråga om regressrätten mot anläggningsinnehavaren. Enligt den provisoriska lagen föreligger i praktiken regressansvar för denne bara när han har orsakat skadan uppsåtligen. Att anläggningsinnehavaren bör vara återbetalningsskyldig, om han har försummat sin försäkringsplikt eller skyldigheten att ställa motsvarande säkerhet, har emellertid syns uppenbart. I andra fall kan omständigheterna givetvis vara sådana, att regressansvaret helt eller delvis bör efterges. Att helt utesluta regressrätt i andra fall än de nyss nämnda har å andra sidan inte ansetts böra komma i fråga. Ett eftergivande av regressrätten i det särskilda fallet torde visserligen kräva riksdagens medverkan, och prövningen av frågan kan följaktligen bli förenad med en viss omgång. Det torde dock bli så sällsynt att saken över huvud aktualiseras, att man torde kunna bortse från eventuella praktiska olägenheter.

Andra stycket

Övriga regressfrågor behandlas i andra stycket. Första punkten reglerar rätten till regress i fråga om ersättning som har utgivits enligt 29—31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionens bestämmelser. Andra punkten innehåller föreskrift om regressrätt för staten beträffande ersättning som har utgivits enligt 32 eller 33 §.

Enligt art. 5. a. i tilläggskonventionen skall anläggningsstaten införa regler som gör det möjligt för Brysselstaterna att i fråga om ersättningar inom andra och tredje stegen utöva regress i samma omfattning som anläggningsinnehavaren kan utöva regress enligt Pariskonventionen. Enligt sistnämnda konvention art. 6. f. kan som tidigare nämnts återkrav göras gällande mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen och mot den som i förhållande till anläggningsinnehavaren uttryckligen har åtagit sig att svara för skadan.

Då det får anses uteslutet att någon i praktiken skulle åta sig att svara för atomskador också till den del som skadestånden överskjuter vad som kan utgå ur ansvarsbeloppet har art. 5. a. i tilläggskonventionen ansetts böra föranleda endast en bestämmelse om rätt till regress mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen.

Det torde inte finnas skäl att för den svenska lagens vidkommande utnyttja den möjlighet som art. 5. b. i tilläggskonventionen ger anläggningsstaten att i fråga om ersättningar inom andra och tredje stegen föreskriva rätt till regress mot anläggningsinnehavare som har varit vållande till skadan. Någon föreskrift härom tas inte heller upp i de övriga nordiska lagförslagen.

Rätt till återkrav beträffande ersättningar som utges enligt 29 § skall i enlighet med det sagda föreligga bara mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen. Föreskrift härom har tagits upp i andra stycket första punkten. Med hänsyn till anläggningsstatens åligganden enligt tilläggskonventionen art. 5. a. har regressregeln utformats så, att när innehavare av anläggning i Sverige är ansvarig men jurisdiktion tillkommer domstolarna i annan Brysselstat, återkrav beträffande ersättningarna inom andra steget kan göras gällande i Sverige av såväl svenska staten som jurisdiktionsstaten. Sistnämnda stat, som förskotterar ersättningarna inom andra steget, kan alltså välja mellan att antingen själv utöva regressrätten och återkräva bara resterande del av dessa ersättningar från svenska staten eller också återkräva ersättningarna i deras helhet av svenska staten och överlämna åt denna att utöva en eventuell regressrätt. Vad beträffar ersättningarna inom tredje steget är det enligt tilläggskonventionen (art. 10. c.) jurisdiktionsstatens sak att utöva regressrätten på övriga Brysselstaters vägnar. Regeln i andra stycket första punkten lämnar också möjlighet härtill. När innehavare av anläggning i Sverige är ansvarig i Sverige, aktualiseras över huvud inte frågan om utövande av regressrätt från andra Brysselstaters sida. För det fallet åter att innehavare av anläggning i annan konventionsstat är ansvarig i Sverige ger bestämmelsen möjlighet för svenska staten som jurisdiktionsstat att utöva regressrätt beträffande ersättningarna inom både andra och tredje stegen. I fråga om ersättningarna inom andra steget kan dock staten i ett sådant fall i stället välja att återkräva ersättningarna i deras helhet av anläggningsstaten, som därefter med stöd av nu förevarande lagregler kan göra gällande regresskrav här i landet. Genom att gottgöra svenska staten ersättningarna får anläggningsstaten nämligen anses inträda i den rätt till återkrav som enligt förevarande paragraf i första hand tillkommer svenska staten.

Bestämmelsen i andra stycket andra punkten innebär, att staten i fråga om ersättningar för sena skador, som utges enligt 32 §, samt katastrofskadeersättning, som utges enligt 33 §, har regressrätt bara mot den som har orsakat skadan uppsåtligen. Stadgandet torde inte kräva någon ytterligare kommentar.

Laga domstol m. m.

Under denna rubrik innehåller förslaget dels i 36 och 37 §§ bestämmelser om behörighet för svensk domstol att pröva talan om ersättning för atomskada samt interna forumregler, dels i 38 § regler om verkställighet av dom som har meddelats i annan konventionsstat.

36 §.

Paragrafen ansluter sig till art. 13. a. b. och c. i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om svensk domstols behörighet att pröva talan om ersättning för atomskada som riktas mot innehavare av atomanläggning eller den som har meddelat försäkring mot eller ställt säkerhet för hans ansvarighet. Den motsvarar 37 § i promemorieförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen, som ju omfattar endast olyckor här i riket.

Pariskonventionens jurisdiktionsbestämmelser syftar till att i fråga om varje atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av anläggning i konventionsstat är ansvarig, jurisdiktionen beträffande ersättningsanspråken skall exklusivt tillkomma domstolarna i en enda konventionsstat. En annan ordning, som innebär att ersättningsanspråk i anledning av en och samma olycka kunde prövas alternativt eller på en gång av domstolar i flera konventionsstater, skulle med hänsyn främst till reglerna om ansvarsbegränsning kunna leda till komplikationer och otillfredsställande resultat för de skadelidande.

Huvudregeln är enligt Pariskonventionen art. 13. a., att jurisdiktion tillkommer domstolarna i den stat där olyckan har inträffat. Om olyckan har inträffat utanför konventionsstaternas områden eller om platsen för olyckan inte kan bestämmas med säkerhet, tillkommer jurisdiktion domstolarna i anläggningsstaten (art. 13. b.). Anläggningsstatens domstolar blir således behöriga, när olyckan har inträffat på eller över det fria havet eller, för den händelse anläggningsstaten genom nationell lagstiftning har utsträckt ansvarighetsreglernas tillämpningsområde till att omfatta även olyckor inom en icke-konventionsstats område, när olyckan har inträffat inom sådant område. Regeln att domstolarna i anläggningsstaten är behöriga, när platsen för olyckan inte kan bestämmas med säkerhet, har tillkommit med tanke bl. a. på sådana fall då i samband med en fartygsförlisning eller liknande en container innehållande atomsubstans har gått förlorad och ämnena sedermera ger upphov till kontaminering av vattnet med atomskada som följd men det inte är möjligt att exakt lokalisera containerns läge.

För det fall att nu återgivna bestämmelser skulle medföra, att jurisdiktion tillkommer domstolarna i flera konventionsstater, har införts vissa

kompletterande bestämmelser. Har olyckan skett delvis i en konventionsstat och delvis utanför konventionsstaternas områden, tillkommer jurisdiktion domstolarna i förstnämnda stat (art. 13. c. i.). Har olyckan inträffat inom flera konventionsstaters territorier — vilket kan inträffa under vissa fortvarighetstillstånd, t. ex. läckage under transport av atomsubstans — skall den i art. 17 nämnda konflikt-domstol som jag har berört i det föregående bestämma vilken av dessa konventionsstaters domstolar som skall ha jurisdiktion. Beslut i jurisdiktionsfrågan meddelas av denna domstol på framställning av en av atomolyckan berörd konventionsstat. Samma regel gäller när flera anläggningsinnehavare är ansvariga för en olycka som har inträffat utanför konventionsstaternas områden eller på en plats som inte kan bestämmas. Exempel på fall av denna art är att olyckan har inträffat under en gemensam transport av flera partier atomsubstans, härrörande från skilda atomanläggningar, eller i samband med kollision mellan flera atomsubstansförande transportmedel.

Nu återgivna konventionsbestämmelser har fått sin motsvarighet i förevarande paragraf. Den avser talan med stöd av 5, 6, 7, 8, 9 eller 15 § i förslaget mot innehavare av atomanläggning eller dennes försäkringsgivare. Sådan talan får enligt första stycket väckas i Sverige under förutsättning att antingen a) atomolyckan helt eller delvis har inträffat i Sverige eller b) atomanläggningen är belägen här och atomolyckan i sin helhet inträffat utom konventionsstaternas områden eller platsen för olyckan inte kan bestämmas med säkerhet.

Då dessa regler, som jag strax skall återkomma närmare till, medger en något mera vidsträckt behörighet för svenska domstolar än som följer direkt av konventionen, har en kompletterande bestämmelse införts i andra stycket. Den innehåller, att om det är nödvändigt för att efterkomma bestämmelserna i Pariskonventionen art. 13. c. ii., Kungl. Maj:t förordnar om inskränkning av den behörighet som tillkommer svensk domstol enligt första stycket.

Att behörighetsreglerna angivits gälla sådan ersättningstalan mot anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare som väcks med stöd av 5, 6, 7, 8, 9 eller 15 § i förslaget innebär, att reglerna inte är tillämpliga på sådan talan om ersättning enligt allmänna skadeståndsregler för skada på transportmedel som enligt 14 § andra stycket andra punkten i vissa fall kan riktas mot anläggningsinnehavaren. I fråga om sådan talan blir allmänna regler om domstols behörighet att tillämpa. Eftersom skada på transportmedel enligt förslaget omfattas av dess ansvarighetsregler, när svensk anläggningsinnehavare är ansvarig, kan emellertid sådan talan enligt allmänna skadeståndsregler komma i fråga endast mot utländsk anläggningsinnehavare. Sannolikheten för att en sådan talan väcks vid svensk domstol får emellertid anses mycket ringa. Allmänna behörighetsregler blir vidare tillämpliga i fråga om anläggningsinnehavarens regressanspråk enligt 18 §

andra stycket mot medansvarig anläggningsinnehavare och i fråga om statens regressanspråk mot anläggningsinnehavare enligt 35 § första stycket. Allmänna regler gäller också i fråga om anspråk mot andra än anläggningsinnehavare, försäkringsgivare och staten (se 37 §).

Behörighetsregeln under a) motsvarar närmast huvudregeln i konventionen art. 13. a. Men den täcker också det fall då svensk domstol är behörig enligt art. 13. c. i., dvs. då olyckan har inträffat delvis utanför konventionsstaternas områden och delvis inom Sverige. Bestämmelsen omfattar vidare vissa av de fall som avses i konventionen art. 13. c. ii., nämligen de fall då olyckan inträffat delvis i Sverige och delvis i annan konventionsstat samt konfliktdomstolen tillägger svenska domstolar jurisdiktion. Resulterar avgörandet i jurisdiktionsfrågan i att domstolarna i annan konventionsstat skall vara behöriga, får det ankomma på Kungl. Maj:t att med stöd av andra stycket förordna att svensk domstol inte skall vara behörig enligt första stycket.

Regeln under b) motsvarar närmast art. 13. b. i konventionen. Men den omfattar även vissa av de fall som avses i art. 13. c. ii., nämligen de fall då enligt art. 13. b. behörighet tillkommer även domstolarna i annan konventionsstat på den grund att också innehavare av atomanläggning i den staten är ansvarig för olyckan men konfliktdomstolen tillägger svenska domstolar jurisdiktion. På samma sätt som i de nyss berörda fallen under a) får Kungl. Maj:t ingripa med förordnande enligt andra stycket, om konfliktdomstolen i stället tillägger den andra statens domstolar jurisdiktion.

37 §.

Paragrafen innehåller interna forumregler. Den överensstämmer i sak med 38 § i promemoriaförslaget men saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Pariskonventionen innehåller regler om vilken stats domstolar som är behöriga att pröva ersättningsanspråk i olika fall men reglerar inte frågan, vilken domstol inom jurisdiktionslandet som är behörig. Denna fråga får avgöras enligt konventionsstatens nationella lagstiftning.

Vid den provisoriska lagens tillkomst ansågs det med hänsyn till dess begränsade giltighetstid och tillämpningsområde inte nödvändigt att överväga någon särskild reglering av forumfrågan. När det nu gäller en mera definitiv lagstiftning, som i stor utsträckning kommer att tillämpas också på internationella förhållanden, får emellertid frågan en helt annan betydelse.

En tillämpning av forumreglerna i rättegångsbalken skulle innebära, att talan kunde väckas inte bara vid rätten i den ort där vederbörande anläggningsinnehavare har sitt hemvist (beträffande bolag den ort där styrelsen har sitt säte) eller, beträffande utländsk anläggningsinnehavare, där honom tillhörig egendom finns (RB 10: 1 och 3) utan också vid rätten i den ort där

olyckan har inträffat (»där den skadegörande handlingen företogs») eller skadan har uppkommit (RB 10:8). I många fall skulle detta medföra behörighet för flera domstolar i fråga om anspråk på grund av en och samma olycka. Från anläggningsinnehavarens och hans försäkringsgivares synpunkt ter det sig emellertid angeläget, att anspråk i anledning av en och samma olycka i möjligaste mån koncentreras till en enda domstol. Från processekonomisk synpunkt är det också en fördel, att den skadereglering som skall ske på rättslig väg koncentreras till en domstol. Denna synpunkt gör sig särskilt starkt gällande på förevarande område med hänsyn till att man här får räkna med omfattande och tidskrävande rättegångar med ett stort antal parter, stora skadeståndsanspråk och invecklade bevisfrågor rörande kausalitetsproblem, som kräver ingående teknisk eller medicinsk utredning.

Av dessa skäl är det önskvärt att särskilda forumregler införs i lagen av sådant innehåll, att det aldrig eller bara i undantagsfall blir mer än en domstol som är behörig att ta upp anspråk i anledning av en och samma olycka.

Såväl önskemålet att såvitt möjligt ansluta till de allmänna forumreglerna och undvika en reglering som är alltför komplicerad och därför lätt kan ge upphov till tolknings- och tillämpningsproblem som praktiska utredningssynpunkter har föranlett att som huvudregel valts forum delicti, dvs. domstolen på den ort där olyckan har inträffat. En sådan regel följer också principen i konventionen för valet av jurisdiktionsstat.

I vissa fall kan en tillämpning av huvudregeln ge upphov till kompetenskonflikter av samma slag som vid valet av jurisdiktionsstat. Som exempel kan nämnas läckage eller andra fortvarighetsstillstånd som kan inträffa inom skilda domkretsar. Detsamma gäller sådana fall som att en skada har orsakats av flera olyckor i skilda anläggningar, t. ex. så, att ett vattendrag har kontaminerats av radioaktiva produkter härrörande från skilda anläggningar. Det är av flera skäl praktiskt omöjligt att lösa dessa konflikter på ett sätt som innebär, att principen om exklusivt forum upprätthålls till sina yttersta konsekvenser. Huvudregeln har därför måst kompletteras med en regel att om två eller flera domstolar är behöriga talan får väckas vid någon av dem.

Som framgår av vad jag har anfört tidigare kan svensk domstol bli behörig också i vissa fall då olyckan har inträffat utanför Sverige. Det gäller bl. a. olyckor som under transport av atoms substans från eller i vissa fall till svensk atomanläggning inträffar på eller över det fria havet. I fall av denna art kan huvudregeln om forum delicti inte tillämpas. Den naturligaste lösningen för sådana fall är att som forum anvisa Stockholms rådhusrätt.

Vad jag nu har anfört har avsett talan som riktas mot anläggningsinnehavare eller försäkringsgivare. När det gäller ersättningsanspråk mot sta-

ten, vilka grundar sig på reglerna i 28 § om subsidiärt statsansvar eller på reglerna i 29—31 §§ eller 33 § om ersättning för katastrofskador eller på bestämmelserna i 32 § om ersättning av statsmedel för sena skador, bör samma forumregler gälla som för talan mot anläggningsinnehavaren.

I enlighet med det anförda föreskrivs i första stycket första punkten av förevarande paragraf, att talan i mål som enligt 36 § får upptagas i Sverige samt talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga enligt denna regel, får enligt första stycket andra punkten talan väckas vid någon av dem. Andra stycket föreskriver, att om det inte finnes någon behörig domstol enligt första stycket, talan väckes vid Stockholms rådhusrätt.

Regeln i andra stycket om behörighet för Stockholms rådhusrätt blir tillämplig även i sådana fall då innehavare av anläggning i Sverige är ansvarig inför domstolarna i annan konventionsstat och fråga uppkommer om ersättning av statsmedel enligt bestämmelserna i 28 § om subsidiär statsgaranti eller enligt 32 § för här i landet uppkomna sena skador eller enligt bestämmelserna i 33 § om katastrofskadeersättning.

38 §.

Paragrafen grundar sig på art. 13. d. i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om verkställighet av utländsk dom om ersättning för atomskada. Den överensstämmer i sak med 39 § i promemoriaförslaget.

Konventionen innehåller i art. 13. d. föreskrifter om verkställbarhet i konventionsstaterna av dom som har meddelats av behörig domstol enligt konventionen. Reglerna innebär att en sådan dom — även tredskodom — kan verkställas i vilken som helst av övriga konventionsstater, så snart de formella förutsättningar som föreskrivits i verkställighetslandet har blivit uppfyllda, under förutsättning att domen kan verkställas enligt den av domstolen tillämpade lagen, dvs. lagen i den konventionsstat där domen har meddelats. Bestämmelserna gäller inte dom som ej vunnit laga kraft (»interim judgments»).

I första stycket av förevarande paragraf har tagits upp bestämmelser som ansluter sig helt till konventionsreglerna. Första stycket innehåller sålunda som första punkt bestämmelse, att om dom har meddelats i annan konventionsstat i mål om ersättning för atomskada och domstolarna i den staten är behöriga enligt Pariskonventionen att pröva tvist som domen gäller, domen skall, när den har vunnit laga kraft och kan verkställas i den stat där den har meddelats, på ansökan verkställas i Sverige utan att ny prövning sker av den sak som avgjorts genom domen. I andra punkten föreskrivs att detta inte medför skyldighet att verkställa utländsk dom, om det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren därigenom skulle överskridas. Denna bestämmelse har tillkommit i förtydligande syfte.

Konventionens uttryck »interim judgments» resp. »jugements qui ne sont

exécutoires que provisoirement» har ansetts betyda dom som inte har vunnit laga kraft. Detta överensstämmer med 4 § lagen den 3 maj 1963 (nr 138) i anledning av Sveriges anslutning till de internationella fördragen angående godsbefordran å järnväg samt angående befordran å järnväg av resande och resgods, vilken paragraf grundar sig på art. 55 par. 1 i vardera av 1961 års Bernkonventioner i ämnet (svensk text i bilagor till prop. 1963: 57).

I förevarande paragrafs andra stycke har tagits upp bestämmelser om förfarandet då fråga uppkommer om verkställighet i Sverige av dom som har meddelats av domstol i annan konventionsstat. Bestämmelserna har utformats efter mönster av motsvarande regler i 6—8 §§ nyssnämnda lag. De innebär bl. a., att ansökan om verkställighet skall göras hos Svea hovrätt och att bifall till ansökningsen möjliggör verkställighet av domen på samma sätt som verkställighet av svensk domstols lagakrafttagande dom, om ej högsta domstolen förordnar annat efter klagan över hovrättens beslut.

Övriga bestämmelser

39 §.

Denna paragraf grundar sig på art. 4. c. i Pariskonventionen och innehåller föreskrifter om s. k. transportcertifikat. Frånsett en mindre inskränkning i tillämpningsområdet överensstämmer den med 40 § i promemorieförslaget. Paragrafen saknar motsvarighet i den provisoriska lagen.

Första stycket

För att underlätta de internationella transporterna av atoms substans, särskilt när det gäller transiteringar genom flera olika stater, har i Pariskonventionen art. 4. c. tagits in föreskrift om skyldighet för den ansvarige anläggningsinnehavaren att till fraktföraren överlämna ett särskilt certifikat, utställt av vederbörande försäkringsgivare eller den som har ställt annan ekonomisk säkerhet för anläggningsinnehavarens ansvarighet eller på dennes vägnar. Certifikatet skall innehålla uppgifter om anläggningsinnehavarens namn och adress samt säkerhetens belopp, art och varaktighet och vidare ange den atoms substans och den transport som försäkringen eller säkerheten avser.

På certifikatet skall tecknas intyg av behörig myndighet i anläggningsstaten, att den i certifikatet omnämnde anläggningsinnehavaren är innehavare av atomanläggning i konventionens mening. Det föreskrivs ytterligare, att certifikatets uppgifter om anläggningsinnehavaren och försäkringen eller säkerheten inte får motbevisas av den som har utställt certifikatet eller den på vilkens vägnar det har blivit utställt, dvs. försäkringsgivaren eller den som har ställt annan ekonomisk säkerhet. Certifikatet äger alltså vitsord i dessa hänseenden.

När konventionsbestämmelsen utformades, torde man ha haft uteslut-

de de internationella transporterna för ögonen. Bestämmelsen fick emellertid en sådan lydelse, att den formellt omfattar också transporter som i sin helhet äger rum inom en och samma stat. Särskilt i länder med en högt utvecklad atomenergiverksamhet förekommer givetvis interna transporter i mycket stor omfattning. Att behöva utställa och tillhandahålla certifikat för varje sådan transport innebär självfallet en betydande omgång för anläggningsinnehavare och försäkringsgivare. Det torde inte heller tjäna något praktiskt betydelsefullt ändamål att strikt upprätthålla kravet på certifikat för sådana rent nationella transporter. Vid de tidigare omnämnda överläggningar som ägde rum i april 1967 inom ENEAs expertgrupp uppnåddes också enighet om att art. 4. c. trots sin lydelse bör tolkas som om den ägde tillämpning uteslutande i fråga om internationella transporter. De delegerade vid de nordiska departementsförhandlingarna har mot denna bakgrund enats om att motsvarande bestämmelser i de nordiska lagarna bör begränsas till att gälla internationella transporter, dvs. transporter mellan anläggningar i skilda konventionsstater samt transporter mellan atomanläggning i konventionsstat och mottagare resp. avsändare i icke-konventionsstat eller mellan sådan anläggning och reaktor i transportmedel.

Jag delar uppfattningen att tillämpningsområdet bör begränsas till internationella transporter i nyss angiven mening. Förevarande paragraf avser i enlighet härmed transporter av atomsubstans från eller till atomanläggning i Sverige till eller från mottagare eller avsändare utom riket under sådana omständigheter att anläggningsinnehavaren svarar för uppkommande skador enligt 6 eller 7 § i förslaget. I övrigt följer lydelsen bestämmelsen i konventionen. Behörig att utfärda sådant intyg angående anläggningsinnehavaren som bestämmelsen avser skall enligt paragrafen vara den myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Om anläggningsinnehavaren har ställt egen säkerhet för sin ansvarighet (jfr 27 § andra stycket), torde han själv ha att utställa certifikatet, och han är då givetvis också underkastad den speciella bevisregeln. Om fraktföraren (speditören) enligt 10 § har trätt i anläggningsinnehavarens ställe, torde det åvila honom att ombesörja att certifikat blir utställt.

Hänvisningen till 7 § omfattar givetvis också tredje stycket av sistnämnda paragraf, dvs. fall av annan transport än som avses i 6 § och 7 § första och andra styckena. Den som utför sådan transport skall alltså inneha certifikat enligt 39 §. Situationen blir i princip densamma som när en fraktförare enligt 10 § har satts i stället för innehavaren av en atomanläggning i Sverige.

Andra stycket

Vid de nyssnämnda överläggningarna inom ENEAs expertgrupp diskuterades frågan om en standardisering av transportcertifikaten i formellt hänseende. Överläggningarna resulterade i att expertgruppen utarbetade

ett standardformulär till certifikat jämte vissa anvisningar rörande formulärets användning. Formuläret och anvisningarna har i juni 1967 godkänts av ENEAs styrelse, som samtidigt har rekommenderat medlemsländerna att på det nationella planet påbjuda användning av detta formulär. Med anledning härav har i andra stycket av denna paragraf tagits upp bestämmelse av innehåll att formulär till certifikat som avses i första stycket skall fastställas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Bestämmelsen har sin motsvarighet i de övriga nordiska ländernas lagförslag.

40 §.

Denna paragraf innehåller i överensstämmelse med 14 § i den provisoriska lagen och 41 § i promemoriaförslaget bestämmelse om straff för den som försummar försäkringsplikten enligt lagen eller ej iakttar sådana villkor om ställande av säkerhet som föreskrivits med stöd av 27 § andra stycket. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader.

41 §.

I denna paragraf, som saknar motsvarighet i den provisoriska lagen och i promemoriaförslaget, har tagits upp en sedvanlig bestämmelse om att Konungen kan meddela föreskrifter om lagens tillämpning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den provisoriska atomansvarighetslagen upphör som förut nämnts att gälla den 31 december 1967. När lagens giltighetstid senast förlängdes genom lag den 26 november 1965, förutsattes att ett förslag till definitiv lagstiftning i ämnet skulle kunna föreläggas riksdagen i sådan tid att en ny atomansvarighetslag skulle kunna träda i kraft vid årsskiftet 1967/68. Frågan om tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande måste bedömas med hänsyn till de internationella förhållandena och läget i våra nordiska grannländer.

Den föreslagna nya lagens nära anknytning till Pariskonventionen medför, att lagen inte kan sättas i kraft förrän konventionen efter ratifikation blir bindande för Sverige. Pariskonventionen träder i kraft, när fem signatärmakter har ratificerat konventionen. Tidpunkten för ikraftträdandet är den dag då det femte ratifikationsinstrumentet deponeras. Konventionen har hittills ratificerats av fyra signatärmakter, nämligen Belgien, Frankrike, Spanien och Storbritannien. Om Sverige ratificerar konventionen blir den bindande för Sverige den dag då det svenska ratifikationsinstrumentet deponeras.

Inom den svenska atomindustrin föreligger önskemål om att Sverige tillträder Pariskonventionen och att den nya lagen träder i kraft snarast möjligt.

I våra nordiska grannländer ligger lagstiftningsärendet så till, att den norska kommittén nyligen har lagt fram sitt betänkande, under det att den danska kommittén väntas lägga fram sitt betänkande under hösten 1967 och den finska kommitténs arbete kan väntas vara avslutat i början av år 1968. Enligt vad jag inhämtat från berörda ministerier räknar man inte i något av dessa länder med att kunna genomföra en ny atomansvarighetslagstiftning och ratificera Pariskonventionen förrän tidigast vid årsskiftet 1968—69.

Därest Sverige ratificerar Pariskonventionen redan nu och den föreslagna nya lagen i samband därmed sätts i kraft, kommer detta emellertid att i endast obetydlig mån ändra rättsläget i förhållande till våra nordiska grannländer. I fråga om tillämpningsområdet innebär den nya lagstiftningen ingen annan förändring av betydelse än att atomolyckor som inträffar på eller över det fria havet i vissa fall kommer att omfattas av den svenska lagen. Skador som i följd av en atomolycka i Sverige uppkommer i något av våra grannländer omfattas redan av den provisoriska lagen. Olyckor som inträffar i grannländerna eller i övrigt utanför Sveriges gränser omfattas inte av vare sig den provisoriska lagen eller den nu föreslagna lagen. En betydelsefull nyhet är den föreslagna höjningen av ansvarsbeloppet från 25 till 50 milj. kr. Denna höjning är emellertid närmast ägnad att bidra till ökad nordisk rättslighet. Den danska lagen föreskriver redan nu ett ansvarsbelopp för innehavare av anläggning i Danmark om 70 milj. danska kr., motsvarande cirka 50 milj. svenska kr. I Finland och Norge får man i avsaknad av särskild lagstiftning på området utgå från att anläggningsinnehavare bär obegränsat ansvar. I övrigt råder i allt väsentligt överensstämmelse mellan den provisoriska lagens och den nu föreslagna lagens ansvarighetsregler. De ändringar som har gjorts i vissa detaljer är genomgående till de skadelidandes förmån.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden torde det från nordisk synpunkt inte finnas skäl mot att Sverige redan nu tillträder Pariskonventionen och genomför en på denna byggd definitiv lagstiftning.

Vad därefter angår tilläggskonventionen fordras för att den skall träda i kraft att den ratificeras av sex stater. Konventionen träder i kraft tre månader efter depositionen av det sjätte ratifikationsinstrumentet. Hittills har tre av de fyra stater som har ratificerat Pariskonventionen också ratificerat tilläggskonventionen. En svensk ratifikation kommer således inte med säkerhet att medföra att konventionen träder i kraft. För Sveriges del kan med hänsyn till den nyssnämnda tremånaderstiden ett ikraftträdande i varje fall inte ske tidigare än den 1 april 1968.

Det är emellertid ingenting som hindrar att man sätter den nya lagen i kraft och gör undantag tills vidare för de på tilläggskonventionen grundade bestämmelserna, dvs. 29—31 §§. Föreskrift torde därvid få meddelas om att dessa bestämmelser skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t

förordnar. Under tiden från det lagen i övrigt träder i kraft till dess sådant förordnande meddelas kommer i stället för reglerna i 29—31 §§ om ersättning av statsmedel enligt tilläggskonventionen att gälla föreskrifterna i 33 § om ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställs av statsmakterna i varje särskilt fall. I sak innebär detta inte någon förändring i förhållande till vad som nu gäller om statligt katastrofansvar enligt den provisoriska lagen.

Frågan, huruvida Sverige bör ratificera tilläggskonventionen redan nu med sikte på ett ikraftträdande av motsvarande bestämmelser i lagen så snart konventionen trätt i kraft på det internationella planet — för Sveriges del dock tidigast den 1 april 1968 — eller om Sverige bör avvakta att våra nordiska grannländer tillträder konventionen, får praktisk betydelse för grannländerna endast i fråga om olyckor som inträffar på eller över det fria havet, eftersom tilläggskonventionen inte gäller i fråga om olyckor som inträffar eller skador som uppkommer i stat som inte har tillträtt denna konvention. Under sådana förhållanden och för att vi snarast skall få till stånd ett så effektivt ekonomiskt skydd som möjligt vill jag förorda, att Sverige ratificerar även tilläggskonventionen redan nu. Det innebär att 29—31 §§ i den nya lagen måste träda i kraft den dag tilläggskonventionen i följd av ratifikationen blir bindande för Sverige.

I enlighet med det anförda föreslår jag, att den nya lagen med undantag av 29—31 §§ skall träda i kraft den 1 januari 1968, när den provisoriska atomansvarighetslagen upphör att gälla, och att nämnda paragrafer skall träda i kraft den dag Kungl. Maj:t förordnar.

Atomskadeutredningen tog i 1962 års förslag inte upp några särskilda övergångsbestämmelser till den nya lagen. Utredningen torde ha förutsatt att den nya lagen skulle enligt allmänna rättsgrundsatser bli tillämplig beträffande ersättningsanspråk i anledning av atomolycka som inträffat efter lagens ikraftträdande och att äldre lag skulle tillämpas i fråga om olyckor som inträffat dessförinnan. Under remissbehandlingen av 1962 års förslag hemställde Sveriges mekanförbund att övergångsbestämmelserna skulle utformas så, att den provisoriska lagen fortfarande blev tillämplig på sådana avtal om leverans av atomkraftanläggningar som hade träffats under lagens giltighetstid. Enligt förbundet måste övergångsbestämmelserna i varje fall klart ange, att den provisoriska lagen skulle tillämpas för sådana atomanläggningar om vilka avtal hade träffats under lagens giltighetstid eller dessförinnan, i den mån den nya lagen innebar en skärpning av anläggningssinnehavarens eller hans leverantörens ansvarighet.

I departementspromemorian har med anledning härav uttalats, att en reglering, enligt vilken frågan om tillämpning av äldre eller ny lag beträffande utomobligatoriskt skadeståndsansvar skall avgöras med hänsyn till den tidpunkt vid vilken den skadeståndsskyldige har ingått ett visst avtal rörande den verksamhet i vilken skadan har uppkommit och inte med hän-

syn till tidpunkten för skadans uppkomst, inte står i överensstämmelse med allmänna grundsatser i svensk rätt. Enligt promemorian kan därför det av mekanförbundet framförda önskemålet inte vinna beaktande. Mekanförbundet har återkommit till frågan i sitt remissyttrande över departementspromemorian och framfört önskemål om att man på lämpligt sätt — eventuellt genom ett motivuttalande — verkar för att förbundets synpunkter vid framtida lagändringar beaktas så långt möjligt. Man bör enligt förbundet sträva efter att de ansvarighetsprinciper som är grundläggande för redan befintliga anläggningar inte påverkas av lagändringen i väsentlig omfattning.

Enligt min mening kan de av mekanförbundet framförda synpunkterna inte föranleda att gängse principer för tillämpning av gammal och ny lag inom skadeståndsrätten frångås. Inte heller i övrigt torde särskilda övergångsbestämmelser till den nya lagstiftningen vara behövliga.

Övriga lagförslag

Följändringar i andra lagar

Den nu föreslagna atomansvarighetslagens kanalisationsregler medför i stor omfattning, att annan skadeståndslagstiftning inte blir tillämplig beträffande atomskada. Som jag har anfört i den allmänna motiveringen bör en erinran om bestämmelserna i den nya lagen införas i vissa andra lagar på skadeståndsrättens område, nämligen lagen ang. ersättning för skada i följd av järnvägs drift, sjölagen, lagen innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, lagen ang. ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik, vattenlagen, lagen ang. ansvarighet för skada i följd av luftfart, lagen om befordran med luftfartyg och luftfartslagen.

Denna erinran torde kunna ges följande lydelse: »Om atomskada gälla särskilda bestämmelser» och få sin plats på följande ställen i nyssnämnda lagar:

- 1) lagen ang. ersättning för skada i följd av järnvägs drift: 12 §, nytt andra stycke;
- 2) sjölagen: 8 §, nytt fjärde stycke;
- 3) lagen innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar: ny 18 §;
- 4) lagen ang. ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik: 12 §, nytt andra stycke;
- 5) vattenlagen: 8 kap. 35 §, nytt andra stycke;
- 6) lagen ang. ansvarighet för skada i följd av luftfart: 1 §, nytt tredje stycke;
- 7) lagen om befordran med luftfartyg: ny 30 a §; samt
- 8) luftfartslagen: 9 kap. 2 §, nytt andra stycke.

I likhet med atomskadeutredningen (»Atomansvarighet II» s. 102) anser jag att det härutöver bör göras ett förtydligande tillägg i 11 kap. 17 § första stycket p. 48 vattenlagen av följande lydelse: »dock ej om ersättningen avser atomskada enligt atomansvarighetslagen».

Ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till 1961 års lag om ändrad lydelse av 11 § trafikförsäkringslagen

Som jag tidigare har nämnt höjdes trafikförsäkringssummorna väsentligt den 1 januari 1962. I den proposition som låg till grund för lagändringen (prop. 1961:130) uppmärksammades frågan om förhållandet mellan trafikförsäkringslagstiftningen och atomansvarighetslagen. Jag påpekade där, att den provisoriska atomansvarighetslagen inte från sitt tillämpningsområde utesluter skador i följd av trafik med motorfordon och att följaktligen både trafikförsäkringslagen och atomansvarighetslagen kan vara att tillämpa beträffande atomskada. Under dessa förhållanden och med hänsyn särskilt till reglerna i atomansvarighetslagen om begränsning av anläggningsinnehavarens ansvarighet till 25 milj. kr. för varje olycka och till 200 000 kr. för varje dödad eller skadad person ansåg jag mig inte kunna förorda, att de höjda trafikförsäkringssummorna skulle gälla i fråga om atomskada under övergångsperioden fram till dess en definitiv atomansvarighetslag med strängare kanalisationsregler blev genomförd. I ikraftträdandebestämmelserna till 1961 års lag om ändrad lydelse av 11 § trafikförsäkringslagen föreskrevs därför, att äldre bestämmelser skulle fortfara att gälla beträffande ansvarighet för skada som är att anse som atomskada enligt atomansvarighetslagen.

I 1962 års betänkande med förslag till ny atomansvarighetslag framhöll *atomskadeutredningen* (s. 102), att den föreslagna lagen inte helt uteslöt tillämpningen av annan skadeståndslagstiftning beträffande atomskada. Utredningen påpekade, att detta kan vålla vissa komplikationer i fråga om bilansvarigheten. Det hade enligt utredningen varit önskvärt att atomskadorna hade kunnat helt uteslutas från tillämpningsområdet för bilansvarighetslagen och trafikförsäkringslagen. Med utgångspunkt från ett praktiskt exempel påvisade emellertid utredningen, att detta i vissa undantagsfall skulle leda till att atomskada över huvud inte blev ersatt, vare sig enligt atomansvarighetslagen eller genom trafikförsäkringen, en konsekvens som utredningen inte ansåg godtagbar. Utredningsförslaget innebar därför, att bilansvarighetslagen och trafikförsäkringslagen i vissa fall kunde bli tillämpliga beträffande atomskada. Då utredningen emellertid inte föreslog upphävande av de nyssnämnda ikraftträdandebestämmelserna till 1961 års lag om ändrad lydelse av 11 § trafikförsäkringslagen, innebar utredningsförslaget att de tidigare gällande lägre trafikförsäkringssummorna alltjämt skulle vara tillämpliga i sådana fall.

Under remissbehandlingen av 1962 års förslag förordade försäkringsinspektionen, att de i 11 § trafikförsäkringslagen föreskrivna högre försäkringsbeloppen skulle göras tillämpliga också på atomskada i de nyssnämnda undantagsfallen. Försäkringsinspektionen menade att det inte är tillfredsställande att de skadelidande i dessa fall får en sämre ställning än vid andra trafikskadefall i Sverige eller att de får en mer begränsad ersättningsrätt i förhållande till vederbörande försäkringsgivare än om atomansvarighetslagen hade varit tillämplig.

I *departementspromemorian* har försäkringsinspektionens synpunkter beaktats. I promemorian erinras om att den år 1961 föreslagna specialregeln för atomskador i ikraftträdandebestämmelserna till 1961 års ändring i 11 § trafikförsäkringslagen var betingad av att denna lag tills vidare avsågs förbli generellt tillämplig beträffande atomskador och att situationen förändras med genomförandet av kanalisationsreglerna i den föreslagna nya atomansvarighetslagen. De av atomskadeutredningen berörda undantagsfall då trafikförsäkringslagen blir tillämplig beträffande atomskada kan enligt promemorian inte få så stor praktisk eller ekonomisk betydelse att det motiverar en specialreglering i trafikförsäkringslagen beträffande ansvarsbeloppens storlek. I promemorian föreslås därför att den särskilda föreskriften i ikraftträdandebestämmelserna till 1961 års ändring i 11 § trafikförsäkringslagen upphävs i samband med att den nya atomansvarighetslagen träder i kraft.

Promemorieförslaget har i denna del inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen. I likhet med remissinstanserna anser jag att förslaget bör godtas.

Fortsatt giltighet av lagen om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift

Lagen om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift kom till med anledning av ett förestående besök i Sverige av det i Förenta Staterna hemmahörande atomdrivna handelsfartyget »Savannah». Den har utformats som en till 1960 års atomansvarighetslag knuten fullmaktslag och trädde i kraft den 1 augusti 1964. Den hänvisar i fråga om den materiella regleringen i stora delar till 1960 års lag och äger giltighet under samma tid som denna. Lagens bestämmelser om ansvarighet för skada i följd av atomolycka skall enligt 2 § i lagen tillämpas endast om Kungl. Maj:t förordnar därom beträffande visst atomfartyg. Sådant förordnande har meddelats beträffande Savannah genom kungörelsen den 29 juni 1964 (nr 518). Förordnande beträffande annat atomfartyg har inte meddelats.

1963 års lag var avsedd som ett provisorium till dess tiden ansågs mogen att genomföra en definitiv lagstiftning om ansvarighet för skada i

följd av atomfartygs drift. Den utveckling som hittills skett ger inte anledning att nu ta upp frågan om definitiv lagstiftning på detta område. Det behov av särskilda regler om skadestånd och försäkring m. m. som tillfälligtvis kan uppkomma i samband med att atomfartyg besöker Sverige kan tillgodoses med 1963 års lag. Den nya atomansvarighetslagen föranleder enligt min mening inte några ändringar i 1963 års lag. Eftersom denna är direkt anknuten till 1960 års atomansvarighetslag och äger giltighet under samma tid som denna, bör emellertid dess giltighetstid förlängas i samband med att 1960 års lag ersätts med en ny lag. Jag förordar att giltighetstiden förlängs med tre år. I samband därmed bör anges att de i lagen gjorda hänvisningarna till atomansvarighetslagen avser 1960 års atomansvarighetslag.

Lagförslag

I enlighet med vad som har anförts i det föregående föreligger inom justitiedepartementet upprättade förslag till

- 1) *atomansvarighetslag;*
- 2) *lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;*
- 3) *lag om ändrad lydelse av 8 § sjölagen;*
- 4) *lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar;*
- 5) *lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik;*
- 6) *lag om ändrad lydelse av 8 kap. 35 § och 11 kap. 17 § vattenlagen;*
- 7) *lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart;*
- 8) *lag angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg;*
- 9) *lag om ändrad lydelse av 9 kap. 2 § luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297);*
- 10) *lag om ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon; samt*
- 11) *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift.*

Hemställan

Jag hemställer, att lagrådets utlåtande över de under 1—11 angivna lagförslagen inhämtas för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 1

Pariskonventionen

Konventionen öppnades för undertecknande den 29 juli 1960. Den reviderades genom ett den 28 januari 1964 avslutat tilläggsprotokoll. Fördragen är avfattade på engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken. Här återges konventionen och slutbestämmelserna till tilläggsprotokollet i de franska och engelska texterna jämte svensk översättning.

**Convention sur la responsabilité civile dans
le domaine de l'énergie nucléaire
29 juillet 1960**

LES GOUVERNEMENTS de la République Fédérale d'Allemagne, de la République d'Autriche, du Royaume de Belgique, du Royaume de Danemark, de l'Espagne, de la République Française, du Royaume de Grèce, de la République Italienne, du Grand-Duché de Luxembourg, du Royaume de Norvège, du Royaume des Pays-Bas, de la République Portugaise, du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, du Royaume de Suède, de la Confédération Suisse et de la République Turque;

CONSIDÉRANT que l'Agence Européenne pour l'Énergie Nucléaire, créée dans le cadre de l'Organisation Européenne de Coopération Économique (appelée ci-après l'« Organisation »), est chargée de promouvoir l'élaboration et l'harmonisation des législations intéressant l'énergie nucléaire dans les pays participants, en ce qui concerne notamment le régime de la responsabilité civile et de l'assurance des risques atomiques;

DÉSIREUX d'assurer une réparation adéquate et équitable aux personnes victimes de dommages causés par des accidents nucléaires, tout en prenant les mesures nécessaires pour éviter d'entraver le développement de la production et des utilisations de l'énergie nucléaire à des fins pacifiques;

**Convention on third party liability in the
field of nuclear energy
29th July 1960**

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, Spain, the French Republic, the Kingdom of Greece, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the Portuguese Republic, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation and the Turkish Republic;

CONSIDERING that the European Nuclear Energy Agency, established within the framework of the Organisation for European Economic Cooperation (hereinafter referred to as the "Organisation"), is charged with encouraging the elaboration and harmonization of legislation relating to nuclear energy in participating countries, in particular with regard to third party liability and insurance against atomic risks;

DESIROUS of ensuring adequate and equitable compensation for persons who suffer damage caused by nuclear incidents whilst taking the necessary steps to ensure that the development of the production and uses of nuclear energy for peaceful purposes is not thereby hindered;

**Konventionen den 29 juli 1960 om
skadeståndsansvar på atomenergins
område**

REGERINGARNA i Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Österrike, Konungariket Belgien, Konungariket Danmark, Spanien, Franska republiken, Konungariket Grekland, Italienska republiken, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Norge, Konungariket Nederländerna, Portugisiska republiken, Det Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Konungariket Sverige, Schweiziska edsförbundet och Turkiska republiken;

VILKA BEAKTA, att det europeiska atomenergiorganet, som upprättats inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (nedan kallad "organisationen"), har till uppgift att främja utarbetande och samordning av lagstiftning rörande atomenergi i medlemsländerna, särskilt beträffande skadeståndsansvar och försäkring mot atomrisker;

VILKA ÖNSKA tillförsäkra dem som tillfogas skada genom nukleära olyckor skälig och rättvis ersättning, samtidigt med att nödvändiga åtgärder vidtagas för att icke utvecklingen av produktion och användning av atomenergi för fredliga ändamål skall hindras;

CONVAINCUS de la nécessité d'unifier les règles fondamentales applicables dans les différents pays à la responsabilité découlant de ces dommages, tout en laissant à ces pays la possibilité de prendre, sur le plan national, les mesures complémentaires qu'ils estimeraient nécessaires et éventuellement d'étendre les dispositions de la présente Convention aux dommages résultant d'accidents dus à des radiations ionisantes qu'elle ne couvre pas;

SONT CONVENUS de ce qui suit :

Article 1

a) Au sens de la présente Convention :

i) « Un accident nucléaire » signifie tout fait ou succession de faits de même origine ayant causé des dommages, dès lors que ce fait ou ces faits ou certains des dommages causés proviennent ou résultent des propriétés radioactives, ou à la fois des propriétés radioactives et des propriétés toxiques, explosives ou autres propriétés dangereuses des combustibles nucléaires ou produits ou déchets radioactifs.

ii) « Installation nucléaire » signifie les réacteurs à l'exception de ceux qui font partie d'un moyen de transport; les usines de préparation ou de fabrication de substances nucléaires; les usines de séparation des isotopes de combustibles nucléaires; les usines de traitement de combustibles nucléaires irradiés; les installations de stockage de substances

CONVINCED of the need for unifying the basic rules applying in the various countries to the liability incurred for such damage, whilst leaving these countries free to take, on a national basis, any additional measures which they deem appropriate, including the application of the provisions of this Convention to damage caused by incidents due to ionizing radiations not covered therein;

HAVE AGREED as follows:

Article 1

(a) For the purposes of this Convention:

(i) "A nuclear incident" means any occurrence or succession of occurrences having the same origin which causes damage, provided that such occurrence or succession of occurrences, or any of the damage caused, arises out of or results from the radioactive properties, or a combination of radioactive properties with toxic, explosive, or other hazardous properties of nuclear fuel or radioactive products or waste or with any of them.

(ii) "Nuclear installation" means reactors other than those comprised in any means of transport; factories for the manufacture or processing of nuclear substances; factories for the separation of isotopes of nuclear fuel; factories for the reprocessing of irradiated nuclear fuel; facilities for the storage of nuclear substances other than storage incidental

VILKA ÄRO ÖVERTYGADE om nödvändigheten att samordna de grundläggande bestämmelserna i de olika ländernas lagstiftning avseende skyldigheten att ersätta sådana skador, samtidigt som dessa länder lämnas frihet att på det nationella planet vidta de ytterligare anordningar som anses nödvändiga, däribland att utsträcka konventionens föreskrifter att gälla skador som härröra från annan joniserande strålning än sådan som omfattas av konventionen;

HA ÖVERENSKOMMIT om följande:

Artikel 1

(a) I denna konvention förstås med

(i) »En nukleär olycka» varje skadeorsakande händelse eller serie av händelser med samma ursprung, om denna händelse eller serie av händelser eller någon därav orsakad skada härrör från eller är ett resultat av de radioaktiva egenskaperna eller en kombination av de radioaktiva egenskaperna med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen.

(ii) »Nukleär anläggning» reaktorer med undantag av sådana som ingå i ett transportmedel; fabriker för tillverkning eller behandling av nukleära substanser; fabriker för separation av isotoper i nukleärt bränsle; fabriker för bearbetning av bestrålat nukleärt bränsle; anläggningar för förvaring av nukleära substanser med undantag av tillfällig

nucléaires à l'exclusion du stockage de ces substances en cours de transport, ainsi que toute autre installation dans laquelle des combustibles nucléaires ou des produits ou des déchets radioactifs sont détenus et qui serait désignée par le Comité de Direction de l'Agence Européenne pour l'Énergie Nucléaire (appelé ci-après le « Comité de Direction »).

iii) « Combustibles nucléaires » signifie les matières fissiles comprenant l'uranium sous forme de métal, d'alliage ou de composé chimique (y compris l'uranium naturel), le plutonium sous forme de métal, d'alliage ou de composé chimique et toute autre matière fissile qui serait désignée par le Comité de Direction.

iv) « Produits ou déchets radioactifs » signifie les matières radioactives produites ou rendues radioactives par exposition aux radiations résultant des opérations de production ou d'utilisation de combustibles nucléaires, à l'exclusion, d'une part, des combustibles nucléaires et, d'autre part, des radioisotopes qui, hors d'une installation nucléaire, sont utilisés ou destinés à être utilisés à des fins industrielles, commerciales, agricoles, médicales ou scientifiques.

v) « Substances nucléaires » signifie les combustibles nucléaires (à l'exclusion de l'uranium naturel et de l'uranium appauvri) et les produits ou déchets radioactifs.

vi) « Exploitant » d'une installation nucléaire signifie la personne désignée ou reconnue par l'autorité publique compétente comme l'exploitant de cette installation nucléaire.

b) Le Comité de Direction pourra

to the carriage of such substances; and such other installations in which there are nuclear fuel or radioactive products or waste as the Steering Committee of the European Nuclear Energy Agency (hereinafter referred to as the "Steering Committee") shall from time to time determine.

(iii) "Nuclear fuel" means fissionable material in the form of uranium metal, alloy, or chemical compound (including natural uranium), plutonium metal, alloy, or chemical compound, and such other fissionable material as the Steering Committee shall from time to time determine.

(iv) "Radioactive products or waste" means any radioactive material produced in or made radioactive by exposure to the radiation incidental to the process of producing or utilizing nuclear fuel, but does not include (1) nuclear fuel, or (2) radioisotopes outside a nuclear installation which are used or intended to be used for any industrial, commercial, agricultural, medical or scientific purpose.

(v) "Nuclear substances" means nuclear fuel (other than natural uranium and other than depleted uranium) and radioactive products or waste.

(vi) "Operator" in relation to a nuclear installation means the person designated or recognised by the competent public authority as the operator of that installation.

(b) The Steering Committee may,

förvaring under transport; samt andra anläggningar i vilka nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen förvaras, under förutsättning att det europeiska atomenergiorganets styrelse (nedan kallad »styrelsen») beslutar härom.

(iii) »Nukleärt bränsle» klyvbart material innehållande uran i form av metall, legering eller kemisk förening (därunder inbegripet naturligt uran), plutonium i form av metall, legering eller kemisk förening samt annat klyvbart material som styrelsen från tid till annan bestämmer.

(iv) »Radioaktiva produkter eller avfallsämnen» radioaktiva material som bildats eller gjorts radioaktiva genom bestrålning i samband med framställning eller användning av nukleärt bränsle, med undantag av (1) nukleärt bränsle och (2) radioisotoper utanför nukleär anläggning vilka användas eller äro avsedda att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål.

(v) »Nukleära substanser» nukleärt bränsle (med undantag av naturligt eller utarmat uran) samt radioaktiva produkter eller avfallsämnen.

(vi) »Innehavare av nukleär anläggning» den person som av behörig myndighet förklarats vara eller erkännes såsom anläggningsinnehavare.

(b) Styrelsen kan besluta, att visst

décider qu'une catégorie d'installations nucléaires, de combustibles nucléaires ou de substances nucléaires sera, en raison des risques réduits qu'elle comporte, exclue du champ d'application de la présente Convention.

Article 2

La présente Convention ne s'applique ni aux accidents nucléaires survenus sur le territoire d'États non-Contractants ni aux dommages subis sur ces territoires, sauf si la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire dont l'exploitant est responsable en dispose autrement, sans préjudice toutefois des droits prévus à l'article 6 (e).

Article 3

a) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable conformément à la présente Convention :

- i) de tout dommage aux personnes; et
- ii) de tout dommage aux biens, à l'exclusion

1. de l'installation nucléaire elle-même et des biens qui se trouvent sur le site de cette installation et qui sont ou doivent être utilisés en rapport avec elle;

2. dans les cas prévus à l'article 4, du moyen de transport sur lequel les substances nucléaires en cause se trouvent au moment de l'accident nucléaire,

s'il est établi que ce dommage (appelé ci-après le « dommage ») est causé par un accident nucléaire mettant en jeu soit des combustibles nu-

if in its view the small extent of the risks involved so warrants, exclude any nuclear installation, nuclear fuel, or nuclear substances from the application of this Convention.

Article 2

This Convention does not apply to nuclear incidents occurring in the territory of non-Contracting States or to damage suffered in such territory, unless otherwise provided by the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated, and except in regard to rights referred to in Article 6 (e).

Article 3

(a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for :

- (i) damage to or loss of life of any person; and
- (ii) damage to or loss of any property other than

1. the nuclear installation itself and any property on the site of that installation which is used or to be used in connection with that installation;

2. in the cases within Article 4, the means of transport upon which the nuclear substances involved were at the time of the nuclear incident,

upon proof that such damage or loss (hereinafter referred to as "damage") was caused by a nuclear incident involving either nuclear fuel or

eller vissa slag av nukleära anläggningar, bränslen eller substanser, som erbjuder obetydliga risker, skola uteslutas från konventionens tillämpning.

Artikel 2

Utom i fråga om de rättigheter som avses i artikel 6 (e) tillämpas denna konvention icke på nukleära olyckor, vilka inträffa inom icke fördragsslutande stats område, eller på skada som uppkommer inom sådant område, om icke annat föreskrivits i lagen i den fördragsslutande part, inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen.

Artikel 3

(a) Innehavaren av en nukleär anläggning skall vara ansvarig enligt denna konvention för

- i) skada på person och
- ii) skada på eller förlust av egendom med undantag av

1. den nukleära anläggningen och sådan egendom inom anläggningens område som användes eller är avsedd att användas i förbindelse med anläggningen; och

2. i fall som avses i artikel 4 det transportmedel på vilket de nukleära substanserna befunno sig vid tiden för den nukleära olyckan,

allt under förutsättning att sådan skada (nedan kallad skada eller skadan) visas ha orsakats av en nukleär olycka, vid vilken medverkat antingen nukleärt bränsle eller ra-

cléaires, produits ou déchets radioactifs détenus dans cette installation, soit des substances nucléaires provenant de cette installation, sous réserve des dispositions de l'article 4.

b) Lorsque des dommages sont causés conjointement par un accident nucléaire et un accident autre qu'un accident nucléaire, le dommage causé par ce second accident, dans la mesure où on ne peut le séparer avec certitude du dommage causé par l'accident nucléaire, est considéré comme un dommage causé par l'accident nucléaire. Lorsque le dommage est causé conjointement par un accident nucléaire et par une émission de radiations ionisantes qui n'est pas visée par la présente Convention, aucune disposition de la présente Convention ne limite ni n'affecte autrement la responsabilité de toute personne en ce qui concerne cette émission de radiations ionisantes.

c) Une Partie Contractante peut prévoir dans sa législation que la responsabilité de l'exploitant d'une installation nucléaire située sur son territoire comprend tout dommage qui provient ou résulte de rayonnements ionisants émis par une source quelconque de rayonnements se trouvant dans cette installation nucléaire, autre que les sources dont il est fait mention au paragraphe (a) du présent article.

Article 4

Dans le cas de transport de substances nucléaires, y compris le stockage en cours de transport, et sans préjudice de l'article 2 :

radioactive products or waste in, or nuclear substances coming from such installation, except as otherwise provided for in Article 4.

(b) Where the damage or loss is caused jointly by a nuclear incident and by an incident other than a nuclear incident, that part of the damage or loss which is caused by such other incident shall, to the extent that it is not reasonably separable from the damage or loss caused by the nuclear incident, be considered to be damage caused by the nuclear incident. Where the damage or loss is caused jointly by a nuclear incident and by an emission of ionizing radiation not covered by this Convention, nothing in this Convention shall limit or otherwise affect the liability of any person in connection with that emission of ionizing radiation.

(c) Any Contracting Party may by legislation provide that the liability of the operator of a nuclear installation situated in its territory shall include liability for damage which arises out of or results from ionizing radiations emitted by any source of radiation inside that installation, other than those referred to in paragraph (a) of this Article.

Article 4

In the case of carriage of nuclear substances, including storage incidental thereto, without prejudice to Article 2 :

dioaktiva produkter eller avfallsämnen i den nukleära anläggningen eller också nukleära substanser som kommo från anläggningen, med förbehåll dock för vad som föreskrives i artikel 4.

(b) Har skada orsakats gemensamt av en nukleär olycka och av en händelse, som icke utgör en nukleär olycka, skall den del av skadan som orsakats av denna händelse, i den mån den icke tillförlitligen kan särskiljas från den skada som orsakats av den nukleära olyckan, anses utgöra skada orsakad av den nukleära olyckan. Har skadan orsakats gemensamt av en nukleär olycka och av en händelse varigenom sådan joniserande strålning som ej omfattas av denna konvention frigjorts, skall ingen bestämmelse i konventionen begränsa eller på annat sätt inverka på den ansvarighet som kan åvila någon person i anledning av att sådan joniserande strålning frigjorts.

(c) Fördragsslutande part kan genom lagstiftning föreskriva, att ansvarigheten för innehavare av en nukleär anläggning, belägen inom dess territorium, skall omfatta ansvarighet för skada, som härrör från eller utgör resultatet av joniserande strålning, vilken utgått från annan strålningskälla inom anläggningen än sådan som avses under (a) i denna artikel.

Artikel 4

I fall av transport av nukleära substanser — tillfällig förvaring under transporten härunder inbegripen — gälla följande bestämmelser, om

a) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable de tout dommage, conformément à la présente Convention, s'il est établi qu'il est causé par un accident nucléaire survenu hors de cette installation et mettant en jeu des substances nucléaires transportées en provenance de cette installation, à condition que l'accident survienne :

i) avant que la responsabilité des accidents nucléaires causés par les substances nucléaires n'ait été assumée, aux termes d'un contrat écrit, par l'exploitant d'une autre installation nucléaire;

ii) à défaut de dispositions expresses d'un tel contrat, avant que l'exploitant d'une autre installation nucléaire n'ait pris en charge les substances nucléaires :

iii) si les substances nucléaires sont destinées à un réacteur faisant partie d'un moyen de transport, avant que la personne dûment autorisée à exploiter ce réacteur n'ait pris en charge les substances nucléaires;

iv) si les substances nucléaires ont été envoyées à une personne se trouvant sur le territoire d'un État non-Contractant, avant qu'elles n'aient été déchargées du moyen de transport par lequel elles sont parvenues sur le territoire de cet État non-Contractant.

b) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable de tout dommage, conformément à la présente Convention, s'il est établi qu'il

(a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for damage upon proof that it was caused by a nuclear incident outside that installation and involving nuclear substances in the course of carriage therefrom, only if the incident occurs :

(i) before liability with regard to nuclear incidents involving the nuclear substances has been assumed, pursuant to the express terms of a contract in writing, by the operator of another nuclear installation;

(ii) in the absence of such express terms, before the operator of another nuclear installation has taken charge of the nuclear substances; or

(iii) where the nuclear substances are intended to be used in a reactor comprised in a means of transport, before the person duly authorized to operate that reactor has taken charge of the nuclear substances; but

(iv) where the nuclear substances have been sent to a person within the territory of a non-Contracting State, before they have been unloaded from the means of transport by which they have arrived in the territory of that non-Contracting State.

(b) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for damage upon proof that it was caused

annat icke följer av vad som föreskrives i artikel 2.

(a) Innehavaren av en nukleär anläggning är ansvarig enligt denna konvention för skada som visas ha orsakats av sådan nukleär olycka utanför anläggningen, vid vilken nukleära substanser under transport därifrån medverkat, under förutsättning att olyckan inträffar

(i) innan ansvarighet beträffande nukleära olyckor, vid vilka de nukleära substanserna medverka, har övertagits av innehavaren av en annan nukleär anläggning enligt uttryckliga villkor i ett skriftligt avtal; eller,

(ii) i avsaknad av sådana uttryckliga avtalsvillkor, innan innehavaren av en annan nukleär anläggning har övertagit de nukleära substanserna; eller,

(iii) om de nukleära substanserna äro avsedda att nyttjas i en reaktor som ingår i ett transportmedel, innan den person som fått vederbörligt tillstånd att driva denna reaktor har övertagit de nukleära substanserna; men,

(iv) om de nukleära substanserna ha sänts till en person inom en icke fördragsslutande stats område, innan de ha lossats från det transportmedel med vilket de anlänt till den statens territorium.

(b) Innehavaren av en nukleär anläggning är ansvarig enligt denna konvention för skada vilken visas ha orsakats av en nukleär olycka utan-

est causé par un accident nucléaire survenu hors de cette installation et mettant en jeu des substances nucléaires au cours de transports à destination de cette installation, à condition que l'accident survienne :

i) après que la responsabilité des accidents nucléaires causés par les substances nucléaires lui aura été transférée, aux termes d'un contrat écrit, par l'exploitant d'une autre installation nucléaire;

ii) à défaut de dispositions expresses d'un contrat écrit, après qu'il aura pris en charge les substances nucléaires;

iii) après qu'il aura pris en charge les substances nucléaires provenant de la personne exploitant un réacteur faisant partie d'un moyen de transport;

iv) si les substances nucléaires ont été envoyées, avec le consentement par écrit de l'exploitant, par une personne se trouvant sur le territoire d'un État non-Contractant, après qu'elles auront été chargés sur le moyen de transport par lequel elles doivent quitter le territoire de cet État non-Contractant.

c) L'exploitant responsable conformément à la présente Convention doit remettre au transporteur un certificat délivré par ou pour le compte de l'assureur ou de toute autre personne ayant accordé une garantie financière conformément à l'article 10. Le certificat doit énoncer le nom et l'adresse de cet exploitant ainsi que le montant, le type et la durée de la garantie. Les faits énoncés dans le certificat ne peuvent être

by a nuclear incident outside that installation and involving nuclear substances in the course of carriage thereto, only if the incident occurs:

(i) after liability with regard to nuclear incidents involving the nuclear substances has been assumed by him, pursuant to the express terms of a contract in writing, from the operator of another nuclear installation;

(ii) in the absence of such express terms, after he has taken charge of the nuclear substances; or

(iii) after he has taken charge of the nuclear substances from a person operating a reactor comprised in a means of transport; but

(iv) where the nuclear substances have, with the written consent of the operator, been sent from a person within the territory of a non-Contracting State, after they have been loaded on the means of transport by which they are to be carried from the territory of that State.

(c) The operator liable in accordance with this Convention shall provide the carrier with a certificate issued by or on behalf of the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10. The certificate shall state the name and address of that operator and the amount, type and duration of the security, and these statements may not be disputed by the person by whom or on whose

för anläggningen och vid vilken nukleära substanser under transport till anläggningen medverkat, under förutsättning att olyckan inträffar

(i) efter det ansvarighet beträffande nukleära olyckor, vid vilka de nukleära substanserna medverka, har övertagits av honom från innehavaren av en annan nukleär anläggning enligt uttryckliga villkor i ett skriftligt avtal; eller,

(ii) i avsaknad av sådana uttryckliga avtalsvillkor, efter det han övertagit de nukleära substanserna; eller

(iii) efter det han övertagit de nukleära substanserna från en person, som driver en reaktor ingående i ett transportmedel; men,

(iv) om de nukleära substanserna med skriftligt samtycke av anläggningssinnehavaren ha sänts från en person inom en icke fördragsslutande stats område, efter det de lastats på det transportmedel med vilket de skola befordras från den statens område.

(c) Den anläggningssinnehavare som är ansvarig enligt denna konvention skall tillhandahålla transportören ett certifikat, utställt av försäkringsgivaren eller den som ställt annan ekonomisk garanti enligt artikel 10 eller på dennes vägnar. Certifikatet skall innehålla uppgift om anläggningssinnehavarens namn och adress samt säkerhetens belopp, art och varaktighet; dessa uppgifter få ej motbevisas av den som utställt

contestés par la personne par laquelle ou pour le compte de laquelle il a été délivré. Le certificat doit également désigner les substances nucléaires et l'itinéraire couverts par la garantie et comporter une déclaration de l'autorité publique compétente que la personne visée est un exploitant au sens de la présente Convention.

d) La législation d'une Partie Contractante peut prévoir qu'à des conditions qu'elle détermine, un transporteur peut être substitué, en ce qui concerne la responsabilité prévue par la présente Convention, à un exploitant d'une installation nucléaire située sur le territoire de ladite Partie Contractante, par décision de l'autorité publique compétente, à la demande du transporteur et avec l'accord de l'exploitant, si les conditions requises à l'article 10 (a) sont remplies. Dans ce cas, le transporteur est considéré, aux fins de la présente Convention, pour les accidents nucléaires survenus en cours de transport de substances nucléaires, comme exploitant d'une installation nucléaire située sur le territoire de ladite Partie Contractante.

Article 5

a) Si les combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs mis en jeu dans un accident nucléaire ont été détenus successivement dans plusieurs installations nucléaires et sont détenus dans une installation nucléaire au moment où le dommage

behalf the certificate was issued. The certificate shall also indicate the nuclear substances and the carriage in respect of which the security applies and shall include a statement by the competent public authority that the person named is an operator within the meaning of this Convention.

(d) A Contracting Party may provide by legislation that, under such terms as may be contained therein and upon fulfilment of the requirements of Article 10 (a), a carrier may, at his request and with the consent of an operator of a nuclear installation situated in its territory, by decision of the competent public authority, be liable in accordance with this Convention in place of that operator. In such case for all the purposes of this Convention the carrier shall be considered, in respect of nuclear incidents occurring in the course of carriage of nuclear substances, as an operator of a nuclear installation on the territory of the Contracting Party whose legislation so provides.

Article 5

(a) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are in a nuclear installation at the time damage is caused, no operator of any nuclear installation in which

certifikatet eller den på vilkens vägnar det utställts. Certifikatet skall också ange det nukleära material som försäkringen eller garantin avser samt innehålla förklaring av behörig myndighet i anläggningsstaten att den person vilken angivits som anläggningsinnehavare är innehavare av nukleär anläggning i konventionens mening.

(d) Fördragsslutande part kan genom lagstiftning föreskriva, att på de villkor som anges däri och under förutsättning att vad som föreskrivits i artikel 10 (a) uppfyllts en transportör kan, på hans begäran och med samtycke av innehavaren av en nukleär anläggning belägen inom partens territorium, enligt beslut av behörig myndighet bli ansvarig enligt denna konvention i stället för anläggningsinnehavaren. I sådant fall skall transportören i de hänseenden som avses i denna konvention och i fråga om nukleära olyckor som inträffa under transport av nukleära substanser anses som innehavare av nukleär anläggning inom den fördragsslutande parts område i vars lagstiftning föreskrifterna meddelats.

Artikel 5

(a) Om nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen, som medverkat vid en nukleär olycka, funnits i flera nukleära anläggningar efter varandra och finnas i en nukleär anläggning vid den tidpunkt då skadan orsakas, är

est causé, aucun exploitant d'une installation dans laquelle ils ont été détenus antérieurement n'est responsable du dommage.

b) Toutefois, si un dommage est causé par un accident nucléaire survenu dans une installation nucléaire et ne mettant en cause que des substances nucléaires qui y sont stockées en cours de transport, l'exploitant de cette installation n'est pas responsable lorsqu'un autre exploitant ou une autre personne est responsable en vertu de l'article 4.

c) Si les combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs mis en jeu dans un accident nucléaire ont été détenus dans plusieurs installations nucléaires et ne sont pas détenus dans une installation nucléaire au moment où le dommage est causé, aucun exploitant autre que l'exploitant de la dernière installation nucléaire dans laquelle ils ont été détenus, avant que le dommage ait été causé, ou que l'exploitant qui les a pris en charge ultérieurement, n'est responsable du dommage.

d) Si le dommage implique la responsabilité de plusieurs exploitants conformément à la présente Convention, leur responsabilité est solidaire et cumulative; toutefois, lorsqu'une telle responsabilité résulte du dommage causé par un accident nucléaire mettant en jeu des substances nucléaires en cours de transport, soit dans un seul et même moyen de transport, soit, en cas de stockage en cours de transport, dans une seule et même installation nucléaire, le mon-

they have previously been shall be liable for the damage.

(b) Where, however, damage is caused by a nuclear incident occurring in a nuclear installation and involving only nuclear substances stored there incidentally to their carriage, the operator of the nuclear installation shall not be liable where another operator or person is liable pursuant to Article 4.

(c) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are not in a nuclear installation at the time damage is caused, no operator other than the operator of the last nuclear installation in which they were before the damage was caused or an operator who has subsequently taken them in charge shall be liable for the damage.

(d) If damage gives rise to liability of more than one operator in accordance with this Convention, the liability of these operators shall be joint and several: provided that where such liability arises as a result of damage caused by a nuclear incident involving nuclear substances in the course of carriage in one and the same means of transport, or, in the case of storage incidental to the carriage, in one and the same nuclear installation, the maximum

icke innehavaren av någon av de anläggningar i vilka ämnena tidigare funnits ansvarig för skadan.

(b) Om emellertid skada orsakats av en nukleär olycka, vilken inträffat i en nukleär anläggning och vid vilken endast sådana nukleära substanser medverkat som tillfälligt förvarats i anläggningen i anslutning till transport av ämnena, är innehavaren av den nukleära anläggningen icke ansvarig, om en annan anläggningsinnehavare eller annan person är ansvarig enligt artikel 4.

(c) Om nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen, som medverkat vid en nukleär olycka, funnits i flera än en nukleär anläggning men icke finnas i en sådan anläggning vid den tidpunkt då skadan orsakas, åvilar ansvarigheten ingen annan än innehavaren av den anläggning i vilken ämnena senast funnos före sagda tidpunkt eller, om ämnena efter att ha förts från denna anläggning tagits i förvar av annan anläggningsinnehavare, den sistnämnde.

(d) Om två eller flera anläggningsinnehavare äro ansvariga för samma skada enligt denna konvention, är ansvarigheten solidarisk och kumulativ. Om ansvarigheten avser skada som orsakats av en nukleär olycka, vid vilken medverkat nukleära substanser som befunno sig under transport på ett och samma transportmedel eller som i anslutning till transport av ämnena voro tillfälligt upplagda i en och samma nukleära anläggning, utgör dock

tant total maximum de la responsabilité desdits exploitants est égal au montant le plus élevé fixé pour un des exploitants conformément à l'article 7. En aucun cas, la responsabilité d'un exploitant résultant d'un accident nucléaire ne peut dépasser le montant fixé, en ce qui le concerne, à l'article 7.

Article 6

a) Le droit à réparation pour un dommage causé par un accident nucléaire ne peut être exercé que contre un exploitant responsable de ce dommage conformément à la présente Convention; il peut également être exercé contre l'assureur ou contre toute autre personne ayant accordé une garantie financière à l'exploitant conformément à l'article 10, si un droit d'action directe contre l'assureur ou toute personne ayant accordé une garantie financière est prévu par le droit national.

b) Sous réserve des dispositions du présent article, aucune autre personne n'est tenue de réparer un dommage causé par un accident nucléaire; toutefois, cette disposition ne peut affecter l'application des accords internationaux dans le domaine des transports qui sont en vigueur ou ouverts à la signature, à la ratification ou à l'adhésion, à la date de la présente Convention.

c) i) Aucune disposition de la présente Convention n'affecte la responsabilité :

1. de toute personne physique qui, par un acte ou une omission procédant de l'intention de causer un

total amount for which such operators shall be liable shall be the highest amount established with respect to any of them pursuant to Article 7 and provided that in no case shall any one operator be required, in respect of a nuclear incident, to pay more than the amount established with respect to him pursuant to Article 7.

Article 6

(a) The right to compensation for damage caused by a nuclear incident may be exercised only against an operator liable for the damage in accordance with this Convention, or, if a direct right of action against the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10 is given by national law, against the insurer or other financial guarantor.

(b) Except as otherwise provided in this Article, no other person shall be liable for damage caused by a nuclear incident, but this provision shall not affect the application of any international agreement in the field of transport in force or open for signature, ratification or accession at the date of this Convention.

(c) (i) Nothing in this Convention shall affect the liability:

1. of any individual for damage caused by a nuclear incident for which the operator, by virtue of Ar-

maximibeloppet för anläggningsinnehavarnas sammanlagda ansvarighet det högsta ansvarighetsbelopp som gäller för någon av dem enligt artikel 7. Ansvarigheten för en anläggningsinnehavare i anledning av en och samma nukleära olycka får icke i något fall överstiga det ansvarighetsbelopp som gäller för honom enligt artikel 7.

Artikel 6

(a) Anspråk på skadestånd i anledning av en nukleär olycka kan icke göras gällande mot någon annan än den anläggningsinnehavare som svarar för skadan enligt denna konvention eller, om direkt talan mot försäkringsgivare eller den som ställt säkerhet enligt artikel 10 är medgiven enligt nationell lag, mot denne.

(b) Om annat icke följer av denna artikel är ingen annan person ansvarig för skada orsakad av en nukleär olycka. Denna bestämmelse inverkar dock icke på tillämpningen av sådant internationellt fördrag inom transportväsendets område som var i kraft eller öppet för undertecknande, ratifikation eller anslutning på dagen för denna konvention.

(c) (i) Ingen bestämmelse i denna konvention skall inverka på ansvarigheten

1. för fysisk person beträffande sådan skada orsakad av en nukleär olycka för vilken anläggningsinne-

dommage, a causé un dommage résultant d'un accident nucléaire dont l'exploitant, conformément à l'article 3 (a) (ii) (1) et (2) ou à l'article 9, n'est pas responsable en vertu de la présente Convention;

2. de la personne dûment autorisée à exploiter un réacteur faisant partie d'un moyen de transport pour un dommage causé par un accident nucléaire, lorsqu'un exploitant n'est pas responsable de ce dommage en vertu de l'article 4 (a) (iii) ou (b) (iii).

ii) L'exploitant ne peut être rendu responsable, en dehors de la présente Convention, d'un dommage causé par un accident nucléaire, sauf lorsqu'il n'est pas fait usage de l'article 7 (c), et alors seulement dans la mesure où des dispositions particulières ont été prises en ce qui concerne le dommage au moyen de transport, soit dans la législation nationale, soit dans la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire.

d) Toute personne qui a réparé un dommage causé par un accident nucléaire en vertu d'un accord international visé au paragraphe (b) du présent article ou en vertu de la législation d'un État non-Contractant acquiert par subrogation, à concurrence de la somme versée, les droits dont la personne ainsi indemnisée aurait bénéficié en vertu de la présente Convention.

e) Toute personne ayant son lieu principal d'exploitation sur le terri-

ticle 3 (a) (ii) (1) and (2) or Article 9, is not liable under this Convention and which results from an act or omission of that individual done with intent to cause damage;

2. of a person duly authorized to operate a reactor comprised in a means of transport for damage caused by a nuclear incident when an operator is not liable for such damage pursuant to Article 4 (a) (iii) or (b) (iii).

(ii) The operator shall incur no liability outside this Convention for damage caused by a nuclear incident except where use has not been made of the right provided for in Article 7 (c), and then only to the extent that national legislation or the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated has made specific provisions concerning damage to the means of transport.

(d) Any person who has paid compensation in respect of damage caused by a nuclear incident under any international agreement referred to in paragraph (b) of this Article or under any legislation of a non-Contracting State shall, up to the amount which he has paid, acquire by subrogation the rights under this Convention of the person suffering damage whom he has so compensated.

(e) Any person who has his principal place of business in the terri-

havaren på grund av artikel 3 (a) (ii) (1) och (2) eller artikel 9 icke är ansvarig enligt denna konvention och vilken framkallats genom uppsåtligt handlande eller uppsåtlig underlåtenhet av en sådan person;

2. för en person, som vederbörligen bemyndigats att driva en reaktor ingående i ett transportmedel beträffande sådan skada genom en nukleär olycka för vilken anläggningsinnehavaren icke är ansvarig enligt artikel 4 (a) (iii) eller (d) (iii).

(ii) Innehavaren av en nukleär anläggning är icke ansvarig enligt andra bestämmelser än dem som innefattas i denna konvention för skada orsakad av en nukleär olycka utom i fall då den rätt som omförmäles i artikel 7 (c) utnyttjats och i sådant fall endast i den omfattning som nationell lag eller lagen i den fördragsslutande part inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen innehåller särskilda bestämmelser beträffande skada på transportmedlet.

(d) Den som har betalat ersättning för skada orsakad av en nukleär olycka enligt sådant internationellt fördrag som avses under (b) i denna artikel eller enligt lagstiftningen i en icke-fördragsslutande stat, inträder med avseende på de belopp han har utgivit i de rättigheter som enligt denna konvention tillkommer den skadelidande till vilken han sålunda utgivit skadestånd.

(e) Var och en som har sitt huvudkontor inom en fördragsslutan-

toire d'une Partie Contractante, ou ses préposés, qui ont réparé un dommage nucléaire causé par un accident nucléaire survenu sur le territoire d'un État non-Contractant ou un dommage subi sur ce territoire, acquièrent, à concurrence de la somme versée, les droits dont la personne ainsi indemnisée aurait bénéficié en l'absence de l'article 2.

f) L'exploitant n'a un droit de recours que :

i) si le dommage résulte d'un acte ou d'une omission procédant de l'intention de causer un dommage, contre la personne physique auteur de l'acte ou de l'omission intentionnelle;

ii) si et dans la mesure où le recours est prévu expressément par contrat.

g) Pour autant que l'exploitant ait un droit de recours contre une personne en vertu du paragraphe (f) du présent article, ladite personne ne peut avoir un droit contre l'exploitant en vertu des paragraphes (d) ou (e) du présent article.

n) Si la réparation du dommage met en jeu un régime national ou public d'assurance médicale, de sécurité sociale ou de réparation des accidents du travail et maladies professionnelles, les droits des bénéficiaires de ce régime et les recours éventuels pouvant être exercés contre l'exploitant sont réglés par la loi

tory of a Contracting Party or who is the servant of such a person and who has paid compensation in respect of damage caused by a nuclear incident occurring in the territory of a non-Contracting State or in respect of damage suffered in such territory shall, up to the amount which he has paid, acquire the rights which the person so compensated would have had against the operator but for the provisions of Article 2.

(f) The operator shall have a right of recourse only:

(i) if the damage caused by a nuclear incident results from an act or omission done with intent to cause damage, against the individual acting or omitting to act with such intent;

(ii) if and to the extent that it is so provided expressly by contract.

(g) If the operator has a right of recourse to any extent pursuant to paragraph (f) of this Article against any person, that person shall not, to that extent, have a right against the operator under paragraphs (d) or (e) of this Article.

(h) Where provisions of national or public health insurance, social security, workmen's compensation or occupational disease compensation systems include compensation for damage caused by a nuclear incident, rights of beneficiaries of such systems and rights of recourse by virtue of such systems shall be

de parts område eller är anställd hos sådan person och som har utgivit ersättning för skada orsakad av en nukleär olycka, vilken inträffat inom en icke fördragsslutande stats område, eller för skada som uppkommit inom sådant område, äger intill det belopp som han utgivit samma rättigheter mot anläggningsinnehavaren som skulle ha tillkommit den person till vilken ersättning utgivits, om bestämmelserna i artikel 2 icke gällt.

(f) Anläggningsinnehavaren äger återkravs rätt endast

(i) om den skada som orsakats av en nukleär olycka framkallats genom uppsåtligt handlande eller uppsåtlig underlåtenhet och i sådant fall mot den fysiska person som med sådant uppsåt handlat eller underlåtit att handla;

(ii) om och i den mån uttryckliga föreskrifter därom intagits i avtal.

(g) Om anläggningsinnehavaren har återkravs rätt i någon omfattning enligt bestämmelserna under (f) i denna artikel mot någon person, äger den sistnämnde i motsvarande mån icke någon rätt mot anläggningsinnehavaren enligt vad som sägs under (d) eller (e) i denna artikel.

(h) Om genom ett nationellt eller annat offentligt system för allmän sjukförsäkring, social säkerhet eller ersättning för olycksfall i arbete eller yrkessjukdom ersättning beredes även för skada i följd av nukleär olycka, skall enligt lagen i det land som inrättat systemet eller enligt föreskrifter utfärdade av den

de la Partie Contractante ou les règlements de l'organisation inter-gouvernementale ayant établi ce régime.

determined by the law of the Contracting Party or by the regulations of the inter-Governmental organisation which has established such systems.

Article 7

a) Le total des indemnités payables pour un dommage causé par un accident nucléaire ne peut dépasser le montant maximum de la responsabilité, fixé conformément au présent article.

b) Le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant pour les dommages causés par un accident nucléaire est fixé à 15.000.000 d'unités de compte de l'Accord Monétaire Européen, telles qu'elles sont définies à la date de la présente Convention (appelées ci-après « unités de compte »). Toutefois, un autre montant plus ou moins élevé peut être fixé par la législation d'une Partie Contractante, compte tenu de la possibilité pour l'exploitant d'obtenir l'assurance ou une autre garantie financière requise à l'article 10, sans toutefois que le montant ainsi fixé puisse être inférieur à 5.000.000 d'unités de compte. Les montants prévus au présent paragraphe peuvent être convertis en monnaie nationale en chiffres ronds.

c) L'exception résultant de l'alinéa (a) (ii) (2) de l'article 3 peut être écartée par la législation d'une Partie Contractante, à condition

Article 7

(a) The aggregate of compensation required to be paid in respect of damage caused by a nuclear incident shall not exceed the maximum liability established in accordance with this Article.

(b) The maximum liability of the operator in respect of damage caused by a nuclear incident shall be 15,000,000 European Monetary Agreement units of account as defined at the date of this Convention (hereinafter referred to as "units of account"): provided that any Contracting Party, taking into account the possibilities for the operator of obtaining the insurance or other financial security required pursuant to Article 10, may establish by legislation a greater or less amount, but in no event less than 5,000,000 units of account. The sums mentioned above may be converted into national currency in round figures.

(c) Any Contracting Party may by legislation provide that the exception in Article 3 (a) (ii) (2) shall not apply: provided that in no case

mellanstatliga organisation som inrättat systemet avgöras i vilken omfattning de som äro ersättningsberättigade enligt systemet äga rätt till skadestånd av anläggningsinnehavaren samt huruvida och i sådant fall i vilken omfattning regressrätt föreligger mot anläggningsinnehavaren i anledning av att utbetalning skett enligt systemets regler.

Artikel 7

(a) Det sammanlagda ersättningsbelopp som skall utbetalas för skada orsakad av en enda nukleär olycka får icke överstiga det högsta ansvarighetsbelopp som föreskrivits enligt denna artikel.

(b) Maximibeloppet för anläggningsinnehavarens ansvarighet i anledning av skador orsakade av en nukleär olycka utgör 15 miljoner sådana betalningsenheter som avses i det europeiska monetära avtalet med den bestämning av enheten som gäller på dagen för denna konvention (nedan kallade »betalningsenheter»). Fördragsslutande part äger emellertid, under hänsynstagande till möjligheten för anläggningsinnehavaren att erhålla försäkring eller annan ekonomisk garanti enligt artikel 10, i sin lagstiftning föreskriva ett högre eller ett lägre belopp, dock icke i något fall mindre än 5 miljoner betalningsenheter. Nu angivna belopp må konverteras till nationell valuta i runda tal.

(c) Fördragsslutande part kan genom bestämmelse i sin lagstiftning föreskriva, att det i artikel 3 (a) (ii) (2) angivna undantaget icke skall

qu'en aucun cas l'inclusion des dommages au moyen de transport n'ait pour effet de réduire la responsabilité de l'exploitant pour les autres dommages à un montant inférieur à 5.000.000 d'unités de compte.

d) Le montant fixé en vertu du paragraphe (b) du présent article pour la responsabilité des exploitants d'installations nucléaires situées sur le territoire d'une Partie Contractante ainsi que les dispositions de la législation d'une Partie Contractante prises en vertu du paragraphe (c) du présent article, s'appliquent à la responsabilité desdits exploitants quel que soit le lieu de l'accident nucléaire.

e) Une Partie Contractante peut subordonner le transit de substances nucléaires à travers son territoire, à la condition que le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant étranger en cause soit augmenté, si elle estime que ledit montant ne couvre pas d'une manière adéquate les risques d'un accident nucléaire au cours de ce transit. Toutefois, le montant maximum ainsi augmenté ne peut excéder le montant maximum de la responsabilité des exploitants d'installations nucléaires situées sur le territoire de cette Partie Contractante.

f) Les dispositions du paragraphe (e) du présent article ne s'appliquent pas :

i) au transport par mer lorsqu'il

shall the inclusion of damage to the means of transport result in reducing the liability of the operator in respect of other damage to an amount less than 5,000,000 units of account.

(d) The amount of liability of operators of nuclear installations in the territory of a Contracting Party established in accordance with paragraph (b) of this Article as well as the provisions of any legislation of a Contracting Party pursuant to paragraph (c) of this Article shall apply to the liability of such operators wherever the nuclear incident occurs.

(e) A Contracting Party may subject the transit of nuclear substances through its territory to the condition that the maximum amount of liability of the foreign operator concerned be increased, if it considers that such amount does not adequately cover the risks of a nuclear incident in the course of the transit: provided that the maximum amount thus increased shall not exceed the maximum amount of liability of operators of nuclear installations situated in its territory.

(f) The provisions of paragraph (e) of this Article shall not apply:

(i) to carriage by sea where, un-

gälla. Den omständigheten att skada å transportmedlet inbegripes under ansvarigheten får dock icke i något fall leda till att anläggningsinnehavarens skyldighet att utge ersättning för andra skador kommer att avse lägre belopp än 5 miljoner betalningsenheter.

(d) Det ansvarighetsbelopp som enligt bestämmelserna under (b) i denna artikel fastställts för innehavare av nukleära anläggningar belägna inom en fördragsslutande parts område liksom de bestämmelser i en fördragsslutande parts lag vilka meddelats med stöd av bestämmelserna under (c) i denna artikel gälla i fråga om berörda anläggningsinnehavares ansvarighet oavsett var den nukleära olyckan inträffat.

(e) Fördragsslutande part äger som villkor för rätten att transitera nukleära substanser genom eller över dess territorium föreskriva, att maximibeloppet för den under transporten ansvarige utländske anläggningsinnehavarens skadeståndsskyldighet höjes, om staten i fråga finner att detta belopp icke på skäligt sätt täcker de risker som äro förbundna med en nukleär olycka under transiteringen. Belopp till vilket ansvarighetssumman sålunda höjes får dock icke överskrida det ansvarighetsbelopp som gäller för innehavare av nukleära anläggningar inom nämnda fördragsslutande parts område.

(f) Bestämmelserna under (e) i denna artikel äro icke tillämpliga

(i) på sjötransport i fall då det

y a, en vertu du droit international, un droit de refuge dans les ports de ladite Partie Contractante, par suite d'un danger imminent, ou un droit de passage inoffensif à travers son territoire;

ii) au transport par air lorsqu'il y a, en vertu d'un accord ou du droit international, un droit de survol du territoire ou d'atterrissage sur le territoire de ladite Partie Contractante.

g) Les intérêts et dépens liquidés par le tribunal saisi d'une action en réparation en vertu de la présente Convention ne sont pas considérés comme des indemnités au sens de la présente Convention et sont dus par l'exploitant en sus du montant des réparations qui peuvent être dues en vertu du présent article.

Article 8

a) Les actions en réparation, en vertu de la présente Convention, doivent être intentées sous peine de déchéance, dans le délai de dix ans à compter de l'accident nucléaire. Toutefois, la législation nationale peut fixer un délai de déchéance supérieur à dix ans, si la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire dont l'exploitant est responsable prévoit des mesures pour couvrir la responsabilité de l'exploitant à l'égard des actions en réparation introduites après l'expiration du délai de dix ans et pendant la période de prolongation de ce délai. Toutefois, cette prolongation du délai de déchéance ne peut porter atteinte en aucun cas aux droits à réparation

der international law, there is a right of entry in cases of urgent distress into the ports of such Contracting Party or a right of innocent passage through its territory; or

(ii) to carriage by air where, by agreement or under international law there is a right to fly over or land on the territory of such Contracting Party.

(g) Any interest and costs awarded by a court in actions for compensation under this Convention shall not be considered to be compensation for the purposes of this Convention and shall be payable by the operator in addition to any sum for which he is liable in accordance with this Article.

Article 8

(a) The right of compensation under this Convention shall be extinguished if an action is not brought within ten years from the date of the nuclear incident. National legislation may, however, establish a period longer than ten years if measures have been taken by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated to cover the liability of that operator in respect of any actions for compensation begun after the expiry of the period of ten years and during such longer period: provided that such extension of the extinction period shall in no case affect the right of compensation under this Convention of any person who has brought an action

enligt internationella rättsgrundsatser föreligger rätt att med anledning av hotande fara söka nödhamn i ifrågavarande stat eller rätt till oskadlig genomfart genom dess territorialvatten;

(ii) vid lufttransport i fall då det enligt internationell överenskommelse eller internationella rättsgrundsatser föreligger rätt att flyga över eller landa inom den ifrågavarande statens område.

(g) Sådan ränta och rättegångskostnad, som utdömts av domstol i mål angående skadestånd enligt denna konvention betraktas icke som skadestånd i konventionens mening utan skall utges av anläggningsinnehavaren utöver skadeståndsbelopp som han har att betala enligt denna artikel.

Artikel 8

(a) Rätten till ersättning enligt denna konvention upphör, om talan icke väckts inom tio år från dagen för den nukleära olyckan. Genom nationell lagstiftning kan emellertid fastställas en längre period än tio år, om den fördragsslutande part inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen vidtagit åtgärder för att täcka anläggningsinnehavarens ansvarighet i fråga om ersättningsanspråk som göras gällande efter utgången av tioårsperioden samt under den sålunda bestämda längre perioden, dock att en sådan utsträckning av preskriptionstiden icke i något fall får inverka på den rätt till ersättning enligt denna konvention som tillkommer en person,

en vertu de la présente Convention des personnes ayant intenté contre l'exploitant une action du fait de décès ou de dommages aux personnes avant l'expiration dudit délai de dix ans.

b) Dans le cas de dommage causé par un accident nucléaire mettant en jeu des combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs qui étaient, au moment de l'accident, volés, perdus, jetés par-dessus bord ou abandonnés et n'avaient pas été récupérés, le délai visé au paragraphe (a) de cet article est calculé à partir de la date de cet accident nucléaire, mais il ne peut en aucun cas être supérieur à vingt ans à compter de la date du vol, de la perte, du jet par-dessus bord ou de l'abandon.

c) La législation nationale peut fixer un délai de déchéance ou de prescription de deux ans au moins, soit à compter du moment où le lésé a eu connaissance du dommage et de l'exploitant responsable, soit à compter du moment où il a dû raisonnablement en avoir connaissance, sans que le délai établi en vertu des paragraphes (a) et (b) de cet article puisse être dépassé.

d) Dans les cas prévus à l'article 13 (c) (ii), il n'y a pas de déchéance de l'action en réparation si, dans le délai prévu au paragraphe (a) du présent article.

i) une action a été intentée, avant que le Tribunal visé à l'article 17

in respect of loss of life or personal injury against the operator before the expiry of the period of ten years.

(b) In the case of damage caused by a nuclear incident involving nuclear fuel or radioactive products or waste which, at the time of the incident have been stolen, lost, jettisoned or abandoned and have not yet been recovered, the period established pursuant to paragraph (a) of this Article shall be computed from the date of that nuclear incident, but the period shall in no case exceed twenty years from the date of the theft, loss, jettison or abandonment.

(c) National legislation may establish a period of not less than two years for the extinction of the right or as a period of limitation either from the date at which the person suffering damage has knowledge or from the date at which he ought reasonably to have known of both the damage and the operator liable: provided that the period established pursuant to paragraphs (a) and (b) of this Article shall not be exceeded.

(d) Where the provisions of Article 13 (c) (ii) are applicable, the right of compensation shall not, however, be extinguished if, within the time provided for in paragraph (a) of this Article,

(i) prior to the determination by the Tribunal referred to in Article

vilken före utgången av tioårsperioden har väckt talan mot anläggningsinnehavaren om ersättning i anledning av personskada.

(b) Om skada orsakats av en nukleär olycka, vid vilken medverkat nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen som vid tiden för olyckan stulits, gått förlorade eller övergivits och icke därefter åter tillvaratagits, skall den frist som fastställts enligt bestämmelserna under (a) i denna artikel räknas från dagen från den nukleära olyckan, men den skall icke i något fall överstiga tjugo år räknat från dagen för stölden, förlusten eller övergivandet.

(c) Genom nationell lagstiftning kan fastställas en kortare frist inom vilken talan skall väckas eller skadeståndsanspråket anmälas. Denna frist får icke understiga två år räknat antingen från den tidpunkt då den skadelidande fick kännedom om skadan och om den för skadan ansvarige anläggningsinnehavaren eller från den tidpunkt då han skäligen bort ha sådan kännedom, dock att den preskriptionstid som fastställts enligt bestämmelserna under (a) och (b) i denna artikel icke får överskridas.

(d) I fall som avses i artikel 13 (c) (ii) förloras icke talerätten om, inom den frist som anges under (a) i denna artikel,

(i) innan beslut meddelats av den internationella domstol varom stad-

n'ait pris une décision, devant l'un des tribunaux entre lesquels ledit Tribunal peut choisir si le Tribunal désigne comme tribunal compétent, un autre tribunal que celui devant lequel l'action a déjà été intentée, il peut fixer un délai dans lequel l'action doit être intentée devant le tribunal compétent ainsi désigné;

ii) une demande a été introduite auprès d'une Partie Contractante intéressée en vue de la désignation du tribunal compétent par le Tribunal conformément à l'article 13 (c) (ii), à condition qu'une action soit intentée après cette désignation dans le délai qui serait fixé par ledit Tribunal.

e) Sauf disposition contraire du droit national, une personne ayant subi un dommage causé par un accident nucléaire qui a intenté une action en réparation dans le délai prévu au présent article peut présenter une demande complémentaire en cas d'aggravation du dommage après l'expiration de ce délai, tant qu'un jugement définitif n'est pas intervenu.

Article 9

L'exploitant n'est pas responsable des dommages causés par un accident nucléaire si cet accident est dû directement à des actes de conflit armé, d'hostilités, de guerre civile, d'insurrection ou, sauf disposition contraire de la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située son installation

17, an action has been brought before any of the courts from which the Tribunal can choose; if the Tribunal determines that the competent court is a court other than that before which such action has already been brought, it may fix a date by which such action has to be brought before the competent court so determined; or

(ii) a request has been made to a Contracting Party concerned to initiate a determination by the Tribunal of the competent court pursuant to Article 13 (c) (ii) and an action is brought subsequent to such determination within such time as may be fixed by the Tribunal.

(e) Unless national law provides to the contrary, any person suffering damage caused by a nuclear incident who has brought an action for compensation within the period provided for in this Article may amend his claim in respect of any aggravation of the damage after the expiry of such period provided that final judgment has not been entered by the competent court.

Article 9

The operator shall not be liable for damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, insurrection or, except in so far as the legislation of the Contracting Party in whose territory his nuclear installation is situated may provide to the contrary, a grave natural disaster of an exceptional character.

gas i artikel 17 talan väckts vid en av de domstolar bland vilka den internationella domstolen äger välja; utser den internationella domstolen som behörig domstol annan domstol än den vid vilken talan redan väckts, äger den internationella domstolen bestämma en frist inom vilken talan skall väckas vid den domstol som sålunda angivits som behörig; eller

(ii) hemställan gjorts hos någon fördragsslutande part att den skall begära hos den internationella domstolen att behörig domstol utses enligt artikel 13 (c) (ii) samt, sedan den internationella domstolen meddelat sitt beslut, talan väckts inom tid som bestämts av sistnämnda domstol.

(e) Om icke annat föreskrives i nationell lag, har den som lidit skada till följd av en nukleär olycka och som väckt talan inom tid som anges i denna artikel rätt att utvidga sin talan, om skadan förvärrats efter utgången av denna tid och saken icke slutligt avgjorts.

Artikel 9

Anläggningsinnehavaren är icke ansvarig för skada orsakad av en nukleär olycka, vilken är en direkt följd av krigshandling under väpnad konflikt eller häremot svarande handling under inbördeskrig eller uppror eller, om icke lagstiftningen i den fördragsslutande part inom vars område anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen

nucléaire, à des cataclysmes naturels de caractère exceptionnel.

Article 10

a) Tout exploitant devra être tenu, pour faire face à la responsabilité prévue par la présente Convention, d'avoir et de maintenir, à concurrence du montant fixé conformément à l'article 7, une assurance ou une autre garantie financière correspondant au type et aux conditions déterminés par l'autorité publique compétente.

b) L'assureur ou toute autre personne ayant accordé une garantie financière ne peut suspendre l'assurance ou la garantie financière prévue au paragraphe (a) du présent article, ou y mettre fin sans un préavis de deux mois au moins donné par écrit à l'autorité publique compétente, ou, dans la mesure où ladite assurance ou autre garantie financière concerne un transport de substances nucléaires, pendant la durée de ce transport.

c) Les sommes provenant de l'assurance, de la réassurance ou d'une autre garantie financière ne peuvent servir qu'à la réparation des dommages causés par un accident nucléaire.

Article 11

La nature, la forme et l'étendue de la réparation, ainsi que la répartition équitable des indemnités sont régies, dans les limites prévues par la présente Convention, par le droit national.

Article 10

(a) To cover the liability under this Convention, the operator shall be required to have and maintain insurance or other financial security of the amount established pursuant to Article 7 and of such type and terms as the competent public authority shall specify.

(b) No insurer or other financial guarantor shall suspend or cancel the insurance or other financial security provided for in paragraph (a) of this Article without giving notice in writing of at least two months to the competent public authority or in so far as such insurance or other financial security relates to the carriage of nuclear substances, during the period of the carriage in question.

(c) The sums provided as insurance, reinsurance, or other financial security may be drawn upon only for compensation for damage caused by a nuclear incident.

Article 11

The nature, form and extent of the compensation, within the limits of this Convention, as well as the equitable distribution thereof, shall be governed by national law.

föreskriver annat, av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art.

Artikel 10

(a) För att täcka skadeståndsansvar enligt denna konvention är anläggningsinnehavaren skyldig att teckna och hålla vid makt försäkring eller annan ekonomisk säkerhet till det belopp som fastställts som ansvarighetsbelopp enligt artikel 7. Försäkringens eller säkerhetens art och villkor skola godkännas av vederbörande myndighet.

(b) Försäkringsgivaren eller den som ställt annan säkerhet äger icke tillfälligt eller definitivt fritaga sig ansvarighet enligt bestämmelserna under (a) utan att ha lämnat skriftligt meddelande härom till vederbörande myndighet minst två månader i förväg. Avser försäkringen eller säkerheten transport av nukleära substanser får fritagande från ansvarighet icke ske så länge transporten pågår.

(c) Belopp härrörande ur försäkring, återförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet får icke användas för annat ändamål än ersättning för skador orsakade av nukleär olycka.

Artikel 11

Frågor om skadeståndens art, form och omfattning liksom om rättvis fördelning av tillgängliga medel avgöras, inom de gränser som konventionen uppdrager, enligt nationell lag.

Article 12

Les indemnités payables conformément à la présente Convention, les primes d'assurance et de réassurance ainsi que les sommes provenant de l'assurance, de la réassurance ou d'une autre garantie financière en vertu de l'article 10 et les intérêts et dépens visés à l'article 7 (g), sont librement transférables entre les zones monétaires des Parties Contractantes.

Article 13

a) Sauf dans les cas où le présent article en dispose autrement, les tribunaux de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle l'accident nucléaire est survenu, sont seuls compétents pour statuer sur les actions introduites en vertu des articles 3, 4, 6 (a) et 6 (e).

b) Lorsqu'un accident nucléaire survient hors des territoires des Parties Contractantes, ou que le lieu de l'accident nucléaire ne peut être déterminé avec certitude, les tribunaux de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire dont l'exploitant est responsable sont seuls compétents.

c) Lorsqu'en vertu des paragraphes (a) ou (b) du présent article les tribunaux des plusieurs Parties Contractantes sont compétents, la compétence est attribuée,

i) si l'accident nucléaire est survenu en partie en dehors du territoire de toute Partie Contractante et en partie sur le territoire d'une seule Partie Contractante, aux tribunaux de cette dernière;

Article 12

Compensation payable under this Convention, insurance and reinsurance premiums, sums provided as insurance, reinsurance, or other financial security required pursuant to Article 10, and interest and costs referred to in Article 7 (g), shall be freely transferable between the monetary areas of the Contracting Parties.

Article 13

(a) Except as otherwise provided in this Article, jurisdiction over actions under Articles 3, 4, 6 (a) and 6 (e) shall lie only with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear incident occurred.

(b) Where a nuclear incident occurs outside the territory of the Contracting Parties, or where the place of the nuclear incident cannot be determined with certainty, jurisdiction over such actions shall lie with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated.

(c) Where jurisdiction would lie with the courts of more than one Contracting Party by virtue of paragraphs (a) or (b) of this Article, jurisdiction shall lie,

(i) if the nuclear incident occurred partly outside the territory of any Contracting Party and partly in the territory of a single Contracting Party, with the courts of that Contracting Party; and

Artikel 12

Skadeståndsbelopp som erläggas enligt denna konvention, premier för försäkring och återförsäkring, belopp som utges på grund av försäkring, återförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet enligt artikel 10 samt ränta och kostnader vilka omnämnas i artikel 7 (g) skola få fritt överföras mellan de fördragsslutande parternas monetära områden.

Artikel 13

(a) Om annat icke föreskrives i denna artikel, tillkommer jurisdiktion beträffande anspråk enligt artiklarna 3, 4, 6 (a) och 6 (e) endast domstolarna i den fördragsslutande part inom vars område den nukleära olyckan inträffade.

(b) Om en nukleär olycka inträffar utanför de fördragsslutande parternas områden eller om platsen för den nukleära olyckan icke kan bestämmas med säkerhet, tillkommer jurisdiktion över sådana anspråk domstolarna i den fördragsslutande part inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen.

(c) Om jurisdiktion skulle tillkomma domstolarna i flera än en fördragsslutande part enligt bestämmelserna under (a) eller (b) i denna artikel, tillkommer jurisdiktion

(i) om den nukleära olyckan inträffat delvis utanför de fördragsslutande parternas områden och delvis inom en enda fördragsslutande parts område domstolarna i sistnämnda fördragsslutande part; och

ii) dans tout autre cas, aux tribunaux de la Partie Contractante désignée, à la demande d'une Partie Contractante intéressée, par le Tribunal visé à l'article 17, comme étant la plus directement liée à l'affaire.

d) Lorsque les jugements prononcés contradictoirement ou par défaut par le tribunal compétent en vertu des dispositions du présent article sont exécutoires d'après les lois appliquées par ce tribunal, ils deviennent exécutoires sur le territoire de toute autre Partie Contractante dès l'accomplissement des formalités prescrites par la Partie Contractante intéressée. Aucun nouvel examen du fond de l'affaire n'est admis. Cette disposition ne s'applique pas aux jugements qui ne sont exécutoires que provisoirement.

e) Si une action en réparation est intentée contre une Partie Contractante en vertu de la présente Convention, ladite Partie Contractante ne peut invoquer son immunité de juridiction devant le tribunal compétent en vertu du présent article, sauf en ce qui concerne les mesures d'exécution.

Article 14

a) La présente Convention doit être appliquée sans aucune discrimination fondée sur la nationalité, le domicile ou la résidence.

b) Le « droit national » et la « législation nationale » signifient le droit ou la législation nationale du tribunal compétent en vertu de la présente Convention pour statuer sur les actions résultant d'un acci-

(ii) in any other case, with the courts of the Contracting Party determined, at the request of a Contracting Party concerned, by the Tribunal referred to in Article 17 as being the most closely related to the case in question.

(d) Judgments entered by the competent court under this Article after trial, or by default, shall, when they have become enforceable under the law applied by that court, become enforceable in the territory of any of the other Contracting Parties as soon as the formalities required by the Contracting Party concerned have been complied with. The merits of the case shall not be the subject of further proceedings. The foregoing provisions shall not apply to interim judgments.

(e) If an action is brought against a Contracting Party under this Convention, such Contracting Party may not, except in respect of measures of execution, invoke any jurisdictional immunities before the court competent in accordance with this Article.

Article 14

(a) This Convention shall be applied without any discrimination based upon nationality, domicile, or residence.

(b) "National law" and "national legislation" mean the national law or the national legislation of the court having jurisdiction under this Convention over claims arising out of a nuclear incident, and that law

(ii) i varje annat fall domstolarna i den fördragsslutande part som på framställning av en berörd fördragsslutande part bestämts av den i artikel 17 omnämnda domstolen som varande den part vilken har den närmaste anknytningen till saken.

(d) Dom — varunder inbegripes tredskodom — som meddelats av domstol vilken är behörig enligt denna artikel kan, när domen kan verkställas enligt den av domstolen tillämpade lagen, verkställas också i alla andra fördragsslutande parter, så snart de formella förutsättningar som föreskrivits i verkställighetslandet blivit uppfyllda. Ny prövning av den sak som avgjorts genom domen får icke äga rum. Dessa bestämmelser gälla dock icke dom som ej vunnit laga kraft.

(e) Väckes skadeståndstalan mot en fördragsslutande part enligt denna konvention, kan denna part icke annat än i fråga om åtgärder för verkställighet åberopa immunitet inför den domstol som är behörig enligt denna artikel.

Artikel 14

(a) Denna konvention skall tillämpas utan diskriminering med hänsyn till nationalitet, hemvist eller uppehållsort.

(b) Med »nationell lag» och »nationell lagstiftning» förstås nationell lag och nationell lagstiftning på den ort där domstol, vilken enligt denna konvention är behörig att döma över anspråk i anledning av nukleär

dent nucléaire; le droit ou la législation nationale est applicable pour toutes les questions de fond et de procédure qui ne sont pas réglées spécialement par la présente Convention.

c) Le droit et la législation nationales doivent être appliqués sans aucune discrimination fondée sur la nationalité, le domicile ou la résidence.

Article 15

a) Il appartient à chaque Partie Contractante de prendre les mesures qu'elle estime nécessaires en vue d'accroître l'importance de la réparation prévue par la présente Convention.

b) Pour la part des dommages dont la réparation proviendrait d'une intervention financière mettant en jeu des fonds publics et qui excéderait le montant minimum de 5.000.000 d'unités de compte prévu à l'article 7, l'application de ces mesures, quelle que soit leur forme, pourrait être soumise à des conditions particulières dérogeant aux dispositions de la présente Convention.

Article 16

Les dispositions prises par le Comité de Direction en vertu de l'article 1 (a) (ii), 1 (a) (iii) et 1 (b), sont adoptées par accord mutuel des membres représentant les Parties Contractantes.

Article 17

Tout différend entre deux ou plusieurs Parties Contractantes relatif

or legislation shall apply to all matters both substantive and procedural not specifically governed by this Convention.

(c) That law and legislation shall be applied without any discrimination based upon nationality, domicile, or residence.

Article 15

(a) Any Contracting Party may take such measures as it deems necessary to provide for an increase in the amount of compensation specified in this Convention.

(b) In so far as compensation for damage involves public funds and is in excess of the 5,000,000 units of account referred to in Article 7, any such measure in whatever form may be applied under conditions which may derogate from the provisions of this Convention.

Article 16

Decisions taken by the Steering Committee under Article 1 (a) (ii), 1 (a) (iii) and 1 (b) shall be adopted by mutual agreement of the members representing the Contracting Parties.

Article 17

Any dispute arising between two or more Contracting Parties con-

olycka, har sitt säte; nämnda lag eller lagstiftning är tillämplig beträffande alla frågor rörande både saken och förfarandet, om icke särskild bestämmelse i visst hänseende meddelats i denna konvention.

(c) Nationell lag och nationell lagstiftning skola tillämpas utan diskriminering med hänsyn till nationalitet, hemvist eller uppehållsort.

Artikel 15

(a) Varje fördragsslutande part äger vidtaga de åtgärder den anser nödvändiga för att bygga ut det ersättningssystem som skapas genom denna konvention.

(b) I den mån allmänna medel tagas i anspråk för ersättningar utöver det belopp om 5 miljoner betalningsenheter som anges i artikel 7, får åtgärder i sådant hänseende, oberoende av vilken form de erhålla, genomföras under villkor som avvika från vad som föreskrives i denna konvention.

Artikel 16

Beslut av styrelsen enligt artikel 1 (a) (ii), 1 (a) (iii) och 1 (b) får icke fattas utan att de medlemmar av styrelsen som representera de fördragsslutande parterna äro ense om beslutet.

Artikel 17

Tvister mellan två eller flera fördragsslutande parter rörande tolk-

à l'interprétation ou à l'application de la présente Convention sera examiné par le Comité de Direction et à défaut de solution amiable soumis, à la demande d'une Partie Contractante intéressée, au Tribunal créé par la Convention en date du 20 décembre 1957 sur l'Établissement d'un Contrôle de Sécurité dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire.

Article 18

a) Des réserves portant sur une ou plusieurs dispositions de la présente Convention peuvent être formulées à tout moment avant la ratification ou l'adhésion à la présente Convention, ou avant la notification faite en vertu de l'article 23 en ce qui concerne le ou les territoires visés par cette notification; ces réserves ne sont recevables que si leurs termes ont été expressément acceptés par les Signataires.

b) Toutefois, l'acceptation d'un Signataire n'est pas requise, si celui-ci n'a pas lui-même ratifié la Convention dans un délai de douze mois à partir de la date où la notification de la réserve lui a été communiquée par le Secrétaire général de l'Organisation, conformément à l'article 24.

c) Toute réserve acceptée conformément au présent article peut être retirée à tout moment par notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation.

Article 19

a) La présente Convention sera ratifiée. Les instruments de ratifica-

cerning the interpretation or application of this Convention shall be examined by the Steering Committee and in the absence of friendly settlement shall, upon the request of a Contracting Party concerned, be submitted to the Tribunal established by the Convention of 20th December 1957 on the Establishment of a Security Control in the Field of Nuclear Energy.

Article 18

(a) Reservations to one or more of the provisions of this Convention may be made at any time prior to ratification of or accession to this Convention or prior to the time of notification under Article 23 in respect of any territory or territories mentioned in the notification, and shall be admissible only if the terms of these reservations have been expressly accepted by the Signatories.

(b) Such acceptance shall not be required from a Signatory which has not itself ratified this Convention within a period of twelve months after the date of notification to it of such reservation by the Secretary-General of the Organisation in accordance with Article 24.

(c) Any reservation admitted in accordance with this Article may be withdrawn at any time by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation.

Article 19

(a) This Convention shall be ratified. Instruments of ratification

ningen eller tillämpningen av denna konvention skola behandlas av styrelsen och, om icke godvillig uppgörelse nås, på begäran av någon av de berörda fördragsslutande parterna hänskjutas till avgörande av den domstol som inrättats enligt konventionen den 20 december 1957 om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergins område.

Artikel 18

(a) Reservation mot en eller flera av bestämmelserna i denna konvention får göras vid varje tidpunkt före ratifikation av eller anslutning till konventionen eller, ifråga om område eller områden som avses i meddelande enligt artikel 23, innan sådant meddelande lämnats. Reservation blir dock giltig endast om den uttryckligen godkänts av signatärmakterna.

(b) Sådant godkännande kräves dock icke från signatärmakt, som ej själv har ratificerat konventionen inom ett år räknat från den dag då meddelande om reservationen enligt artikel 24 lämnades till denna signatärmakt av organisationens generalsekreterare.

(c) Reservation som godkänts enligt denna artikel kan när som helst återtagas genom meddelande till organisationens generalsekreterare.

Artikel 19

(a) Konventionen skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten depo-

tion seront déposés auprès du Secrétaire général de l'Organisation.

b) La présente Convention entrera en vigueur dès que cinq au moins des Signataires auront déposé leur instrument de ratification. Pour tout Signataire qui la ratifiera ultérieurement, la présente Convention entrera en vigueur dès qu'il aura déposé son instrument de ratification.

Article 20

Les modifications à la présente Convention seront adoptées par accord mutuel de toutes les Parties Contractantes. Elles entreront en vigueur lorsqu'elles auront été ratifiées ou confirmées par les deux tiers des Parties Contractantes. Pour toutes Parties Contractantes qui les ratifieront ou confirmeront ultérieurement, les modifications entreront en vigueur à la date de cette ratification ou confirmation.

Article 21

a) Tout Gouvernement d'un pays membre ou associé de l'Organisation, non Signataire de la présente Convention, pourra y adhérer par notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation.

b) Tout Gouvernement d'un autre pays non Signataire de la présente Convention pourra y adhérer par notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation et avec l'accord unanime des Parties Contractantes. L'adhésion prendra effet à la date de cet accord.

shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation.

(b) This Convention shall come into force upon the deposit of instruments of ratification by not less than five of the Signatories. For each Signatory ratifying thereafter, this Convention shall come into force upon the deposit of its instrument of ratification.

Article 20

Amendments to this Convention shall be adopted by mutual agreement of all the Contracting Parties. They shall come into force when ratified or confirmed by two-thirds of the Contracting Parties. For each Contracting Party ratifying or confirming thereafter, they shall come into force at the date of such ratification or confirmation.

Article 21

(a) The Government of any Member or Associate country of the Organisation which is not a Signatory to this Convention may accede thereto by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation.

(b) The Government of any other country which is not a Signatory to this Convention may accede thereto by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation and with the unanimous assent of the Contracting Parties. Such accession shall take effect from the date of such assent.

neras hos organisationens generalsekreterare.

(b) Konventionen träder i kraft, när minst fem signatärmakters ratifikationsinstrument deponerats. För signatärmakt som ratificerar vid senare tidpunkt träder konventionen i kraft, när den statens ratifikationsinstrument deponeras.

Artikel 20

För ändring i denna konvention kräves överenskommelse mellan samtliga fördragsslutande parter. Ändringen träder i kraft, när den ratificerats eller bekräftats av två tredjedelar av de fördragsslutande parterna. För fördragsslutande part som ratificerar eller bekräftar ändringen vid senare tidpunkt, träder den i kraft den dag ratificeringen eller bekräftandet sker.

Artikel 21

(a) Stat, som är medlem av organisationen eller har ställning av associerad stat men icke är signatärmakt, kan ansluta sig till konventionen genom meddelande till organisationens generalsekreterare.

(b) Annan stat, som icke är signatärmakt, kan ansluta sig till konventionen genom meddelande till organisationens generalsekreterare och under förutsättning att samtliga fördragsslutande parter lämna sitt samtycke till anslutningen. Anslutningen blir gällande den dag samtycke som nu nämnts lämnas.

Article 22

a) La présente Convention est conclue pour une durée de dix ans à compter de la date de son entrée en vigueur. Toute Partie Contractante pourra mettre fin en ce qui la concerne à l'application de la présente Convention au terme de ce délai en donnant un préavis d'un an à cet effet au Secrétaire général de l'Organisation.

b) La présente Convention restera par la suite en vigueur pour une période de cinq ans, vis-à-vis des Parties Contractantes qui n'auront pas mis fin à son application conformément au paragraphe (a) du présent article et ultérieurement, par périodes successives de cinq ans, vis-à-vis des Parties Contractantes qui n'y auront pas mis fin au terme de l'une de ces périodes, en donnant un préavis d'un an à cet effet au Secrétaire général de l'Organisation.

c) Une conférence sera convoquée par le Secrétaire général de l'Organisation pour examiner la révision de la présente Convention, au terme de la période de cinq ans qui suivra la date de son entrée en vigueur ou, à tout autre moment, à la demande d'une Partie Contractante, dans un délai de six mois à compter de cette demande.

Article 23

a) La présente Convention s'applique aux territoires métropolitains des Parties Contractantes.

b) Tout Signataire ou Partie Con-

Article 22

(a) This Convention shall remain in effect for a period of ten years as from the date of its coming into force. Any Contracting Party may, by giving twelve months' notice to the Secretary-General of the Organisation, terminate the application of this Convention to itself at the end of the period of ten years.

(b) This Convention shall, after the period of ten years, remain in force for a period of five years for such Contracting Parties as have not terminated its application in accordance with paragraph (a) of this Article, and thereafter for successive periods of five years for such Contracting Parties as have not terminated its application at the end of one of such periods of five years by giving twelve months' notice to that effect to the Secretary-General of the Organisation.

(c) A conference shall be convened by the Secretary-General of the Organisation in order to consider revisions to this Convention after a period of five years as from the date of its coming into force or, at any other time, at the request of a Contracting Party, within six months from the date of such request.

Article 23

(a) This Convention shall apply to the metropolitan territories of the Contracting Parties.

(b) Any Signatory or Contracting

Artikel 22

(a) Denna konvention gäller under en tid av tio år räknat från den dag den träder i kraft. Varje fördragsslutande part kan för sitt vidkommande bringa konventionen att upphöra gälla vid nämnda tids utgång efter uppsägning hos organisationens generalsekreterare ett år i förväg.

(b) Efter tioårstidens utgång skall konventionen för de stater som icke uppsagt konventionen enligt bestämmelserna under (a) i denna artikel fortsätta att gälla under en period av fem år. Därefter gäller konventionen under perioder om fem år i taget för de fördragsslutande parter som icke senast ett år före utgången av sådan femårsperiod uppsagt konventionen hos organisationens generalsekreterare.

(c) Sedan konventionen varit i kraft under fem år, skall en konferens för att pröva förslag om ändringar i konventionen sammankallas av organisationens generalsekreterare. En sådan konferens skall också sammankallas av generalsekreteraren närhelst begäran därom framställes av fördragsslutande part; konferensen skall i sådant fall hållas inom sex månader från den dag framställningen gjordes.

Artikel 23

(a) Denna konvention skall tillämpas på de fördragsslutande parternas europeiska territorier.

(b) Signatärmakt eller fördragsslu-

tractante peut, au moment de la signature ou de la ratification de la présente Convention ou de son adhésion à la présente Convention, ou ultérieurement à tout moment, indiquer par notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation que la présente Convention s'applique à ceux de ses territoires, y compris les territoires pour lesquels la Partie Contractante est responsable dans les relations internationales, auxquels elle n'est pas applicable en vertu du paragraphe (a) du présent article et qui sont désignés dans la notification. Une telle notification peut, en ce qui concerne tout territoire qui y est désigné, être retirée en donnant un préavis d'un an à cet effet au Secrétaire général de l'Organisation.

c) Les territoires d'une Partie Contractante, y compris ceux pour lesquels elle est responsable dans les relations internationales, auxquels la présente Convention ne s'applique pas, sont considérés aux fins de ladite Convention comme territoires d'un État non-Contractant.

Article 24

Le Secrétaire général de l'Organisation donnera communication à tous les Signataires et Gouvernement ayant adhéré à la Convention de la réception des instruments de ratification, d'adhésion et de retrait, ainsi que des notifications faites en vertu de l'article 23 et des décisions prises par le Comité de Direction en vertu de l'article 1 (a) (ii), 1(a) (iii) et 1 (b). Il leur notifiera également la

Party may, at the time of signature or ratification of or accession to this Convention or at any later time, notify the Secretary-General of the Organisation that this Convention shall apply to those of its territories, including the territories for whose international relations it is responsible, to which this Convention is not applicable in accordance with paragraph (a) of this Article and which are mentioned in the notification. Any such notification may in respect of any territory or territories mentioned therein be withdrawn by giving twelve months' notice to that effect to the Secretary-General of the Organisation.

(c) Any territories of a Contracting Party, including the territories for whose international relations it is responsible, to which this Convention does not apply shall be regarded for the purposes of this Convention as being a territory of a non-Contracting State.

Article 24

The Secretary-General of the Organisation shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, accession, withdrawal, notification under Article 23, and decisions of the Steering Committee under Article 1 (a) (ii), 1 (a) (iii) and 1 (b). He shall also notify them of the date on which this Convention comes into force,

tande part äger, vid tidpunkten för undertecknande eller ratifikation av konventionen eller anslutning till densamma eller vid vilken som helst senare tidpunkt, genom meddelande till organisationens generalsekreterare förklara, att konventionen skall gälla för nämnda part tillhörigt och i meddelandet angivet område — därunder inbegripet område för vars internationella förbindelser parten svarar — på vilket konventionen icke är tillämplig enligt bestämmelserna under (a) i denna artikel. Förklaring som nu nämnts kan i fråga om varje område som anges däri återtagas efter uppsägning ett år i förväg hos organisationens generalsekreterare.

(c) Sådana till fördragsslutande part hörande områden — därunder inbegripet område för vars internationella förbindelser parten svarar — beträffande vilka denna konvention icke gäller, betraktas vid tillämpning av konventionen som områden hörande till icke fördragsslutande stat.

Artikel 24

Organisationens generalsekreterare skall underrätta samtliga signatärmakter och stater som anslutit sig till konventionen om mottagandet av ratifikations- och anslutningsinstrument, återkallelser, meddelanden enligt artikel 23 och beslut av styrelsen enligt artikel 1 (a) (ii), 1 (a) (iii) och 1 (b). Han skall vidare underrätta dem om vilken dag denna konvention träder i kraft, om ly-

date de l'entrée en vigueur de la présente Convention, le texte des modifications adoptées et la date de l'entrée en vigueur desdites modifications, ainsi que les réserves faites conformément à l'article 18.

ANNEXE I

Les réserves suivantes ont été acceptées, soit à la date de la signature de la Convention, soit à la date de la signature du Protocole Additionnel :

1. *Article 6 (a) et (c) (i) :*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne, du Gouvernement de la République d'Autriche et du Gouvernement du Royaume de Grèce.

Réserve du droit de laisser subsister, par une disposition de la législation nationale, la responsabilité d'une personne autre que l'exploitant, à condition que cette personne soit entièrement couverte, même en cas d'action mal fondée, soit par une assurance ou une autre garantie financière obtenue par l'exploitant, soit au moyen des fonds publics.

2. *Article 6 (b) et (d) :*

Réserve du Gouvernement de la République d'Autriche, du Gouvernement du Royaume de Grèce, du Gouvernement du Royaume de Norvège et du Gouvernement du Royaume de Suède.

Réserve du droit de considérer leurs lois nationales comportant des dispositions équivalentes à celles des

the text of any amendment thereto and of the date on which such amendment comes into force, and any reservation made in accordance with Article 18.

ANNEX I

The following reservations were accepted either at the time of signature of the Convention or at the time of signature of the Additional Protocol :

1. *Article 6 (a) and (c) (i) :*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany, the Government of the Republic of Austria and the Government of the Kingdom of Greece.

Reservation of the right to provide, by national law, that persons other than the operator may continue to be liable for damage caused by a nuclear incident on condition that these persons are fully covered in respect of their liability, including defence against unjustified actions, by insurance or other financial security obtained by the operator or out of State funds.

2. *Article 6 (b) and (d) :*

Reservation by the Government of the Republic of Austria, the Government of the Kingdom of Greece, the Government of the Kingdom of Norway and the Government of the Kingdom of Sweden.

Reservation of the right to consider their national legislation which includes provisions equivalent to

delsen av varje i konventionen vidtagen ändring och om vilken dag ändringen träder i kraft samt om reservationer som gjorts enligt artikel 18.

ANNEX I

Följande reservationer godkändes vid tidpunkten för undertecknandet av denna konvention eller vid tidpunkten för undertecknandet av tilläggsprotokollet:

1. *Artikel 6 (a) och (c) (i):*

Reservation av Förbundsrepubliken Tysklands, Republiken Österrikes och Konungariket Greklands regeringar.

Reservation av rätten att genom föreskrift i nationell lagstiftning behålla skadeståndsansvar för annan än anläggningsinnehavaren, under förutsättning att detta skadeståndsansvar är fullständigt täckt, även i fall av obefogad rättegång, genom försäkring eller annan ekonomisk säkerhet, för vilken anläggningsinnehavaren skall sörja, eller av statlig garanti.

2. *Artikel 6 (b) och (d):*

Reservation av Republiken Österrikes, Konungariket Greklands, Konungariket Norges samt Konungariket Sveriges regeringar.

Reservation av rätten att med sådana internationella överenskommelser som åsyftas i artikel 6 (b)

accords internationaux visés à l'article 6 (b) comme des accords internationaux aux fins de l'article 6 (b) et (d).

3. *Article 8 (a) :*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne et du Gouvernement de la République d'Autriche.

Réserve du droit d'établir, en ce qui concerne les accidents nucléaires survenant respectivement dans la République Fédérale d'Allemagne et dans la République d'Autriche, un délai de déchéance supérieur à dix ans, si des mesures ont été prévues pour couvrir la responsabilité de l'exploitant à l'égard des actions en réparation introduites après l'expiration du délai de dix ans et pendant la période de prolongation de ce délai.

4. *Article 9 :*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne et du Gouvernement de la République d'Autriche.

Réserve du droit de prévoir, en ce qui concerne les accidents nucléaires survenant respectivement dans la République Fédérale d'Allemagne et dans la République d'Autriche, que l'exploitant est responsable des dommages causés par un accident nucléaire si cet accident est dû directement à des actes de conflit armé, d'hostilités, de guerre civile, d'insurrection ou à des cataclysmes naturels de caractère exceptionnel.

those included in the international agreements referred to in Article 6 (b) as being international agreements within the meaning of Article 6 (b) and (d).

3. *Article 8 (a) :*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria.

Reservation of the right to establish, in respect of nuclear incidents occurring in the Federal Republic of Germany and in the Republic of Austria respectively, a period longer than ten years if measures have been taken to cover the liability of the operator in respect of any actions for compensation begun after the expiry of the period of ten years and during such longer period.

4. *Article 9 :*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria.

Reservation of the right to provide, in respect of nuclear incidents occurring in the Federal Republic of Germany and in the Republic of Austria respectively, that the operator shall be liable for damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, insurrection or a grave natural disaster of an exceptional character.

och (d) jämställa nationell lagstiftning vilken innehåller bestämmelser av huvudsakligen samma innehåll som föreskrifterna i dessa internationella överenskommelser.

3. *Artikel 8 (a):*

Reservation av Förbundsrepubliken Tysklands och Republiken Österrikes regeringar.

Reservation av rätten att beträffande nukleära olyckor som inträffa i Förbundsrepubliken Tyskland respektive Republiken Österrike fastställa en längre preskriptionstid än tio år, om åtgärder ha vidtagits för att täcka anläggningsinnehavarens ansvarighet i fråga om ersättningsanspråk som framställas efter utgången av tioårsperioden och under den sålunda fastställda längre perioden.

4. *Artikel 9:*

Reservation av Förbundsrepubliken Tysklands och Republiken Österrikes regeringar.

Reservation av rätten att i fråga om nukleära olyckor som inträffa inom Förbundsrepubliken Tyskland respektive Republiken Österrike föreskriva, att anläggningsinnehavaren skall vara ansvarig för skada orsakad av en nukleär olycka, som är en direkt följd av en krigshandling eller däremot svarande handling under inbördeskrig eller uppror eller av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art.

5. *Article 19 :*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne, du Gouvernement de la République d'Autriche et du Gouvernement du Royaume de Grèce.

Réserve du droit de considérer la ratification de la présente Convention comme entraînant l'obligation, conformément au droit international, de prendre dans l'ordre interne des dispositions relatives à la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire conformes aux dispositions de la présente Convention.

ANNEXE II

Cette Convention ne peut être interprétée comme privant une Partie Contractante sur le territoire de laquelle des dommages auront été causés par un accident nucléaire survenu sur le territoire d'une autre Partie Contractante, des recours qui pourraient lui être ouverts en application du droit international.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas de la présente Convention.

FAIT à Paris, le 29 juillet 1960, en français, en anglais, en allemand, en espagnol, en italien et en néerlandais, en un seul exemplaire qui restera déposé auprès du Secrétaire général de l'Organisation Européenne de Coopération Économique qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les Signataires.

5. *Article 19 :*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany, the Government of the Republic of Austria, and the Government of the Kingdom of Greece.

Reservation of the right to consider ratification of this Convention as constituting an obligation under international law to enact national legislation on third party liability in the field of nuclear energy in accordance with the provisions of this Convention.

ANNEX II

This Convention shall not be interpreted as depriving a Contracting Party, on whose territory damage was caused by a nuclear incident occurring on the territory of another Contracting Party, of any recourse which might be available to it under international law.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Convention.

DONE in Paris, this twenty-ninth day of July Nineteen Hundred and Sixty, in the English, French, German, Spanish, Italian and Dutch languages in a single copy which shall remain deposited with the Secretary-General of the Organisation for European Economic Cooperation by whom certified copies will be communicated to all Signatories.

5. *Artikel 19:*

Reservation av Förbundsrepubliken Tysklands, Republiken Österrikes och Konungariket Greklands regeringar.

Reservation av rätten att betrakta ratifikation av denna konvention som medförande förpliktelse enligt internationell rätt att i nationell lagstiftning införa bestämmelser om skadeståndsansvar på atomenergins område i överensstämmelse med vad som föreskrives i konventionen.

ANNEX II

Denna konvention skall icke ges den innebörden att en fördragsslutande part, på vars område skada orsakas av en nukleär olycka vilken inträffat på annan fördragsslutande parts område, genom konventionen berövas befogenheten att göra gällande anspråk som kunna grundas på internationell rätt.

TILL BEKRÄFTELSE VARPÅ undertecknade befullmäktigade och vederbörligen bemyndigade ombud ha undertecknat denna konvention.

SOM SKEDDE i Paris den 29 juli 1960 på de engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken i ett exemplar som skall förvaras hos Organisationens för europeiskt ekonomiskt samarbete generalsekreterare, vilken skall tillställa alla signatärmakterna bestyrkta avskrifter därav.

**Protocole additionnel
à la convention sur la responsabilité civile
dans le domaine de l'énergie nucléaire
28 janvier 1964**

II

(Clauses finales)

(a) Les dispositions du présent Protocole Additionnel font partie intégrante de la Convention sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire du 29 juillet 1960 (appelée ci-après la « Convention »).

(b) Le présent Protocole Additionnel sera ratifié ou confirmé. Les instruments de ratification du présent Protocole Additionnel seront déposés auprès du Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Économiques; le cas échéant, la confirmation du présent Protocole Additionnel lui sera notifiée.

(c) Les Signataires du présent Protocole Additionnel qui ont déjà ratifié la Convention, s'engagent à ratifier ou à confirmer aussitôt que possible le présent Protocole Additionnel. Les autres Signataires du présent Protocole Additionnel s'engagent à le ratifier ou à le confirmer en même temps qu'ils ratifieront la Convention. Aucune adhésion à la Convention ne sera reçue si elle n'est accompagnée d'une adhésion au présent Protocole Additionnel.

(d) Le Secrétaire Général de l'Organisation donnera communication à tous les Signataires, ainsi qu'aux Gouvernements ayant adhéré à la

**Additional protocol
to the convention on third party liability
in the field of nuclear energy
28th January 1964**

II

(Final clauses)

(a) The provisions of this Additional Protocol shall form an integral part of the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960 (hereinafter referred to as the "Convention").

(b) This Additional Protocol shall be ratified or confirmed. Instruments of ratification of this Additional Protocol shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development. Where there is a confirmation of this Additional Protocol, it shall be notified to him.

(c) The Signatories of this Additional Protocol who have already ratified the Convention undertake to ratify or to confirm this Additional Protocol as soon as possible. The other Signatories of this Additional Protocol undertake to ratify it or to confirm it at the same time as they ratify the Convention. Accessions to the Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Additional Protocol.

(d) The Secretary-General of the Organisation shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instru-

**Tilläggsprotokoll
den 28 januari 1964 till konventionen
om skadeståndsansvar på
atomenergins område**

II

(Slutbestämmelser)

(a) Bestämmelserna i detta tilläggsprotokoll utgöra en integrerande del av konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område (i det följande benämnd »konventionen»).

(b) Detta tilläggsprotokoll skall ratificeras eller bekräftas. Instrument avseende ratifikation av detta tilläggsprotokoll skola deponeras hos generalsekreteraren i Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling. I fall av bekräftelse av tilläggsprotokollet skall underrättelse om bekräftelsen lämnas till denne.

(c) De stater som underteckna detta tilläggsprotokoll och som redan ha ratificerat konventionen förbinda sig att ratificera eller bekräfta detta tilläggsprotokoll så snart som möjligt. De övriga stater som underteckna detta tilläggsprotokoll förbinda sig att ratificera eller bekräfta det samtidigt som de ratificera konventionen. Anslutning till konventionen godtages endast om den sker i förbindelse med anslutning till detta tilläggsprotokoll.

(d) Organisationens generalsekreterare skall underrätta alla signatär-makter och anslutna regeringar om mottagandet av varje ratifikations-

Convention, de la réception des instruments de ratification et de la notification des confirmations.

(e) Pour le calcul du nombre de ratifications prévu à l'Article 19 (b) de la Convention pour son entrée en vigueur, il ne sera tenu compte que des Signataires qui auront ratifié la Convention et ratifié ou confirmé le présent Protocole Additionnel.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas du présent Protocole.

FAIT à Paris le 28 janvier 1964, en français, en anglais, en allemand, en espagnol, en italien et en néerlandais, en un seul exemplaire qui restera déposé auprès du Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Economique qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les Signataires.

ment of ratification and of the receipt of any confirmation.

(e) In calculating the number of ratifications required in accordance with Article 19 (b) for the coming into force of the Convention, account will be taken only of those Signatories who have ratified the Convention and have ratified or confirmed this Additional Protocol.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

DONE in Paris the 28th day of January 1964 in the English, French, German, Spanish, Italian and Dutch languages in a single copy which shall remain deposited with the Secretary-General of the Organisation for European Co-operation and Development by whom certified copies will be communicated to all Signatories.

instrument och om mottagandet av varje underrättelse avseende bekräftelse.

(e) Vid beräkning av det antal ratifikationer som fordras enligt artikel 19 (b) för att konventionen skall träda i kraft tages hänsyn endast till de signatärmakter som ha ratificerat konventionen och ha ratificerat eller bekräftat detta tilläggsprotokoll.

TILL BEKRÄFTELSE VARPÅ undertecknade befullmäktigade och vederbörligen bemyndigade ombud ha undertecknat detta protokoll.

SOM SKEDDE i Paris den 28 januari 1964 på de engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken i ett exemplar, som skall förvaras hos Organisationens för ekonomiskt samarbete och utveckling generalsekreterare, vilken skall tillställa alla signatärmakter bestyrkta avskrifter därav.

Bilaga 2

Tilläggskonventionen

Konventionen öppnades för undertecknande i Bryssel den 31 januari 1963. Den reviderades genom ett den 28 januari 1964 i Paris avslutat tilläggsprotokoll. Konventionen och protokollet är avfattade på engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken. Här återges konventionen och slutbestämmelserna till tilläggsprotokollet i de franska och engelska texterna jämte svensk översättning.

Convention 31 janvier 1963 complémentaire à la convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire

LES GOUVERNEMENTS de la République Fédérale d'Allemagne, de la République d'Autriche, du Royaume de Belgique, du Royaume de Danemark, de l'Espagne, de la République Française, de la République Italienne, du Grand-Duché de Luxembourg, du Royaume de Norvège, du Royaume des Pays-Bas, du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, du Royaume de Suède et de la Confédération Suisse,

PARTIES à la Convention du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire, conclue dans le cadre de l'Organisation Européenne de Coopération Economique devenue l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques et telle qu'elle a été modifiée par le Protocole additionnel conclu à Paris, le 28 janvier 1964 (ci-après dénommée « Convention de Paris »).

DESIREUX d'apporter un complément aux mesures prévues dans cette Convention, en vue d'accroître l'importance de la réparation des dommages qui pourraient résulter

Convention of 31 January 1963 supplementary to the Paris convention of 29 July 1960 on third party liability in the field of nuclear energy

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, Spain, the French Republic, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Kingdom of Sweden and the Swiss Confederation;

BEING PARTIES to the Convention of 29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, concluded within the framework of the Organisation for European Economic Co-operation, now the Organisation for Economic Co-operation and Development and as modified by the Additional Protocol concluded in Paris on 28th January 1964 (hereinafter referred to as the "Paris Convention");

DESIROUS of supplementing the measures provided in that Convention with a view to increasing the amount of compensation for damage which might result from the use

Konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område

REGERINGARNA i Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Österrike, Konungariket Belgien, Konungariket Danmark, Spanien, Franska republiken, Italienska republiken, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Norge, Konungariket Nederländerna, Det Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Konungariket Sverige och Schweiziska Edsförbundet;

VILKA ÄRO ANSLUTNA till konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område, avslutad inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, numera organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, sådan konventionen reviderats genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet (i det följande benämnd »Pariskonventionen»);

VILKA ÖNSKA komplettera i nämnda konvention föreskrivna åtgärder i syfte att höja ersättningsbeloppet för skada som kan uppkomma i följd av utnyttjandet för

de l'utilisation de l'énergie nucléaire à des fins pacifiques,

SONT CONVENU de ce qui suit :

of nuclear energy for peaceful purposes;

HAVE AGREED as follows:

Article 1

Le régime complémentaire à celui de la Convention de Paris, institué par la présente Convention, est soumis aux dispositions de la Convention de Paris ainsi qu'aux dispositions fixées ci-après.

Article 2

a) Le régime de la présente Convention s'applique aux dommages causés par des accidents nucléaires autres que ce qui sont survenus entièrement sur le territoire d'un État non contractant à la présente Convention :

i) dont la responsabilité incombe, en vertu de la Convention de Paris, à l'exploitant d'une installation nucléaire à usage pacifique, située sur le territoire d'une Partie Contractante à la présente Convention (ci-après dénommée « Partie Contractante ») et figurant sur la liste établie et mise à jour dans les conditions prévues à l'article 13,

ii) subis

1) sur le territoire d'une Partie Contractante; ou

2) en haute mer ou au-dessus, à bord d'un navire ou d'un aéronef immatriculé sur le territoire d'une Partie Contractante; ou

3) en haute mer ou au-dessus, par un ressortissant d'une Partie Contractante à condition, s'il s'agit de

Article 1

The system instituted by this Convention is supplementary to that of the Paris Convention, shall be subject to the provisions of the Paris Convention, and shall be applied in accordance with the following Articles.

Article 2

(a) The system of this Convention shall apply to damage caused by nuclear incidents, other than those occurring entirely in the territory of a State which is not a Party to this Convention:

(i) for which an operator of a nuclear installation, used for peaceful purposes, situated in the territory of a Contracting Party to this Convention (hereinafter referred to as a "Contracting Party"), and which appears on the list established and kept up to date in accordance with the terms of Article 13, is liable under the Paris Convention, and

(ii) suffered

(1) in the territory of a Contracting Party; or

(2) on or over the high seas on board a ship or aircraft registered in the territory of a Contracting Party; or

(3) on or over the high seas by a national of a Contracting Party, provided that, in the case of dam-

fredliga ändamål av nukleär energi;

HA ÖVERENSKOMMIT om följande:

Artikel 1

Det genom denna konvention inrättade systemet utgör ett komplement till Pariskonventionens system, är underkastat bestämmelserna i Pariskonventionen och skall tillämpas i enlighet med följande artiklar.

Artikel 2

(a) Denna konventions system tillämpas beträffande skada orsakad av andra nukleära olyckor än sådana som i sin helhet inträffa inom en stat vilken icke tillträtt denna konvention, om

(i) ansvarighet för skadan enligt Pariskonventionen åvilar innehavaren av en för fredliga ändamål utnyttjad nukleär anläggning, belägen inom område tillhörande en till denna konvention ansluten part (i det följande benämnd »konventionsstat») och upptagen på den lista som upprättats och hållits aktuell enligt reglerna i artikel 13, samt

(ii) skadan uppkommit:

(1) inom en konventionsstats område; eller

(2) på eller över det fria havet ombord på ett fartyg eller luftfartyg, registrerat i en konventionsstat; eller

(3) på eller över det fria havet och tillfogats medborgare i konventionsstat, under förutsättning dock

dommages à un navire ou à un aéro-
nef, que celui-ci soit immatriculé sur
le territoire d'une Partie Contractante,

sous réserve que les tribunaux
d'une Partie Contractante soient
compétents conformément à la Con-
vention de Paris.

b) Tout Signataire ou Gouverne-
ment adhérent à la Convention peut,
au moment de la signature de la pré-
sente Convention ou de son adhésion
à celle-ci ou au moment du dépôt de
son instrument de ratification, dé-
clarer qu'il assimile à ses propres
ressortissants, aux fins de l'applica-
tion du paragraphe (a) (ii) ci-des-
sus, les personnes physiques qui ont
leur résidence habituelle sur son
territoire au sens de sa législation,
ou certaines catégories d'entre elles.

c) Au sens du présent article, l'ex-
pression « ressortissant d'une Partie
Contractante » couvre une Partie
Contractante ou toute subdivision
politique d'une telle Partie, ou toute
personne morale de droit public ou
de droit privé, ainsi que toute entité
publique ou privé n'ayant pas la
personnalité juridique, établie sur le
territoire d'une Partie Contractante.

Article 3

a) Dans les conditions fixées par
la présente Convention, les Parties
Contractantes s'engagent à ce que la
réparation des dommages visés à
l'article 2 soit effectués à concurren-
ce d'un montant de 120 millions
d'unités de compte par accident.

b) Cette réparation est effectuée :

age to a ship or an aircraft, the ship
or aircraft is registered in the terri-
tory of a Contracting Party;

provided that the courts of a Con-
tracting Party have jurisdiction
pursuant to the Paris Convention.

(b) Any Signatory or acceding Go-
vernment may, at the time of sig-
nature of or accession to this Con-
vention or on the deposit of its
instrument of ratification, declare
that, for the purposes of the appli-
cation of paragraph (a) (ii) of this
Article, individuals or certain cate-
gories thereof, considered under its
law as having their habitual resid-
ence in its territory, are assimilated
to its own nationals.

(c) In this Article, the expression
"a national of a Contracting Party"
shall include a Contracting Party or
any of its constituent sub-divisions,
or a partnership, or any public or
private body whether corporate or
not established in the territory of a
Contracting Party.

Article 3

(a) Under the conditions established
by this Convention, the Contracting
Parties undertake that compensa-
tion in respect of the damage refer-
red to in Article 2 shall be provided
up to the amount of 120 million units
of account per incident.

(b) Such compensation shall be
provided:

att i händelse av skada på fartyg eller luftfartyg detta är registrerat i en konventionsstat;

allt under förutsättning att enligt Pariskonventionen jurisdiktion tillkommer domstolarna i en konventionsstat.

(b) Stat som undertecknar eller ansluter sig till denna konvention äger vid tiden för undertecknandet eller anslutningen till konventionen eller vid deponerandet av sitt ratifikationsinstrument avge förklaring, att vid tillämpning av bestämmelserna under (a) (ii) i denna artikel fysiska personer eller vissa kategorier av sådana personer, vilka enligt den statens lagstiftning anses vara stadigvarande bosatta inom den statens område, skola jämföras med statens egna medborgare.

(c) I denna artikel skall uttrycket »medborgare i konventionsstat» omfatta konventionsstat eller delstat (motsvarande) i konventionsstat som utgör federal statsbildning, sammanslutning eller annan privaträttslig eller offentlighetsrättslig inrättning, vare sig den äger rättshandlingsförmåga eller ej, vilken har sitt säte eller eljest är hemmahörande i en konventionsstat.

Artikel 3

(a) Under de villkor som föreskrivas i denna konvention förbinda sig konventionsstaterna tillse att ersättning för sådan skada som avses i artikel 2 skall utgå med ett belopp av högst 120 miljoner betalningsenheter för varje olycka.

(b) Sådan ersättning skall tillhandahållas:

i) à concurrence d'un montant au moins égal à 5 millions d'unités de compte, fixé à cet effet en vertu de la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est situé l'installation nucléaire de l'exploitant responsable, au moyen de fonds provenant d'une assurance ou d'une autre garantie financière;

ii) entre ce montant et 70 millions d'unités de compte, au moyen de fonds publics à allouer par la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de l'exploitant responsable;

iii) entre 70 et 120 millions d'unités de compte, au moyen de fonds publics à allouer par les Parties Contractantes selon la clé de répartition prévue à l'article 12.

c) A cet effet, chaque Partie Contractante doit

i) soit fixer, conformément à l'article 7 de la Convention de Paris, le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant à 120 millions d'unités de compte et disposer que cette responsabilité est couverte par l'ensemble des fonds visés au paragraphe (b) ci-dessus;

ii) soit fixer le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant à un niveau au moins égal à celui qui est fixé conformément au paragraphe (b) (i) ci-dessus et disposer qu'au delà de ce montant et jusqu'à 120 millions d'unités de compte, les fonds publics visés au paragraphe (b) (ii) et (iii) ci-dessus sont alloués à un titre différent de celui d'une couverture de la responsabi-

(i) up to an amount of at least 5 million units of account, out of funds provided by insurance or other financial security, such amount to be established by the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated;

(ii) between this amount and 70 million units of account, out of public funds to be made available by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation is situated;

(iii) between 70 million and 120 million units of account, out of public funds to be made available by the Contracting Parties according to the formula for contributions specified in Article 12.

(c) For this purpose, each Contracting Party shall either:

(i) establish the maximum liability of the operator, pursuant to Article 7 of the Paris Convention, at 120 million units of account, and provide that such liability shall be covered by all the funds referred to in paragraph (b) of this Article; or

(ii) establish the maximum liability of the operator at an amount at least equal to that established pursuant to paragraph (b) (i) of this Article and provide that, in excess of such amount and up to 120 million units of account, the public funds referred to in paragraph (b) (ii) and (iii) of this Article shall be made available by some means other than as cover for the liability

(i) intill ett belopp av lägst 5 miljoner betalningsenheter genom medel, som utgå ur försäkring eller annan ekonomisk säkerhet; beloppet skall bestämmas enligt lagen i den konventionsstat inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen;

(ii) mellan detta belopp och ett belopp av 70 miljoner betalningsenheter av allmänna medel, vilka skola tillhandahållas av den konventionsstat inom vars område den nukleära anläggningen är belägen;

(iii) mellan 70 miljoner och 120 miljoner betalningsenheter av allmänna medel, vilka skola tillhandahållas av konventionsstaterna enligt de fördelningsgrunder som närmare anges i artikel 12.

(c) För nu angivna ändamål skall var och en av konventionsstaterna antingen

(i) bestämma anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp enligt artikel 7 i Pariskonventionen till 120 miljoner betalningsenheter samt föreskriva att hans ansvarighet skall vara täckt av samtliga de medel som omnämns under (b) i denna artikel; eller

(ii) bestämma anläggningsinnehavarens ansvarighet till ett belopp som motsvarar lägst det belopp vilket fastställts enligt (b) (i) i denna artikel samt föreskriva, att över detta belopp och intill 120 miljoner betalningsenheter de statsmedel som omnämns under (b) (ii) och (iii) i denna artikel skola tillhandahållas i annan form än som täckning av anläggningsinnehavarens ansvarig-

lité de l'exploitant; toutefois, elle ne doit pas porter atteinte aux règles de fond et de procédure fixées par la présente Convention.

d) Les créances découlent de l'obligation pour l'exploitant de réparer des dommages ou de payer des intérêts et dépens au moyen des fonds alloués conformément aux paragraphes (b) (ii), (iii) et (f) du présent article ne sont exigibles à son égard qu'au fur et à mesure de l'allocation effective de ces fonds.

e) Les Parties Contractantes s'engagent à ne pas faire usage dans l'exécution de la Présente Convention de la faculté prévu à l'article 15 (b) de la Convention de Paris d'édicter des conditions particulières :

i) pour la réparation des dommages effectuée au moyen des fonds visés au paragraphe (b) (i) ci-dessus :

ii) en dehors de celles de la présente Convention, pour la réparation des dommages effectuée au moyen des fonds publics visés au paragraphe (b) (ii) et (iii) ci-dessus.

f) Les intérêts et dépens visés à l'article 7 (g) de la Convention de Paris sont payables audelà des montants indiqués au paragraphe (b) ci-dessus. Dans la mesure où ils sont alloués au titre d'une réparation payable sur les fonds visés :

i) au paragraphe (b) (i) ci-dessus, ils sont à la charge de l'exploitant responsable;

ii) au paragraphe (b) (ii) ci-dessus, ils sont à la charge de la Partie

of the operator, provided that the rules of substance and procedure laid down in this Convention are not thereby affected.

(d) The obligation of the operator to pay compensation, interest or costs out of public funds made available pursuant to paragraphs (b) (ii) and (iii), and (f) of this Article shall only be enforceable against the operator as and when such funds are in fact made available.

(e) The Contracting Parties, in carrying out this Convention, undertake not to make use of the right provided for in Article 15 (b) of the Paris Convention to apply special conditions:

(i) in respect of compensation for damage provided out of the funds referred to in paragraph (b) (i) of this Article;

(ii) other than those laid down in this Convention in respect of compensation for damage provided out of the public funds referred to in paragraph (b) (ii) and (iii) of this Article.

(f) The interest and costs referred to in Article 7 (g) of the Paris Convention are payable in addition to the amounts referred to in paragraph (b) of this Article and shall be borne in so far as they are awarded in respect of compensation payable out of the funds referred to in:

(i) paragraph (b) (i) of this Article, by the operator liable;

(ii) paragraph (b) (ii) of this Article, by the Contracting Party in

het, dock att de materiella reglerna och procedurreglerna i denna konvention icke därigenom bli åsidosatta.

(d) Anläggningsinnehavarens skyldighet att betala skadestånd, ränta eller rättegångskostnader med statsmedel tillhandahållna enligt bestämmelserna under (b) (ii) och (iii) samt (f) i denna artikel kan göras gällande mot anläggningsinnehavaren endast om och när dylika medel faktiskt ställts till förfogande.

(e) Konventionsstaterna förbinda sig att vid genomförande av denna konvention icke utnyttja den rätt som enligt artikel 15 (b) i Pariskonventionen tillkommer dem att tillämpa särskilda villkor

(i) i fråga om skadeersättning som utgår av de medel som omförmälas under (b) (i) i denna artikel;

(ii) beträffande skadeersättning som utgår av statsmedel enligt bestämmelserna under (b) (ii) och (iii) i denna artikel, om icke villkoren föreskrivits i denna konvention.

(f) Sådan ränta och rättegångskostnad som avses i artikel 7 (g) i Pariskonventionen skall erläggas i tillägg till de under (b) i denna artikel nämnda beloppen och skall utges, till den del de äro hänförliga till ersättning som utgår av medel som omförmälas

(i) under (b) (i) i denna artikel av anläggningsinnehavaren;

(ii) under (b) (ii) i denna artikel av den konventionsstat inom

Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de cet exploitant;

iii) au paragraphe (b) (iii) ci-dessus, ils sont à la charge de l'ensemble des Parties Contractantes.

g) Au sens de la présente Convention, « unité de compte » signifie l'unité de compte de l'Accord Monétaire Européen telle qu'elle est définie à la date de la Convention de Paris.

Article 4

a) Si un accident nucléaire entraîne un dommage qui implique la responsabilité de plusieurs exploitants, le cumul des responsabilités prévu à l'article 5 (d) de la Convention de Paris ne joue, dans la mesure où des fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et (iii) doivent être alloués, qu'à concurrence d'un montant de 120 millions d'unités de compte.

b) Le montant global des fonds publics alloués en vertu de l'article 3 (b) (ii) et (iii) ne peut dépasser, dans ce cas, la différence entre 120 millions d'unités de compte et le total des montants déterminés pour ces exploitants conformément à l'article 3 (b) (i) ou, dans le cas d'un exploitant dont l'installation nucléaire est située sur le territoire d'un État non Contractant à la présente Convention, conformément à l'article 7 de la Convention de Paris. Si plusieurs Parties Contractante sont tenues d'allouer des fonds publics, conformément à l'article 3 (b) (ii), la charge de cette allocation est répartie entre elles au prorata du nombre des

whose territory the nuclear installation of that operator is situated;

(iii) paragraph (b) (iii) of this Article, by the Contracting Parties together.

(g) For the purposes of this Convention, "unit of account" means the unit of account of the European Monetary Agreement as defined at the date of the Paris Convention.

Article 4

(a) If a nuclear incident causes damage which gives rise to liability of more than one operator, the aggregate liability provided for in Article 5 (d) of the Paris Convention shall not, to the extent that public funds have to be made available pursuant to Article 3 (b) (ii) and (iii), exceed 120 million units of account.

(b) The total amount of the public funds made available pursuant to Article 3 (b) (ii) and (iii) shall not, in such event, exceed the difference between 120 million units of account and the sum of the amounts established with respect to such operators pursuant to Article 3 (b) (i) or, in the case of an operator whose nuclear installation is situated in the territory of a State which is not a Party to this Convention, the amount established pursuant to Article 7 of the Paris Convention. If more than one Contracting Party is required to make available public funds pursuant to Article 3 (b) (ii), such funds shall be made available

vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen;

(iii) under (b) (iii) i denna artikel av konventionsstaterna gemensamt.

(g) I denna konvention avses med »betalningsenhet» den i det europeiska monetära avtalet omförmälda betalningsenheten sådan denna var bestämd på dagen för Pariskonventionen.

Artikel 4

(a) Om en nukleär olycka orsakar skada som medför ansvarighet för flera än en anläggningsinnehavare, skall den totala ansvarighet varom föreskrifter meddelats i artikel 5 (d) i Pariskonventionen, till den del statsmedel skola tillhandahållas enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii), ej överstiga 120 miljoner betalningsenheter.

(b) Det sammanlagda beloppet av de statsmedel som skola tillhandahållas enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii) skall i sådant fall icke överstiga skillnaden mellan 120 miljoner betalningsenheter och summan av de belopp som fastställts för anläggningsinnehavarna enligt artikel 3 (b) (i) eller, i fråga om anläggningsinnehavare vilkens nukleära anläggning är belägen i stat som ej tillträtt denna konvention, de belopp som bestämts enligt artikel 7 i Pariskonventionen. Om flera än en konventionsstat ha att tillhandahålla statsmedel enligt artikel 3 (b) (ii) skola dylika medel tillhandahållas av dem i proportion till an-

installations nucléaires situées sur le territoire de chacun d'elles qui sont impliquées dans l'accident nucléaire et dont les exploitants sont responsables.

Article 5

a) Dans le cas où l'exploitant responsable a un droit de recours conformément à l'article 6 (f) de la Convention de Paris, la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de cet exploitant adopte dans sa législation les dispositions nécessaires pour permettre à cette Partie Contractante et aux autres Parties Contractantes de bénéficier de ce recours dans la mesure où des fonds publics sont alloués au titre de l'article 3 (b) (ii), (iii) et (f).

b) Cette législation peut prévoir à l'encontre de cet exploitant des dispositions pour la récupération des fonds publics alloués au titre de l'article 3 (b) (ii), (iii) et (f) si le dommage résulte d'une faute qui lui soit imputable.

Article 6

Pour le calcul des fonds à allouer en vertu de la présente Convention, seuls sont pris en considération les droits à réparation exercés dans un délai de dix ans à compter de l'accident nucléaire. En cas de dommage causé par un accident nucléaire mettant en jeu des combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs qui étaient, au moment de l'accident, volés, perdus, jetés par-

by them in proportion to the number of nuclear installations situated in their respective territories, which are involved in the nuclear incident and of which the operators are liable.

Article 5

(a) Where the operator liable has a right of recourse pursuant to Article 6 (f) of the Paris Convention, the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of that operator is situated shall take such legislative measures as are necessary to enable both that Contracting Party and the other Contracting Parties to benefit from this recourse to the extent that public funds have been made available pursuant to Article 3 (b) (ii) and (iii), and (f).

(b) Such legislation may provide for the recovery of public funds made available pursuant to Article 3 (b) (ii) and (iii), and (f) from such operator if the damage results from fault on his part.

Article 6

In calculating the public funds to be made available pursuant to this Convention, account shall be taken only of those rights to compensation exercised within ten years from the date of the nuclear incident. In the case of damage caused by a nuclear incident involving nuclear fuel or radioactive products or waste which, at the time of the incident have been stolen, lost, jettisoned, or abandon-

talet nukleära anläggningar inom deras respektive områden vilka beröras av den nukleära olyckan och vilkas innehavare äro ansvariga.

Artikel 5

(a) För det fall att den ansvarige anläggningsinnehavaren har återkravs rätt enligt Pariskonventionen artikel 6 skall den konventionsstat inom vars område innehavarens nukleära anläggning är belägen vidtaga de legislativa åtgärder som påkallas för att möjliggöra för såväl denna som övriga konventionsstater att göra gällande återkrav med avseende på statsmedel som har tillhandahållits enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii) samt (f).

(b) Genom dylik lagstiftning kan föreskrivas att statsmedel som tillhandahållits enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii) samt (f) skola kunna återkrävas från den ansvarige anläggningsinnehavaren, om skadan orsakats genom vållande på dennes sida.

Artikel 6

Vid beräkning av de statsmedel som skola tillhandahållas enligt denna konvention tas hänsyn endast till de ersättningsanspråk som väckts inom tio år från dagen för atomolyckan. Har skada orsakats av en nukleär olycka, vid vilken medverkat nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfall som vid tiden för olyckan hade stulits, gått förlorade eller blivit övergivna

dessus bord ou abandonnés et n'avaient pas été récupérés, un tel délai ne peut, en aucun cas, être supérieur à vingt ans à compter de la date du vol, de la perte, du jet par-dessus bord ou de l'abandon. Il est en outre prolongé dans les cas et aux conditions fixés à l'article 8 (d) de la Convention de Paris. Les demandes complémentaires présentées après l'expiration de ce délai, dans les conditions prévues à l'article 8 (e) de la Convention de Paris, sont également prises en considération.

Article 7

Lorsqu'une Partie Contractante fait usage de la faculté prévue à l'article 8 (c) de la Convention de Paris, le délai qu'elle fixe est un délai de prescription de trois ans à compter soit du moment où le lésé a eu connaissance du dommage et de l'exploitant responsable, soit du moment où il a dû raisonnablement en avoir connaissance.

Article 8

Toute personne bénéficiant des dispositions de la présente Convention a droit à la réparation intégrale du dommage subi, conformément aux dispositions prévues par le droit national. Toutefois, chaque Partie Contractante peut fixer des critères de répartition équitables pour le cas où le montant des dommages dépasse ou risque de dépasser :

i) 120 millions d'unités de compte, ou

ii) la somme plus élevée qui résulterait d'un cumul de responsabi-

ed and have not yet been recovered, such period shall not in any case exceed twenty years from the date of the theft, loss, jettison or abandonment. It shall also be extended in the cases and under the conditions laid down in Article 8 (d) of the Paris Convention. Amendments made to claims after the expiry of this period, under the conditions laid down in Article 8 (e) of the Paris Convention, shall also be taken into account.

Article 7

Where a Contracting Party makes use of the right provided for in Article 8 (c) of the Paris Convention, the period which it established shall be a period of prescription of three years either from the date at which the person suffering damage has knowledge or from the date at which he ought reasonably to have known of both the damage and the operator liable.

Article 8

Any person who is entitled to benefit from the provisions of this Convention shall have the right to full compensation in accordance with national law for damage suffered, provided that, where the amount of damage exceeds or is likely to exceed:

(i) 120 million units of account; or

(ii) if there is aggregate liability under Article 5 (d) of the Paris

och icke åter hade tillvaratagits, skall nämnda tidsperiod icke i något fall överstiga tjugo år, räknat från dagen för stölden, förlusten eller övergivandet. Tidsfristen skall också förlängas i de fall och under de villkor som angivits i Pariskonventionen artikel 8 (d). Kompletterande ersättningsanspråk, som framfö- ras efter utgången av denna period, skola under de villkor som angivits i Pariskonventionen artikel 8 (c) också tagas i beräkning.

Artikel 7

Om en konventionsstat utnyttjar den rätt som tillkommer den enligt Pariskonventionen artikel 8 (c), skall den tidsfrist som föreskrives utgöra en preskriptionstid av tre år, räknat antingen från den dag då den skadelidande fick kännedom om såväl den lidna skadan som den ansvarige anläggningsinnehavaren eller från den dag då han skäligen bort få sådan kännedom.

Artikel 8

Var och en som åtnjuter förmåner enligt bestämmelserna i denna konvention äger rätt till full ersättning för den lidna skadan enligt nationell lagstiftning. I fall, då skadans belopp överstiger eller sannolikt kommer att överstiga

(i) 120 miljoner betalningsenheter; eller

(ii) det högre belopp som skall gälla i följd av att ansvarigheten

lités en vertu de l'article 5 (d) de la Convention de Paris, sans qu'il en résulte, quelle que soit l'origine des fonds et sous réserve des dispositions de l'article 2, de discrimination en fonction de la nationalité, du domicile ou de la résidence de la personne ayant subi le dommage.

Article 9

a) Le régime d'allocation des fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii), (iii) et (f) est celui de la Partie Contractante dont les tribunaux sont compétents.

b) Chaque Partie Contractante prend les dispositions nécessaires pour que les personnes ayant subi un dommage puissent faire valoir leurs droits à réparations sans avoir à entamer des procédures différentes selon l'origine des fonds destinés à cette réparation.

c) Aucune Partie Contractante n'est tenue d'allouer les fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et (iii) tant que des fonds visés à l'article 3 (b) (i) restent disponibles.

Article 10

a) La Partie Contractante dont les tribunaux sont compétents est tenue d'informer les autres Parties Contractantes de la survenance et des circonstances d'un accident nucléaire dès qu'il apparaît que les dommages causés par cet accident dépassent

Convention and a higher sum results therefrom, such higher sum, any Contracting Party may establish equitable criteria for apportionment. Such criteria shall be applied whatever the origin of the funds and, subject to the provisions of Article 2, without discrimination based on the nationality, domicile or residence of the person suffering the damage.

Article 9

(a) The system of disbursements by which the public funds required under Article 3 (b) (ii) and (iii), and (f) are to be made available shall be that of the Contracting Party whose courts have jurisdiction.

(b) Each Contracting Party shall ensure that persons suffering damage may enforce their rights to compensation without having to bring separate proceedings according to the origin of the funds provided for such compensation.

(c) No Contracting Party shall be required to make available the public funds referred to in Article 3 (b) (ii) and (iii) so long as any of the funds referred to in Article 3 (b) (i) remain available.

Article 10

(a) The Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be required to inform the other Contracting Parties of a nuclear incident and its circumstances as soon as it appears that the damage caused by such incident exceeds, or is likely to

skall kumuleras enligt artikel 5 (d) i Pariskonventionen, äger dock varje konventionsstat bestämman grunder för ersättningsbeloppens rättvisa fördelning. Sådana grunder skola tillämpas oavsett av vilka medel ersättning skall utges samt, med iakttagande av bestämmelserna i artikel 2, utan att åtskillnad göres mellan de skadelidande av hänsyn till deras nationalitet, hemvist eller stadigvarande bosättning.

Artikel 9

(a) Regler om fördelningen av sådana statsmedel som skola tillhandahållas enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii) samt (f) fastställas av den konventionsstat vars domstolar äga jurisdiktion.

(b) Varje konventionsstat skall garantera att de skadelidandes rätt till ersättning kan tillgodoses utan att de nödgas föra ersättningstalan enligt skilda procedurregler beroende på av vad slags medel ersättningen skall utges.

(c) Ingen konventionsstat är skyldig att tillhandahålla sådana statsmedel som avses i artikel 3 (b) (ii) och (iii) så länge medel som avses i artikel 3 (b) (i) stå till förfogande.

Artikel 10

(a) Den konventionsstat vars domstolar äga jurisdiktion skall underätta de övriga konventionsstaterna om att en nukleär olycka inträffat och om omständigheterna kring olyckan, så snart det uppenbaras att de skador olyckan orsakat överstiga

sent ou risquent de dépasser le montant de 70 millions d'unités de compte. Les Parties Contractantes prennent sans délai toutes dispositions nécessaires pour régler les modalités de leurs rapports à ce sujet.

b) Seule la Partie Contractante dont les tribunaux sont compétents peut demander aux autres Parties Contractantes l'allocation des fonds publics visés à l'article 3 (b) (iii) et (f) et a compétence pour attribuer ces fonds.

c) Cette Partie Contractante exerce, les cas échéant, les recours visés à l'article 5 pour le compte des autres Parties Contractantes qui auraient alloué des fonds publics au titre de l'article 3 (b) (iii) et (f).

d) Les transactions intervenues conformément aux conditions fixées par la législation nationale au sujet de la réparation des dommages effectuée au moyen des fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et (iii) seront reconnues par les autres Parties Contractantes, et les jugements prononcés par les tribunaux compétents au sujet d'une telle réparation de viendront exécutoires sur le territoire des autres Parties Contractantes conformément aux dispositions de l'article 13 (d) de la Convention de Paris.

Article 11

a) Si les tribunaux compétents relèvent d'une Partie Contractante autre que celle sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de l'exploitant responsable, les

exceed, 70 million units of account. The Contracting Parties shall without delay make all the necessary arrangements to settle the procedure for their relations in this connection.

(b) Only the Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be entitled to request the other Contracting Parties to make available the public funds required under Article 3 (b) (iii) and (f) and shall have exclusive competence to disburse such funds.

(c) Such Contracting Party shall, when the occasion arises, exercise the right of recourse provided for in Article 5 on behalf of the other Contracting Parties who have made available public funds pursuant to Article 3 (b) (iii) and (f).

(d) Settlements effected in respect of the payment of compensation out of the public funds referred to in Article 3 (b) (ii) and (iii) in accordance with the conditions established by national legislation shall be recognized by the other Contracting Parties, and judgments entered by the competent courts in respect of such compensation shall become enforceable in the territory of the other Contracting Parties in accordance with the provisions of Article 13 (d) of the Paris Convention.

Article 11

(a) If the courts having jurisdiction are those of a Contracting Party other than the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is

eller sannolikt komma att överstiga 70 miljoner betalningsenheter. Konventionsstaterna skola utan dröjsmål träffa alla nödvändiga anstalter för bestämmande av hur deras inbördes förhållanden skola ordnas i samband med olyckan.

(b) Endast den konventionsstat vars domstolar äga jurisdiktion äger påfordra, att övriga konventionsstater ställa sådana statsmedel till förfogande som avses i artikel 3 (b) (iii) och (f), och är ensam behörig att utbetala dylika medel.

(c) Nämnda konventionsstat skall, när anledning därtill uppkommer, utöva återkravs rätt enligt bestämmelserna i artikel 5 på de övriga konventionsstaters vägnar vilka ha tillhandahållit statsmedel enligt artikel 3 (b) (iii) och (f).

(d) Överenskommelser om ersättning av statsmedel enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii), vilka ingåtts i enlighet med föreskrifter meddelade i nationell lag, skola erkännas av övriga konventionsstater, och domar som meddelats av behörig domstol i fråga om dylik ersättning skola verkställas i de övriga konventionsstaterna i enlighet med bestämmelserna i Pariskonventionen artikel 13 (d).

Artikel 11

(a) Om domstolarna i annan konventionsstat än den inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen äga jurisdiktion, skola de

fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et (f) sont alloués par la première de ces Parties. La Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de l'exploitant responsable rembourse à l'autre les sommes versées. Ces deux Parties Contractantes déterminent d'un commun accord les modalités du remboursement.

b) Dans l'adoption de toutes dispositions législatives, réglementaires ou administratives postérieures au moment de l'accident nucléaire et relatives à la nature, à la forme et à l'étendue de la réparation, aux modalités d'allocation des fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et, le cas échéant, aux critères de répartition de ces fonds, la Partie Contractante dont les tribunaux sont compétents consulte la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de l'exploitant responsable. En outre, elle prend toutes mesures nécessaires pour permettre à celle-ci d'intervenir dans les procès et de participer aux transactions concernant la réparation.

Article 12

a) La clé de répartition selon laquelle les Parties Contractantes allouent les fonds publics visés à l'article 3 (b) (iii) est calculée :

i) à concurrence de 50 %, sur la

situated, the public funds required under Article 3 (b) (ii) and (f) shall be made available by the first-named Contracting Party. The Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated shall reimburse to the other Contracting Party the sums paid. These two Contracting Parties shall agree on the procedure for reimbursement.

(b) In adopting all legislative, regulatory or administrative provisions, after the nuclear incident has occurred, concerning the nature, form and extent of the compensation, the procedure for making available the public funds required under Article 3 (b) (ii) and, if necessary, the criteria for the apportionment of such funds, the Contracting Party whose courts have jurisdiction shall consult the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated. It shall further take all measures necessary to enable the latter to intervene in proceedings and to participate in any settlement concerning compensation.

Article 12

(a) The formule for contributions according to which the Contracting Parties shall make available the public funds referred to in Article 3 (b) (iii) shall be determined as follows:

(i) as to 50 %, on the basis of

statsmedel som avses i artikel 3 (b) (ii) och (f) tillhandahållas av förstnämnda stat. Den konventionsstat inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen skall återgälda den andra konventionsstaten de belopp denna utbetalat. Dessa två konventionsstater skola träffa överenskommelse om förfarandet för sådan återbetalning.

(b) Den konventionsstat vars domstolar äga jurisdiktion skall samråda med den konventionsstat inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen, när det gäller att efter det den nukleära olyckan inträffat fastställa legislativa eller administrativa regler rörande skadeståndens art, form och omfattning, förfarandet för att tillhandahålla statsmedel som avses i artikel 3 (b) (ii) samt, i den mån det erfordras, grunderna för fördelning av dylika medel. Den konventionsstat vars domstolar äga jurisdiktion skall vidare vidta de åtgärder som erfordras för att sätta den konventionsstat inom vars område anläggningen är belägen i stånd att inträda i rättegångarna och delta vid träffande av överenskommelser rörande skadestånden.

Artikel 12

(a) De fördelningsgrunder enligt vilka konventionsstaterna skola tillhandahålla statsmedel som avses i artikel 3 (b) (iii) skola bestämmas enligt följande:

(i) i fråga om 50 % på grundval

base du rapport existant entre, d'une part, le produit national brut aux prix courants de chaque Partie Contractante, et, d'autre part, le total des produits nationaux bruts aux prix courants de toutes les Parties Contractantes, tels qu'ils résultent de la statistique officielle publiée par l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques pour l'année précédant celle au cours de laquelle l'accident nucléaire sera survenu;

ii) à concurrence de 50 %, sur la base du rapport existant entre, d'une part, la puissance thermique des réacteurs situés sur le territoire de chaque Partie Contractante et, d'autre part, la puissance thermique totale des réacteurs situés sur l'ensemble des territoires des Parties Contractantes. Le calcul sera effectué sur la base de la puissance thermique des réacteurs figurant à la date de l'accident, sur la liste prévue à l'article 2 (a) (i). Cependant, un réacteur n'est pris en considération pour ce calcul qu'à partir de la date à laquelle il a atteint, pour la première fois, la criticalité.

b) Au sens de la présente Convention, « puissance thermique » signifie :

i) avant la délivrance de l'autorisation d'exploitation définitive, la puissance thermique prévue,

ii) après cette délivrance, la puissance thermique autorisée par les autorités nationales compétentes.

the ratio between the gross national product at current prices of each Contracting Party and the total of the gross national products at current prices of all Contracting Parties as shown by the official statistics published by the Organisation for Economic Co-operation and Development for the year preceding the year in which the nuclear incident occurs;

(ii) as to 50 %, on the basis of the ratio between the thermal power of the reactors situated in the territory of each Contracting Party and the total thermal power of the reactors situated in the territories of all the Contracting Parties. This calculation shall be made on the basis of the thermal power of the reactors shown at the date of the nuclear incident in the list referred to in Article 2 (a) (i): provided that a reactor shall only be taken into consideration for the purposes of this calculation as from the date when it first reaches criticality.

(b) For the purposes of this Convention, "thermal power" means

(i) before the issue of a final operating licence, the planned thermal power;

(ii) after the issue of such licence, the thermal power authorized by the competent national authorities.

av förhållandet mellan å ena sidan varje konventionsstats bruttonationalprodukt efter gängse priser och å andra sidan sammanlagda beloppet av samtliga konventionsstats bruttonationalprodukt till gängse priser enligt den officiella statistik som publicerats av organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling för året före det under vilket den nukleära olyckan inträffade;

(ii) i fråga om 50 % på grundval av förhållandet mellan å ena sidan den termiska effekten hos de reaktorer som äro belägna inom varje konventionsstats område och å andra sidan den sammanlagda termiska effekten hos de reaktorer som äro belägna inom samtliga konventionsstats områden. Denna beräkning skall göras på grundval av den termiska effekten hos de reaktorer som vid tiden för den nukleära olyckan funnos upptagna på den lista som omförmäles i artikel 2 (a) (i), dock att vid beräkningen en reaktor skall tagas i betraktande endast från den dag då den först uppnådde kriticitet.

(b) I denna konvention förstås med termisk effekt:

(i) innan en slutgiltig driftslicens utfärdats den planerade termiska effekten;

(ii) efter det sådan licens utfärdats den termiska effekt som medgivits av vederbörande nationella myndighet.

Article 13

a) Chaque Partie Contractante doit faire figurer sur la liste prévue à l'article 2 (a) (i) toutes les installations nucléaires à usage pacifique situées sur son territoire, répondant aux définitions de l'article premier de la Convention de Paris.

b) A cet effet, chaque Signataire ou Gouvernement adhérant à la présente Convention communique, au moment du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion, le relevé complet de ces installations, au Gouvernement belge.

c) Ce relevé contient :

i) pour toutes les installations non encore achevées, l'indication de la date prévue d'existence du risque d'accident nucléaires;

ii) et de plus, pour les réacteurs, l'indication de la date à laquelle il est prévu qu'ils atteindront pour la première fois la criticalité et l'indication de leur puissance thermique.

d) Chaque Partie Contractante communique, en outre, au Gouvernement belge, la date exacte de l'existence du risque d'accident nucléaire et, pour les réacteurs, celle à laquelle ils ont atteint pour la première fois la criticalité.

e) Chaque Partie Contractante communique au Gouvernement belge toute modification à apporter à la liste. Au cas où la modification comporte l'adjonction d'une installation nucléaire, la communication doit être faite au moins trois mois

Article 13

(a) Each Contracting Party shall ensure that all nuclear installations used for peaceful purposes situated in its territory, and falling within the definition in Article 1 of the Paris Convention, appear in the list referred to in Article 2 (a) (i).

(b) For this purpose, each Signatory or acceding Government shall, on the deposit of its instrument of ratification or accession, communicate to the Belgian Government full particulars of such installations.

(c) Such particulars shall indicate:

(i) in the case of all installations not yet completed, the expected date on which the risk of a nuclear incident will exist;

(ii) and further, in the case of reactors, the expected date on which they will first reach criticality, and also their thermal power.

(d) Each Contracting Party shall also communicate to the Belgian Government the exact date of the existence of the risk of a nuclear incident and, in the case of reactors, the date on which they first reached criticality.

(e) Each Contracting Party shall also communicate to the Belgian Government all modifications to be made to the list. Where such modifications include the addition of a nuclear installation, the communication must be made at least three

Artikel 13

(a) Varje konventionsstat skall tillse, att alla nukleära anläggningar, vilka användas för fredligt ändamål och äro belägna inom dess område och vilka falla under definitionen i Pariskonventionen artikel 1, bli upptagna på den lista som omförmäles i artikel 2 (a) (i).

(b) För detta ändamål skall varje regering som undertecknar eller tillträder konventionen vid deponerandet av sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument tillhandahålla den belgiska regeringen fullständiga uppgifter rörande sådana anläggningar.

(c) Dessa uppgifter skola ange:

(i) för det fall att samtliga anläggningar ännu icke färdigställts den dag från vilken det kan förväntas föreligga risk för en nukleär olycka;

(ii) vidare, i fråga om reaktorer, den tidigare dag de kunna förväntas uppnå kriticitet samt deras termiska effekt.

(d) Varje konventionsstat skall också lämna den belgiska regeringen exakt uppgift om den dag från vilken risk för nukleär olycka föreligger samt, ifråga om reaktorer, den dag då de tidigast uppnå kriticitet.

(e) Varje konventionsstat skall också lämna den belgiska regeringen uppgift om alla de rättelser eller ändringar som skola göras på listan. För den händelse en dylik uppgift avser att en nukleär anläggning skall tillfogas, skall uppgiften läm-

avant la date prévue d'existence du risque d'accident nucléaire.

f) Si une Partie Contractante est d'avis que le relevé ou une modification à apporter à la liste communiquée par une autre Partie Contractante n'est pas conforme aux dispositions de l'article 2 (a) (i) et aux dispositions du présent article, elle ne peut soulever d'objections à cet égard qu'en les adressant au Gouvernement belge dans un délai de trois mois à compter de la date à laquelle elle a reçu une notification conformément au paragraphe (h) ci-dessous.

g) Si une Partie Contractante est d'avis qu'une des communications requises conformément au présent article n'a pas été faite dans les délais prescrits, elle ne peut soulever d'objections qu'en les adressant au Gouvernement belge dans un délai de trois mois à compter du moment où elle a eu connaissance des faits qui auraient dû, selon elle, être communiqués.

h) Le Gouvernement belge notifiera dès que possible à chaque Partie Contractante les communications et objections qu'il aura reçues conformément au présent article.

i) L'ensemble des relevés et modifications visés aux paragraphes (b), (c), (d) et (e) ci-dessus constitue la liste prévue à l'article 2 (a) (i), étant précisé que les objections présentées aux termes des paragraphes (f) et (g) ci-dessus ont effet rétro-

months before the expected date on which the risk of a nuclear incident will exist.

(f) If a Contracting Party is of the opinion that the particulars, or any modification to be made to the list, communicated by another Contracting Party do not comply with the provisions of Article 2 (a) (i) and of this Article, it may raise objections thereto only by addressing them to the Belgian Government within three months from the date on which it has received notice pursuant to paragraph (h) of this Article.

(g) If a Contracting Party is of the opinion that a communication required in accordance with this Article has not been made within the time prescribed in this Article, it may raise objections only by addressing them to the Belgian Government within three months from the date on which it knew of the facts which, in its opinion, ought to have been communicated.

(h) The Belgian Government shall give notice as soon as possible to each Contracting Party of the communications and objections which it has received pursuant to this Article.

(i) The list referred to in Article 2 (a) (i) shall consist of all the particulars and modifications referred to in paragraphs (b), (c), (d) and (e) of this Article, it being understood that objections submitted pursuant to paragraphs (f) and (g) of

nas senast tre månader före den dag från vilken risk för nukleär olycka väntas föreligga.

(f) Om en konventionsstat anser, att uppgifter som lämnats av annan konventionsstat för att uppföras på listan icke stå i överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 2 (a) (i) och i denna artikel, äger förstnämnda stat göra invändningar däremot endast genom att framföra dem till den belgiska regeringen inom tre månader från den dag då den staten mottog underrättelse enligt bestämmelserna under (h) i denna artikel.

(g) Om en konventionsstat anser, att en uppgift som skall lämnas enligt denna artikel icke har lämnats inom den tid som föreskrives i artikeln, äger den staten resa invändningar endast genom att framföra dem till den belgiska regeringen inom tre månader från den dag då den erhöll kännedom om de fakta som enligt dess mening hade bort meddelas.

(h) Den belgiska regeringen skall så snart som möjligt lämna varje konventionsstat underrättelse om de uppgifter och invändningar som den mottagit enligt denna artikel.

(i) Den lista som omförmäles i artikel 2 (a) (i) skall upptaga alla de uppgifter som omnämnas under (b), (c), (d) och (e) i denna artikel, varvid invändningar framförda enligt bestämmelserna under (f) och (g) i denna artikel skola få verkan retro-

actif au jour où elles ont été formulées, si elles sont admises.

j) Le Gouvernement belge adresse aux Parties Contractantes sur leur demande un état à jour comprenant les installations nucléaires tombant sous la présente Convention et les indications fournies à leur sujet en vertu du présent article.

Article 14

a) Dans la mesure où la présente Convention n'en dispose pas autrement, chaque Partie Contractante peut exercer les compétences qui lui sont dévolues par la Convention de Paris et toutes dispositions ainsi prises sont opposables aux autres Parties Contractantes pour l'allocation des fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et (iii).

b) Toutefois les dispositions prises par une Partie Contractante conformément aux articles 2, 7 (c) et 9 de la Convention de Paris ne sont opposables à une autre Partie Contractante pour l'allocation des fonds publics visés à l'article 3 (b) (ii) et (iii) que si elles ont reçu son consentement.

c) La présente Convention ne s'oppose pas à ce qu'une Partie Contractante prenne des dispositions en dehors du cadre de la Convention de Paris et de la présente Convention, sous réserve toutefois que ces dispositions n'entraînent pas d'obligations supplémentaires pour les autres Parties Contractantes dans la mesure où des fonds publics de ces Parties sont en cause.

this Article shall have effect retrospective to the date on which they were raised, if they are sustained.

(j) The Belgian Government shall supply any Contracting Party on demand with an up-to-date statement of the nuclear installations covered by this Convention and the details supplied in respect of them pursuant to this Article.

Article 14

(a) Except in so far as this Convention otherwise provides, each Contracting Party may exercise the powers vested in it by virtue of the Paris Convention, and any provisions made thereunder may be invoked against the other Contracting Parties in order that the public funds referred to in Article 3 (b) (ii) and (iii) be made available.

(b) Any such provisions made by a Contracting Party pursuant to Articles 2, 7 (c) and 9 of the Paris Convention as a result of which the public funds referred to in Article 3 (b) (ii) and (iii) are required to be made available may not be invoked against any other Contracting Party unless it has consented thereto.

(c) Nothing in this Convention shall prevent a Contracting Party from making provisions outside the scope of the Paris Convention and of this Convention, provided that such provisions shall not involve any further obligation on the part of the other Contracting Parties in so far as their public funds are concerned.

aktivt från den dag då de gjordes, under förutsättning att de bli godkända.

(j) Den belgiska regeringen skall på begäran förse varje konventionsstat med en dagsaktuell förteckning över de nukleära anläggningar som omfattas av denna konvention och de detaljuppgifter om dem som lämnats enligt denna artikel.

Artikel 14

(a) I den mån annat icke föreskrives i denna konvention, äger varje konventionsstat utöva de befogenheter som tillkommer den enligt Pariskonventionen, och varje bestämmelse som utfärdats enligt nämnda konvention kan åberopas mot övriga konventionsstater i syfte att sådana statsmedel som avses i artikel 3 (b) (ii) och (iii) skola tillhandahållas.

(b) Av en konventionsstat enligt artiklarna 2, 7 (c) eller 9 i Pariskonventionen utfärdad bestämmelse, vilken medför att sådana statsmedel som avses i artikel 3 (b) (ii) och (iii) skola tillhandahållas, får icke åberopas mot någon annan konventionsstat, om denna icke har givit sitt samtycke därtill.

(c) Ingen bestämmelse i denna konvention hindrar en konventionsstat från att utfärda bestämmelser utanför tillämpningsområdet för Pariskonventionen och denna konvention, dock att sådana bestämmelser icke skola medföra några ytterligare förpliktelser för de övriga konventionsstaterna i fråga om dessa staters allmänna medel.

Article 15

a) Toute Partie Contractante peut conclure avec un Etat non Contractant à la présente Convention un accord portant sur la réparation, au moyen de fonds publics, de dommages causés par un accident nucléaire.

b) Dans la mesure où les conditions de réparation résultant d'un tel accord ne sont pas plus favorable que celles résultant des dispositions prises pour l'application de la Convention de Paris et de la présente Convention par la Partie Contractante considérée, le montant des dommages indemnifiables en vertu d'un tel accord et causés par un accident nucléaire couvert par la présente Convention peut être pris en considération, en vue de l'application de l'article 8, deuxième phrase, pour le calcul du montant total des dommages causés par cet accident.

c) En aucun cas les dispositions des paragraphes (a) et (b) ci-dessus ne peuvent affecter les obligations incombant en vertu de l'article 3 (b) (ii) et (iii) aux Parties Contractantes qui n'auraient pas donné leur consentement à un tel accord.

d) Toute Partie Contractante qui se propose de conclure un tel accord doit faire part de son intention aux autres Parties Contractantes. Les accords conclus doivent être notifiés au Gouvernement belge.

Article 15

(a) Any Contracting Party may conclude an agreement with a State which is not a Party to this Convention concerning compensation out of public funds for damage caused by a nuclear incident.

(b) To the extent that the conditions for payment of compensation under any such agreement are not more favourable than those which result from the measures adopted by the Contracting Party concerned for the application of the Paris Convention and of this Convention, the amount of damage caused by a nuclear incident covered by this Convention and for which compensation is payable by virtue of such an agreement may be taken into consideration, where the proviso to Article 8 applies in calculating the total amount of damage caused by that incident.

(c) The provisions of paragraphs (a) and (b) of this Article shall in no case affect the obligations under Article 3 (b) (ii) and (iii) of those Contracting Parties which have not given their consent to such agreement.

(d) Any Contracting Party intending to conclude such an agreement shall notify the other Contracting Parties of its intention. Agreements concluded shall be notified to the Belgian Government.

Artikel 15

(a) Varje konventionsstat äger ingå överenskommelse med stat som icke är ansluten till denna konvention om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av en nukleär olycka.

(b) I den mån villkoren för utgivande av ersättning enligt en sådan överenskommelse icke äro mer förmånliga än de villkor som följa av åtgärder vidtagna av den berörda konventionsstaten i fråga om tillämpning av Pariskonventionen och denna konvention, får beloppet av sådan skada som orsakats av en av denna konvention omfattad olycka och för vilken ersättning skall utgå i kraft av sådan överenskommelse tagas i betraktande, vid tillämpning av artikel 8, för beräkning av det sammanlagda beloppet av de skador som orsakats av ifrågavarande olycka.

(c) Bestämmelserna under (a) och (b) i denna artikel inverka icke i något fall på förpliktelserna enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii) för de konventionsstater som icke lämnat sitt samtycke till sådan överenskommelse.

(d) Varje konventionsstat som avser att ingå en dylik överenskommelse skall underrätta de övriga konventionsstaterna om sin avsikt. Om ingångna överenskommelser skall underrättelse lämnas den belgiska regeringen.

Article 16

a) Les Parties Contractantes se consulteront à l'égard de tous les problèmes d'intérêt commun posés par l'application de la présente Convention et de la Convention de Paris, notamment des articles 20 et 22 (c) de cette dernière.

b) Elles se consulteront sur l'opportunité de réviser la présente Convention au terme de la période de cinq ans qui suivra la date de son entrée en vigueur, et à tout autre moment, à la demande d'une Partie Contractante.

Article 17

Tout différend entre deux ou plusieurs Parties Contractantes relatif à l'interprétation ou à l'application de la présente Convention sera soumis, à la demande d'une Partie Contractante intéressée, au Tribunal Européen pour l'Energie Nucléaire créé par la Convention en date du 20 décembre 1957 sur l'Etablissement d'un Contrôle de Sécurité dans le domaine de l'Energie Nucléaire.

Article 18

a) Des réserves portant sur une ou plusieurs dispositions de la présente Convention peuvent être formulées à tout moment avant la ratification de la présente Convention, si leurs termes ont été expressément acceptés par tous les Signataires, ou lors, soit de l'adhésion soit de l'utilisation des dispositions des articles 21 et 24, si leurs termes ont été ex-

Article 16

(a) The Contracting Parties shall consult each other upon all problems of common interest raised by the application of this Convention and of the Paris Convention, especially Articles 20 and 22 (c) of the latter Convention.

(b) They shall consult each other on the desirability of revising this Convention after a period of five years from the date of its coming into force, and at any other time upon the request of a Contracting Party.

Article 17

Any dispute arising between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention shall, upon the request of a Contracting Party concerned, be submitted to the European Nuclear Energy Tribunal established by the Convention of 20th December 1957 on the Establishment of a Security Control in the Field of Nuclear Energy.

Article 18

(a) Reservations to one or more of the provisions of this Convention may be made at any time prior to ratification of this Convention if the terms of these reservations have been expressly accepted by all Signatories or, at the time of accession or of the application of the provisions of Articles 21 and 24, if the terms of these reservations have

Artikel 16

(a) Konventionsstaterna skola rådföra sig med varandra om alla problem av gemensamt intresse, vilka uppkomma i samband med tillämpning av denna konvention och av Pariskonventionen, i synnerhet av artiklarna 20 och 22 (c) i sistnämnda konvention.

(b) De skola rådföra sig med varandra om önskvärdheten av att revidera denna konvention efter en period av fem år, räknat från dagen för dess ikraftträdande eller, om en konventionsstat begär det, vid annan tidpunkt.

Artikel 17

Twist som uppkommer mellan två eller flera konventionsstater beträffande tolkningen eller tillämpningen av denna konvention skall på begäran av en berörd konventionsstat underställas den europeiska domstolen för säkerhetskontroll på atomenergiområdet, inrättad genom konventionen den 20 december 1957 om upprättande av säkerhetskontroll på den nukleära energins område.

Artikel 18

(a) Reservationer till en eller flera av bestämmelserna i denna konvention få göras vid varje tidpunkt före ratifikation av konventionen, om innehållet i reservationerna uttryckligen har godkänts av alla signatär-makter, eller vid tiden för anslutning till konventionen eller vid tiden för tillämpning av bestämmelserna i artiklarna 21 och 24, om innehållet i

pressément acceptés par tous les Signataires et Gouvernements adhérents à la présente Convention.

b) Toutefois, l'acceptation d'un Signataire n'est pas requise si celui-ci n'a pas lui-même ratifié le présente Convention dans un délai de douze mois à partir de la date où la notification de la réserve lui a été communiquée par le Gouvernement belge conformément à l'article 25.

c) Toute réserve acceptée conformément aux dispositions du paragraphe (a) ci-dessus peut être retirée à tout moment par notification adressée au Gouvernement belge.

Article 19

Un État ne peut devenir ou rester Partie Contractante à la présente Convention que s'il est Partie Contractante à la Convention de Paris.

Article 20

a) L'Annexe à la présente Convention fait partie intégrante de cette dernière.

b) La présente Convention sera ratifiée. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Gouvernement belge.

c) La présente Convention entrera en vigueur trois mois après le dépôt du sixième instrument de ratification.

d) Pour chaque Signataire ratifiant la présente Convention après le sixième dépôt, elle prendra effet trois mois après la date du dépôt de son instrument de ratification.

been expressly accepted by all Signatories and acceding Governments.

(b) Such acceptance shall not be required from a Signatory which has not itself ratified this Convention within a period of twelve months after the date of notification to it of such reservation by the Belgian Government in accordance with Article 25.

(c) Any reservation accepted in accordance with the provisions of paragraph (a) of this Article may be withdrawn at any time by notification addressed to the Belgian Government.

Article 19

No State may become or continue to be a Contracting Party to this Convention unless it is a Contracting Party to the Paris Convention.

Article 20

(a) The Annex to this Convention shall form an integral part thereof.

(b) This Convention shall be ratified. Instruments of ratification shall be deposited with the Belgian Government.

(c) This Convention shall come into force three months after the deposit of the sixth instrument of ratification.

(d) For each Signatory ratifying this Convention after the deposit of the sixth instrument of ratification, it shall come into force three months after the date of the deposit of its instrument of ratification.

reservationerna uttryckligen har godkänts av alla signatärmakter och regeringar som ha anslutit sig till konventionen.

(b) Sådant godkännande fordras icke från signatärmakt, som icke själv har ratificerat konventionen inom tolv månader från det den fått underrättelse om sådan reservation genom den belgiska regeringen enligt artikel 25.

(c) Varje reservation som godkänts enligt bestämmelserna under (a) i denna artikel kan när som helst återtagas genom underrättelse ställd till den belgiska regeringen.

Artikel 19

Ingen stat kan bli eller fortsätta att vara ansluten till denna konvention, om den icke är ansluten till Pariskonventionen.

Artikel 20

(a) Bihanget till denna konvention skall utgöra en integrerande del av konventionen.

(b) Denna konvention skall ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skola deponeras hos den belgiska regeringen.

(c) Denna konvention träder i kraft tre månader efter deponerandet av det sjätte ratifikationsinstrumentet.

(d) För varje signatärmakt som ratificerar denna konvention efter deponerandet av det sjätte ratifikationsinstrumentet träder konventionen i kraft tre månader efter den dag då den statens ratifikationsinstrument deponerades.

Article 21

Les modifications à la présente Convention sont adoptées du commun accord des Parties Contractantes. Elles entrent en vigueur à la date à laquelle toutes les Parties Contractantes les auront ratifiées ou confirmées.

Article 22

a) Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, toute Partie Contractante à la Convention de Paris qui n'a pas signé la présente Convention peut demander à y adhérer par notification adressée au Gouvernement belge.

b) L'adhésion requiert l'accord unanime des Parties Contractantes.

c) A la suite de cet accord, la Partie Contractante à la Convention de Paris ayant demandé l'adhésion dépose son instrument d'adhésion auprès du Gouvernement belge.

d) L'adhésion prendra effet trois mois après la date du dépôt de l'instrument d'adhésion.

Article 23

a) La présente Convention reste en vigueur jusqu'à l'expiration de la Convention de Paris.

b) Toute Partie Contractante pourra mettre fin, en ce qui la concerne, à l'application de la présente Convention au terme du délai de dix ans fixé à l'article 22 (a) de la Convention de Paris en donnant un préavis d'un an à cet effet notifié au Gouver-

Article 21

Amendments to this Convention shall be adopted by agreement among all the Contracting Parties. They shall come into force on the date when all Contracting Parties have ratified or confirmed them.

Article 22

(a) After the coming into force of this Convention, any Contracting Party to the Paris Convention which has not signed this Convention may request accession to this Convention by notification addressed to the Belgian Government.

(b) Such accession shall require the unanimous assent of the Contracting Parties.

(c) Once such assent has been given, the Contracting Party to the Paris Convention requesting accession shall deposit its instrument of accession with Belgian Government.

(d) The accession shall take effect three months from the date of deposit of the instrument of accession.

Article 23

(a) This Convention shall remain in force until the expiry of the Paris Convention.

(b) Any Contracting Party may, by giving twelve months' notice to the Belgian Government, terminate the application of this Convention to itself after the end of the period of ten years specified in Article 22 (a) of the Paris Convention. Within six

Artikel 21

Ändringar i denna konvention skola antagas genom överenskommelse mellan alla konventionsstaterna. De träda i kraft den dag då alla konventionsstaterna ha ratificerat eller bekräftat dem.

Artikel 22

(a) Efter det denna konvention trätt i kraft äger varje stat som är ansluten till Pariskonventionen och som icke har undertecknat denna konvention begära att få ansluta sig till konventionen genom att göra framställning härom till den belgiska regeringen.

(b) Sådan anslutning förutsätter enhälligt samtycke av konventionsstaterna.

(c) Så snart sådant samtycke lämnats skall den till Pariskonventionen anslutna stat som begärt anslutning till denna konvention deponera sitt anslutningsinstrument hos den belgiska regeringen.

(d) Sådan anslutning får verkan efter tre månader, räknat från dagen för deponerandet av anslutningsinstrumentet.

Artikel 23

(a) Denna konvention förblir i kraft till dess Pariskonventionen upphört att gälla.

(b) Varje konventionsstat äger, genom att lämna underrättelse därom till den belgiska regeringen tolv månader i förväg, bestämma att denna konvention skall upphöra att tillämpas beträffande den staten efter utgången av den period om tio år som

nement belge. Dans le délai de six mois suivant la notification de ce préavis, chaque Partie Contractante pourra par une notification au Gouvernement belge mettre fin à la présente Convention, en ce qui la concerne, à la date où elle cessera d'avoir effet à l'égard de la Partie Contractante qui aura effectué la première notification.

c) L'expiration de la présente Convention ou le retrait d'une des Parties Contractantes ne met pas fin aux obligations que chaque Partie Contractante assume, en vertu de la présente Convention, pour la réparation des dommages causés par un accident nucléaire survenant avant la date de cette expiration ou de ce retrait.

d) Les Parties Contractantes se consulteront en temps opportun sur les mesures à prendre après l'expiration de la présente Convention ou le retrait d'une ou de plusieurs Parties Contractantes, afin que soient réparés, dans une mesure comparable à celle prévue par la présente Convention, les dommages causés par des accidents survenus après la date de cette expiration ou de ce retrait, et dont la responsabilité incombe à l'exploitant d'une installation nucléaire qui était en fonctionnement avant cette date sur les territoires des Parties Contractantes.

months after receipt of such notice, any other Contracting Party may, by notice to the Belgian Government, terminate the application of this Convention to itself as from the date when it ceases to have effect in respect of the Contracting Party which first gave notice.

(c) The expiry of this Convention or the withdrawal of a Contracting Party shall not terminate the obligations assumed by each Contracting Party under this Convention to pay compensation for damage caused by nuclear incidents occurring before the date of such expiry or withdrawal.

(d) The Contracting Parties shall, in good time, consult each other on what measures should be taken after the expiry of this Convention or the withdrawal of one or more of the Contracting Parties, to provide compensation comparable to that accorded by this Convention for damage caused by nuclear incidents occurring after the date of such expiry or withdrawal and for which the operator of a nuclear installation in operation before such date within the territories of the Contracting Parties is liable.

anges i Pariskonventionen artikel 22 (a). Varje annan konventionsstat äger inom sex månader efter mottagandet av sådan underrättelse och genom att lämna meddelande därom till den belgiska regeringen bestämma, att tillämpningen av denna konvention skall upphöra för dess vidarekommande från den dag då konventionen upphör att äga tillämpning beträffande den konventionsstat som först uppsade konventionen.

(c) Upphör denna konvention att gälla eller frånträder en konventionsstat konventionen, medför detta icke att de förpliktelser upphöra som en konventionsstat påtagit sig enligt denna konvention att betala ersättning för skador orsakade av nukleära olyckor vilka inträffat före den dag konventionen upphörde att gälla eller frånträddandet ägde rum.

(d) Konventionsstaterna skola i god tid rådföra sig med varandra rörande de åtgärder som skola vidtagas efter det konventionen upphört att gälla eller efter det en eller flera konventionsstater frånträtt konventionen, för att ersättning jämförbar med den ersättning varom överenskommelse träffats genom denna konvention skall tillhandahållas för skada orsakad av nukleär olycka, vilken inträffar efter den dag konventionen sålunda upphörde att gälla eller frånträddandet ägde rum och för vilken innehavare av nukleär anläggning inom konventionsstaternas områden som var i drift nämnda dag är ansvarig.

Article 24

a) La présente Convention s'applique aux territoires métropolitains des Parties Contractantes.

b) Toute Partie Contractante qui désire que la présente Convention soit rendue applicable à un ou plusieurs territoires pour lesquels conformément à l'article 23 de la Convention de Paris, elle a indiqué que cette dernière Convention s'applique, adresse une demande au Gouvernement belge.

c) L'application de la présente Convention à ces territoires requiert l'accord unanime des Parties Contractantes.

d) A la suite de cet accord, la Partie Contractante intéressée adresse au Gouvernement belge une déclaration qui prend effet à compter du jour de sa réception.

e) Un telle déclaration peut, en ce qui concerne tout territoire qui y est désigné, être retirée par la Partie Contractante qui l'a faite, en donnant un préavis d'un an à cet effet notifié au Gouvernement belge.

f) Si la Convention de Paris cesse d'être applicable à un de ces territoires, la présente Convention cesse également de lui être applicable.

Article 25

Le Gouvernement belge donne communication à tous les Signataires et Gouvernements ayant adhéré à la Convention, de la réception des instruments de ratification, d'adhésion, de retrait et de toutes autres notifications qu'il aurait reçues. Il

Article 24

(a) This Convention shall apply to the metropolitan territories of the Contracting Parties.

(b) Any Contracting Party desiring the application of this Convention to one or more of the territories in respect of which, pursuant to Article 23 of the Paris Convention, it has given notification of application of that Convention, shall address a request to the Belgian Government.

(c) The application of this Convention to any such territory shall require the unanimous assent of the Contracting Parties.

(d) Once such assent has been given, the Contracting Party concerned shall address to the Belgian Government a notification which shall take effect as from the date of its receipt.

(e) Such notification may, as regards any territory mentioned therein, be withdrawn by the Contracting Party which has made it by giving twelve months' notice to that effect to the Belgian Government.

(f) If the Paris Convention ceases to apply to any such territory, this Convention shall also cease to apply thereto.

Article 25

The Belgian Government shall notify all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, accession or withdrawal, and shall also notify them of the date on which this Convention comes into force, the text of

Artikel 24

(a) Denna konvention tillämpas på konventionsstaternas europeiska områden.

(b) Varje konventionsstat, som önskar att denna konvention skall tillämpas inom ett eller flera av sådana områden beträffande vilka den staten enligt Pariskonventionen artikel 23 har lämnat underrättelse i fråga om sistnämnda konventions tillämpning, skall göra framställning därom till den belgiska regeringen.

(c) Tillämpning av denna konvention på sådant område förutsätter enhälligt samtycke av konventionsstaterna.

(d) Så snart sådant samtycke lämnats skall den berörda konventionsstaten till den belgiska regeringen lämna underrättelse, vilken äger verkan från den dag underrättelsen mottagits.

(e) Sådan underrättelse kan beträffande område som avses däri återtagas av den konventionsstat som har lämnat underrättelsen genom meddelande därom till den belgiska regeringen tolv månader i förväg.

(f) Om Pariskonventionen upphör att äga tillämpning beträffande något sådant område, skall även denna konvention upphöra att äga tillämpning därpå.

Artikel 25

Den belgiska regeringen skall underrätta alla signatärmakter och anslutna regeringar om mottagandet av varje ratifikations- eller anslutningsinstrument eller uppsägning. Den skall likaledes underrätta dem om den dag då denna konvention

leur notifie également la date d'entrée en vigueur de la présente Convention, le texte des modifications adoptées et la date d'entrée en vigueur de ces modifications, ainsi que les réserves faites conformément à l'article 18.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas de la présente Convention.

FAIT à Bruxelles, le 31 janvier 1963, en français, en allemand, en anglais, en espagnol, en italien et en néerlandais, les six textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé auprès du Gouvernement belge qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les autres Signataires et aux Gouvernements ayant adhéré à la Convention.

Annexe

à la convention 31 janvier 1963 complémentaire à la convention de Paris de 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire

LES GOUVERNEMENTS DES PARTIES CONTRACTANTES déclarent que la réparation des dommages causés par un accident nucléaire qui n'est pas couvert par la Convention complémentaire du seul fait que l'installation nucléaire concernée, en raison de son utilisation, n'est pas incluse dans la liste visée à l'article 2 de la Convention complémentaire, (y compris le cas où cette installation, non incluse dans

any amendment thereto and the date on which such amendment comes into force, any reservations made in accordance with Article 18, and all notifications which it has received.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Convention.

DONE at Brussels, this 31st day of January 1963, in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited with the Belgian Government by whom certified copies shall be communicated to all the other Signatories and acceding Governments.

Annex

to the convention of 31 January 1963 supplementary to the Paris convention of 29 July 1960 on third party liability in the field of nuclear energy

THE GOVERNMENTS OF THE CONTRACTING PARTIES declare that compensation for damage caused by a nuclear incident not covered by the Supplementary Convention solely by reason of the fact that the relevant nuclear installation, on account of its utilization, is not on the list referred to in Article 2 of the Supplementary Convention, (including the case where such installation is considered by one or more but not

träder i kraft, om texten till varje ändring i konventionen, om den dag då sådan ändring träder i kraft samt om alla reservationer som gjorts enligt artikel 18 och om alla underrättelser som har mottagits.

TILL BEKRÄFTELSE VARPA undertecknade befullmäktigade och vederbörligen bemyndigade ombud ha undertecknat denna konvention.

SOM SKEDDE i Bryssel den 31 januari 1963 på de engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken, med lika vitsord för texterna på vart och ett av språken, i ett exemplar som skall förvaras hos den belgiska regeringen, vilken skall tillställa alla de övriga signatärmakterna eller anslutna regeringarna bestyrkta avskrifter därav.

Bihang

**till tilläggskonventionen den 31 januari
1963 till Pariskonventionen den 29 juli
1960 om skadeståndsansvar på
atomenergins område**

KONVENTIONSSTATERNAS REGERINGAR förklara, att ersättning för skada orsakad av en nukleär olycka, vilken icke omfattas av tilläggskonventionen uteslutande av det skälet att den ifrågavarande nukleära anläggningen på grund av ändamålet med dess nyttjande icke är upptagen på den lista som avses i tilläggskonventionen artikel 2 (inbegripet det fall att en sådan anläggning av en eller flera men icke av

la liste, est considérée par un ou plusieurs, mais non par tous les Gouvernements comme non couverte par la Convention de Paris) :

— est effectuée sans aucune discrimination entre les ressortissants des Parties Contractantes à la Convention complémentaire;

— n'est pas limitée par un plafond qui serait inférieur à 120 million d'unités de compte.

En outre, ces Gouvernements s'efforceront, si elles ne le sont déjà, de rendre les règles de dédommagement des victimes de tels accidents aussi voisines que possible de celles prévues pour les accidents nucléaire survenus en relation avec les installations nucléaires couvertes par la Convention complémentaire.

all of the Governments to be outside the Paris Convention):

— shall be provided without discrimination among the nationals of the Contracting Parties to the Supplementary Convention; and

— shall not be limited to less than 120 million units of account.

In addition, if they have not already done so, they shall endeavour to make the rules for compensation of persons suffering damage caused by such incidents as similar as possible to those established in respect of nuclear incidents occurring in connection with nuclear installations covered by the Supplementary Convention.

**Protocole additionnel
à la convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire
28 janvier 1964**

II

(Clauses finales)

a) Les dispositions du présent Protocole Additionnel font partie intégrante de la Convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire.

b) Le présent Protocole Addition-

**Additional protocol
to the convention of 31 January 1963 supplementary to the Paris convention of 29 July 1960 on third party liability in the field of nuclear energy
28 January 1964**

II

(Final clauses)

(a) The provisions of this Additional Protocol shall form an integral part of the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy.

(b) This Additional Protocol shall

alla regeringarna anses falla utanför tillämpningsområdet för Pariskonventionen)

— skall tillhandahållas utan åtskillnad mellan medborgare i stater anslutna till tilläggskonventionen; och

— icke skall begränsas till lägre belopp än 120 miljoner betalningsenheter.

Härutöver skola de, om de icke redan ha gjort detta, sträva efter att göra reglerna om ersättning till personer, som lida skada orsakad av sådana olyckor, så långt möjligt likartade med dem som fastställts beträffande nukleära olyckor, vilka inträffa i förbindelse med nukleära anläggningar omfattade av tilläggskonventionen.

Tilläggsprotokoll

den 28 januari 1964 till konventionen
den 31 januari 1963, utgörande tillägg
till Pariskonventionen den 29 juli
1960 om skadeståndsansvar
på atomenergins område

II

(Slutbestämmelser)

(a) Bestämmelserna i detta tilläggsprotokoll utgöra en integrerande del av tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område.

(b) Detta tilläggsprotokoll skall rati-

nel sera ratifié ou confirmé. Les instruments de ratification du présent Protocole Additionnel seront déposés auprès du Gouvernement belge; le cas échéant la confirmation du présent Protocole Additionnel lui sera notifiée.

c) Les Gouvernement Signataires du présent Protocole Additionnel s'engagent à le ratifier ou à le confirmer en même temps qu'ils ratifieront la Convention du 31 janvier 1963. Aucune adhésion à cette Convention ne sera reçue si elle n'est pas accompagnée d'une adhésion au présent Protocole Additionnel.

d) Le Gouvernement belge donnera communication à tous les Signataires ainsi qu'aux Gouvernements ayant adhéré à la Convention du 31 janvier 1963 de la réception des instruments de ratification et de la notification des confirmations.

e) Pour le calcul du nombre de ratifications prévues à l'article 20 (c) de la Convention du 31 janvier 1963 pour son entrée en vigueur, il ne sera tenu compte que des Signataires qui auront ratifié cette Convention et ratifié ou confirmé le présent Protocole Additionnel.

be ratified or confirmed. Instruments of ratification of this Additional Protocol shall be deposited with the Belgian Government. Where there is a confirmation of this Additional Protocol it shall be notified to him.

(c) The Signatories of this Additional Protocol undertake to ratify it or to confirm it at the same time as they ratify the Convention of 31 January 1963. Accessions to this Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Additional Protocol.

(d) The Belgian Government shall give notice to all Signatories, as also to the Governments which have acceded to the Convention of 31 January 1963, of the receipt of instruments of ratification and of notification of confirmations.

(e) In calculating the number of ratifications required in accordance with Article 20 (c) of the Convention of 31 January 1963 for the coming into force thereof, account will be taken only of those Signatories who have ratified this Convention and have ratified or confirmed this Additional Protocol.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas du présent Protocole.

FAIT à Paris, le 28 janvier 1964, en français, en allemand, en anglais, en espagnol, en italien et en néerlandais, les six textes faisant également foi, en un seul exemplaire

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

DONE at Paris, the 28 of January 1964, in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally authoritative, in a single copy which

ficeras eller bekräftas. Instrument avseende ratifikation av detta tilläggsprotokoll skola deponeras hos den belgiska regeringen. Bekräftelse av detta tilläggsprotokoll skall tillställas den belgiska regeringen.

(c) De stater som underteckna detta tilläggsprotokoll förbinda sig att ratificera eller bekräfta protokollet samtidigt som de ratificera konventionen den 31 januari 1963. Anslutning till nämnda konvention godtages endast om den sker i samband med anslutning till detta tilläggsprotokoll.

(d) Den belgiska regeringen skall underrätta alla signatärmakter liksom också de regeringar som ha anslutit sig till konventionen den 31 januari 1963 om mottagandet av ratifikationsinstrument och om underrättelser rörande bekräftelser.

(e) Vid beräkning av det antal ratifikationer som fordras enligt artikel 20 (c) i konventionen den 31 januari 1963 för att konventionen skall träda i kraft skall hänsyn tagas endast till de signatärmakter som ha ratificerat konventionen och ha ratificerat eller bekräftat detta tilläggsprotokoll.

TILL BEKRÄFTELSE VARPÅ undertecknade befullmäktigade och vederbörligen bemyndigade ombud ha undertecknat detta protokoll.

SOM SKEDDE i Paris den 28 januari 1964 på de engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken, med lika vitsord för texterna på vart och ett av språ-

qui sera déposé auprès du Gouvernement belge qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les autres Signataires et aux Gouvernements adhérents.

shall be deposited with the Belgian Government, by whom certified copies shall be communicated to all other Signatories and acceding Governments.

ken, i ett exemplar som skall deponeras hos den belgiska regeringen, vilken skall tillställa alla övriga signatärmakter och anslutna regeringar bestyrkta avskrifter därav.

Förslag
till
atomansvarighetslag

Häri genom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

I denna lag förstås med

atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller kemisk förening, och annat klyvbart material som Konungen bestämmer;

radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet blivit radioaktivt eller bildats genom bestrålning i samband med framställning eller användning av atombränsle;

atomsustans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som framställts och blivit färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa;

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som Konungen bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt;

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen;

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306) eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare;

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atom-

bränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

atomolycka: sådan händelse eller serie av händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet;

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till Pariskonventionen;

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Konungen kan förordna, att från lagens tillämpning skall helt eller delvis undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

2 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan förordna, att två eller flera atomanläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall vid tillämpningen av denna lag behandlas som en anläggning.

3 §.

Denna lag äger ej tillämpning på atomskada i följd av atomolycka som inträffat i annan stat än konventionsstat.

I fråga om ansvarighet för innehavare av atomanläggning i Sverige äger lagen tillämpning på atomskada som uppkommit i annan stat än konventionsstat endast om atomolyckan inträffat i Sverige. I fråga om ansvarighet för innehavare av atomanläggning utom riket gäller i fråga om ansvarighetens utsträckning i rummet vad som föreskrives i anläggningsstatens lag.

Konungen kan beträffande stat som ej är konventionsstat förordna, att ersättning för atomskada som uppkommer i den staten icke skall utgå i Sverige i vidare mån än ersättning i samma stat skulle utgå för atomskada som uppkommer här. Sådant förordnande leder dock icke till inskränkning i ansvarighet som grundas på sådant internationellt fördrag som avses i 14 § tredje stycket och som Sverige har tillträtt.

Bestämmelserna i denna paragraf medför ej inskränkning i den rätt till återkrav som föreskrives i 15 § första stycket andra punkten eller andra stycket.

4 §.

Konungen kan förordna att stat som ej är konventionsstat skall vid lagens tillämpning likställas med konventionsstat.

Skadestånd

5 §.

Atomskada i följd av atomolycka i atomanläggning ersättes av anläggningens innehavare. Denne är dock ej ansvarig för atomskada som härrör uteslutande från atomsubstans, vilken upplagts tillfälligt i anläggningen under transport till eller från annan atomanläggning i konventionsstat.

6 §.

Atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat ersättes av anläggningens innehavare, om annat icke följer av andra eller tredje stycket.

Sker transporten till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat, övergår ansvarigheten för atomskada i följd av atomolycka under transporten på den mottagande anläggningsinnehavaren vid den tidpunkt som blivit bestämd genom skriftligt avtal mellan denne och avsändaren. Har sådant avtal ej träffats, övergår ansvarigheten när atomsubstansen övertages av den mottagande anläggningsinnehavaren.

Sker transporten till atomreaktor, som infogats i fartyg eller annat transportmedel för att där användas som kraftkälla, upphör anläggningsinnehavarens ansvarighet när atomsubstansen övertages av den som med vederbörligt tillstånd driver eller innehar transportmedlets reaktor.

7 §.

Sändes atomsubstans från annan stat än konventionsstat till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat med skriftligt samtycke av anläggningens innehavare, svarar denne för skada i följd av atomolycka under transporten, om annat icke följer av andra stycket.

Vid transport av atomsubstans från atomreaktor, som infogats i fartyg eller annat transportmedel för att där användas som kraftkälla, till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat, åvilar ansvarigheten anläggningens innehavare från det atomsubstansen övertages av denne.

Atomskada i följd av atomolycka som inträffar i Sverige under annan transport av atomsubstans än sådan som sker från eller till atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat ersättes av den som innehar tillstånd till transporten enligt atomenergilagen. Bestämmelserna i denna lag om innehavare av atomanläggning i Sverige gäller i sådant fall innehavaren av tillståndet.

8 §.

Bestämmelserna i 6 och 7 §§ om ansvarighet för atomskada i följd av atomolycka under transport av atomsubstans tillämpas även beträffande atomolycka som inträffar under tillfällig uppläggning av atomsubstansen under transporten.

9 §.

Har atomskada i annat fall än som avses i 5—8 §§ orsakats av atomsubstans, vilken kom från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning eller, om substansen då icke var i någon anläggningsinnehavares besittning, den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Om atomsubstansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar dock ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

10 §.

På ansökan av fraktförare, vilken utför sådan transport av atomsubstans som avses i 6 eller 7 §, kan Konungen eller myndighet som Konungen

bestämmer förordna, att fraktföraren i stället för innehavare av atomanläggning i Sverige skall vara ansvarig för atomskada i följd av atomolycka under eller i anslutning till transporten. Sådant förordnande får meddelas endast om anläggningens innehavare samtyckt och fraktföraren visat att försäkring tecknats enligt 22—26 §§ eller säkerhet ställts enligt 27 §. Har förordnande meddelats, gäller bestämmelserna i denna lag om innehavare av atomanläggning i stället fraktföraren i fråga om atomolycka under eller i anslutning till transporten.

Har enligt lagen i annan konventionsstat motsvarande förordnande meddelats i fråga om skada för vilken innehavare av atomanläggning i den staten skulle vara ansvarig, har förordnandet vid tillämpningen av denna lag samma verkan som förordnande enligt första stycket.

11 §.

Ersättning enligt denna lag utgår även om atomanläggningens innehavare ej är vållande till skadan.

För innehavare av atomanläggning i Sverige inträder dock ej ansvarighet enligt denna lag i anledning av atomolycka, som är en direkt följd av krigshandling eller liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror eller som orsakas av allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. Beträffande ansvarighet i sådant fall för innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat gäller anläggningsstatens lag.

Angående ansvarighet enligt andra skadestandsregler i fall som avses i andra stycket meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

12 §.

För skada på atomanläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna utgår ej ersättning enligt denna lag.

Är innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som inträffat under transport av atoms substans, avgöres enligt anläggningsstatens lag, om ersättning skall utgå för skada på transportmedlet.

Angående ansvarighet enligt andra skadestandsregler för skada som avses i första eller andra stycket meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

13 §.

Om ej annat föreskrives i denna lag, bestämmes ersättning enligt lagen med tillämpning av allmänna skadestandsregler.

Jämkning av skadestånd i anledning av medvållande på den skadelidandes sida får äga rum endast om medverkan till skadan skett uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet.

14 §.

Anspraak på ersättning för atomskada, som omfattas av ersättningsbestämmelserna i denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat, får ej göras gällande mot annan än innehavaren av atomanläggningen eller försäkringsgivare som meddelat försäkring mot hans ansvarighet, om annat icke följer av 16 § andra punkten.

Anspraak på ersättning för atomskada, för vilken anläggningsinnehavaren enligt 11 eller 12 § eller motsvarande bestämmelse i annan kon-

ventionsstats lag icke är ansvarig, får göras gällande endast mot fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. För sådan skada på transportmedel som avses i 12 § andra stycket är dock anläggningsinnehavaren ansvarig enligt allmänna skadestandsregler.

Utan hinder av första och andra styckena tillämpas beträffande ansvarighet vid transport av atoms substans eller i övrigt i följd av begagnande av fartyg eller annat transportmedel vad som följer av internationellt fördrag, vilket var i kraft eller öppet för undertecknande, ratifikation eller anslutning den 29 juli 1960, eller av bestämmelse grundad på sådant fördrag. Konungen kan förordna, att detta skall gälla även i fråga om annan bestämmelse i konventionsstats lag, som i huvudsak motsvarar föreskrift i sådant fördrag.

Angående ersättning av staten meddelas bestämmelser i 28—35 §§.

15 §.

Den som nödgats utge ersättning för atomskada på grund av fördrag eller bestämmelse som avses i 14 § tredje stycket eller på grund av lagstiftning i främmande stat inträder i den skadelidandes rätt mot den anläggningsinnehavare som svarar för skadan enligt denna lag. Avser ersättningen skada som omfattas av ett med stöd av 3 § tredje stycket meddelat förordnande, äger den ersättningskyldige återkräva ersättningen av den anläggningsinnehavare som skulle ha svarat för skadan, om förordnandet ej meddelats.

Har någon som har sitt huvudkontor i Sverige eller i annan konventionsstat eller någon som är anställd hos sådan person nödgats utge ersättning för atomskada, för vilken den skadelidande på grund av bestämmelserna i 3 § icke är berättigad till ersättning enligt denna lag, äger han återkräva skadeståndet av den anläggningsinnehavare som med bortseende från nämnda bestämmelser skulle ha svarat för skadan. Därvid äger första stycket första punkten motsvarande tillämpning. Har skadan uppkommit under transport av atoms substans till mottagare i annan stat än konventionsstat, gäller dock den avsändande anläggningsinnehavarens ansvarighet ej längre än till dess substansen lossats från det transportmedel varmed det anlände till den staten. Har skadan uppkommit under transport av atoms substans från avsändare i sådan stat, inträder den mottagande anläggningsinnehavarens ansvarighet icke förrän substansen lastats på det transportmedel varmed det sändes från den främmande staten.

Återkravs rätt enligt första eller andra stycket tillkommer icke den som själv svarar för skadan enligt 20 §.

16 §.

Har någon på en gång lidit atomskada, vilken medför rätt till ersättning enligt denna lag, och annan skada, tillämpas lagens bestämmelser om ansvarighet för atomskada på samtliga skador, om och i den mån det råder sådant samband mellan dem att de icke kan tillförlitligen särskiljas. Detta medför dock ej inskränkning i den ansvarighet som enligt andra skadestandsregler åvilar annan än den enligt denna lag ansvarige anläggningsinnehavaren för skada i följd av sådan joniserande strålning som icke omfattas av denna lag.

17 §.

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt denna lag begränsad till femtio miljoner kronor för varje atomolycka. Konungen

eller myndighet som Konungen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock ej under tjugofem miljoner kronor. För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atoms substans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än tjugofem miljoner kronor.

Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är för varje dödad eller skadad person begränsad till en miljon kronor.

De belopp som anges i första och andra styckena innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

18 §.

Är två eller flera anläggningsinnehavare ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket. Har skadan uppkommit under transport av flera partier atoms substans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atoms substans under transport, är dock anläggningsinnehavarnas sammanlagda ansvarighet begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Mellan anläggningsinnehavarna inbördes fördelas ansvarigheten efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter.

19 §.

Om ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket ej förslår till gottgörelse åt dem som är berättigade till ersättning, nedsättes deras ersättningar och därpå belöpande ränta med samma kvotdel.

Kan det efter inträffat skadefall befaras att nedsättning enligt första stycket fordras, kan Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordna, att ersättning tills vidare skall utgå endast med viss kvotdel.

20 §.

Ersättning som innehavare av atomanläggning utgivit enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat äger han kräva åter av fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen eller av den som genom skriftligt avtal med anläggningsinnehavaren uttryckligen åtagit sig att svara för skadan. I övrigt äger innehavare av atomanläggning icke av annan kräva åter vad han utgivit enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat i vidare mån än som följer av 16 § andra punkten och 18 § andra stycket.

21 §.

Den som med stöd av 5, 6, 7, 8, 9 eller 15 § vill rikta ersättningsanspråk mot innehavare av atomanläggning eller mot dennes försäkringsgivare skall vid äventyr av talans förlust anmäla sitt anspråk hos innehavaren inom tre år från den dag då han fick eller med iakttagande av skäligen aktsamhet bort få kännedom om att han lidit skada som medför rätt till ersättning enligt denna lag och om den för skadan ansvarige eller, i fall som avses i 15 §

första eller andra stycket, från den dag då ersättningsanspråk riktades mot honom.

Talan om ersättning skall väckas mot anläggningens innehavare eller dennes försäkringsgivare inom tio år från den dag då atomolyckan inträffade. Har skadan orsakats av atomsubstans som olovligen tillgripits, förlorats eller övergivits utan att åter ha tillvaratagits, får dock talan icke väckas efter det att tjugo år förflutit från dagen för tillgreppet, förlusten eller övergivandet. I fall, då det är nödvändigt för att uppfylla Pariskonventionens bestämmelser, föreskriver Konungen att den som lidit skada skall vara bevarad vid sin rätt till ersättning, trots att talan icke väckts vid svensk domstol inom här föreskriven tid.

Angående ersättning av staten i vissa fall, då anläggningsinnehavares ansvarighet upphört, meddelas bestämmelser i 32 §.

Försäkring

22 §.

Innehavare av atomanläggning i Sverige skall taga och vidmakthålla försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat intill det ansvarighetsbelopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket. Försäkringen skall godkännas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

Försäkringen får tagas antingen

a) så att försäkringsbeloppet täcker ansvarigheten för varje inträffande atomolycka; eller

b) så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen.

Ansvarighet för skada under transport får täckas av särskild försäkring.

23 §.

I fall som anges i 22 § andra stycket a) skall försäkringsbeloppet motsvara minst det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första stycket. I fall som anges i 22 § andra stycket b) skall försäkringsbeloppet motsvara minst etthundratjugo procent av nämnda ansvarighetsbelopp. I försäkringsbeloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket b) och inträffar försäkringsfall som kan antagas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare, åligger det denne att snarast taga tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst etthundratjugo procent av sistnämnda belopp.

24 §.

Försäkringen skall för den som är berättigad till ersättning medföra rätt att få ut ersättningen direkt av försäkringsgivaren. Om denne ej gjort annat förbehåll, gäller försäkringen också för innehavaren av atomanläggningen mot hans ansvarighet enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat.

25 §.

Har försäkringsavtal efter uppsägning eller på annan grund upphört, är försäkringsgivaren likväl ansvarig mot den skadelidande för ersättning i anledning av atomolycka som inträffar inom två månader från den dag skriftlig anmälan om tiden för avtalets upphörande inkom till myndighet som Konungen bestämmer. Gäller försäkringen skada som uppkommer under transport av atomsubstans och har sådan transport påbörjats före utgången av nämnda tid, upphör dock försäkringsgivarens ansvarighet mot den skadelidande icke förrän transporten avslutats.

Första stycket tillämpas icke beträffande atomolycka som inträffar efter det att ny försäkring trätt i kraft.

I vidare mån än som följer av första eller andra stycket kan försäkringsgivaren icke till befrielse från ansvarighet mot den skadelidande åberopa omständighet som beror av annan än denne.

26 §.

Bestämmelserna i 24 och 25 §§ tillämpas i fall, då talan om ersättning enligt denna lag får väckas i Sverige, även om utländsk lag är tillämplig på förhållandet mellan försäkringsgivaren och innehavaren av atomanläggningen eller denna ligger utom riket.

27 §.

Försäkringsplikt enligt 22 § åvilar icke staten.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan från försäkringsplikten befria innehavare av atomanläggning som ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser enligt denna lag och motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat samt visar att han på tillfredsställande sätt sört för reglering av uppkommande skador.

Vad som föreskrives i denna lag om försäkring äger motsvarande tillämpning i fråga om säkerhet som avses i andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag.

Ersättning av statsmedel

28 §.

Visar den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavare av atomanläggning i Sverige, att han icke kunnat få ut ersättningen av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare, utges ersättningen av staten.

Ersättning enligt första stycket utgår icke med högre belopp än som motsvarar det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket gällande ansvarsbeloppet.

29 §.

Åvilar ansvarighet för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen belägen atomanläggning, vilken användes för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, skall, i den mån det ansvarsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket icke förslår till full er-

sättning, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

- a) i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;
- b) på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller
- c) på eller över det fria havet i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpning av första stycket räknas som medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen jämställs med medborgare i samma stat. Med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen likställs vidare bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, vilken har sitt säte i eller eljest är hemmahörande i sådan stat.

30 §.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra stycket.

Bestämmelserna i 15 § om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

31 §.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5—21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande ett-hundratjugo miljoner i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 avsedda betalningsenheter sådana dessa enligt artikel 24 i avtalet var bestämda den 29 juli 1960. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Om det belopp som med tillämpning av första stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §.

Har atomskada, som uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom trettio år från dagen för olyckan, utges ersättning av staten. Har skadan yppats innan ansvarigheten sålunda upphört, utges också ersättning av staten, om den skadelidande haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet att inom föreskriven tid väcka talan eller företaga annan preskriptionsavbrytande åtgärd.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § andra stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningskyldigheten bestämmes i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas hos myndighet som Konungen bestämmer inom tid som anges i 21 § första stycket.

Konungen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

33 §.

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag icke förslår till ersättning för här i riket uppkommen skada och ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29—31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, utges ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställs av Konungen och riksdagen. Sådan ersättning lämnas i dessa fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten.

34 §.

Ersättning enligt 28, 29 eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

35 §.

Belopp som utgivits enligt 28 § får staten kräva åter endast av atomanläggningens innehavare, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har återkravs rätt enligt 20 §.

Belopp som staten utgivit enligt 29—31 §§ eller som i övrigt utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, kan krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligt. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 eller 33 §.

Laga domstol m. m.

36 §.

Talan med stöd av 5, 6, 7, 8, 9 eller 15 § mot innehavare av atomanläggning eller dennes försäkringsgivare får väckas i Sverige, om

- a) atomolyckan helt eller delvis inträffat i Sverige; eller
- b) atomanläggningen är belägen här och atomolyckan i sin helhet inträffat utom konventionsstaternas områden eller platsen för olyckan ej kan bestämmas med säkerhet.

I fall då det är nödvändigt för att efterkomma bestämmelserna i artikel 13 (c) (ii) i Pariskonventionen förordnar Konungen om inskränkning av den behörighet som tillkommer svensk domstol enligt första stycket.

37 §.

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms rådhusrätt.

38 §.

Har dom i mål om ersättning för atomskada meddelats i annan konventionsstat och är domstolarna i den staten enligt Pariskonventionen behöriga att pröva tvist som domen gäller, skall domen, när den vunnit laga kraft och kan verkställas i den stat där den meddelats, på ansökan verkställas i Sverige utan att ny prövning sker av den sak som avgjorts genom domen. Detta medför ej skyldighet att verkställa utländsk dom, om det ansvarighetsbelopp som gäller för atomanläggningens innehavare därigenom skulle överskridas.

Ansökan om verkställighet göres hos Svea hovrätt. Vid ansökningen skall fogas

1. domen i huvudskrift eller i avskrift som bestyrkts av myndighet;

2. förklaring av behörig myndighet i den stat där domen meddelats, att domen avser ersättning enligt Pariskonventionen samt att den vunnit laga kraft och kan verkställas i nämnda stat.

Nu nämnda handlingar skall vara försedda med bevis om utfärdarens behörighet. Beviset skall vara utställt av svensk beskickning eller konsul eller av chefen för justitieförvaltningen i den stat där domen meddelats. Är handling i ärendet avfattad på annat främmande språk än danska eller norska, skall handlingen åtföljas av översättning till svenska. Översättningen skall vara bestyrkt av diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk notarius publicus.

Ansökan om verkställighet får ej bifallas utan att motparten haft tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Bifalles ansökningen, verkställs domen på samma sätt som svensk domstols laga kraft ägande dom, om ej högsta domstolen efter talan mot hovrättens beslut förordnar annat.

Övriga bestämmelser

39 §.

När atomsubstans sändes från atomanläggning i Sverige till mottagare utom riket eller till sådan atomanläggning från avsändare utom riket och transporten sker under sådana omständigheter, att anläggningens innehavare enligt 6 eller 7 § svarar för uppkommande skada, skall denne till fraktföraren lämna ett certifikat, som är utställt av försäkringsgivaren eller på dennes vägnar och innehåller uppgift om vem som är anläggningens innehavare och om dennes adress, om den atomsubstans och den transport som försäkringen avser samt om försäkringens belopp, art och varaktighet. Certifikatet skall vara försett med intyg av myndighet som Konungen bestämmer, att den däri nämnde anläggningsinnehavaren är innehavare av atomanläggning i Pariskonventionens mening. Den som utställt certifikatet eller den på vars vägnar det utställts svarar för att uppgifterna om anläggningens innehavare och hans adress samt om försäkringens eller säkerhetens belopp, art och varaktighet är riktiga.

Formulär till certifikat som avses i första stycket fastställs av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

40 §.

Den som försummar försäkringsplikten enligt denna lag eller ej iakttagit sådant villkor om ställande av säkerhet som föreskrivits med stöd av 27 § andra stycket dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

41 §.

Konungen meddelar bestämmelser om tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 29—31 §§ den dag Konungen förordnar, och i övrigt den 1 januari 1968.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

12 §.

(Föreslagen lydelse)

12 §.

I fråga ————— särskilt stadgat.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 8 § sjölagen

Härigenom förordnas, att 8 § sjölagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

8 §.

För skada, ————— fartygets tjänst.

Vad redare ————— vållat skadan.

Om redares ————— rörande konossement.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1), innefattande vissa
bestämmelser om elektriska anläggningar

Härigenom förordnas, att i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skall införas en ny paragraf, 18 §, av följande lydelse.

18 §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

¹ Senaste lydelse av 8 § se 1936:276.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik**

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

12 §.

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Att i ----- särskilt stadgat.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 8 kap. 35 § och 11 kap. 17 § vattenlagen**

Härigenom förordnas, att 8 kap. 35 § och 11 kap. 17 § vattenlagen² skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

35 §.

(Föreslagen lydelse)

8 KAP.

35 §.

I fråga ----- motsvarande tillämpning.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

17 §.

11 KAP.

17 §.

Till vattenmål hänföres följande mål:

B. stämmingsmål:

48. talan utan samband med ansöknings- eller underställningsmål om ersättning för olägenhet av för-

48. talan utan samband med ansöknings- eller underställningsmål om ersättning för olägenhet av för-

¹ 12 § tillagd genom 1929:78.² Ny lydelse av 8 kap. genom 1941:614. Senaste lydelse av 11 kap. 17 § se 1964:110.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

orening genom avloppsvatten, som
nyss sagts;orening genom avloppsvatten, som
nyss sagts, dock ej om ersättningen
avser atomskada enligt atomansva-
righetslagen;-----
Hurusom, efter ----- i 68 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående
ansvarighet för skada i följd av luftfart**Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 maj 1922 angående ansvarig-
het för skada i följd av luftfart skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan
anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 §.

För skada, ----- till skadan.

Har den, ----- skall utgå.

*Om atomskada gälla särskilda be-
stämmelser.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om
befordran med luftfartyg**Härigenom förordnas, att i lagen den 5 mars 1937 om befordran med
luftfartyg¹ skall införas en ny paragraf, 30 a §, av nedan angiven lydelse.

30 a §.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

¹ Ny paragrafföljd genom 1967:69.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 9 kap. 2 § luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297)**

Härigenom förordnas, att 9 kap. 2 § luftfartslagen den 6 juni 1957¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

2 §.

2 §.

Bestämmelserna i ————— å postbefordran.

Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

Vad i ————— av luftfartsverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen
den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen
den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon**

Härigenom förordnas, att ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock skola äldre bestämmelser gälla beträffande ansvarighet för händelse, som inträffat dessförinnan, *ävensom för skada som är att anse som atomskada enligt atoman-svarighetslagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock skola äldre bestämmelser gälla beträffande ansvarighet för händelse, som inträffat dessförinnan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

¹ 9 kap. 2 § tillagd genom 1960:69.

Förslag

till

Lag**angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158)
om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift**

Härigenom förordnas, att lagen den 17 maj 1963 om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift, vilken äger giltighet under samma tid som atomansvarighetslagen den 3 juni 1960 (nr 246) och således upphör att gälla vid utgången av år 1967, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1970. De hänvisningar till atomansvarighetslagen som finns i förstnämnda lag avser därvid atomansvarighetslagen den 3 juni 1960, trots att denna lag har upphört att gälla.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 12 januari 1968.

N ä r v a r a n d e:

f. d. justitierådet	LIND,
justitierådet	ALEXANDERSON,
regeringsrådet	RINGDÉN,
justitierådet	WESTERLIND.

Enligt lagrådet den 13 november 1967 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 20 oktober 1967, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *atomansvarighetslag*, 2) *lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift*, 3) *lag om ändrad lydelse av 8 § sjölagen*, 4) *lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar*, 5) *lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik*, 6) *lag om ändrad lydelse av 8 kap. 35 § och 11 kap. 17 § vattenlagen*, 7) *lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart*, 8) *lag angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg*, 9) *lag om ändrad lydelse av 9 kap. 2 § luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297)*, 10) *lag om ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon* och 11) *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av departementsrådet Ulf Nordenson.

Lagrådet yttrade:

Förslaget till atomansvarighetslag

5 §.

Det kan förekomma att atomsubstans, som sänds från en atomanläggning till en annan, under transporten läggs i förvar i en — tredje — atomanläggning. Är uppläggningsen av tillfällig natur, kommer den enligt det remittera-

de förslaget att anses som ett led i transporten och följa de ansvarighetsregler som gäller för transporten i dess helhet. Är däremot uppläggningsreglerna icke att anse som tillfällig, föreligger två transporter, skilda åt av ett avbrott som inte ingår i någondera. Om en uppläggning skall anses tillfällig eller ej beror av omständigheterna, själva transportavtalets innehåll, förvaringstidens längd och liknande. Av betydelse härvidlag är givetvis om atomsubstansen kommer till användning i den anläggning där den lagts i förvar. Att innehavaren av anläggningen åtagit sig att ansvara för atomolycka i anläggningen är däremot icke enbart för sig tillräckligt för att anse förvaringen vara av icke tillfällig natur. Enligt föreliggande upplysningar synes emellertid finnas behov av att innehavaren av den atomanläggning där atomsubstansen förvaras skall kunna åta sig ansvarigheten ehuru förvaringen är tillfällig. Detta bör då komma till uttryck i lagtexten. Av denna bör därvid framgå att det här är fråga, inte om ett åtagande av sådan typ som avses exempelvis i 20 §, utan om ett åtagande som medför övergång av anläggningsinnehavare-ansvarigheten (innefattande bl. a. kanalisation enligt 14 §) och att åtagandet befriar den eljest ansvarige från ansvar. Att det är gentemot denne som åtagandet skall göras ligger i sakens natur.

I enlighet med det anförda hemställer lagrådet att andra punkten i förevarande paragraf måtte — med någon jämkning av ordalagen jämväl i övrigt — erhålla förslagsvis det innehållet att anläggningens innehavare ej är ansvarig i anledning av atomolycka till vars skadeverkningar icke medverkat annat atombränsle eller annan radioaktiv produkt än sådan atomsubstans som upplagts tillfälligt i anläggningen under transport till eller från annan atomanläggning i konventionsstat, om han icke för uppläggningstiden genom skriftligt avtal uttryckligen övertagit ansvarigheten.

Vinner denna hemställan bifall, erfordras ändring av 8 §.

8 §.

Godtages vad lagrådet föreslagit under 5 §, bör göras ett tillägg till förevarande paragraf. Därin bör stadgas undantag från paragrafens huvudregel för fall då uppläggningsreglerna skett i atomanläggning och dennas innehavare övertagit ansvarigheten enligt 5 § andra punkten i dess av lagrådet föreslagna lydelse.

19 §.

I första stycket föreskrives proportionell nedsättning av ersättningar till skadade i fall då anläggningsinnehavares ansvarighetsbelopp ej förslår till att alla får full gottgörelse. För att en domstol i mål om ersättning skall kunna nedsätta beloppet fordras full bevisning att ansvarighetsbeloppet icke skulle komma att förslå åt alla skadade.

Andra stycket i denna paragraf medger möjlighet för Kungl. Maj:t eller utsedd myndighet att förordna att tills vidare ersättningar skall utgå med

endast viss kvotdel för den händelse det kan befaras att nedsättning fordras. Sannolikt kommer man därvid att söka bestämma kvotdelen så lågt att därigenom säkerställs proportionellt lika utdelning åt alla skadade. Situationen att några skadade skulle få ingen eller proportionellt för låg ersättning skulle på detta sätt undvikas. Sedan alla ersättningsfordringar reglerats skulle i stället normalt återstå belopp till ytterligare fördelning. Tydligt kan antas att försäkringsgivaren då kommer att ta initiativ till förordnandets upphävande och sådan ytterligare fördelning.

I detta sammanhang må erinras om att domen i mål om ersättning alltid måste åtminstone domskälsvis innehålla ett konstaterande av till vilket belopp den ersättningsgilla skadan bör skattas, även om nedsättning sker enligt första eller andra stycket i förevarande paragraf. Måhända kan det finnas lämpligt att detta konstaterande sker i domslutet. Oavsett förordnande enligt andra stycket synes fastställelseetalan kunna föras beträffande hela skadebeloppet.

Förordnande enligt andra stycket torde enbart ha den verkan att domstol icke får ålägga anläggningsinnehavaren (försäkringsgivaren) att utge större skadeersättning än den fastställda kvotdelen. Skulle domstol före förordnandet eller av förbiseende ha utdömt hela ersättningsbeloppet lär detta skola erläggas till fullo. Likaså lär förlikning eller överenskommelse om full ersättning böra lända till efterrättelse. Vidare märks att betalning med belopp, överskjutande kvotdelen, inte bör gå åter. De angivna fallen kan emellertid antas bli sällsynta.

Blir ersättningar nedsatta enligt första stycket, skall bristen i regel täckas av statsmedel enligt 29 eller 33 §. Det är sålunda sörjt för att de skadade skall få full gottgörelse trots ansvarsbegränsningen för anläggningsinnehavaren. I ett hänseende är emellertid skyddet ofullständigt. Om det efter en atomolycka anses nödvändigt att meddela förordnande enligt 19 § andra stycket ligger det, såsom förut angivits, i sakens natur att den kvotdel som tills vidare skall få utdelas sättes jämförelsevis lågt. Man kan ju nämligen på detta stadium ej med säkerhet förutse hur stor begränsning av ersättningarna som behövs, framför allt emedan nya skador kan uppträda längre fram. I fråga om en del av ersättningsanspråken kan det emellertid inom tämligen kort tid bli fullt klarlagt hur stort ersättningsbelopp som svarar mot skadan. Även i en sådan situation kan ett förordnande enligt andra stycket medföra att ersättningsberättigade nödgas vänta på en del av sin ersättning. Det kan vara fråga om betydande belopp och väntetiden kan ofta bli lång. Gottgörelse av statsmedel enligt 29 § utgår nämligen först sedan nedsättningen blivit slutgiltigt fastställd till sin storlek. Och för att en sådan fastställelse skall kunna ske torde det vara nödvändigt att i 21 § stadgade preskriptionstider förflutit och att pågående ersättningsprocesser slutförts. För detta åtgår kanske många år. Ehuru möjligheten finns att statsmakterna tillerkänner skadeersättning ex gratia, kan den ordning som för-

slaget på denna punkt innebär inte anses tillfredsställande. Lagrådet vill förorda att obligatorisk skyldighet stadgas för staten att utge sådan del av skadeersättning som på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket tills vidare inte kan erhållas från anläggningsinnehavaren (försäkringsgivaren). Skulle härigenom komma att utges mera än som efter den slutgiltigt fastställda nedsättningsprocenten skulle falla på staten, bör regressrätt tillkomma staten.

Lagrådet återkommer till den lagtekniska utformningen under 29 och 33 §§.

21 §.

I denna paragraf meddelas bestämmelser om preskription. Denna är av två slag, dels en treårspreskription dels en tioårspreskription.

Angående preskriptionens verkan föreskrivs i första stycket beträffande treårspreskriptionen att anspråk skall anmälas »vid äventyr av talans förlust». I andra stycket, som handlar om tioårspreskription, anges verkan endast indirekt genom stadgande att Konungen i vissa undantagsfall föreskriver att den skadelidande skall vara »bevarad vid sin rätt till ersättning» trots att talan icke väckts inom föreskriven tid.

Vid preskription enligt 1862 års preskriptionsförordning har fordringen kvar vissa verkningar även efter det preskription inträtt; framför allt kan den användas till kvittning. Förordningens principstadgande om preskriptionens verkan utsäger att borgenären »have sin talan emot gäldenären förlorat». Enligt exempelvis försäkringsavtalslagens stadgande i 29 § om preskription av fordringsrätt på grund av försäkringsavtal kvarstår ingen sådan verkan efter inträde av preskription. Detta uttryckes med orden »vare fordringsägaren sin rätt förlustig».

De två preskriptionsinstitut som förevarande paragraf innefattar är båda av specialpreskriptions karaktär. Med hänsyn till de sinsemellan olikartade formuleringarna hör verkningarna antas bli, av treårspreskriptionen att s. k. naturlig fordran kvarstår och av tioårspreskriptionen att all rätt är utslöcknad. Av de engelska och franska konventionstexterna som bilagts remissprotokollet synes också framgå att detta står i överensstämmelse med konventionen: tioårspreskriptionen skall enligt art. 8 a) medföra förlust av rätten till ersättning medan enligt art. 8 c) det står nationell lagstiftning öppet att stadga treårspreskription och förena dess inträde med enbart den påföljden, att rätten till talan går förlorad.

Har enligt 19 § andra stycket förordnats att ersättningen tills vidare skall utgå endast med viss kvotdel, t. ex. hälften, kan det tänkas att det anspråk som anmäles eller det yrkande som instämmes anges till endast hälften av vad den skadelidande anser tillkomma honom. Preskriptionsavbrottet lär det oaktat få antas gälla hela skadeståndsfördringen, alltså även den återstående hälften.

Tydligt är att den allmänna fordringspreskriptionen enligt 1862 års förordning icke kan vinna tillämpning vid sidan av de i förevarande paragraf upptagna preskriptionsinstituten. Meddelas däremot dom på utgivande av ersättning, börjar ny preskriptionstid att löpa; det blir då fråga om den vanliga fordringspreskriptionen enligt 1862 års förordning. Avser domen, till följd av förordnande enligt 19 § andra stycket, en viss kvotdel av det belopp vartill skadan skattas, måste detsamma antas gälla även den återstående kvotdelen.

29 §.

I denna paragraf anges förutsättningarna för ersättning av statsmedel enligt tilläggskonventionen. Enligt paragrafens första stycke under b) kan i vissa fall gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit »ombord på fartyg eller luftfartyg». Detta uttryck kan möjligen tolkas så att atomskada på själva fartyget omfattas av bestämmelsen. Enligt vad som föredraganden upplyst under hänvisning till konventionstexterna är så emellertid icke meningen; bestämmelsen är avsedd att gälla endast atomskada som tillfogats person eller egendom som finns på fartyg. Enär uttrycket »ombord på fartyg eller luftfartyg» överensstämmer med ordalydelsen av motsvarande bestämmelse i tilläggskonventionen anser lagrådet något förtydligande av bestämmelsen ej påkallat.

Med återopande av lagrådets uttalande vid 19 § hemställs att förevarande paragraf erhåller ett tredje stycke av innehåll att vad som i första och andra styckena sägs om gottgörelse av statsmedel skall avse även sådan del av ersättning som på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket tills vidare icke utgår.

30 §.

Den i paragrafens andra stycke upptagna regleringen av rätten till återkrav mot staten har fått formen av en allmän hänvisning till bestämmelserna i 15 § om rätt till återkrav mot anläggningsinnehavaren. Det kan anmärkas att innehållet i 15 § inte kan i sin helhet vinna aktualitet beträffande möjligheten att rikta återkravsanspråk mot staten. Sålunda får, såsom framhållits i remissprotokollet, hänvisningen ingen praktisk betydelse vare sig i fråga om 15 § första stycket andra punkten eller rörande lagrummets andra stycke, eftersom bestämmelserna i dessa delar avser endast ersättning för skada vilken faller utanför lagens på tilläggskonventionen byggda stadganden. En jämkning av lagtexten till förtydligande härav skulle vara av värde.

Tredje stycket i 15 § föreskriver, att rätten till återkrav inte tillkommer den som själv svarar för skadan enligt 20 §, dvs. dels fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen dels den som genom skriftligt avtal med anläggningsinnehavaren uttryckligen åtagit sig att svara för skadan. I remiss-

protokollet har emellertid uttalats att spörsmålet i vilken mån rätten till återkrav mot staten är utesluten inte skall bedömas enligt 20 § utan enligt 35 § andra stycket där till skillnad från i 20 § talas om regress endast mot fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. Lagrådet vill ifrågasätta huruvida detta förbehåll beträffande tillämpningen av 15 § tredje stycket verkligen är påkallat. Såsom betonats i remissprotokollet kan naturligtvis även staten, ehuru uttrycklig regel därom ansetts onödig, göra gällande regressrätt med stöd av avtal som staten ingått. Föreskriften i 15 § tredje stycket synes följaktligen också när fråga är om rätt till återkrav mot staten kunna tillämpas i överensstämmelse med sin lydelse.

33 §.

Under hänvisning till lagrådets uttalande vid 19 § hemställes att till paragrafen fogas ett andra stycke av innehåll att bestämmelserna i första stycket skall äga motsvarande tillämpning beträffande sådan del av ersättning som på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket tills vidare icke utgår.

Provisorisk nedsättning, motsvarande den i 19 § andra stycket föreskrivna, kan tänkas förekomma även enligt annan konventionsstats lagstiftning. Emellertid synes man för närvarande icke kunna bedöma hur föreskrifterna i dessa lagstiftningar kan komma att gestalta sig, och över huvud taget erbjuder det svårigheter att inarbeta stadganden, hänförande sig till sådana föreskrifter, i det remitterade förslaget. Härtill kommer att den nu förevarande 33 § framstår som en vag rättsregel; bland annat är ersättningsbeloppets bestämmande helt lagt i den ersättningskyldiges — staten — hand. Något uttryckligt stadgande för nu avsedda fall torde knappast vara nödvändigt. Man lär kunna utgå från att Kungl. Maj:t och riksdagen skall analogivis tillämpa vad som stadgas i det av lagrådet föreslagna andra stycket av förevarande paragraf.

35 §.

Godtages lagrådets förslag om tillägg till 29 och 33 §§, erfordras i nu förevarande paragraf en särskild bestämmelse om statens återkravs rätt i fall som avses med tilläggen. En förutsättning är givetvis att det blivit klarlagt i vad mån ansvarighetsbeloppen enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket förslår till ersättning utöver den kvotdel som fastställts i förordnande enligt 19 § andra stycket och att förordnandet blivit upphävt. Skillnaden mellan ansvarighetsbelopp och kvotdel utgör den ram inom vilken återkrav kan göras gällande.

Lagtexten synes i överensstämmelse härmed lämpligen kunna ändras så att paragrafen erhåller ett tredje stycke av förslagsvis följande lydelse: »Återkravs rätt på sätt i första stycket sägs tillkommer staten jämväl för belopp som utgivits enligt 29 § tredje stycket eller 33 § andra stycket i den mån det visar sig att ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första styc-

ket eller 18 § första stycket förslår till gottgörelse utöver den kvotdel som fastställts i förordnande enligt 19 § andra stycket.» Härav föranledes att hänvisningen i andra stycket första punkten av förevarande paragraf bör avse 29 § första och andra styckena samt 30 och 31 §§ samt att slutorden i andra punkten bör lyda »enligt 32 § eller 33 § första stycket».

Såsom angivits vid 33 § förutsätter lagrådet att Kungl Maj:t och riksdagen skall, med analogisk tillämpning av vad som stadgas i det av lagrådet föreslagna andra stycket av 33 §, besluta om gottgörelse av statsmedel då provisorisk nedsättning av ersättning skett i enlighet med föreskrift i annan konventionsstats lagstiftning. Eftersom den i förevarande paragraf stadgade regressrätten, i varje fall efter orden, icke äger tillämpning därvidlag, synes ett beslut om utanordnande av ersättning böra ske under förbehåll om regressrätt enligt reglerna i paragrafen.

I k r a f t t r ä d a n d e b e s t ä m m e l s e n

Enligt denna bestämmelse skall lagen träda i kraft, såvitt avser 29—31 §§ den dag Kungl. Maj:t förordnar, och i övrigt den 1 januari 1968. Sistnämnda datum bör ersättas med den 1 april 1968, till vilken dag atomansvarighetslagen den 3 juni 1960 numera gäller.

Förslaget till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift

Enär 1963 års lag i likhet med 1960 års atomansvarighetslag numera gäller till den 1 april 1968 bör den föreslagna lagtexten ändras med iakttagande härav.

Övriga lagförslag

I lagrådsremissen föreslås att bestämmelse med erinran om att särskilda regler gäller om atomskada införs i vissa lagar på skadeståndsrättens område.

Angående bestämmelsens placering i några av lagarna förordar lagrådet att den i *sjölagen* intages som en första paragraf i dess femtonde kapitel, med särskilda bestämmelser, under paragrafnummer 344, som är ledigt, i *vattenlagen* — förutom i 11 kap. 17 § — som en särskild paragraf med nummer 55 i 8 kap., i *lagen om befordran med luftfartyg* som en ny 41 § bland särskilda bestämmelser och i *luftfartslagen* som en ny 4 a § i 1 kap., med inledande bestämmelser.

Beträffande *samtliga lagförslag* bör i överensstämmelse med vad som tidigare anförts iakttagas att dag för ikraftträdandet anges till den 1 april 1968.

I fråga om förslaget till lag angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 angående ändrad lydelse av 11 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon hemställer lagrådet att till den därtill fogade ikraftträdandebestämmelsen — i dess av lagrådet föreslagna jämkade lydelse — måtte för tydlighetens skull fogas det tillägget, att äldre bestämmelser dock skall gälla beträffande ansvarighet för händelse, som inträffat dessförinnan.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 19 januari 1968.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till

- 1) atomansvarighetslag;
- 2) lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;
- 3) lag om ändrad lydelse av 8 § sjölagen;
- 4) lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar;
- 5) lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik;
- 6) lag om ändrad lydelse av 8 kap. 35 § och 11 kap. 17 § vattenlagen;
- 7) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart;
- 8) lag angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg;
- 9) lag om ändrad lydelse av 9 kap. 2 § luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297);
- 10) lag angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon;
- 11) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

De av lagrådet föreslagna jämkningarna i lagförslagen bör vidtas med vissa avvikelser i fråga om den lagtekniska eller redaktionella utformningen.

Jag kan för egen del också ansluta mig till vad lagrådet har uttalat om innebörden av bestämmelserna i 19, 21, 30 och 33 §§ förslaget till atomansvarighetslag.

Utöver de av lagrådet föreslagna ändringarna och tilläggen bör vissa redaktionella jämkningar företas i lagförslagen.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att

dels godkänna

1) den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet,

2) den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till den under 1) nämnda konventionen,

dels antaga förslag till

1) *atomansvarighetslag,*

2) *lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift,*

3) *lag om ändring i sjölagen,*

4) *lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,*

5) *lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik,*

6) *lag om ändring i vattenlagen,*

7) *lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart,*

8) *lag angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg,*

9) *lag om ändring i 1 kap. luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297),*

10) *lag angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,*

11) *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	2
Lagförslag	3
Förslag till	
atomansvarighetslag	3
lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift	14
lag om ändring i 15 kap. sjölagen	15
lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar	15
lag om ändrad lydelse av 12 § lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik	16
lag om ändring i 8 och 11 kap. vattenlagen	16
lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 maj 1922 (nr 382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart	17
lag angående ändring i lagen den 5 mars 1937 (nr 73) om befordran med luftfartyg	18
lag om ändring i 1 kap. luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297) ..	18
lag angående ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till lagen den 2 juni 1961 (nr 217) angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon	19
lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 maj 1963 (nr 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift	19
Utdrag av statsrådsprotokollet den 20 oktober 1967	20
<i>Inledning</i>	21
Det svenska atomenergiprogrammet	21
Gällande svensk atomansvarighetslag	23
Det internationella lagstiftningsarbetet	25
Det nordiska lagstiftningsarbetet	27
<i>Huvuddragen av Paris- och Wienkonventionerna samt tilläggskonventionen</i>	29
Paris- och Wienkonventionerna	29
Tilläggskonventionen	37
<i>De svenska utredningsförslagen och remissyttrandena</i>	42
Huvudgrunderna för lagstiftningen	42
Anslutning till Pariskonventionen	42
Anslutning till tilläggskonventionen	42
Anslutning till Wienkonventionen	44
Huvuddragen av lagförslagen	46
Lagstiftningens tillämpningsområde	47

Ansvarsbeloppets storlek	49
Metoderna för genomförande av tilläggskonventionens ersättningsystem	51
Statsansvaret inom andra och tredje stegen	52
Konflikterna mellan Paris- och Wienkonventionerna	53
<i>Departementschefen</i>	54
Allmänna överväganden	54
Förslaget till ny atomansvarighetslag	71
Inledande bestämmelser	73
Skadestånd	90
Försäkring	140
Ersättning av statsmedel	148
Laga domstol m. m.	171
Övriga bestämmelser	176
Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	178
Övriga lagförslag	181
Följdändringar i andra lagar	181
Ändrad lydelse av ikraftträdandebestämmelserna till 1961 års lag om ändrad lydelse av 11 § trafikförsäkringslagen	182
Fortsatt giltighet av lagen om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift	183
Lagförslag	184
Hemställan	185
Bilaga 1. Pariskonventionen	187
Bilaga 2. Tilläggskonventionen	249
Bilaga 3. Till lagrådet remitterade förslag till atomansvarighetslag m. m.	300
Utdrag av lagrådsprotokollet den 12 januari 1968	317
Utdrag av statsrådsprotokollet den 19 januari 1968	325